



E-ISSN : 2730-2644

JOURNAL OF BUDDHIST  
PHILOSOPHY EVOLVED

วารสาร

พุทธปรัชญาวิวัฒน์

DEPARTMENT OF  
BUDDHISM AND PHILOSOPHY  
MAHAMAKUT BUDDHIST  
UNIVERSITY ROI ET CAMPUS  
GRADUATE SCHOOL

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563)

Vol. 4 No.2 (July-December 2020)



สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย  
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์  
Journal of Buddhist Philosophy Evolved  
E-ISSN : 2730-2644

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563)

\*\*\*\*\*

ปรัชญาวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์  
“ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้คุณธรรม”

เจ้าของวารสาร

สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศีลศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักวิชาการของสถาบันการศึกษาแก่นักวิชาการของสถาบันและหน่วยงานอื่นๆ ให้มีความหลากหลายของบทความ เป็นการพัฒนาคณาภพทางความคิดสู่สากล
3. เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสาขาฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ที่ปรึกษา

พระธรรมฐิติญาณ

ปฐมาจารย์ผู้ก่อตั้ง มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด

พระทองอินทร์ กตปุณฺโญ

ที่ปรึกษาอุปถัมภ์ มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด

พระราชปรียัติวิมล, ดร.

ที่ปรึกษารองอธิการบดี มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด

พระราชปฎิภาณโกศล, ผศ.ดร.

อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.

รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

บรรณาธิการ

พระมหาสากล สุภรเมธี, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.บรรจง ลาวะลี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

กองบรรณาธิการ

พระราชปรียัติวิมล, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.นพ.สมชัย บวรกิตติ	สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
ศาสตราจารย์ ดร.นพ.นิพนธ์ พวงวรินทร์	สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ เสนารัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร แสนมี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนาใจ หมั่นโรสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรภรณ์ วงศ์คำจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

### ฝ่ายจัดทำ

ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ดร.บรรจง ลาวะลี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ดร.สงวน หล้าโพนทัน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

### กำหนดเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม)

**สถานที่ติดต่อ** สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย  
 วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000  
 โทร 0-4351-8364 และ 0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618  
 E-mail: buddhist-philosophy@hotmail.com  
<http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

บทความทั่วไป บทความวิชาการ บทความวิจัย ที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นความรับผิดชอบของผู้  
 เรียบเรียง กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย การนำบทความในวารสารนี้ไปเผยแพร่ สามารถ  
 ดาวน์โหลดได้ที่ <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรือ  
 อยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตาม  
 หลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบ  
 การอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารกำหนด บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจาก  
 ผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทั้งนี้ตั้งแต่ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563) วารสารได้ยกเลิกการเผยแพร่ในลักษณะ  
 รูปเล่มเอกสาร โดยจะเน้นการเผยแพร่ในระบบออนไลน์ ซึ่งท่านสามารถดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์  
 ได้ที่ <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

## บทบรรณาธิการ

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ เป็นวารสารที่ตั้งขึ้นมาเพื่อการเผยแพร่ผลงานวิชาการและบทความทั่วไปด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ตลอดทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ข่าวสารอันเนื่องด้วยกิจกรรมของทางสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญาเป็นหลัก วารสารมีการเตรียมการเข้าสู่การพิจารณาประเมินคุณภาพวารสาร (TCI) ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกรอบมาตรฐานที่กำหนดในระบบฐานข้อมูล เช่น การควบคุมคุณภาพบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด รวมถึงมีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง รวมถึงพัฒนาให้มีการส่งบทความแบบออนไลน์หรือระบบ Online journal System (OJS)

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563) ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 5 บทความ ได้แก่ 1)แนวทางการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น 2)ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น 3) การบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด 4)การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 5) การปรับพฤติกรรมการเข้าเรียนสายของนักศึกษารัฐศาสตร์ เทียบโอนปี 2 ห้อง ข ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โดยการใช้การเสริมแรงเชิงบวก บทความวิชาการ จำนวน 6 บทความ ได้แก่ 1)แนวคิดสังคมและการปกครองในอัครคัมภีร์สุตตร 2)อัตลักษณ์และคุณค่าทางความเชื่อของชาวลาวกับพิธีกรรม “ลงช่วง” ในจังหวัดศรีสะเกษ 3)การลงโทษประหารชีวิตต่ออาชญากรรมทางเพศสะท้อนขวัญ 4)การเมืองการปกครองไทยกับพระพุทธศาสนา 5)การใช้หลักทศพิธราชธรรมเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในการบริหารองค์กร 6)การบริหารสถาบันอุดมศึกษาภายใต้ภาวะวิกฤตเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19)

ทั้งนี้ตั้งแต่ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563) วารสารได้ยกเลิกการเผยแพร่ในลักษณะรูปเล่มเอกสาร (ISSN : 2586-811X (Print) โดยจะเน้นการเผยแพร่ในระบบออนไลน์ (ISSN : 2730-2644 (Online) ซึ่งท่านสามารถดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

กองบรรณาธิการ ได้ดำเนินการตามกระบวนการตามแนวทางการเผยแพร่บทความตามและในโอกาสการจัดทำระบบวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ จะเป็นระบบที่ทันสมัยและต่อเนื่องเป็นไปตามเกณฑ์และมาตรฐานสากล ทั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) ที่มีส่วนในการควบคุมคุณภาพของวารสารให้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด หวังว่าในอนาคตวารสารจะเป็นที่ยอมรับในระดับมาตรฐานสากลต่อไป

พระมหาสากล สุภรเมธี, ดร.

บรรณาธิการ

## สารบัญ

หน้า

### บทความวิจัย

แนวทางการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น (Personnel Administration Methods of Phrapariyattidhamma Schools on General Education Department in Khon Kaen Province) พระครูวินัยธรสุวรรณ สุวรรณโณ(เรืองเดช) และวิเชียร รุ่งนัยยง.....	1
ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น (Needs of Development of Early Childhood Educational Management of Private School Administrators under the Office of the Private Education Commission, Khon Kaen Province) เรณู ลิวอิส และสำเริง ยุธชัย.....	11
การบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด (Educational Management Based on Sufficiency Economy Philosophy in Schools under Roi Et Informal and Non-formal Education Promotion Office) กาญจนา วิเชียรศรี, กฤตยากร ลดาวัลย์ และวิมลพร สุวรรณแสนทวี.....	21
การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 (Bilateral System Administration Vocational Education Based on the Four Paths to Accomplishment in Technical Colleges under Vocational Institute of Northeast Region 3) เมื่อง สุวรรณแสนทวี, กฤตยากร ลดาวัลย์ และเอนก ศิลปนิลมาลย์.....	33
การปรับพฤติกรรมการเข้าเรียนสายของนักศึกษารัฐศาสตร์ เทียบโอนปี 2 ห้อง ข ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โดยใช้การเสริมแรงเชิงบวก (Behavioral Adjustment in Late Class Attendance with Positive Reinforcements for Classroom B, Extended Course, Credit Transfer-Based Sophomores Majoring in Government at Mahamakut Buddhist University's Roi Et Campus in Academic Year 2557's First Semester) พัชรี ศิลารัตน์, พระครูสารกิจประยุกต์ และจิตรลดา ศิลารัตน์.....	44

## สารบัญ(ต่อ)

หน้า

### บทความวิชาการ

#### แนวคิดสังคมและการปกครองในอัครคัมภีร์สุตตร

(The Concepts of Society and Government in Agganna Sutta)

พระครูปลัดทองใบ สุภาภโส(ปะพะลา), พระใบฎีกานรินทร์ สีลเตโช(สาไชยันต์)

และปรเมธ ศรีภิญโญ..... 54

#### อัตลักษณ์และคุณค่าทางความเชื่อของชาวลาวกับพิธีกรรม “ลงช่วง” ในจังหวัดศรีสะเกษ

(Identities and Belief Values of the Lao folk beliefs and rituals “Long Ghuang” in Sisaket Province)

สุทัศน์ ประทุมแก้ว, พระพรสวรรค์ ใจตรง และอุทัย ภูคดหิน..... 64

#### การลงโทษประหารชีวิตต่อฆาตกรทางเพศสะเทือนขวัญ

(Death Penalty for Horrible Sex Killers)

เต นิรมลวง, ประพิศ โบราณมูล และสุนันท์ เฉลยพจน์..... 74

#### การเมืองการปกครองไทยกับพระพุทธศาสนา

(Politics of Thai Government and Buddhism)

พระมหาธานินทร์ กลิ่นหอม..... 92

#### การใช้หลักทศพิธราชธรรมเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในการบริหารองค์กร

(The Use of Dasavidharajadhamma Principle (The Tenfold Code of the King) for Solving Conflicts in Organizational Management)

ทองเปลื้อง อภัยวงศ์..... 106

#### การบริหารสถาบันอุดมศึกษาภายใต้ภาวะวิกฤตเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19)

(An Administration of Higher Education Institutions During Corona Virus Outbreak Situations (COVID-2019))

อมร เอื้อกิจ..... 120

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน หลักเกณฑ์และรูปแบบการเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร 131

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ 139

**แนวทางการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น\***

**Personnel Administration Methods of Phrapariyattidhamma Schools  
on General Education Department in Khon Kaen Province**

พระครูวินัยธรสุวรรณ สุวรรณโณ(เรืองเดช)<sup>1</sup> และวิเชียร รุ้ยยืนยง<sup>2</sup>

Phrakhruwinaithornsawan Suwanno(Reungdej)<sup>1</sup> and Wichian Ruyeyong<sup>2</sup>

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ<sup>1,2</sup>

Northeastern University<sup>1,2</sup>

Email : Reungdej@gmail.com

**บทคัดย่อ**

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 59 รูป/คน และครูผู้สอน จำนวน 113 รูป/คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 172 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการคำนวณดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความต้องการจำเป็น ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา มีค่า  $PNI_{modified} = 0.45$  ด้านวินัยและการรักษาวินัย มีค่า  $PNI_{modified} = 0.42$  ด้านการบรรจุและแต่งตั้ง มีค่า  $PNI_{modified} = 0.41$  ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน มีค่า  $PNI_{modified} = 0.39$  และด้านการวางแผนกำหนดตำแหน่ง มีค่า  $PNI_{modified} = 0.33$  2) ข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคลที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ควรประชุมครู และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนโยบายด้านการวางแผนและกำหนดตำแหน่งหน้าที่ในการรับผิดชอบ ควรประชาสัมพันธ์การรับสมัครครูและบุคลากรทางการศึกษา มีหลักเกณฑ์วิธีการในการพิจารณาความดีความชอบ ควรดำเนินการทางวินัยอย่างยุติธรรมแก่บุคลากรที่กระทำผิด

**คำสำคัญ :** แนวทางการบริหารงานบุคคล; โรงเรียนพระปริยัติธรรม; แผนกสามัญศึกษา

\* Received May 5, 2020; Revised July 12, 2020; Accepted July 14, 2020

## ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study the current condition, desired condition, need for personnel administration, 2) to study suggestions on personnel management of Phrapariyattidhamma schools on general education department in Khon Kaen province. The sample was selected from 59 executives, and 113 instructors, in total of 172. The research instruments were a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Modified Priority Needs Index.

The results of the research showed that: 1. The current condition of personnel. Overall, was at a medium level. Desirable condition of personnel management. Overall, was at a high level. Need In the development of teachers and educational personnel, the value was  $PNI_{\text{modified}} = 0.45$ , the discipline and the discipline were  $PNI_{\text{modified}} = 0.42$ , the filling and appointment, the value  $PNI_{\text{modified}} = 0.41$ , the enhancement of performance was  $PNI_{\text{modified}} = 0.39$  and the positioning plan has a  $PNI_{\text{modified}} = 0.33$ . 2. Suggestions for personnel management of phrapariyattidhamma school on general education department in Khon Kaen province should have a meeting with teachers and relevant persons to formulate planning policies and assign positions of responsibility. Should publicize the recruitment of teachers and educational personnel. There are methods for determining the merits. Fair disciplinary action should be taken against the offending personnel.

**Keywords :** Personnel Administration Methods; Phrapariyattidhamma Schools; General Education Department

### 1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การบริหารงานทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้เป็นศิลปะและกลยุทธ์ดำเนินการสรรหาเลือกสรรและบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้ปฏิบัติงานในองค์กร พร้อมทั้งสนใจการพัฒนาจํารงให้สมาชิกที่ปฏิบัติงานในองค์กรเพิ่มพูนความรู้ความสามารถมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดีในการทำงานและยังรวมไปถึงการแสวงหาวิธีที่ทำให้สมาชิกในองค์กรต้องพ้นจากการทำงานด้วยเหตุทุพพลภาพเกษียณอายุ หรือเหตุอื่นใดในงานให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ทรัพยากรการบริหารซึ่งประกอบด้วย คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ ทรัพยากรที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ คน เพราะว่าคนเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ที่ทำงานสำเร็จ ถ้าขาดคนแล้วงานทุกอย่างจะสำเร็จไม่ได้



การบริหารงานบุคคลจึงเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานในสถานศึกษา เพราะว่าความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับคน ทรัพยากรด้านอื่นๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และเงิน แม้จะมีความพร้อมเพียงใดก็ตามถ้าคนที่ใช้ไม่มีความรู้ความสามารถงานทุกประเภทถึงแม้จะดำเนินไปได้แต่ก็คงไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นความสำเร็จของงานในสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในสถานศึกษาซึ่งเป็นการบริหารงานบุคคลนั่นเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ปัจจุบันการบริหารและการจัดการศึกษาส่วนมากมีปัญหาด้านการวางแผนบุคลากร การบรรจุและสรรหา บุคลากรการคัดเลือกบุคลากร การพัฒนาและส่งเสริม บุคลากร ยังไม่ได้รับการปฏิบัติเท่าที่ควร ซึ่งเห็นได้ว่า ด้านการจัดสรรและบรรจุครูเข้าสอนก็คือ การบรรจุบุคลากร ในแต่ละหน่วยงาน แต่ละวิชาไม่เพียงพอกับความต้องการ ซึ่งความต้องการในการบรรจุครูมีมากแต่อัตราการบรรจุ ครูไม่เพียงพอ การสรรหาและคัดเลือกบุคลากรมีการพัฒนาช้าไม่สามารถจูงใจให้คนที่มีความสามารถมาสมัครเข้ารับราชการได้ ผู้บริหารต้องมีหลักคุณธรรม จริยธรรมอย่างน้อยเพียงใดซึ่งในหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่ผู้บริหารควรมีในการบริหารงานบุคคลนั้นอันประกอบด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง และการดูแลคน เป็นธรรมที่ควรมีไว้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตอย่างโปร่งใส บริสุทธิ์หมดจดและปฏิบัติตนโดยชอบ ทั้งตนเองและผู้อื่นที่จะทำให้การบริหารบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์อันสูงสุด (โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น, 2561)

จากความสำคัญและปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผลการศึกษากิจการบริหารบุคคลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางให้การบริหารบุคคลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสืบไป

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

## 3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

3.2 ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น เพื่อพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

#### 4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 59 รูป/คน และครูผู้สอน จำนวน 113 รูป/คน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่ มอร์แกน(R.V. Krejcie and D.W. Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 172 รูป/คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น(Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มี 5 ด้าน ได้แก่ 1)ด้านการวางแผน กำหนดตำแหน่ง 2)ด้านการบรรจุและการแต่งตั้ง 3)ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน 4)ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 5)ด้านวินัยและการรักษาวินัย มีลักษณะแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการคำนวณดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

#### 5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคลที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนกำหนดตำแหน่ง รองลงมา คือ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านการบรรจุและแต่งตั้ง ด้านวินัยและการรักษาวินัย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานบุคคลที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนกำหนดตำแหน่ง รองลงมา คือ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการบรรจุและแต่งตั้ง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านวินัยและการรักษาวินัย

ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานบุคคลที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานบุคคลที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

จังหวัดขอนแก่นพบว่า ความต้องการจำเป็นโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.39 เมื่อพิจารณาด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา มีค่า  $PNI_{modified} = 0.45$  รองลงมาคือ ด้านวินัยและการรักษาวินัย ค่า  $PNI_{modified} = 0.42$  ด้านการบรรจุและแต่งตั้ง ค่า  $PNI_{modified} = 0.41$  ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ค่า  $PNI_{modified} = 0.39$  ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือ ด้านการวางแผนกำหนดตำแหน่ง ค่า  $PNI_{modified} = 0.33$  ผู้วิจัยได้นำผล  $PNI_{modified}$  มาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้ 1)ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 2)ด้านวินัยและการรักษาวินัย 3)ด้านการบรรจุและแต่งตั้ง 4)ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และ 5)ด้านการวางแผนกำหนดตำแหน่ง

5.2 ข้อเสนอแนะและแนวทางการบริหารงานบุคคลที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

5.2.1 ด้านการวางแผนกำหนดตำแหน่ง ควรประชุมครูและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนโยบาย ด้านการวางแผนและกำหนดตำแหน่งหน้าที่ในการรับผิดชอบ และกระบวนการในการค้นหาตลอดจนคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเข้ามาปฏิบัติงานในตำแหน่งงานตามที่โรงเรียนต้องการ กระบวนการนี้จะเริ่มต้นตั้งแต่การวางแผนการคัดเลือก การสื่อสารให้เกิดแรงจูงใจกับ ผู้สมัครเป้าหมายที่ต้องการ

5.2.2 ด้านการบรรจุและแต่งตั้ง ควรประชาสัมพันธ์การรับสมัครครูและบุคลากรทางการศึกษารับย้าย รับโอน ตามวิชาเอกที่โรงเรียนขาดแคลนเพื่อประโยชน์ของโรงเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องบรรจุและแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีความรู้ความสามารถ มีความชำนาญและเชี่ยวชาญเข้ารับราชการเป็นราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

5.2.3 ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน สถานศึกษาควรเสริมแรงให้บุคลากร โดยการเลื่อนเงินเดือน และเพิ่มค่าจ้างมีหลักเกณฑ์วิธีการในการพิจารณาความดีความชอบ เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษามีความพึงพอใจต่อการเลื่อนขึ้นเงินเดือน

5.2.4 ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนหาโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีโอกาสได้รับการพัฒนาโดยTEAMกันพิจารณาความต้องการฝึกอบรมของบุคลากรเพื่อพัฒนาทักษะพิจารณาประเมินผลการปฏิบัติงานตามกำหนดระยะเวลาอย่างต่อเนื่อง

5.2.5 ด้านวินัยและการรักษาวินัย ควรดำเนินการทางวินัยอย่างยุติธรรมแก่บุคลากรที่กระทำผิดควรจัดอบรมเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใจและประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามระเบียบ กฎหมาย

## 6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีข้อค้นพบที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคลที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ มีการประสานความร่วมมือกันภายในองค์กร โดยใช้ทรัพยากร และเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน เป็นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ระเบียบ โดยใช้ปัจจัยหรือทรัพยากรการบริหาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ การบริหารหรือการจัดการทั้งภาครัฐและเอกชนมักจะกล่าวถึงทรัพยากรพื้นฐานที่มีความสำคัญในการจัดการหรือการบริหาร 4 ประการ คือ 1) บุคลากร(Man) 2) เงิน(Money) 3) วัสดุ อุปกรณ์(Material) 4) การจัดการ(Management) ทรัพยากรบางอย่างมีในปริมาณที่จำกัด ดังนั้นผู้บริหารมีวิธีการหรือมาตรการในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดทั้งปริมาณ และคุณภาพ ในการนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ทรัพยากรมนุษย์(Human Resources) ถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญและจำเป็นสูงสุดในการบริหารจัดการ ถือว่าเป็นตัวจักรสำคัญในการดำเนินการใดๆ ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ราบรื่น ไม่มี ปัญหาหรืออุปสรรค และสามารถแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการ การดำเนินงานกิจการในโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งเป็นงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการผลิตทรัพยากร มนุษย์เข้าสู่สังคมทุกระดับ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารงานบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ในระดับโรงเรียนขึ้นไป จนถึงระดับกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน บุคคลที่เป็นรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และผู้นำประเทศ การบริหารงานบุคลากร เป็นกระบวนการที่ เกี่ยวข้องกับการวางแผนกำหนดตำแหน่ง การบรรจุและการแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และวินัยและการรักษาวินัย สอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์(2553) กล่าวว่า การบริหารบุคลากร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่ผู้บริหารใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ในการพิจารณาบุคลากร เพื่อสรรหา บรรจุ แต่งตั้งบุคลากรที่มีความสามารถ มีความเหมาะสมเข้ามาท างานในหน่วยงาน และขณะปฏิบัติงานก็ได้มีการดำเนินการในการจัดทำประวัติการพัฒนาและการบำรุงรักษาบุคคลเพื่อให้บุคคลสามารถ ปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถมีขวัญกำลังใจในการทำงาน รวมทั้งการให้ผู้ที่พ้นจากงานสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ได้ จากความหมายของนักการศึกษาและนักวิชาการที่ได้กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปความหมายของการบริหารงานบุคคล คือเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมี ประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยมีกระบวนการตั้งแต่การวางแผนอัตรากำลังและ กำหนดตำแหน่ง การสรรหา และการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติ ราชการ วินัยและการรักษาวินัยและการออกจากราชการและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติพัฒน์ หิรัญนิธิธำรง, สมชัย พุทธา (2561) ได้ศึกษา

การบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6.2 สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานบุคคลที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมมีความประสงค์ที่จะให้มีการบริหารงานเกี่ยวกับบุคคลโดยมีการประชุมครูและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนโยบาย ด้านการวางแผนและกำหนดตำแหน่งหน้าที่ในการรับผิดชอบ จัดทำภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนซึ่งบุคลากรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญขององค์กร เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดใน การบริหาร การบริหารบุคคลจึงมีความสำคัญที่สุดในองค์การ และบุคลากรในองค์การเป็นผู้ใช้ทรัพยากรต่างๆ ในการสร้างผลงาน ดังนั้นถ้าสามารถ เข้ามาปฏิบัติงานหรือพัฒนาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้นได้ บุคลากรดังกล่าวก็สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่าง มีประสิทธิภาพ ลดความสิ้นเปลืองของวัสดุ อุปกรณ์งบประมาณและเวลาอันเป็นการช่วยลดต้นทุน ในการผลิตลงไปด้วย ดังนั้นถ้าสามารถบริหารงานบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพบุคคลเหล่านี้ก็สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลงานที่ได้ก็จะมีประสิทธิภาพ ความสำคัญของการบริหารงานบุคคลเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับบุคคลในทุกๆ ด้าน ต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านเทคโนโลยี การแข่งขันในสังคม ความซับซ้อนขององค์การ และที่สำคัญผลกระทบใน ด้านต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมในการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อันจะเป็นปัจจัยที่จะก่อให้เกิดบุคคลเกิดความภักดีต่อองค์กรและทำให้เกิดการบริหารงานบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวคิดของ ธงชัย สันติวงษ์ (2554) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานบุคคล ดังนี้ 1)เนื่องจากสภาพองค์การทุกวันนี้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยีวิทยาการ สังคม มีผลทำให้ทัศนคติและค่านิยมของคนเปลี่ยนแปลงไป 2)เพื่อเข้าใจความต้องการทางจิตวิทยาหรือทางใจของพนักงาน 3)เพื่อความสนใจกับการวิจัยศึกษา ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงหรือความรู้มากขึ้นที่จะช่วยให้การบริหารงานบุคคลมีคุณภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยาณี ทบเทิบ, จตุพร เฟิงชัย, ชัยยุทธ ศิริสุทธิ (2560) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ รัตติพร พิทยะภักดิ์, ปิยพงษ์ สุขเมตติกุล (2559) ที่ได้ทำการศึกษาการบริหารบุคคลครูของโรงเรียนกวดวิชาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารบุคคลครูของโรงเรียนกวดวิชาในกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับดีมากเรียงลำดับความต้องการจำเป็นด้วย PNI<sub>Modified</sub> ได้เป็น 1)การกำหนดค่าตอบแทนและสวัสดิการ 2)การประเมินผลการปฏิบัติงาน 3)การวางแผนบุคลากร 4)การปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง 5)การให้ข้อมูล

ข่าวสาร 6)การพัฒนาบุคลากร 7)การคัดเลือกบุคลากร 8)การให้ความมั่นคงในการปฏิบัติงานและการ  
เจรจาต่อรอง 9)การนำเข้าสู่หน่วยงาน และ 10)การสรรหาบุคลากร

6.3 ความต้องการจำเป็นการบริหารงานบุคคลที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ  
ศึกษา จังหวัดขอนแก่นพบว่า ความต้องการจำเป็นโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.39 เมื่อพิจารณาด้านที่มี  
ความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา มีค่า  $PNI_{modified} = 0.45$   
รองลงมาคือ ด้านวินัยและการรักษาวินัย ค่า  $PNI_{modified} = 0.42$  ด้านการบรรจุและแต่งตั้ง ค่า  $PNI_{modified}$   
 $= 0.41$  ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ค่า  $PNI_{modified} = 0.39$  ส่วนด้านที่มีความต้องการ  
จำเป็นต่ำสุดคือ ด้านการวางแผนกำหนดตำแหน่ง ค่า  $PNI_{modified} = 0.33$  ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนา  
ครูและบุคลากรทางการศึกษาความจำเป็นในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ได้แก่ การแจ้งผลการประเมินผล  
การปฏิบัติงานให้ผู้รับการประเมินทราบการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดฝึกอบรม เพื่อเป็น  
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาบุคลากรการวางแผนเพื่อพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบการพิจารณาความต้องการ  
ฝึกอบรมของบุคลากรเพื่อพัฒนาทักษะการพิจารณาประเมินผลการปฏิบัติงานตามกำหนดระยะเวลาทุก  
6 เดือน ด้านวินัยและการรักษาวินัยควรดำเนินการส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใจระเบียบวินัยอย่างสม่ำเสมอ  
โรงเรียนดำเนินการเกี่ยวกับการเสริมสร้างและการป้องกันการกระทำผิดวินัยบุคลากรมีส่วนร่วมในการ  
กำหนดระเบียบวินัยดำเนินการทางวินัยอย่างยุติธรรมแก่บุคลากรที่กระทำผิดการดำเนินการให้บุคลากร  
ได้รับความเป็นธรรมอันเนื่องมาจากการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยส่งเสริมให้บุคลากร  
ประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามระเบียบ กฎหมายการแจ้งระเบียบวินัยในการปฏิบัติงานให้บุคลากรทราบ  
สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยาณี ทบเทิบ, จตุพร เฟิงชัย, ชัยยุทธ ศิริสุทธิ (2560) ที่ได้ทำการศึกษา  
สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต ผลการวิจัยพบว่า  
สภาพปัจจุบันพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิตโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก  
เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการวางแผนกำลังคน ด้านการสรรหาบุคคล  
และด้านการพ้นจากงาน ( $M = 3.88, 3.87$  และ  $3.84$  ตามลำดับ) ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์  
การพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิตโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ย  
จากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการบำรุงรักษาและพัฒนา ด้านการสรรหาบุคคล  
และด้านการพ้นจากงาน ( $M = 3.99, 3.98$  และ  $3.95$  ตามลำดับ) 2)ผลการวิเคราะห์ความสำคัญของ  
ความต้องการจำเป็น ของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารงานบุคคลใน  
โรงเรียนสาธิตจัดลำดับความสำคัญได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการบำรุงรักษาและพัฒนา( $PNI_{modified} =$   
 $0.0595$ ) ลำดับที่ 2 ด้านการพ้นจากงาน ( $PNI_{modified} = 0.0298$ ) ลำดับที่ 3 ด้านการสรรหาบุคคล  
( $PNI_{modified} = 0.0297$ ) และลำดับที่ 4 ด้านการวางแผนกำลังคน ( $PNI_{modified} = 0.0132$ ) 3)แนวทาง  
การพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิตที่สังกัดสำนักงานอธิการบดีและโรงเรียนสาธิตที่สังกัด

คณะศึกษาศาสตร์หรือคณะครุศาสตร์ โดยการหาค่า PNI<sub>modified</sub> พบว่า ควรประกอบด้วย 4 แนวทาง คือ ด้านการบำรุงรักษาและพัฒนา ด้านการพ้นจากงาน ด้านการสรรหาบุคคล และด้านการวางแผนกำลังคน

## 7. ข้อเสนอแนะ

### 7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารควรทำการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีการแจ้งผลการประเมินผลการปฏิบัติงานให้ผู้รับการประเมินทราบ รวมถึงจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดฝึกอบรม เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาบุคลากร

7.1.2 ด้านวินัยและการรักษาวินัย ผู้บริหารควรดำเนินการส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใจระเบียบวินัยอย่างสม่ำเสมอ โดยจัดให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวินัย

7.1.3 ด้านการบรรจุและแต่งตั้ง โดยผู้บริหารควรสรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคลากรยี่ระบบคุณธรรม โปร่งใสและตรวจสอบได้

7.1.4 ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยสถานศึกษาควรเสริมแรงให้บุคลากรโดยการเลื่อนเงินเดือน และเพิ่มค่าจ้าง พร้อมทั้งควรเปิดโอกาสให้ชุมชน เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร

7.1.5 ด้านการวางแผนกำหนดตำแหน่ง สถานศึกษาควรประชุมครู และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนโยบายด้านการวางแผนและกำหนดตำแหน่งหน้าที่ในการรับผิดชอบ

### 7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

7.2.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

7.2.3 ควรวิจัยและพัฒนาารูปแบบการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคลากรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

7.2.4 ควรศึกษารูปแบบหรือแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

7.2.5 ควรศึกษาแนวทางวินัยและการรักษาวินัยอย่างสม่ำเสมอของบุคลากรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

## 8. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัลยาณี ทบเทิบ, จตุพร เฟิงชัย, ชัยยุทธ์ ศิริสุทธิ. (2560). การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 36(5). 1-11.
- ฐิติพัฒน์ หิรัญนิธิอำรง, สมชัย พุทธธา. (2561). การบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. การประชุมวิชาการระดับชาติการศึกษาระดับปริญญาโท ครั้งที่ 6 “Active Learning ตอบโจทย์ Thailand 4.0 อย่างไร” วันที่ 26 - 27 มีนาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. 85-102.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2554). **พฤติกรรมบุคคลในองค์กร**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญพัฒน์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- รัตติพร พิทยะภัทร์, ปิยพงษ์ สุเมตติกุล. (2559). การศึกษาการบริหารบุคลากรครูของโรงเรียนกวดวิชาในกรุงเทพมหานคร. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา**. 11(4). 847-861.
- โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. (2561). **รายงานประจำปี 2561**. ขอนแก่น : โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.



ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการศึกษาในระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน  
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น\*  
Needs of Development of Early Childhood Educational Management  
of Private School Administrators under the Office of the  
Private Education Commission, Khon Kaen Province

เรณู ลิวอิส<sup>1</sup> และสำเร็จ ยुरชัย<sup>2</sup>

Ahpinya Dejacobuth<sup>1</sup> and Samrej Yurachai<sup>2</sup>

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ<sup>1,2</sup>

Northeastern University<sup>1,2</sup>

Email : renurichard1@gmail.com

### บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 60 คน ครูผู้สอน จำนวน 64 คน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 60 คน และผู้ปกครอง จำนวน 25 คน จำนวนทั้งสิ้น 209 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน โดยภาพรวมค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเฉลี่ยเท่ากับ 0.34 ที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และด้านการบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทของหน่วยงานทุกสังกัด 3. ข้อเสนอแนะการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดขอนแก่น พบว่า ควรมีการบริหารจัดการ

---

\* Received May 19, 2020; Revised July 8, 2020; Accepted July 14, 2020

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จัดโครงการที่ส่งเสริมบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญ ชยัน อดทน เอาใจใส่การเรียน การสอน และเอาใจใส่เรื่องความปลอดภัยควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

**คำสำคัญ :** การจัดการศึกษาปฐมวัย; ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน; โรงเรียนเอกชน

### ABSTRACT

The objectives of the research article were 1)to study the current situation and the desirable conditions in development of early educational management of private school administrators, 2)to study the needs of development of early childhood educational management of private school administrators and 3) to study the suggestions for early childhood educational development of private school administrators. The sample group used in this research consisted of 60 school administrators, 64 teachers, 60 school committees and 25 parents, with the total number of 209 people. The instrument used for collecting data was a questionnaire. The statistics used for data analysis comprised mean, standard deviation and the need index.

The research results showed that: 1. The current situation of early childhood development centers management of private school administrators, in overall, was rated at moderate level. 2. Study of the needs of development of early childhood educational management of private school administrators, in overall, was found that the  $PNI_{Modified}$  index of needs was at average of .034. The needs at the highest level consisted of 3 aspects, including the environment management for safety, the systematic management and the management of personnel of all departments. 3. Recommendations for early childhood education development of private school administrators Under the Office of the Private Education Commission, Khon Kaen Province, it is found that there should be early management of early childhood development centers. Organize a project that encourages personnel with knowledge, expertise, diligence, patience, and teaching and learning. And pay attention to safety Parents should be involved in the evaluation of student learning.

**Keywords :** Early Childhood Educational Management; Private School Administrators; Private Schools

## 1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การบริหารจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย เป็นการดำเนินงานที่นำไปสู่สัมฤทธิ์ผลของการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศึกษา ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรปฐมวัยให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานอย่างมีระบบและต่อเนื่อง การเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร การส่งเสริมให้ครูปฐมวัยนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ อย่างเป็นระบบ ผู้สอนระดับปฐมวัยและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้เด็กมีพัฒนาการตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมด้วยความเข้าใจ ด้วยวิธีการถูกต้องและเหมาะสมจะช่วยให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การบริหารจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยเอกชนได้มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องและปัจจุบันโรงเรียนเอกชนมีบทบาทสำคัญในการช่วยลดภาระของรัฐในการจัดการศึกษาให้กับประชาชน ปัจจุบันโรงเรียนเอกชนบางแห่งที่เป็นผู้นำทางวิชาการที่มีคุณภาพสูงและเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ ขณะเดียวกันบางแห่งมีการจัดการเรียนการสอนที่อยู่ในระดับที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพ เนื่องจากสาเหตุหลายประการ อาทิ สถานศึกษาหลายแห่งมีจำนวนงบประมาณสนับสนุนในการบริหารจัดการศึกษาไม่เพียงพอกับความต้องการ ขาดแคลนครูที่มีวุฒิปฐมวัยและเมื่อครูได้รับ การพัฒนาตนเองโดยการศึกษาต่อในสาขาปฐมวัยในขณะที่ทำงานในสถานศึกษาแห่งนี้ และเมื่อสำเร็จการศึกษาครูกลุ่มนี้จะลาออกจากสถานศึกษาเพื่อไปทำงานในสถานศึกษาของรัฐบาล จึงทำให้สถานศึกษาเอกชนขาดแคลนครูในด้านนี้ จะมีผลกระทบต่อหลักสูตรในสถานศึกษาเอกชน ซึ่งครูในสถานศึกษาเอกชนไม่ครบตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดไว้ ผู้บริหารและครูไม่ค่อยเข้าใจเรื่องการบริหารจัดการ และการจัดทำหลักสูตรตั้งที่สภาพการประเมินหลักสูตรในโรงเรียนเอกชนจังหวัดขอนแก่นหลายแห่งยังไม่ผ่านการเข้ารับการประเมินของ สมศ. ครูขาดขวัญกำลังใจ สถานศึกษาดำเนินกิจการไม่ถูกต้องทำให้ครู/นักเรียน เสี่ยงสิทธิและประโยชน์สถานศึกษาขาดการพัฒนาด้านเครื่องมือและเทคโนโลยี การขยายสถานศึกษาของรัฐและองค์กรการบริหารส่วนตำบล ส่งผลให้มีการขาดครูจำนวน 66,094 อัตรา โดยแบ่งออกเป็นครูปฐมวัย จำนวน 3,558 อัตรา และนอกจากนั้นเป็นครูในสาขาอื่นๆ การที่รัฐออกค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้เรียนระดับปฐมวัยทำให้ผู้เรียนปฐมวัยของสถานศึกษาลดลง (กลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น, 2562)

จากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพศึกษา (สมศ.) จำนวน 2,240 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 88.05

และไม่ได้รับการรับรองจำนวน 304 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 11.95 จากจำนวนทั้งหมด 2,554 แห่ง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์กรมหาชน, 2553) จากการรายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในปีการศึกษา 2555 ระดับประเทศพบว่า นักเรียนระดับปฐมวัย ร้อยละ 98.00, 93.86, 71.67 และ 59.17 มีพัฒนาการด้านสังคม ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสติปัญญา อยู่ในระดับดี แต่ถ้าพิจารณาค่าร้อยละของพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน จะพบว่า มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) แสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนส่วนหนึ่งอาจไม่ได้จัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กเรียนอย่างเป็นองค์รวมโดยแท้จริง จึงควรเพิ่มการดำเนินการต่างๆ โดยเฉพาะการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาตั้งที่ผลการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรอง มาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์กรมหาชน) พบว่าพัฒนาการด้านสติปัญญาของนักเรียนระดับปฐมวัยอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ด้วยเหตุดังที่ได้กล่าวมาเห็นได้ว่า คุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยยังประสบปัญหาและจำเป็นต้องได้รับการแก้ไข

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาโรงเรียน และเป็นแนวทางในการบริหารให้กับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น

## 3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น

3.2 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นและแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัด

ขอนแก่น เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น

3.3 ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น

#### 4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย ในจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2562 จำนวน 60 คน ครูผู้สอน 64 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 60 คน และผู้ปกครอง 25 คน รวมทั้งสิ้น 209 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตร Taro Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่มที่ 0.05 ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ(Stratified Random Sampling) อย่างไม่เป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check list) ตอนที่ 2 การพัฒนาการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดขอนแก่น มีลักษณะแบบมาตราประมาณค่า(Rating scale) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

#### 5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X} = 3.47$ ) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.94$ ) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X} = 3.27$ ) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.65$ ) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.69$ ) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทของหน่วยงานทุกสังกัด อยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.61$ )

5.2 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมพบว่า ค่าดัชนี  $PNI_{Modifieds}$  ของความต้องการจำเป็นเฉลี่ยเท่ากับ 0.34 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความต้องการจำเป็นในแต่ละด้านโดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย ( $PNI_{Modifieds} = 0.57$ )
2. ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ( $PNI_{Modifieds} = 0.41$ )
3. ด้านการบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทของหน่วยงานทุกสังกัด ( $PNI_{Modifieds} = 0.40$ )
4. ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ( $PNI_{Modifieds} = 0.19$ )
5. ด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ ( $PNI_{Modifieds} = 0.19$ )

5.3 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดขอนแก่น

5.3.1 ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบมีข้อเสนอแนะและแนวทาง คือ ควรมีการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีการบริหารหลักสูตร

5.3.2 ด้านการบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทของหน่วยงานทุกสังกัดในด้านการบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทของหน่วยงานทุกสังกัดมีข้อเสนอแนะและแนวทาง คือ ควรมีโครงการต่างๆ ให้กับบุคลากรเพื่อเป็นขวัญกำลังใจ เช่น โครงการที่ส่งเสริมบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญ ชยัน อดทน เอาใจใส่การเรียนการสอนโดยจัดให้มีสวัสดิการและได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ตามระเบียบของหน่วยงานต้นสังกัด

5.3.3 ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัยในด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัยมีข้อเสนอแนะและแนวทาง คือ ควรเอาใจใส่เรื่องความปลอดภัยในหลายๆ ไม่ว่าจะเป็นของการได้มาตรฐานของสนามเด็กเล่น ของเล่น สภาพแวดล้อมเหมาะสมต่อการเรียนรู้ตามพัฒนาการ มีการป้องกันอันตรายจากเรื่องของไฟฟ้า ด้านอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องน้ำ โรงอาหาร สนามเด็กเล่น ควรมีความปลอดภัย เน้นความสะอาด สะดวก อากาศปลอดโปร่ง

5.3.4 ด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ในด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้มีข้อเสนอแนะและแนวทาง คือ การจัดการเรียนการสอนควรเป็นไปตามพัฒนาการของเด็ก ไม่ควรเน้นเนื้อหาทางวิชาการมากเกินไป จัดกิจกรรมสร้างความพร้อมของร่างกายเด็ก เช่น การวาดภาพอิสระ การร้องเพลงเป็นประโยค รวมไปถึงกิจกรรมที่สร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนและขาดความคล่องแคล่วว่องไว การมียาและเวชภัณฑ์ที่พร้อมและเพียงพอ ครูมีความรู้ด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้

5.3.5 ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนมีข้อเสนอแนะและแนวทาง คือ ควรมีกิจกรรมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็กและมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของมีการสร้างเครือข่ายพ่อแม่/ผู้ปกครอง/ครอบครัว มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และควรมีช่องทางการติดต่อที่ผู้ปกครองสามารถเข้าถึงได้ง่ายและเหมาะสม

## 6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีข้อค้นพบที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

6.1 ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย ( $PNI_{Modifieds} = 0.57$ ) ซึ่งเป็นความต้องการจำเป็นที่สูงที่สุด เพราะว่าเด็กระดับปฐมวัย เป็นช่วงวัยที่ต้องการการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษในเรื่องของความปลอดภัย เพราะเด็กวัยนี้ยังต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทั้งครูผู้สอน ผู้ปกครองเพราะพวกเขายังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดทำนโยบายและแผนที่ครอบคลุมโครงสร้างอาคารบริเวณที่ตั้ง ภายใน ภายนอกอาคาร วัสดุอุปกรณ์ทุกชนิด รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อมภายนอกอาคารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความปลอดภัย เครื่องเล่นสนามมีความเหมาะสมตามพัฒนาการของเด็กตามวัย มีการสำรวจความเสี่ยงของพื้นที่เล่น/สนามเด็กเล่นอย่างต่อเนื่อง และการให้ความรู้ สร้างวินัยและฝึกทักษะเด็กในการเดินทางไป-กลับอย่างปลอดภัย ที่เป็นเช่นนั้น ซึ่งจากผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุวิชญ์ เอี่ยมไพจิตร (2561) ที่ได้ศึกษาวิจัยความคาดหวังในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังในการจัดการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สภาพแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ อาคารเรียนมีความมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย อาคารเรียนมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก แสงสว่างสอดส่องทั่วถึงได้เป็นอย่างดี การจัดพื้นที่และบริเวณโรงเรียนสะอาด ร่มรื่น สวยงาม มีเครื่องเล่น สนาม ที่มีความมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย จัดพื้นที่ในอาคารให้เด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ภายในอาคารเรียนมีพื้นที่ใช้สอยที่จัดแบ่งเป็นสัดส่วน เช่น ห้องน้ำ ห้องกิจกรรม ห้องนอน และสถานที่ตั้งโรงเรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ไม่มีลมพิษ

6.2 ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ( $PNI_{Modifieds} = 0.41$ ) มีระดับความต้องการจำเป็นสูงเป็นลำดับที่ 2 เพราะว่าสถานศึกษาปฐมวัยจะต้องมีการบริหารจัดการข้อมูลที่เป็นระบบอย่างครบถ้วน ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน มีการนำข้อมูลที่จัดเก็บไว้ไปใช้ประโยชน์ และการปฏิบัติตามแผนการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพราะว่าถ้าสถานศึกษาจัดการในด้านต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบก็จะส่งผลถึงคุณภาพของสถานศึกษานั้นด้วย จากผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัฐธยา พิพัฒน์นรารธร, นิษฐ์วดี

จิรโรจน์ภิญโญ (2561) ที่ได้ศึกษาวิจัยการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน เอกชนในกรุงเทพมหานคร มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการบุคลากร ด้านการบริหารจัดการทั่วไป ด้านการบริหารจัดการวิชาการ และด้านการบริหารจัดการงบประมาณ

6.3 ด้านการบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทของหน่วยงานทุกสังกัด ( $PNI_{Modifieds} = 0.40$ ) มีระดับความต้องการจำเป็นสูงเป็นลำดับที่ 3 เพราะในการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้งระดับปฐมวัย และสถานศึกษาระดับอื่นๆ ก็จะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการบุคลากร เพราะถ้าบุคลากรใน สถานศึกษานั้นได้รับการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องมีการตรวจสุขภาพประจำปีทุกคน และประเมินความเครียดด้วยตนเองโดยมีการช่วยเหลือที่จำเป็นและติดตาม สนับสนุนการทำงานของ บุคลากร โดยจัดให้มีสวัสดิการและได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ตามระเบียบของหน่วยงานต้นสังกัดก็จะเป็น การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรนั้นๆ และยังจะส่งผลไปถึงคุณภาพของการบริหารของ ผู้บริหาร และแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของสถานศึกษานั้นด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุวิชญ์ เอี่ยมไพจิตร (2561) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคาดหวังในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาล เอกชน ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังในการจัด การศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ด้านบุคลากร โดยรวมและแต่ละข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ สามลำดับแรก ได้แก่ ครูมีจำนวนเพียงพอกับผู้เรียนและสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง มีครูพยาบาล ประจำการตลอดเวลา ครูได้มีการส่งเสริมผู้เรียนแสดงออกถึงความสามารถ พัฒนาตามความสนใจ

## 7. ข้อเสนอแนะ

### 7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย ควรมีการจัดทำนโยบายและ แผนที่ครอบคลุมโครงสร้างอาคารบริเวณที่ตั้ง ภายใน ภายนอกอาคาร วัสดุอุปกรณ์ทุกชนิด รวมทั้งปัจจัย ที่เกี่ยวข้องและสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความปลอดภัย เครื่องเล่นสนาม มีความเหมาะสมตามพัฒนาการของเด็กตามวัย มีการสำรวจความเสี่ยงของพื้นที่เล่น/สนามเด็กเล่นอย่าง ต่อเนื่อง

7.1.2 ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ควรมีการบริหารจัดการข้อมูลที่เป็นระบบอย่าง ครบถ้วน ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน และการนำข้อมูลที่จัดเก็บไปใช้ประโยชน์

7.1.3 ด้านการบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทของหน่วยงานทุกสังกัด โดยพัฒนา บุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ควรมีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และทำการ ตรวจสุขภาพประจำปีทุกคนและประเมินความเครียดด้วยตนเองโดยมีการช่วยเหลือที่จำเป็น รวมไปถึง



การติดตาม สนับสนุนการทำงานของบุคลากร โดยจัดให้มีสวัสดิการและได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ตามระเบียบของหน่วยงานต้นสังกัด

7.1.4 ด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ ควรมีการประเมินการเจริญเติบโต เป็นรายบุคคลอย่างถูกวิธี และมีการบันทึกข้อมูลน้ำหนัก ส่วนสูงลงในกราฟการเจริญเติบโตเป็นรายบุคคล อย่างต่อเนื่องอย่างน้อยทุก 3 เดือน และมีอุปกรณ์ภาชนะและเครื่องใช้ส่วนตัวสำหรับเด็กทุกคนจัดเก็บ อย่างเหมาะสมและเป็นระเบียบ

7.1.5 ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ควรมีการประสานเชื่อมโยง เครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาการดำเนินงานในสถาน พัฒนาเด็กปฐมวัย และการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ และมีสมาชิกในชุมชนสนับสนุนการดำเนินงานของ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

7.1.6 ควรระมัดระวังในเรื่องของบริบทของแต่ละพื้นที่ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย กับบุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ของสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ดังนั้น สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็น จึงอาจมีความ แตกต่างจากพื้นที่อื่น ดังนั้น ในการนำผลการวิจัยไปใช้ควรระวังในเรื่องนี้ด้วย

## 7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรมีการทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการ เรียนการสอน กับระดับชั้นอื่นๆ เช่น ระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา ว่าจะมีความต้องการจำเป็น แตกต่างไปจากระดับปฐมวัยหรือไม่

7.2.2 ควรมีการทำการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์และจัดทำแนวการจัดการประสบการณ์เพื่อให้ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

7.2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครูปฐมวัยในการพัฒนาการใช้เทคนิคการ วัดผลผู้เรียนแบบต่างๆ ให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน

## 8. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดขอนแก่น. (2562). **การบริหารการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย เอกชน**. ขอนแก่น : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น.

- นัฐธยา พิพัฒน์นราธ, นิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ. (2561). การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์. 5(1). 223-240.
- ภาณุวิชญ์ เอี่ยมไพจิตร. (2561). ความคาดหวังในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาลเอกชนในอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). รายงานประจำปี 2557 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. 3<sup>rd</sup> Ed. New York : Harper and Row Publications.

การบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา  
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด\*  
Educational Management Based on Sufficiency Economy Philosophy  
in Schools under Roi Et Informal and Non-formal Education  
Promotion Office

กาญจนา วิเชียรศรี<sup>1</sup>, กฤตยากร ลดาวัลย์<sup>2</sup> และวิมลพร สุวรรณแสนทวี<sup>3</sup>  
Kanchana Wichiansri<sup>1</sup>, Kittayakorn Ladawan<sup>2</sup> and Vimonporn Suwansaenthavee<sup>3</sup>  
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด<sup>1,2,3</sup>  
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus<sup>1,2,3</sup>  
Email : kanchana.nueng@gmail.com

### บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครู ครูอาสาสมัครฯ และครู กศน.ตำบล จำนวน 187 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที(t-test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา จำแนกตามเพศด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยรวมและด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาและด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

\* Received August 31, 2020; Revised November 3, 2020; Accepted November 25, 2020

ส่วนด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่แตกต่างกัน 3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ควรมีการบริหารจัดการที่ดี ให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานถูกต้องรวดเร็วเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลควรมีการใช้หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนครุมีความพร้อมในการใช้หลักสูตรควรจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรแบบให้เห็นผลจริงและสถานศึกษามีการจัดการตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงศึกษาอย่างต่อเนื่อง

**คำสำคัญ :** การบริหารจัดการศึกษา; หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง; สถานศึกษา

### ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study the educational management based on sufficiency economy philosophy in schools under Roi Et informal and non-formal education promotion office, 2) to compare the educational management based on sufficiency economy philosophy in schools under Roi Et informal and non-formal education promotion office, 3) to study on suggestions about the educational management based on sufficiency economy philosophy in schools under Roi Et informal and non-formal education promotion office. The sample group used in this research was 187 of administrators, teachers, volunteer teachers, and non-formal education teachers. The instrument used for data collection was a 5 rating scale. The statistics used in data analysis comprised percentage, frequency, mean, standard deviation, t-test (Independent samples) and F-test (One way ANOVA).

The research results showed that: 1. The educational management conditions based on sufficiency economy philosophy in schools under Roi Et informal and non-formal education promotion office totally was a high level. 2. Comparison of opinion levels on Educational management conditions based on sufficiency economy philosophy in schools under Roi Et inform and non-formal promotion office, classified by sex, school management, differences were statistically significant at 0.5 level totally, and other aspects were not different. By education background totally, and each aspect was not different. Classified according to work experience overall and school management, curriculum and learning management, personnel development of the school, and completeness, differences were

statistically significant at the .05 level, and no differences in organizing student development activities. 3. Suggestions about the education management based on sufficiency economy Philosophy in schools under Roi Et informal and non-informal education promotion office were educational institutions should have a good management for as administrative operation were accurate, convenient, and in accordance with good governance. And furthermore, Teachers' willingness of the curriculum management, standard and quality of education in compliance with quality assurance, personnel development with real result, and organization of educational institutions according to the principles of the sufficiency economy philosophy incessantly.

**Keywords :** Education Management; Sufficiency Economy Philosophy; School

## 1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ได้ทรงพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยตั้งแต่ปี 2517 เป็นหลักการปฏิบัติของประชาชนให้ดำรงชีวิตอยู่บนทางสายกลางบนพื้นฐานความพอประมาณความมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยอาศัยความรู้คู่คุณธรรมนำสู่สังคมที่สงบสุขจากวิกฤตปัญหาของชาติทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในอดีตที่ผ่านมา รัฐบาลได้น้อมนำหลักปรัชญาพระราชทาน “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 จึงมีแนวคิดที่มีความต่อเนื่องจากแนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8-11 โดยยังคงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” รวมทั้ง “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติและขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับเพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปบนทางสายกลางเชื่อมโยงมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งคนสังคมเศรษฐกิจสิ่งแวดล้อมและการเมืองโดยมีการวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติทางวัตถุกับจิตใจของคนในชาติความสมดุลระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับการแข่งขันในเวทีโลกความสมดุลระหว่างสังคมชนบทกับเมืองเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงให้เพียงพอพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ ทั้งนี้ การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนต้องใช้ “ความรอบรู้” ในการพัฒนาด้านต่างๆ ด้วยความรอบคอบ

เป็นไปตามลำดับขั้นตอนและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทยรวมทั้งเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน “คุณธรรม” จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วย “ความเพียร” จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจกครอบครัวชุมชนสังคมและประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

จากรายงานการใช้คู่มือปฏิบัติการตามรอยพ่อ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษากศน.จังหวัดร้อยเอ็ด “สถานศึกษาพอเพียง” ตามโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด(2561) ซึ่งปรากฏผลดังนี้ผลผลิตร้อยละ 100 ของผู้เข้ารับการอบรมโครงการ มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งผลปรากฏว่า มีผู้เข้าร่วมโครงการรวมทั้งสิ้น จำนวน 229 คน มีความรู้ ความเข้าใจ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ร้อยละ 80 ของผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อระยะเวลาที่ดำเนินโครงการในระดับมากขึ้นไป ผลปรากฏว่า ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อระยะเวลาที่ดำเนินโครงการในระดับมากขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 80.28 ร้อยละ 80 ของผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนทดสอบความรู้หลังการอบรมเพิ่มขึ้น(ในระดับดีขึ้น) ผลปรากฏว่า ผู้เข้าอบรมมีคะแนนทดสอบความรู้หลังการอบรมเพิ่มขึ้น (ในระดับดีขึ้น) คิดเป็นร้อยละ 99 ผลลัพธ์ร้อยละ 90 ของผู้เข้ารับการอบรมโครงการ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงตลอดสามารถจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งผลปรากฏว่า ผู้เข้ารับการอบรมโครงการ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงตลอดสามารถจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคิดเป็นร้อยละ 90 สรุปผลสำเร็จของโครงการการดำเนินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด มีผลสำเร็จของโครงการตามตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก(สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด, 2561)

ศรีพร แก้วโขง (2554) กล่าวถึงการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารการศึกษา ตามขอบข่ายงาน เป็นการตอบสนองแนวทางการจัดการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษา แต่งานวิจัยเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผ่านมาพบว่ามีเงื่อนไขปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากงานวิจัยพบว่า ประสพการณ์เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูมีผลต่อการบริหารการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ดประกอบด้วยสถานศึกษาทั้งหมด 20 อำเภอที่มีหลายขนาด แต่ละสถานศึกษาผ่านการบริหารการศึกษาตาม

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระยะที่แตกต่างกัน จากปัจจัยดังกล่าวอาจส่งผลต่อการบริหาร การศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละสถานศึกษา ประกอบกับที่ผ่านมายังไม่มี งานวิจัยใดสะท้อนการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างชัดเจน ซึ่งถ้าไม่มีการทำงานวิจัยนี้ขึ้นจะทำให้เกิดผลเสียต่อสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นเป็นความสำคัญที่จะทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้ได้ผลการวิจัยและเป็นข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นแนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด

## 3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.2 บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศึกษาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.3 บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

#### 4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ทำให้ทราบถึงการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ดเพื่อนำไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

4.2 ทำให้ทราบการเปรียบเทียบการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการสรุปผลในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา

4.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงในการบริหารงานต่อไป

4.4 ผลการวิจัยจะเป็นสารสนเทศสำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษาจะนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายเพื่อใช้ในการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

#### 5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ครูอาสาสมัครฯ และครู กศน.ตำบล ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 187 คน ได้มาโดยการสุ่มตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน(R.V.Krejcie & D.W.Morgan, 1970) และใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงของเนื้อหา(Content Validity) เท่ากับ 0.67-1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที(t-test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว(F-test)



## 6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด

**ตารางที่ 1** แสดงค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

สภาพการบริหารจัดการศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	4.51	0.44	2	มากที่สุด
2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	4.37	0.42	5	มาก
3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.39	0.44	4	มาก
4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	4.52	0.41	1	มากที่สุด
5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ	4.44	0.41	3	มาก
<b>รวม</b>	<b>4.45</b>	<b>0.38</b>	-	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายข้อปรากฏดังนี้

1. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ สถานศึกษาก่อสร้างความตระหนักและเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสถานศึกษาส่งเสริมการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติมาบูรณาการสู่การเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องชัดเจนและเป็นรูปธรรมผู้บริหารสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้

เกิดประโยชน์ทั้งความสุขและการประหยัดและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ สถานศึกษามีความตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้เกิดผลทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นกับนักเรียนสถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพสถานศึกษากำหนดยุทธศาสตร์หลักในการกระจายอำนาจการทำงาน ด้านการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นยุทธศาสตร์ในการประกันคุณภาพทุกระดับ

3. ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ บุคลากรจัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจอย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้นปีการศึกษาบุคลากรอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน เพื่อส่วนรวมและสาธารณประโยชน์และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคมและวัฒนธรรม

4. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ สถานศึกษาส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันจนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่ความพอเพียงได้สถานศึกษา ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักศึกษารู้จักพึ่งตนเองได้ หรือใช้ชีวิตพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว สถานศึกษาส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์วางแผนและจัดทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายของตนเอง และครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สถานศึกษาส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักศึกษารู้จักประยุกต์ใช้หลักความพอเพียงในสถานศึกษา

5. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการแก้ปัญหาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสถานศึกษาวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทักษะความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เพิ่มเติมในหลักสูตรสถานศึกษาสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการทดลอง การปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษาในรูปแบบของการจัดทำโครงการ โครงงาน และอื่นๆ ทั้งการศึกษารายบุคคล และเป็นกลุ่มตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สถานศึกษาส่งเสริมการแสวงหาความรู้ และเผยแพร่ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดการแข่งขัน การหาความรู้โดยสื่อเทคโนโลยีและอื่นๆ

6.2 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยรวมและด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมและด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่แตกต่างกัน

6.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ สถานศึกษามีการจัดการตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงศึกษาอย่างต่อเนื่อง

## 7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

7.1 สภาพการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ โดยใช้ทรัพยากรและเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และการสร้างความตระหนักเข้าใจในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้

เกิดผลทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นกับนักเรียนจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพบุคลากรจัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจอย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้นปี การศึกษาสถานศึกษาส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันจนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่ความพอเพียงได้ และส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักศึกษารู้จักพึ่งตนเองได้ หรือใช้ชีวิตพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการแก้ปัญหาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงวัด และประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทักษะความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีศนา กลั่นเขตรกรรม (2553) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานการบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษาของโรงเรียนแกนนำหลักสูตรบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจ พบว่า สภาพการดำเนินงานในภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการทำงานทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาและการใช้หลักสูตรด้านการจัดการเรียน การสอนด้านการวัดและการประเมินผล การศึกษาและด้านการบริหาร จัดการเกี่ยวกับการศึกษา มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

7.2 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ จะเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน สติและปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ หรือการกำหนดยุทธศาสตร์หลักในการกระจายอำนาจการทำงานด้านการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แม้กระทั่งการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นยุทธศาสตร์ในการประกันคุณภาพทุกระดับก็มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาดา สุขสว่าง (2557) ได้ศึกษาการบริหารจัดการการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ. 05

## 8. ข้อเสนอแนะ

### 8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ดควรมีการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้สอดคล้องกับจุดเน้นและนโยบายของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีการดำเนินงานที่เป็นระบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

### 8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริม กระตุ้นให้ครูจัดกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ และเผยแพร่ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดการแข่งขัน การหาความรู้โดยสื่อเทคโนโลยีและอื่นๆ จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นการทดลอง การปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษาในรูปของการจัดทำโครงการ โครงการงานและอื่นๆ ทั้งการศึกษารายบุคคล และเป็นกลุ่มตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

8.2.2 ผลการวิจัยที่พบว่า การบริหารจัดการการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาโดยรวมระดับคุณภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นยุทธศาสตร์ในการประกันคุณภาพทุกระดับดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้น ส่งเสริมให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป

### 8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาหรือวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.3.2 ควรออกแบบและพัฒนาโมเดลการบริหารจัดการการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

## 9. บรรณานุกรม

- ปรีศนา กลั่นเขตรกรรม. (2553). การศึกษาสภาพการดำเนินงานการบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษาของโรงเรียนแกนนำหลักสูตรบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ปรียาดา สุขสว่าง. (2557). การบริหารจัดการการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ศรีพร แก้วโขง. (2554). การบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษารัตนมิตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด. (2561). **รายงานประจำปี 2561**. ร้อยเอ็ด : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). **Determining sample size for research activities**. Educational and Psychological Measurement. 30(3). 607– 610.

การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา  
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4\*  
Bilateral System Administration Vocational Education Based on the  
Four Paths to Accomplishment in Technical Colleges under  
Vocational Institute of Northeast Region 3

เมือง สุวรรณแสนทวี<sup>1</sup>, กฤตยากร ลดาวัลย์<sup>2</sup> และเอนก ศิลปนิลมาลัย<sup>3</sup>  
Mueang Suwansaentavee<sup>1</sup>, Kittayakorn Ladawan<sup>2</sup> and Anake Silpanilmalaya<sup>3</sup>  
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด<sup>1,2,3</sup>  
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus<sup>1,2,3</sup>  
Email : mueang5599@gmail.com

### บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค 3) เพื่อศึกษาเสนอแนะการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรของวิทยาลัยเทคนิคสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 และกลุ่มบุคลากรในสถานประกอบการ รวม 254 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการคำนวณดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. ความต้องการจำเป็นการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.22 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนรองลงมาคือ ด้านการจัดการฝึกอาชีพด้านการจัดหลักสูตร ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือ ด้านการวัดและการประเมินผล 3. ข้อเสนอแนะการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4

\* Received August 31, 2020; Revised October 22, 2020; Accepted November 25, 2020

สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมมือกันจัดการสอนทฤษฎีและขั้นตอนการฝึกปฏิบัติงานให้ครอบคลุมหลักสูตร ควรวิเคราะห์เนื้อหาการสอนทฤษฎีให้สอดคล้องกับการสอนปฏิบัติ จัดกิจกรรมการปฏิบัติที่เป็นประสบการณ์ตรงต่อการประกอบอาชีพและทักษะอาชีพ

**คำสำคัญ :** การบริหารอาชีวศึกษา; ระบบทวิภาคี; หลักอิทธิบาท 4

### ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study the current condition and desirable condition of bilateral system administration vocational education based on the four paths to accomplishment in Technical colleges, 2) to study the needs of Bilateral system administration vocational education based on the four paths to accomplishment in Technical colleges, 3) study the suggestions of Bilateral system administration vocational education based on the four paths to accomplishment in Technical colleges under vocational institute of Northeast region 3. The sample group used in this research was 254 personnel of Technical under vocational institute of Northeast region 3 and the group of personnel in establishment. The instrument used for data collection was a 5 rating scale. The statistics used in data analysis comprised percentage, frequency, mean, standard deviation and Modified Priority Needs Index.

The research results showed that: 1. The current condition and desirable condition of Bilateral system administration vocational education based on the four paths to accomplishment in Technical colleges under vocational institute of Northeast region 3. Overall is at a medium level. 2. The needs of Bilateral system administration vocational education based on the four paths to accomplishment in Technical colleges under vocational institute of Northeast region 3 found that the overall needs were average 0.22. When considering the most needed was instructional management, followed by vocational management, the curriculum management, whereas the lowest need was measurement and evaluation. 3. Recommendations for Bilateral system administration vocational education based on the four paths to accomplishment in Technical colleges under vocational institute of Northeast region 3 were schools and establishment should collaborate to provide the theory and training to cover the



curriculum. The content of theoretical teaching should be provided in accordance with establishment, organize practical activities that were direct experience towards careers and profession skills, perform systematic tasks and had successful results. There should be activity forms suitable for learner group, and the establishment should provide assessments and evaluations of internships throughout the semester.

**Keywords :** Administration Vocational Education; Bilateral System; Four Parts to Accomplishment

## 1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยการสนับสนุนจากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน มีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 นับจนถึงปี พ.ศ. 2545 มีสถานประกอบการสนใจร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เป็นจำนวนมากและขยายสาขาการจัดมากขึ้น จำนวนผู้เรียนทวิภาคีเพิ่มมากขึ้น (จรรยา ทัพพะกุล ณ อยุธยา, 2546) แต่ระบบนี้จะสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ได้ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากร ทั้งของ วิทยาลัยและสถานประกอบการเพราะมีผลการวิจัยในระยะแรกของการจัดระบบทวิภาคี พบว่า นักเรียน ที่เรียนในระบบทวิภาคี ยังขาดทักษะพื้นฐานใน การทำงาน ขาดคุณธรรมจริยธรรม และความรับผิดชอบ ในการปฏิบัติ (จำปี อุ่เงิน, 2541) อีกทั้งการประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการและองค์กร ภาคเอกชน ยังไม่กว้างขวาง ขาดระบบงานที่จูงใจให้สถานประกอบการเห็นคุณค่าของความร่วมมือ ทำให้คุณภาพของผู้เรียนยังไม่เป็นไปตามความต้องการ และได้รับการยอมรับ (ศิริพรรณ ชุมนุม, 2545)

การบริหารอาชีวศึกษาตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2551 กำหนดการบริหารอาชีวศึกษาไว้ในหลายมาตรา เริ่มจากมาตรา 8 การบริหาร การอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ จัดได้โดยรูปแบบ ดังต่อไปนี้ (1) การจัดการศึกษาในระบบ เป็นการ จัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันเป็นหลัก โดยมีการกำหนด จุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและประเมินผล เพื่อเป็นเงื่อนไขในการสำเร็จ การศึกษาที่แน่นอน (2) การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนด จุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จ การศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ ของบุคคลแต่ละกลุ่ม (3) การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่าง สถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งใน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงาน

ของรัฐ และเพื่อประโยชน์ในการพัฒนากำลังคน สถานศึกษาหรือสถาบันสามารถจัดการศึกษาตามรูปแบบต่างๆ ดังกล่าว อย่างไม่อย่างหนึ่ง หรือหลายรูปแบบก็ได้ และควรจะจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552) สถาบันการอาชีวศึกษาตามที่กล่าวได้มีการจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายกระทรวงศึกษาธิการ การรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2555 ซึ่งออกตามความในมาตรา 5 วรรคหนึ่ง และมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 รวม 19 สถาบันและให้มีชื่อตามภาคภูมิศาสตร์ อาทิ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ เป็นต้น สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการจัดตั้งขึ้น 5 สถาบัน ได้แก่ (1) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 ประกอบด้วยวิทยาลัยเทคนิคหนองคาย วิทยาลัยอาชีวศึกษาหนองคาย วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือหนองคาย วิทยาลัยเทคนิคบึงกาฬ วิทยาลัยเทคนิคหนองบัวลำภู วิทยาลัยเทคนิคเลย วิทยาลัยอาชีวศึกษาเลย วิทยาลัยเทคนิคอุดรธานี วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรธานี และวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกอุดรธานี (2) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการนครพนม วิทยาลัยเทคนิคบ้านแพง และวิทยาลัยการอาชีพพนมทราชีนีมุกดาหาร (3) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์ วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น วิทยาลัยการอาชีพขอนแก่น วิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด วิทยาลัยอาชีวศึกษาร้อยเอ็ด และวิทยาลัยการอาชีพร้อยเอ็ด (4) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี วิทยาลัยเทคนิคเดชอุดม วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ วิทยาลัยการอาชีพศรีสะเกษ วิทยาลัยเทคนิคยโสธร และวิทยาลัยเทคนิคอำนาจเจริญ (5) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา วิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมา วิทยาลัยเทคนิคหลวงพ่อดุณ ปรีสุทโธ วิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์ วิทยาลัยเทคนิคชัยภูมิ วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ วิทยาลัยเทคนิคคูเมือง วิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์ และวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์ (ราชกิจจานุเบกษา, 2550)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ซึ่งจะได้นำรูปแบบอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่พัฒนาแล้วนำมาบริหารจัดการให้เหมาะสมต่อไป

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาท 4

2.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาท 4

2.3 เพื่อศึกษาเสนอแนะการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาท 4

## 3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 วิทยาลัยเทคนิคทั้ง 4 แห่ง อันได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์ วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม และวิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ได้นำไปใช้และขยายผลในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี แผนกวิชาการต่างๆ ที่เปิดสอนในสถานศึกษาต่อไป

3.2 ได้ทราบความต้องการจำเป็นการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาท 4

3.3 ได้ขอเสนอแนะแนวทางการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาท 4 เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อไป

## 4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาท 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรในของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 (จำนวน 4 แห่ง) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 17 คน ครูผู้สอนเฉพาะจำนวน 115 คน และกลุ่มบุคลากรในสถานประกอบการ ประกอบด้วย ผู้จัดการหรือเจ้าของกิจการ หรือหัวหน้าฝ่ายบุคลากร จำนวน 41 คน และครูฝึกในสถานประกอบการ จำนวน 81 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 254 คน ได้มาดังนี้ (1) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R.V. and Morgan D.W., 1970) และ (2) การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) (บุญชุม ศรีสะอาด, 2554) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรง

ของเนื้อหา(Content Validity) เท่ากับ 0.67-1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการคำนวณดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

## 5. ผลการวิจัย

การศึกษาสภาพการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาธ 4 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยมีดังนี้

5.1 สภาพปัจจุบันการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาธ 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและการประเมินผล รองลงมา คือ ด้านการจัดหลักสูตร ด้านการจัดการฝึกอาชีพส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาธ 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและการประเมินผล รองลงมา คือ ด้านการจัดหลักสูตร ด้านการจัดการฝึกอาชีพ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน

5.2 ความต้องการจำเป็นการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาธ 4 พบว่า ความต้องการจำเป็นโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.22 เมื่อพิจารณาด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดที่สุดคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่า  $PNI_{modified} = 0.23$  รองลงมาคือ ด้านการจัดการฝึกอาชีพ มีค่า  $PNI_{modified} = 0.21$  ด้านการจัดหลักสูตรมีค่า  $PNI_{modified} = 0.21$  ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านการวัดและการประเมินผล มีค่า  $PNI_{modified} = 0.19$  ผู้วิจัยได้นำผล  $PNI_{modified}$  มาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้ 1)ด้านการจัดการเรียนการสอน 2)ด้านการจัดการฝึกอาชีพ 3)ด้านการจัดหลักสูตร 4)ด้านการวัดและการประเมินผล

5.3 ข้อเสนอแนะการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาธ 4 พบว่า 1)ด้านการจัดหลักสูตร สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมมือกันจัดการสอนทฤษฎีและขั้นตอนการฝึกปฏิบัติงานให้ครอบคลุมหลักสูตร ร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรและการจัดทำขั้นตอนการเรียนทฤษฎีและการฝึกงานในสถานประกอบการ 2)ด้านการจัดการเรียนการสอนสถานศึกษา และสถานประกอบการควรจัดให้มีการวิเคราะห์เนื้อหาการสอนทฤษฎีให้สอดคล้องกับการสอนปฏิบัติในสถานประกอบการ จัดอบรมร่วมกันระหว่างครูสอนทฤษฎีและครูฝึกในสถานประกอบการ และจัดบรรยากาศกับสภาพแวดล้อมที่สอดคล้อง

กับแผนการจัดการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติ 3)ด้านการจัดการฝึกอาชีพสถานประกอบการจัดกิจกรรมการปฏิบัติที่เป็นประสบการณ์ตรงต่อการประกอบอาชีพและทักษะอาชีพ ดำเนินงานที่เป็นระบบและมีผลลัพธ์ด้านความสำเร็จ ตลอดจนเป็นที่ไว้วางใจที่ได้รับมอบหมาย ควรมีรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับขนาดของกลุ่มผู้เรียน กิจกรรมที่สอน สถานที่ที่จัดกิจกรรม และควรมีการนัดหมายการเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี มีการเอื้อเฟื้อกันระหว่างร่วมกิจกรรม 4)ด้านการวัดและการประเมินผลสถานประกอบการควรจัดให้มีการวัดผลและประเมินผลในการฝึกงานเป็นระยะตลอดภาคเรียนและควรมีการวัดผลและประเมินผลในการฝึกงานเป็นระยะตลอดภาคเรียน

## 6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายเพียงใดขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการศึกษา โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบบริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลโดยอาศัยหลักการบริหารต่างๆ ตามสภาพการณ์ของสถานศึกษา และสำหรับการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคจะประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1)การจัดหลักสูตร 2)การจัดการเรียนการสอน 3)การจัดการฝึกอาชีพ 4)การวัดและการประเมินผล โดยการใช้อิทธิบาท 4 ที่เป็นฐาน ในส่วนที่เกี่ยวกับจิตตะไว้ว่า คำว่าเอาใจใส่หมายถึง ความว่า ใจจดจ่ออยู่กับเรื่องนั้น เช่นในเรื่องที่เราจะคิดจะค้นจะปฏิบัติในเรื่องอะไรเอาใจคิดไว้เสมอพูดกับตัวเองไว้บ่อยๆ คิดไว้บ่อยๆ กำลังใจมันก็เกิดขึ้นในการที่จะศึกษาในการที่จะปฏิบัติในการที่จะก้าวหน้าไปในทางที่ถูกที่ชอบ เพราะมีความคิดจดจ่ออยู่ในเรื่องนั้น เราจะตั้งจุดไว้ ตั้งเข็มไว้ แล้วใจก็อยู่กับเรื่องนั้น อยู่ด้วยปัญญาอยู่ด้วยเหตุผล จิตตะ คือ ความจดจ่อใส่ใจ หรือความตั้งมั่นของจิตใจ คือการมีสมาธิ จิตตะ คือ ความเอาใจใส่จดจ่อ ได้แก่ การทำใจให้เข้มแข็ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาส เกตุไทย (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การบริหารการจัด อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในวิทยาลัยเทคนิคภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ปฏิบัติมาก

6.2 สภาพที่พึงประสงค์การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและการประเมินผลรองลงมา คือ ด้านการจัดหลักสูตร ด้านการจัดการฝึกอาชีพ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคในด้านของการจัดหลักสูตรมีการจัดให้มีการวิเคราะห์เนื้อหาการสอนทฤษฎีให้สอดคล้องกับการสอนปฏิบัติในสถานประกอบการจัดทำหลักสูตร

การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเน้นพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกัน วิเคราะห์หลักสูตรและการจัดทำขั้นตอนการเรียนทฤษฎีและการฝึกงานในสถานประกอบการมีการจัด กิจกรรมเสริมหลักสูตร ในด้านทักษะวิชาชีพโดยใช้อิทธิบาท 4 ตามข้อตกลงระหว่างสถานศึกษากับสถาน ประกอบการ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในด้านทักษะวิชาชีพโดยใช้อิทธิบาท 4 ตามข้อตกลงระหว่าง สถานศึกษากับสถานประกอบการ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 (สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552) มาตรา 8(3) การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพ ที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการรัฐวิสาหกิจ หรือ หน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดผลการประเมินผลโดยผู้เรียนใช้เวลา ส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ และเพื่อประโยชน์ในการผลิต และพัฒนากำลังคน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือ สถาบัน สามารถจัดการศึกษาได้หลายรูปแบบก็ได้ แต่ตั้งนี้ สถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันนั้น ต้องมุ่งเน้นการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ และแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2559) ให้ความหมายของเครือข่ายความร่วมมือไว้ว่า หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงานหรือ สถาบันใดๆ ได้ตกลงที่จะประสานเชื่อมโยงหากันภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่ง ร่วมกันอย่างเป็นระบบโดยกลุ่มเครือข่ายจะต้องแสดงออกเป็นการลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน

6.3 ความต้องการจำเป็นการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบัน การอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ด้านที่มีความต้องจำเป็นสูงที่สุดคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนรองลงมาคือ ด้านการจัดการฝึกอาชีพด้านการจัดหลักสูตร ส่วนด้านที่มี ความต้องจำเป็นต่ำสุดคือ ด้านการวัดและการประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค ได้นำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ขับเคลื่อนการบริหาร หมายถึง เครื่องที่นำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ คือ ความพอใจ วิริยะ คือ ความพากเพียร จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ และวิมังสา คือ การไตร่ตรอง อาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักธรรมที่ปฏิบัติเพื่อเอาชนะปัญหาและ อุปสรรคต่างๆ เป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่การงานต่างๆ ตามที่มุ่งหวังไว้ โดยมีการ จัดทำหลักสูตรการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเน้นพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ (จิตตะ) สถานศึกษา และสถาน ประกอบการจัดให้มีการวิเคราะห์เนื้อหาการสอนทฤษฎีให้สอดคล้องกับการสอนปฏิบัติในสถาน ประกอบการ (วิมังสา) หลักสูตรมีความสอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ) วัดและประเมินผลให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย (วิริยะ) สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2550) กล่าวไว้ว่า หลักอิทธิบาท แปลว่า ธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือ ธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ หรือแปลง่ายๆ ว่า ทางแห่งความสำเร็จมี 4 อย่าง คือ ฉันทะ (ความไม่พอใจ) วิริยะ(ความเพียร) จิตตะ(ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา(ความสอบสวนไตร่ตรอง)

แปลให้จำง่ายตามลำดับ มีใจรักพากเพียรทำ เอาจิตฝึกฝน ใช้ปัญญาสอบสวน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมศักดิ์ นามเชียงใต้ (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ผลการวิจัยพบว่าสภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ รองลงมาคือ ด้านการฝึกงานในสถานประกอบการและ ด้านการจัดการเรียนการสอนตามลำดับสำหรับด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดการและรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นและผ่านการยืนยันรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน ดังนี้ 1)ด้านการบริหารจัดการ 2)ด้านหลักสูตร 3)ด้านการจัดการเรียนการสอน 4)ด้านการฝึกงานในสถานประกอบการ 5)ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ และ 6)ด้านการวัดผลและประเมินผล

## 7. ข้อเสนอแนะ

### 7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 จากผลการวิจัย สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการดำเนินการเพื่อการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อไป หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการร่วมมือกันกำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องแต่ละบริบทของแต่ละสังกัด ซึ่งจะทำให้การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพต่อไป

7.1.2 จากการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI<sub>Modified</sub>) สูงสุด เพื่อหาแนวการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคที่ได้เห็นควรให้นำค่าที่ได้มาทำการพิจารณาในการบริหารงานเป็นอันดับต้น ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน วิทยาลัยควรจัดแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการประกอบวิชาชีพในพื้นที่ หรือแหล่งอุตสาหกรรมที่สถานศึกษานั้นๆ ตั้งอยู่(วิมังสา)

## 7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรส่งเสริมให้มีการดำเนินการเพื่อการบริหารโดยการร่วมมือกันกำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องแต่ละบริบทของแต่ละสังกัด ซึ่งจะทำให้การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคเกิดการพัฒนาย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

## 7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาจัดการหลักสูตรระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค

7.3.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอน สถาบันอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค

7.3.3 ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการฝึกอาชีพ สถาบันอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค

7.3.4 ควรศึกษารูปแบบหรือแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานของสถาบันอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค

## 8. บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2559). **อนาคตใหม่ของการศึกษาไทยในยุค Thailand 4.0**. สืบค้นเมื่อ 27 เมษายน 2562. จาก <http://www.li.mahidol.ac.th/conference2016/thailand4.pdf>
- จรรยา ทัพพะกุล ณ อยุธยา. (2546). **การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- จำปี อุ่เงิน. (2541). **ปัญหาการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคภาคเหนือตามหลักสูตร 2538**. แพร่ : วิทยาลัยเทคนิคแพร่.
- เฉลิมศักดิ์ นามเชียงใหม่. (2557). **การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ประภาส เกตุไทย. (2556). **การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). **ธรรมนุญชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.



- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2562. จาก [https://www.ombudsman.go.th/10/documents/law/Constitution 2550.pdf](https://www.ombudsman.go.th/10/documents/law/Constitution%202550.pdf)
- ศิริพรรณ ชุมนุม. (2545). กระบวนการและยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้มีอายุสูงกว่า 16 ปี. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552). ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ : กรมอาชีวศึกษา.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607– 610.

การปรับพฤติกรรมการเข้าเรียนสายของนักศึกษารัฐศาสตร์ เทียบโอนปี 2 ห้อง ข ภาคพิเศษ  
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ภาคการศึกษาที่ 1  
ปีการศึกษา 2557 โดยใช้การเสริมแรงเชิงบวก\*

Behavioral Adjustment in Late Class Attendance with Positive Reinforcements  
for Classroom B, Extended Course, Credit Transfer-Based Sophomores  
Majoring in Government at Mahamakut Buddhist University's  
Roi Et Campus in Academic Year 2557's First Semester

พัชรี ศิลารัตน์<sup>1</sup>, พระครูสารกิจประยุต<sup>2</sup> และจิตจรดา ศิลารัตน์<sup>3</sup>  
Patcharee Silarat<sup>1</sup>, Phrakhrusarakitprayut<sup>2</sup> and Jitladda Silarat<sup>3</sup>  
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<sup>1,2</sup>  
Mahachulalongkornrajavidyalaya University<sup>1,2</sup>  
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม<sup>3</sup>  
Rajabhat Maha Sarakham University<sup>3</sup>  
Email : patcharee\_silarat@hotmail.com

### บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหาสาเหตุการเข้าเรียนสายของนักศึกษารัฐศาสตร์ การปกครอง 2) เพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าเรียนสายนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครองปี 2 เทียบโอน ห้อง ข ภาคพิเศษ โดยใช้การเสริมแรงทางบวกต่อการปรับพฤติกรรมการเข้าเรียนสาย จำนวน 14 คน โดยประเมินจากแบบสอบถามและแบบบันทึกเกี่ยวกับความถี่ในการเข้าเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่และร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุการเข้าเรียนสายของนักศึกษารัฐศาสตร์ มีสาเหตุจากตื่นสาย รองลงมา ที่ยวกลางคืน ขี้เกียจ และนอนดึก วิธีการแก้ไขการเข้าเรียนสายโดยปรับพฤติกรรมโดยใช้วิธีการเสริมแรงเชิงบวกด้วยการให้คะแนนเข้าชั้นเรียนตรงเวลา รองลงมา การให้คะแนนความสนใจ และให้คะแนนการมีส่วนร่วมกิจกรรมตามลำดับ ผลการศึกษาเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเข้าเรียนก่อนและหลังสิ้นสุดโครงการ พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมในการเข้าเรียนดีขึ้น จากเดิมก่อนเข้าโครงการมีจำนวน 14 คน

\* Received November 19, 2020; Revised December 21, 2020; Accepted December 23, 2020

หลังให้แรงเสริมทางบวกพบว่าอัตราการเข้าเรียนสาย จึงสรุปได้ว่าการให้แรงเสริมทางบวก การให้คะแนน  
เข้าชั้นเรียนตรงเวลา ให้คะแนนการมีส่วนร่วมกิจกรรมและการให้คะแนนความสนใจสามารถแก้ไข  
พฤติกรรมการเข้าเรียนให้ดีขึ้นได้

**คำสำคัญ :** พฤติกรรม; การเข้าเรียนสาย; การเสริมแรงเชิงบวก

### ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study causes of their late class attendance for such above typical students at Mahamakut Buddhist University's Roi Et campus and 2) to solve their problem as such with positive reinforcements for their behavioral adjustment in earlier class attendance by assessing their behavior through questionnaires and frequencies of their class attendance. The statistics used for data analysis were frequency and percentage.

The research's results showed that their late class attendance at its campus was the case in point due to getting up late, thereby culminating in their late class attendance, hang ion out at night being lazy and going to bed late. To resolve this problem, the method of behavioral adjustment with positive reinforcements was brought in use to award points for i) their earlier class attendance their interests in lessons, their participation in activities. Having compared their behavior for attending classes before the project with the end of it, indicated that students had better behavior for earlier class attendance as originally opposed to all fourteen students' prior behavior. So, awarding points for having positive reinforcements for: i) their earlier class attendance, ii) their interests in lessons and iii) their participation in activities enabled them to enhance their late class attendance.

**Keywords :** Behavioral; Late Class Attendance; Positive Reinforcements

## 1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

กระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี คือ การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาจริยธรรมต่างๆ และได้มีพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 6 “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” เช่นเดียวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย ศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

จากการเรียนการสอนที่ผ่านมาพบว่าปัญหาการเข้าชั้นเรียนไม่ตรงต่อเวลา เป็นปัญหามาจากพฤติกรรมของนักศึกษาที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากนักศึกษายังไม่เห็นความสำคัญของการเข้าชั้นเรียนให้ตรงต่อเวลา หรือสามารถอ่านเองได้ ทำให้ปัญหานี้ยังเป็นปัญหาหลักของการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งปัญหาการเข้าชั้นเรียนสายจะทำให้ให้นักศึกษาที่มาเรียนตรงต่อเวลา ขาดสมาธิในการเรียนการสอน หรือคณาจารย์ผู้สอนต้องรอจนกว่านักศึกษาที่เข้าชั้นเรียนไม่ตรงเวลานั่งประจำที่ และสอนซ้ำในเรื่องที่ผ่านมา ซึ่งก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายและเสียเวลาของผู้ที่เข้าเรียนอยู่ก่อน และผู้สอน นอกจากนี้ยังเป็นผลกระทบโดยตรงต่อตัวนักศึกษาผู้ที่เข้าชั้นเรียนสาย เนื่องจากจะทำให้นักศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนที่ผู้สอนนำเสนอ ส่งผลต่อผลการเรียนในที่สุด (ฉัตรชาธร ภาโนมัย, 2554)

ทั้งนี้หากปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไขจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์และของเพื่อนนักศึกษา เช่น ทำให้การเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง ระดับความสนใจของเพื่อนนักศึกษาที่กำลังตั้งใจเรียนลดลงและเกิดความรำคาญเมื่อเพื่อนที่เข้าเรียนไม่ตรงตามเวลาเรียนเข้ามา ผู้สอนขาดสมาธิและต้องเริ่มต้นใหม่ทำให้เสียเวลาในการเรียนการสอนของนักศึกษาท่านอื่น และนักศึกษาที่เข้าชั้นเรียนไม่ตรงตามเวลาเรียนขาดการติดตามหรือความต่อเนื่องเนื้อหาและกิจกรรม เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่สำคัญซึ่งอาจารย์ผู้สอนทุกคนควรต้องเร่งหาวิธีการแก้ไขและนำมาประยุกต์หรือปฏิบัติเพื่อลดปัญหาการเข้าเรียนสายของนักศึกษา ผู้สอนจึงเห็นว่าควรศึกษาถึงสาเหตุหลักของการเข้าเรียนสาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการปรับพฤติกรรมการเข้าเรียนสายของนักศึกษารัฐศาสตร์ เทียบโอนปี 2 ห้อง ข ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โดยใช้การเสริมแรงเชิงบวก เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ไขปัญหานักศึกษา

เข้าเรียนสายและเป็นข้อมูลสารสนเทศ สำหรับอาจารย์จะนำไปปรับปรุงการเรียนการสอน หรือกิจกรรมต่างๆ ให้แก่นักศึกษาต่อไป

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาหาสาเหตุการเข้าเรียนสายของนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครองปี 2 เทียบโอน ห้อง ข ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โดยใช้การเสริมแรงเชิงบวก

2.2 เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการเข้าเรียนสายของนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครองปี 2 เทียบโอน ห้อง ข ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โดยใช้การเสริมแรงเชิงบวก

## 3. สมมติฐานการวิจัย

การเสริมแรงทางบวกทำให้นักศึกษารัฐศาสตร์การปกครองปี 2 เทียบโอนห้อง ข ภาคพิเศษ เข้าเรียนตรงเวลาเพิ่มขึ้น

## 4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ทำให้ทราบสาเหตุการเข้าเรียนสายของนักศึกษารัฐศาสตร์เทียบโอนปี 2 ห้อง ข ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เพื่ออาจารย์จะได้นำไปแก้ไขให้ตรงสาเหตุ

4.2 ทำให้สามารถทราบผลการใช้การเสริมแรงทางบวก เพื่ออาจารย์จะได้นำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาการเข้าเรียนสายได้

4.3 ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสารสนเทศ สำหรับอาจารย์จะนำไปปรับปรุงการเรียนการสอน หรือกิจกรรมต่างๆ ให้แก่นักศึกษาต่อไป

## 5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้มีหน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) เป็นนักศึกษารัฐศาสตร์เทียบโอนปี 2 ห้อง ข ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 41 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสังเกตและแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

## 6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์สาเหตุการเข้าชั้นเรียนสายของนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครองปี 2 เทียบโอนห้อง ข ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557

**ตารางที่ 1** สาเหตุการเข้าเรียนสาย ของนักศึกษารัฐศาสตร์เทียบโอนปี 2 ห้อง ข ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ภาคการศึกษาที่ 1 ปี การศึกษา 2557

ลำดับที่	สาเหตุการเข้าชั้นเรียนสาย	จำนวน	ร้อยละ
1	ตื่นสาย	4	28.57
2	เที่ยวกลางคืน	3	21.43
3	ขี้เกียจ	3	21.43
4	นอนดึก	3	21.43
5	บ้านอยู่ไกล	1	7.14
	<b>รวม</b>	<b>14</b>	<b>100</b>

จากตารางที่ 1 พบว่า สาเหตุการเข้าชั้นเรียนสายของนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครองปี 2 เทียบโอนห้อง ข ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557 มีสาเหตุจากตื่นสาย ร้อยละ 28.57 รองลงมาคือ เที่ยวกลางคืน ขี้เกียจ และนอนดึก ร้อยละ 21.43 และน้อยที่สุดคือ บ้านอยู่ไกล ร้อยละ 7.14

6.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาการเข้าเรียนสายของนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครองปี 2 เทียบโอนห้อง ข ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

**ตารางที่ 2** วิธีแก้ไขการเข้าเรียนสาย ตามความคิดของนักศึกษาและอาจารย์ตกลงกัน

วิธีแก้ไขการเข้าเรียนสาย(พฤติกรรม)	จำนวน	ร้อยละ
1. ตั้งนาฬิกาปลุก	4	28.58
2. ทำสัญญาการเรียน	5	35.71
3. ปรับนิสัยการนอน/ตื่นเช้า/เข้านอนเร็วขึ้น	5	35.71
<b>รวม</b>	<b>14</b>	<b>100</b>

จากตารางที่ 2 พบว่า วิธีแก้ไขการเข้าเรียนสาย ตามความคิดของนักศึกษาและอาจารย์ตกลงกันมากที่สุดคือ ทำสัญญาการเรียน และปรับนิสัยการนอน/ตื่นเช้า/เข้านอนเร็ว ร้อยละ 35.71 และตั้งนาฬิกาปลุกร้อยละ 28.58 ตามลำดับ

**ตารางที่ 3** วิธีแก้ไขการเข้าเรียนสาย โดยการใช้วิธีการเสริมแรงเชิงบวก

วิธีแก้ไขการเข้าเรียนสาย	จำนวน	ร้อยละ
1. การให้คะแนนเข้าชั้นเรียนตรงเวลา	7	50.00
2. ให้คะแนนการมีส่วนร่วมกิจกรรม	3	21.43
3. การให้คะแนนความสนใจ	4	28.57
<b>รวม</b>	<b>14</b>	<b>100</b>

จากตารางที่ 3 พบว่า วิธีแก้ไขการเข้าเรียนสาย โดยการใช้วิธีการเสริมแรงเชิงบวก จากอาจารย์ผู้สอน มากที่สุดคือ การให้คะแนนเข้าชั้นเรียนตรงเวลา ร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ การให้คะแนนความสนใจ ร้อยละ 28.57 และน้อยที่สุดคือ ให้คะแนนการร่วมกิจกรรม ร้อยละ 21.43

**7. อภิปรายผลการวิจัย**

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

7.1 สาเหตุการเข้าเรียนสายของนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครองปี 2 เทียบโอนห้อง ข ภาคพิเศษ พบว่า มีสาเหตุจากการตื่นสาย ร้อยละ 28.57 ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่านักศึกษาบางคนต้องทำงานในเวลากลางคืน นอนดึก และบ้านอยู่ไกลไม่ได้วางแผนการเดินทาง ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของอารยา กองสุวรรณ (2550) ได้ทำวิจัยการแก้ปัญหาให้นักเรียนมาสาย ชั้น ปวช.1/7

วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีวิทยาลัยช่างศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้ นักศึกษามาเรียนสาย 4 ประเด็น ได้แก่ นักเรียนตื่นสายมาเรียนไม่ทัน ครูผู้สอนไม่เข้มงวดในการเข้าชั้นเรียน เนื้อหาวิชาการงานอาชีพไม่น่าสนใจและวิธีการสอนไม่มีตัวอย่างประกอบ ซึ่งจากผลการศึกษาคั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ประเด็นหลักที่ทำให้มาเรียนสายเกิดจากตัวนักศึกษาเอง คือ นอนดึก/ขี้เกียจตื่น (ร้อยละ 77.3) งานมาก (ร้อยละ 71.2) และนอนตื่นสาย (ร้อยละ 68.2) แต่มีบางประเด็นที่น่าสนใจคือ นักศึกษามีหอพักที่อยู่ไกล(ร้อยละ 39.4) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ไม่ได้เกิดจากตัวนักศึกษาเอง สำหรับการวิเคราะห์ผลการประเมินพฤติกรรมของนักศึกษากลุ่มเป้าหมายหลังโครงการให้แรงเสริมทางบวกโดยอาจารย์ผู้สอนแจ้งข้อตกลงเบื้องต้นในการเข้าชั้นเรียนว่าหากมีการเข้าเรียนตรงเวลาในชั่วโมงต่อไปจะมีการมอบรางวัลให้ และมีการกล่าวคำชมเชยผู้ที่มาเรียนตรงเวลาทุกครั้ง ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาสามารถปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง โดยการเข้าเรียนในวิชา 514101 โภชนาการและสุขวิทยา ตรงเวลามากขึ้นและมีการขาดเรียน หรือมาสายลดลง และจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างจำนวนครั้งเฉลี่ยในการเข้าเรียนเข้าปกติ หรือขาดเรียนระหว่างก่อนและหลังโครงการ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้นำทฤษฎีในเรื่องแรงจูงใจ หรือแรงเสริมทางบวกมาใช้ปรับพฤติกรรม (พุทธิพงษ์ เพชรรัตน์, 2552) โดยจะให้คำคะแนน และรางวัลสำหรับผู้ที่มาตรงเวลา ดังนั้น นักศึกษา จึงปรับพฤติกรรมจากการมาสายเป็นตรงต่อเวลามากขึ้น ซึ่งคล้ายกับการศึกษาของ วรลักษณ์ เลิศลอย (2550) ที่ได้ศึกษาการปรับพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 โดยการใช้การเสริมแรงทางบวก คือ การให้ดาว ผลการวิจัยพบว่า การให้ดาวสามารถลดพฤติกรรมขาดความรับผิดชอบในการทำงานของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะนักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้รับดาวเป็นแรงเสริม มีความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น เพื่อจะได้รางวัล หรือคำชมเชย สำหรับจำนวนครั้งในการเข้าเรียนสายโดยเฉลี่ยแล้วไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นอาจเป็นผลมาจากการที่นักศึกษามีการเรียนการสอนในคาบก่อนหน้า และต้องใช้ระยะเวลาในการเดินทางมาเรียนในคาบนี้อย่างน้อย 15 นาที ซึ่งเป็นปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ นอกจากนี้พฤติกรรมของผู้สอนที่ไม่เข้มงวดอาจจะส่งผลต่อการเข้าเรียนดังกล่าวการศึกษาของ อลงกรณ์ ประภคพิพงศ์ (2551) ได้ศึกษาการตรงต่อเวลาและความพึงพอใจในการเรียน ผลการศึกษาพบว่า การตรงต่อเวลาในการเข้าเรียนของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้สอนในเรื่องเวลา ถ้าผู้สอนมีความเข้มงวดและแสดงออกอย่างจริงจังในเรื่องการตรงต่อเวลา ก็จะทำให้ให้นักศึกษาที่มักมาเข้าเรียนสาย สามารถปรับตัวให้มาทันเวลามากยิ่งขึ้น

7.2 การแก้ไขปัญหาการเข้าเรียนสายนักศึกษารัฐศาสตร์การปกครองปี 2 เทียบโอน ห้อง ข ภาควิเศษ โดยการใช้การเสริมแรงด้วยการให้คะแนนเข้าชั้นเรียนตรงเวลา การให้คะแนนความสนใจ และให้คะแนนการร่วมกิจกรรมพบว่า การปรับพฤติกรรมการเข้าเรียนสายดีขึ้นที่เป็นเช่นนี้ สามารถอธิบายได้ว่าการใช้การเสริมแรงด้วยการให้คะแนนเข้าชั้นเรียนตรงเวลาทั้งนี้สอดคล้องกับ ฌิตชาธร ภาโนมัย (2554)



ได้ทำวิจัยการปรับพฤติกรรมการเข้าเรียนของนักศึกษาโดยการใช้ค่าคะแนนและแรงจูงใจทางบวก ความตรงต่อเวลาเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่สำคัญทั้งในสถานที่ทำงาน และในชีวิตประจำวัน โดยความตรงต่อเวลานั้น เป็นคุณลักษณะที่ช่วยให้เราสามารถจัดการกับงานหรือสิ่งที่ผ่านเข้ามาได้อย่างรวดเร็ว หรือทันเวลา ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุของการเข้าเรียนสายเกิดจากนอนตื่นสายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.5 รองลงมาได้แก่ติดเรียน ชม.ก่อนหน้า และหอบพักอยู่ใกล้ คิดเป็นร้อยละ 38.5 เท่ากัน เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรม การเข้าเรียนก่อนและหลังสิ้นสุดโครงการ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมในการเข้าเรียนดีขึ้น โดยมีการเข้าเรียนเช้า หรือก่อนเวลาดีขึ้น จากเดิมก่อนเข้าโครงการ มีจำนวนคนเข้าเรียนเฉลี่ย(คน/สัปดาห์) จาก 2 คน/สัปดาห์ หลังให้แรงเสริมทางบวกพบว่าอัตราการเข้าเรียนเช้า หรือก่อนเวลาเพิ่มขึ้น เป็น 3.5 คน/สัปดาห์ นักศึกษาที่เข้าเรียนปกติหรือมาเรียนในเวลาเรียนพบว่าเพิ่มจาก 23.5 คน/สัปดาห์ เป็น 30.4 คน/สัปดาห์ และจำนวนคนขาดเรียนเฉลี่ยจากเดิมก่อนเข้าโครงการเป็น 15.3 คน/สัปดาห์ ได้ลดลงเหลือ 11.0 คน/สัปดาห์ จากการทดสอบทางสถิติ หลังสิ้นสุดโครงการ พบว่า นักศึกษามีจำนวน ครั้งเฉลี่ยของการเข้าเรียน เข้า หรือปกติเพิ่มขึ้น และจำนวนครั้งเฉลี่ยของการขาดเรียนลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (paired t- test,  $p < 0.01$ ) จากการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่าการให้แรงเสริมทางบวก (คำ ชมเชย/รางวัล) สามารถแก้ไขพฤติกรรมการเข้าเรียนให้ดีขึ้นได้เหมือนกับ วัชรภรณ์ กอนแก้ว (2554) ได้ทำ การวิจัยพฤติกรรมการเข้าชั้นเรียนไม่ตรงต่อเวลาในวิชาการพัฒนางานด้วยระบบคุณภาพและเพิ่มผลผลิต ของนักศึกษา ชั้น ปวส. ปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ไม่ค่อยเข้าเรียนหรือเข้าเรียนไม่ตรงเวลา สามารถปรับตัวหรือปรับพฤติกรรมให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เงื่อนไข กฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนได้ เนื่องจากกฎระเบียบสภาพแวดล้อมไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการแสดงพฤติกรรมด้านการเปลี่ยนแปลง เบี่ยงเบนมาตรฐานและพฤติกรรมเกเรของนักเรียนแต่เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกัน กล่าวคือ จาก ลักษณะสภาพแวดล้อม เงื่อนไขต่างๆ ทำให้นักเรียนที่มีปัญหาต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่แสดงออกมา ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในโรงเรียนที่มีกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ และสามารถอยู่ร่วมกับ นักเรียนคนอื่นๆ ได้อย่างไม่มีข้อขัดแย้ง ได้ส่งผลให้นักเรียนต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองไป ในทางที่ลดพฤติกรรมดังกล่าวให้น้อยลงเพื่อตนเองสามารถที่จะดำรงสภาพการเป็นนักเรียนอยู่ได้ หากตนเองยังไม่ลดพฤติกรรมหรือยังทำพฤติกรรมดังกล่าวอีกต่อไป ก็จะถูกลงโทษจากกฎระเบียบโดยการ ถูกตักเตือนด้วยวาจา พักการเรียนหรือให้ออกจากโรงเรียน จากปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลให้นักเรียน ต้องมีการปรับเปลี่ยนปรับปรุงพฤติกรรมปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว

สำหรับการวิเคราะห์ผลการประเมินพฤติกรรมของนักศึกษากลุ่มเป้าหมายหลังโครงการให้แรง เสริมทางบวกโดยอาจารย์ผู้สอนแจ้งข้อตกลงเบื้องต้นในการเข้าชั้นเรียนว่าหากมีการเข้าเรียนตรงเวลาใน ชั่วโมงต่อไปจะมีการมอบรางวัลให้ และมีการกล่าวคำชมเชยผู้ที่มาเรียนตรงเวลาทุกครั้งผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาสามารถปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง โดยการเข้าเรียนในวิชา 514101 โภชนาการและ

สุขวิทยา ตรงเวลามากขึ้นและมีการขาดเรียน หรือมาสายลดลง และจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างจำนวนครั้งเฉลี่ยในการเข้าเรียนเข้าปกติ หรือขาดเรียนระหว่างก่อนและหลังโครงการ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้นำทฤษฎีในเรื่องแรงจูงใจหรือแรงเสริมทางบวก มาใช้ปรับพฤติกรรม (พุทธิพงษ์ เพชรรัตน์, 2552) โดยจะให้ค่าคะแนน และรางวัลสำหรับผู้ที่มาตรงเวลาดังนั้นนักศึกษาจึงปรับพฤติกรรมจากการมาสายเป็นตรงต่อเวลามากขึ้น และนอกจากนี้พฤติกรรมของผู้สอนที่ไม่เข้มงวดอาจจะส่งผลต่อการเข้าเรียนดังกล่าวของ อลงกรณ์ ประภคิตพงศ์ (2551) ได้ศึกษาการตรงต่อเวลาและความพึงพอใจในการเรียน ผลการวิจัยพบว่า การตรงต่อเวลาในการเข้าเรียนของนักศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้สอนในเรื่องเวลา ถ้าผู้สอนมีความเข้มงวดและแสดงออกอย่างจริงจังในเรื่องการตรงต่อเวลา ก็จะทำให้นักศึกษาที่มักมาเข้าเรียนสาย สามารถปรับตัวให้มาทันเวลามากยิ่งขึ้น

## 8. ข้อเสนอแนะ

### 8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การแก้ไขพฤติกรรมการเข้าเรียนสายที่เกิดจากตัวนักศึกษาเอง นักศึกษาควรที่จะได้มีการวางแผนกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น จัดเวลาในการเรียน และการทำธุระส่วนตัวให้แน่นอนเพื่อให้มาเข้าเรียนได้ตรงเวลา วิธีแก้ไขการเข้าเรียน ตามความคิดของนักศึกษาและอาจารย์ตกลงกัน คือ ทำสัญญาการเรียน ปรับนิสัยการนอน/ตื่นเช้า/เข้านอนเร็วขึ้น และตั้งนาฬิกาปลุก

8.1.2 วิธีแก้ไขการเข้าเรียนสายโดยการใช้วิธีการเสริมแรงเชิงบวกนั้นการที่ครู-อาจารย์ผู้สอนได้ให้คะแนนเข้าชั้นเรียนตรงเวลา การให้คะแนนความสนใจ ให้คะแนนการมีส่วนร่วมกิจกรรม นักศึกษาที่เข้าเรียนตรงเวลาทุกๆ ครั้ง เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถแก้ปัญหาในเรื่องการเข้าเรียนไม่ตรงเวลาของนักศึกษาได้

### 8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ครู-อาจารย์ผู้สอนควรหันมาให้ความสนใจในเรื่องการเป็นผู้ตรงต่อเวลาให้กับนักศึกษา ตั้งแต่อยู่ในวัยเรียนเพื่อประโยชน์ในการทำงานในอนาคต เพราะการเป็นผู้ตรงเวลาจะสามารถทำให้มีคุณธรรม จริยธรรมด้านอื่นพัฒนาง่ายขึ้น และเป็นคุณธรรมที่สถานประกอบการต้องการมากที่สุด

8.2.2 ควรมีการติดตามพฤติกรรมเรื่อง ความตรงต่อเวลา อย่างต่อเนื่อง และควรมีการนำรูปแบบการใช้แรงเสริมทางบวกไปใช้ในวิชาอื่นๆ ต่อไป

### 8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเข้าเรียนสายของนักศึกษา สาขาวิชาอื่น ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

8.3.2 ควรมีการทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้นักศึกษาที่เข้าเรียนสาย ในสาขาวิชาอื่น ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

## 9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ณิตชาธร ภาโนมัย. (2554). การปรับพฤติกรรมการเข้าเรียนของนักศึกษาโดยการใช้ค่าคะแนนและแรงจูงใจทางบวก. **วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 4(1). 27-36.
- พุทธพิพงษ์ เพชรรัตน์. (2552). การศึกษาพฤติกรรมซ้ำๆ ของนักเรียนออทิสติกอายุ 7-10 ปี ในโรงเรียนศึกษาพิเศษจากการใช้โปรแกรมปรับพฤติกรรมกิจกรรมการเคลื่อนไหว. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรลักษณ์ เลิศลอย. (2550). การศึกษาการปรับพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงานโดยการใช้การเสริมแรงทางบวก. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2556. จาก <http://bmasmartschool.com>
- วัชรภรณ์ กอนแก้ว. (2554). พฤติกรรมการเข้าชั้นเรียนไม่ตรงต่อเวลาในวิชาการพัฒนางานด้วยระบบคุณภาพแล่งเพิ่มผลผลิตของนักศึกษาชั้น ปวส. ปีที่ 1. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- อลงกรณ์ ประกฤติพงษ์. (2551). การตรงต่อเวลากับความพึงพอใจในการเรียน. การวิจัยในชั้นเรียน. Thai-Nichi Institute of Technology.
- อารยา กองสุวรรณ. (2550). การแก้ปัญหาให้นักเรียนมาสาย ชั้น ปวช.1/7 วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีวิทยาลัยช่างศิลป์. การวิจัยในชั้นเรียน. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

## แนวคิดสังคมและการปกครองในอัครคัมภีร์สุตตร\*

### The Concepts of Society and Government in Agganna Sutta

พระครูปลัดทองใบ สุปภาโส<sup>1</sup>, พระใบฎีกานรินทร์ สีลเตโช<sup>2</sup> และปรเมธ ศรีภิญโญ<sup>3</sup>

Phrakrupaladtongbai Supabhaso<sup>1</sup>, Phrabaidikanarin Silatecho<sup>2</sup> and Poramet Sripinyo<sup>3</sup>

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด<sup>1,2</sup>

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus<sup>1,2</sup>

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<sup>3</sup>

Roi Et Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University<sup>3</sup>

Email : thongbai242516@hotmail.com

#### บทคัดย่อ

การศึกษาแนวคิดสังคมและการปกครองในอัครคัมภีร์สุตตร ด้านการศึกษาแนวคิดสังคมในอัครคัมภีร์สุตตร แบ่งออกได้ 2 ยุค คือ 1) สังคมที่มีความเจริญด้านศีลธรรมซึ่งมนุษย์ให้ความสำคัญในด้านจิตใจมากกว่าวัตถุ และ 2) สังคมที่มนุษย์ให้ความสำคัญในด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจซึ่งทำให้เกิดความไม่สงบสุขขึ้นในสังคม เช่นการขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตน การโกหกและการหลอกลวง การทำร้ายกัน จนต้องมีการตั้งผู้นำขึ้นมาปกครองสังคม ส่วนด้านการปกครองสังคมที่ปรากฏในอัครคัมภีร์สุตตร เป็นการปกครองที่ใช้ความเชื่อทางศาสนาเป็นกฎระเบียบในการปกครอง ซึ่งความเชื่อทางศาสนาแบ่งออกได้ 2 ยุค คือ 1) ยุคของศาสนาพราหมณ์ที่แบ่งประชาชนในสังคมออกเป็น 4 วรรณะ ผลที่เกิดจากการปกครองแบบนี้ เมื่อมองดูภายนอกทำให้สังคมสงบสุข แต่เมื่อมองสภาพภายในสังคมก็มีความเลื่อมล้ำกันของประชาชนและ 2) ยุคของพระพุทธศาสนา ใช้ศีลธรรมเป็นกฎระเบียบในการปกครอง สังคมในพระพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือสังคมสงฆ์และสังคมของประชาชนทั่วไป ศีลธรรมที่ใช้ในการปกครองสังคมสงฆ์ คือศีลระดับสูงคือ ศีล 227 และศีล 311 ส่วนศีลของประชาชนทั่วไปคือ ศีล 5 และศีล 8 ผลที่เกิดจากการปกครองด้วยศีลธรรมจะไม่มีแบ่งชั้นวรรณะ ความสงบสุขของสังคมจึงขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติตามหลักศีลธรรมได้มากหรือน้อยเท่านั้น

**คำสำคัญ :** สังคม; การปกครอง; อัครคัมภีร์สุตตร

\* Received July 25, 2020; Revised September 27, 2020; Accepted October 21, 2020

## ABSTRACT

The study of social concepts and governance in the Agganya Sutta, In terms of education, the concept of society is divided into 2 eras: 1) society with moral development which humans place importance on the mind over the material, and 2) a society where humans place greater importance on the material rather than the mind that causes social disturbances such as stealing someone's property for their own, lies and lies deceive and harm each other until a leader must be established to govern society. As for the social governance that appears in Agganya Sutra, it is a government that uses religious beliefs as a rule of law which religious beliefs can be divided into 2 eras: 1) era of Brahmanism which divides the people in society into 4 castes, the result of this kind of government when we are looking outside makes society at peace, but when we are looking within the society, there was a commotion of people and 2) the era of Buddhism, it uses morality as a rule of law. Society in Buddhism is divided into two aspects: the monastic society and the society of the general public. Morality which used in the governing of the Sangha society was the high precepts namely, 227 precepts and 311 precepts. As for the precepts of the general public are the 5 precepts and the 8 precepts. The result of moral governance, there will no caste classification. The peace of society depends with more or less on the moral practice only.

**Keywords :** Society; Government; Agganya Sutta

### 1. บทนำ

อัครคัมภีร์สูตร เป็นคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการกำเนิดโลก กำเนิดมนุษย์ และกำเนิดสังคมตามทัศนะของพระพุทธศาสนา มนุษย์คนแรกที่เกิดขึ้นบนโลกตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา คือใคร เกิดขึ้นโดยวิธีใด และเมื่อมนุษย์เกิดขึ้นในโลกมากขึ้น มนุษย์มีวิธีการปกครองกันอย่างไรบ้าง กฎระเบียบที่มนุษย์ใช้ปกครองกันนั้นคืออะไร แนวคิดเรื่องสังคมและการปกครองในอัครคัมภีร์สูตรนี้จึงถือว่าเป็นรูปแบบสังคมและการปกครองตามทัศนะของพระพุทธศาสนา ในพระสูตรเดียวกันนี้ พระพุทธเจ้าได้ทรงยืนยันถึงจุดยืนของพระพุทธศาสนาทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของมนุษย์และระบบการปกครองสังคมมนุษย์ที่ควรเป็น ซึ่งต่างจากหลักการความเชื่อเดิมของศาสนาพราหมณ์ที่มีความเชื่อว่าโลกและมนุษย์เกิดขึ้นจากการสร้างของพระพรหม ซึ่งในส่วนของมนุษย์ พราหมณ์เชื่อว่า พระพรหม

คือผู้สร้างมนุษย์และกำหนดชะตากรรมของมนุษย์ มนุษย์จะสุขจะทุกข์ขึ้นอยู่กับการบันดาลของพระพรหมเท่านั้น มนุษย์ไม่สามารถกำหนดชะตากรรมของตนเองได้ ในส่วนของการสร้างมนุษย์นั้น พวกราหมณ์ได้เสนอแนวคิดวาระ 4 คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร การปกครองตามแนวคิดเรื่องวาระ 4 เป็นการปกครองที่แบ่งประชาชนในสังคมออกเป็น 4 ระดับ สูงต่ำตามวาระและได้กำหนดหน้าที่ให้แต่ละระดับกระทำและมีกฎระเบียบที่เป็นข้อห้ามให้เฉพาะแต่ละกลุ่มปฏิบัติตัวอย่างเข้มงวด กฎระเบียบนี้ได้รวมทั้งหน้าที่การงานและชีวิตส่วนตัวของแต่ละคนด้วย(สุนทร ณ รัชชี, 2545 : 23) พระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธแนวคิดดังกล่าวของพวกราหมณ์ เพราะพระองค์ทรงเชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองได้ และไม่มีพระเจ้าองค์ใดมากำหนดชะตาชีวิตของมนุษย์ และในอัครคัมภีร์พระพุทธรเจ้าได้ทรงแสดงแนวคิดเรื่องการกำเนิดโลก กำเนิดมนุษย์สังคมและการปกครองในทัศนะของพุทธศาสนาเอาไว้ด้วย

## 2. แนวคิดสังคมและการปกครองในพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นในประเทศอินเดีย เป็นศาสนาที่เกิดขึ้นท่ามกลางศาสนาที่มีผู้คนนับถือมากที่สุดใอินเดียตอนนั้น คือ ศาสนาพราหมณ์ จากการศึกษาพุทธประวัติจะเห็นได้ พระราชาวงศ์ของพระพุทธเจ้านับถือศาสนาพราหมณ์มาโดยลำดับจนถึงพระบิดาพระมารดา รวมถึงพระพุทธองค์ในครั้งที่ยังไม่ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ยังเป็นเจ้าชายสิทธัตถะอยู่ พระองค์ทรงดำเนินชีวิตภายใต้กฎระเบียบสังคมของพราหมณ์มาโดยตลอด แนวคิดเรื่องสังคมของศาสนาพราหมณ์ คือ วาระ 4 พราหมณ์ใช้แนวคิดเรื่องวาระ 4 เป็นกฎระเบียบในการปกครองสังคม โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ของประชาชนในสังคมตามวาระ กษัตริย์ เป็นวาระที่ปกครองและทำศึกสงครามเพื่อขยายเขตแดนและป้องกันดินแดนของตน พราหมณ์มีหน้าที่ศึกษาพระเวทและประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แพศย์มีหน้าที่ค้าขายและทำการเกษตร ศูทร เป็นวาระที่ต่ำสุดเป็นชนชั้นกรรมกร มีหน้าที่รับจ้างงานที่ต้องใช้กำลังงานแบกหาม (สุนทร ณ รัชชี, 2545 : 22-23) พระพุทธศาสนา ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดเรื่องสังคมของศาสนาพราหมณ์ พระพุทธศาสนาเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน และทุกคนมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้เข้าถึงจุดหมายสูงสุดของมนุษย์ได้ทุกคน ดังพุทธพจน์ที่ตรัสถึงพระสุบินก่อนที่จะตรัสรู้ ว่า นกทั้งหลาย 4 จำพวก มีสีต่างๆ กัน มาแล้วจากทั้ง 4 ทิศ บินมาอบล่งที่ใกล้เท้าเรากลายเป็นสีขาวหมด (พุทธทาสภิกขุ, 2546 : 113) พุทธพจน์หมายความว่า มนุษย์ทุกคนไม่ได้มีความบริสุทธิ์ เพราะชาติกำเนิดที่ตั้งที่พราหมณ์กล่าวว่าวาระของตนนั้นบริสุทธิ์ แต่ผู้ที่เกิดวาระอื่นไม่บริสุทธิ์ พุทธพจน์ที่ว่า นกทั้งหลาย 4 จำพวก มีสีต่างๆ กัน มาแล้วจากทั้ง 4 ทิศ บินมาอบล่งที่ใกล้เท้าเรา กลายเป็นสีขาวหมด เป็นการยืนยันแนวคิดเรื่องสังคมตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา ว่ามนุษย์ทุกคนในสังคมพุทธศาสนามีศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้บริสุทธิ์เท่าเทียมกัน กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนเมื่อเข้ามาสู่

สังคัมพระพุทธานุสสาและปฏิบัติตามธรรมะของพระพุทธานุสสา ทุกคนย่อมมีสิทธิ์เป็นผู้บริสุทธิ์เท่าเทียมกันจะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับปฏิบัติของแต่ละคน แต่เบื้องต้นผู้ที่มุ่งหวังความบริสุทธิ์ตามทัศนะของพระพุทธานุสสาต้องมีทิวฐิหรือความเห็นที่บริสุทธิ์ก่อนเป็นเบื้องต้น

ดังนั้น สังคัมและการปกครองตามแนวคิดของพระพุทธานุสสา จึงเป็นสังคัมที่มีความเสมอภาคกันด้วยธรรมะ และปกครองกันโดยยึดถือความถูกต้องหรือธรรมะเป็นกฎระเบียบในการปกครองสังคัมให้สงบสุข

### 3. กำเนิดมนุษย์และสังคัมในอัครคัมภีร์อุตฺตฺร

#### 3.1 การกำเนิดมนุษย์

##### 3.1.1 กำเนิด 4 แนวคิดการกำเนิดในทัศนะของพระพุทธานุสสา

ก่อนที่จะกล่าวถึงการกำเนิดมนุษย์ในอัครคัมภีร์อุตฺตฺรในเบื้องต้นนี้จะได้กล่าวถึงกำเนิดของสัตว์โลกในทัศนะของพระพุทธานุสสา ก่อน เพื่อให้เข้าใจถึงแนวคิดการกำเนิดในทัศนะของพระพุทธานุสสาแบบกว้างๆ ก่อน ง่ายต่อการเข้าใจแนวคิดการกำเนิดมนุษย์ในอัครคัมภีร์อุตฺตฺรแนวคิดการกำเนิดของสัตว์ตามทัศนะของพระพุทธานุสซากำเนิด 4 ไว้ในคำว่าสัตว์ กล่าวคือ พรหมเป็นสัตว์โลกประเภทหนึ่งตามทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท กับคำถามที่ว่าพรหมเกิดขึ้นมาได้อย่างไร โดยวิธีใดนั้น พุทธปรัชญาได้กล่าวถึงการกำเนิดของสัตว์ไว้ 4 ประเภท ดังพุทธพจน์ที่ตรัสกับพระสารีบุตรว่า สารีบุตร กำเนิด 4 ชนิดนี้ กำเนิด 4 ชนิด ไหนบ้าง คือ (1) กำเนิดอณฺหชะ การเกิดในไข่ (2) กำเนิดชลาพุชะ การเกิดในครรภ์ (3) กำเนิดสังเสทชะ การเกิดในที่สกปรกหรือสิ่งสกปรก(4) กำเนิดโอปปาติกะ การเกิดผุดขึ้น(ม.มู (ไทย) 18/169/46.)

การเกิดขึ้นของสัตว์โลกตามนัยแห่งพุทธพจน์ดังกล่าวนี้ ล้วนแต่เป็นการเกิดขึ้นตามธรรมชาติทั้งสิ้น การเกิดขึ้นตามธรรมชาติก็คือการเกิดขึ้นตามเหตุปัจจัยในธรรมชาติ ไม่ได้เกิดขึ้นด้วยการดลบันดาลหรือตามเจตจำนงของพระเป็นเจ้าองค์ใด หากแต่เกิดขึ้นและดำเนินไปตามกฎอิทัปปัจจยตา คือกฎแห่งความเป็นเหตุปัจจัยเกี่ยวโยงต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่

กำเนิดประเภทอณฺหชะ เป็นการกำเนิดของสัตว์ที่เริ่มต้นเป็นฟองไข่ แล้วฟักเป็นตัวเป็นตัวออกจากไข่ภายหลังทุกชนิด เช่น เป็ด ไก่ นก จิ้งจก จระเข้ เป็นต้น ประเภทชลาพุชะ เป็นกำเนิดของสัตว์ที่คลอดเป็นตัวออกมาจากมดลูกของตัวที่เป็นแม่ทุกชนิด เช่น วัว ควาย แพะ แกะ มนุษย์ เป็นต้น ประเภทสังเสทชะ เป็นกำเนิดของสัตว์ที่เกิดขึ้นในซากสัตว์ที่เน่า ในอาหารที่บูดเน่า ในน้ำครำหรือน้ำโสโครก สัตว์ที่เกิดในลักษณะนี้ เช่น หนอนชนิดต่างๆ ไร่น้ำ จุลินทรีย์ที่เกิดในน้ำครำ เป็นต้น

การเกิดขึ้นของสัตว์โลกใน 3 ลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นการเกิดขึ้นตามธรรมชาติที่สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสธรรมดา จึงไม่มีปัญหาที่จะต้องพิจารณาถึง แต่การเกิดขึ้นของสัตว์โลกประเภทที่ 4 ที่เรียกว่าโอปปาติกะนั้น ประสาทสัมผัสธรรมดาของเรารับรู้ไม่ได้ ตามทัศนะของพระพุทธานุสสา

ผู้ที่สามารถรับรู้การมีอยู่ของสัตว์โลกประเภทนี้ได้ก็มีแต่ผู้ที่เจริญสมาธิจนกระทั่งได้ทิพจักขุญาณเท่านั้น ผู้ที่ได้ทิพจักขุญาณไม่จำเป็นต้องเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนาเท่านั้น ผู้นับถือศาสนาอื่น เช่น โยคีของศาสนาฮินดูบางคนก็สามารถมีญาณพิเศษชนิดนี้ได้ พระอรหันตสาวกของพระพุทธเจ้าก็ไม่สามารถได้ทิพจักขุญาณทุกองค์ มีแต่ท่านที่ได้อภิญญา 6 หรือวิชา 3 เท่านั้นที่มีญาณพิเศษชนิดนี้ ส่วนพระอรหันต์ประเภทสุกขวิปัสสกะที่สามารถทำลายกิเลสให้หมดสิ้นไป แต่ไม่ได้อภิญญา 6 หรือวิชา 3 ก็ไม่สามารถมีทิพจักขุญาณได้ อนึ่ง อภิญญานั้นถ้าเป็นเพียงโลกยกอภิญญา 5 ที่เป็นปุถุชนแต่เจริญสมาธิจนกระทั่งได้รูปฌานที่ 4 ก็สามารถได้อภิญญา 5 ที่มีทิพจักขุรวมอยู่ด้วยได้ ผู้ที่เจริญสมาธิจนกระทั่งได้อภิญญาไม่ว่าจะเป็นพระอริยบุคคลหรือปุถุชน ถ้าปรารถนาจะเห็นก็สามารถมองเห็นสัตว์ประเภทโอปปาติกะได้ แต่ถ้าไม่ปรารถนาจะเห็นก็มองไม่เห็น

สัตว์โลกประเภทโอปปาติกะได้แก่สัตว์ที่เกิดมีร่างกายเติบโตขึ้นมาในทันทีทันใดโดยไม่ต้องมีมารดาบิดา ตามนัยแห่งพุทธพจน์ดังกล่าวได้แก่ เทวดา สัตว์นรก มนุษย์บางจำพวก และเปรตบางจำพวก สำหรับมนุษย์นั้นโดยทั่วไปเป็นสัตว์ประเภทชลาพุชะ ซึ่งเกิดมีขึ้นโดยตลอดจากกรรมมารดา ส่วนที่ว่ามีมนุษย์บางจำพวกเป็นสัตว์ประเภทโอปปาติกะนั้นในโลกที่เราอาศัยอยู่นี้ไม่เคยมีตัวอย่างให้เห็น จึงไม่อาจทราบได้ว่าเป็นอย่างไร เปรตโดยทั่วไปก็เป็นเช่นเดียวกับสัตว์นรก คือ โอปปาติกะ แต่ในพุทธพจน์ดังกล่าวบอกว่า เปรตบางจำพวก ที่เป็นโอปปาติกะ ซึ่งซึ่งบ่งว่า มีเปรตปาจำพวก ที่ไม่ใช่โอปปาติกะ ถ้าไม่ใช่สัตว์ประเภทโอปปาติกะ ก็จะต้องเป็นสัตว์ที่มีกำเนิดอย่างใดอย่างหนึ่งในอีก 2 อย่าง คือ อัณฑชะชลาพุชะหรือสังเสทชะ เรื่องนี้ไม่เคยพบคำอธิบายที่ชัดเจนในคัมภีร์ใด จึงไม่อาจทราบได้เช่นกันว่าเป็นอย่างไร(สุนทร ฌ รังษี, 2550 : 300-302)

### 3.1.2 แนวคิดการกำเนิดมนุษย์ในอัครคัมภีร์อรรถกถา

แนวคิดการกำเนิดมนุษย์ในทัศนะของพุทธศาสนาที่ปรากฏในอัครคัมภีร์อรรถกถาเป็นการกำเนิดขึ้นหลังจากที่โลกได้เกิดขึ้นมาใหม่หลังการแตกสลายไปตามกฎธรรมชาติ มนุษย์คนแรกหรือกลุ่มแรก ที่เกิดขึ้นบนโลกคือใคร เกิดขึ้นโดยวิธีใด

จากคำถามที่ว่ามนุษย์คนแรกหรือกลุ่มแรก ที่เกิดขึ้นบนโลกคือใคร ตามทัศนะของพระพุทธศาสนาที่กล่าวไว้ในอัครคัมภีร์อรรถกถา คือ พระพรหม จากพรหมโลกชั้นอาภัสสระ ผู้มีกายทิพย์มีแสงรัศมีล่องลอยไปในอากาศและมีอาหารทิพย์โลกในยุคแรกมีดินมนและถูกปกคลุมไปด้วยน้ำ เวลาผ่านไปนานแสนนาน ได้เกิดง้วนดินลอยอยู่เหนือน้ำ ง้วนดินนั้นเป็นสิ่งที่มิสี กลิ่น มีรส อันเลิศ มนุษย์ในยุคแรกคือพรหม ความเป็นมนุษย์ที่แท้จริงยังไม่เกิดเวลาผ่านไปนานแสนนานและเกิดง้วนที่มีสี กลิ่น มีรส อันเลิศขึ้นบนผิวน้ำ พรหมองค์หนึ่งได้ลองบริโภคน้ำง้วนดินนั้นและเกิดติดใจในรสชาติของง้วนดินจึงชักชวนให้พรหมทั้งหลายให้ลองบริโภคน้ำง้วนดินนั้น ผลปรากฏว่าพรหมทั้งหลายได้ติดใจในรสชาติของง้วนดินนั้น จากนั้นมาง้วนดินก็กลายเป็นอาหารของพรหมเหล่านั้นเมื่อเหล่าพรหมทั้งหลายพากันเปลี่ยนอาหารทิพย์มาเป็นง้วน



ดินที่เป็นอาหารหยาบ ร่างกายละเอียดที่มีรัศมีก็หายไปกลายเป็นกลายเป็นกลายเป็นดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ กลางวัน กลางคืนก็เกิดขึ้น เวลาผ่านไปนานแสนนานง้วนดินก็หมดไป เกิดกะบิดิน เมื่อกะบิดินหมดไปเกิดเคลือบดิน เวลาผ่านไปเคลือบดินก็หมดไปอีก

มาถึงตรงนี้มนุษย์ได้พัฒนามาถึงจุดที่ความเป็นพรหมหมดไปแล้ว แต่ยังไม่เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เมื่อเคลือบดินหมดไป อาหารชนิดใหม่ของมนุษย์ก็เกิดขึ้นนั่นคือข้าวสาลี ข้าวสาลีที่เกิดขึ้นแรกเป็นข้าวที่เมล็ดใหญ่ไม่มีเปลือกสามารถเก็บมาหุงกินได้เลย เมื่อมนุษย์บริโภคข้าวสาลีเป็นอาหาร ร่างกายก็ได้พัฒนามาเป็นมนุษย์เต็มตัวคือ มีการแบ่งเป็นเพศหญิง เพศชาย (ที.ปา. (ไทย) 15/56-59/150-159.) เมื่อแบ่งเป็นเพศหญิง เพศชาย มนุษย์ก็รักชอบกันแล้วก็สมสู่กันมีลูกมีหลานมาจนถึงปัจจุบันนี้

### 3.2 กำเนิดสังคม

ได้ทราบถึงแนวคิดแนวคิดการกำเนิดมนุษย์ในอัครคัมภีร์แล้วในหัวข้อนี้จะได้ศึกษาในเรื่องการกำเนิดขึ้นของสังคมในอัครคัมภีร์ ซึ่งในเบื้องต้นจะได้ศึกษาแนวคิดเรื่องสังคมของนักปราชญ์ตะวันตกก่อนเพื่อเป็นแนวทางให้ศึกษาแนวคิดสังคมในอัครคัมภีร์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

#### 3.2.1 แนวคิดเรื่องสังคมของนักปราชญ์ตะวันตก

สังคม หมายถึง มนุษย์ที่รวมกันอยู่เป็นหมู่คณะ มีทั้งหญิงทั้งชาย ตั้งภูมิลำเนาหลักแหล่ง ณ ที่ใดที่หนึ่งเป็นประจำ เป็นเวลานานพอสมควรที่จะเรียนรู้และปรับปรุงตนเองแต่ละคนได้ และประกอบการทำงานเข้ากันได้ดี มีความสนใจร่วมกันในสิ่งที่เป็นมูลฐานแห่งชีวิต มีการครองชีพและความปลอดภัยทางร่างกาย (บรรเทิง พาพิจิตร, 2547 : 4) หรือ สังคม คือ ประชาคมเป็นที่รวมของบุคคลหรือสมาคมของปัจเจกบุคคลที่มารวมกันโดยสมัครใจ ด้วยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน เพลโต ได้ให้ความหมายคำว่าสังคมเอาไว้ไม่เด่นชัดนัก เพราะไม่สามารถจะแยกความหมายของคำว่ารัฐและสังคมออกมาได้อย่างจะแจ้ง โดยเพลโตให้ความหมายของรัฐและสังคมเอาไว้ค่อนข้างใกล้เคียงกัน คือ รัฐนั้นประกอบด้วยปัจเจกบุคคลที่รวมกันอยู่แต่ไม่ได้เป็นหนึ่งเดียว ในขณะที่เดียวกันรัฐก็มีจิตวิญญาณที่มีอำนาจมากมาย รัฐเป็นสถานที่ใหญ่โตกว้างขวางที่ปัจเจกบุคคลรวมกันอาศัยอยู่ ตามแนวคิดของเพลโต รัฐก็คือ สังคม สังคมก็คือรัฐ นั่นเอง

อาริสโตเติลให้ความหมายไว้ค่อนข้างชัดเจน โดยอาริสโตเติลกล่าวว่า รัฐนั้นประกอบขึ้นด้วยหน่วยต่างๆ ของสังคม นั่นก็คือครอบครัวของมนุษย์มากมายนั่นเองมารวมกันเป็นรัฐนักปรัชญากรูมสต็อกส์ ได้ให้ความหมายคำว่าสังคมเอาไว้ว่า มนุษย์ไม่ได้ยอมรับนับถือว่าเป็นเพียงประชาชนพลเมืองแห่งนครรัฐที่เขาอาศัยอยู่เท่านั้น แต่มนุษย์ยังเป็นประชาชนของโลกของเอกภพด้วย ภาวะการณ์เป็นประชาชนพลเมือง ทำให้มนุษย์มีหน้าที่ต่อสังคม ซึ่งอยู่ภายในรัฐ ซึ่งรัฐนั้นได้วางกฎเกณฑ์ไว้ให้องค์กรต่างๆ ของสังคมในเวลาต่อมาด้วย(ประยงค์ สุวรรณบุบผา, 2537 : 39-40)ได้ทราบเป็นแนวทางแล้วว่า สังคมตามแนวคิดนักปราชญ์ตะวันตกเป็นอย่างไร ต่อไปจะได้ศึกษาแนวคิดปรัชญาสังคมในอัครคัมภีร์ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง

### 3.2.2 การกำเนิดสังคัมที่ปรากฏในอัครคัมภีร์อรรถกถา

การกำเนิดสังคัมที่ปรากฏในอัครคัมภีร์อรรถกถานั้น เริ่มจากมีพรหมจุติลงมาบนโลกมนุษย์ ซึ่งกาจุติลงมานั้นก็ไม่ได้ลงมาคนเดียว ดังข้อความที่ว่าหลังจากอาภัสสรพรหมตนหนึ่งได้ลองบริโภควงวันดิน แล้วเกิดติดใจในรสชาติ จึงได้ชวนพรหมทั้งหลายให้ลิ้มลอง ข้อความประโยชน์นี้แสดงให้เห็นว่าสังคัมมนุษย์ ได้เกิดขึ้นตั้งแต่ตอนนั้น ถึงจะยังไม่ใช่สังคัมมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพราะมนุษย์เหล่านั้นยังเป็นกึ่งมนุษย์กึ่งพรหม อยู่ หลังจากที่ได้บริโภควงวันดินและมีวงวันดินเป็นอาหารร่างกายก็เปลี่ยนมาเป็นกายหยาบคือกายของมนุษย์ แต่ก็ยังไม่เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เพราะยังไม่มีเพศจนกระทั่งอาหารเปลี่ยนมาเป็นข้าวสาลี ร่างกายก็เกิดมีเพศ คือ แบ่งเป็นเพศหญิง เพศชาย เมื่อร่างกายเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์แล้วจิตใจก็เป็นมนุษย์ คือ มีความกำหนดตามสัญชาตญาณของสัตว์โลก แล้วก็เกิดสมสู่หรือเสพเมถุนธรรมกันตามสัญชาตญาณ สังคัมมนุษย์ในตอนนั้นการเสพเมถุนธรรมเป็นเรื่องที่ไม่ดี เพราะในสมัยนั้นยังไม่มีบ้านเรือน การเสพเมถุนธรรมก็ทำกันในป่าบ้าง ในถ้ำบ้าง เมื่อคนอื่นพบเห็นก็เอาก้อนดินขว้างบ้าง ไม้ค้อนขว้างปาบ้าง ในสังคัมจึงมีการตั้งกฎระเบียบการปฏิบัติขึ้น ทำให้มีการสร้างบ้านเรือนขึ้น เพื่อปกปิดสิ่งที่ไม่ดี

จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นถึงพัฒนาการของสังคัมมนุษย์มาเป็นลำดับและเกิดเป็นสังคัมมนุษย์โดยสมบูรณ์ในตอนที่มีมนุษย์เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์คือมีเพศหญิงเพศชายและมีการเสพเมถุนและให้กำเนิดลูกหลานสืบทอดเผ่าพันธุ์มนุษย์มาจนถึงปัจจุบัน

## 4. หลักการปกครองในอัครคัมภีร์อรรถกถา

แนวคิดการปกครองในอัครคัมภีร์อรรถกถาเกิดขึ้นต่อจากการกำเนิดมนุษย์และการกำเนิดสังคัม นั้นเอง เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก การกระทำรวมถึงความคิดเห็นของแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันไป ฉะนั้น สังคัมจึงต้องมีกฎระเบียบให้ทุกคนปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดความสงบสุขในสังคัมการเสพเมถุนของมนุษย์ในยุคแรกๆ ถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ดี จึงได้มีการต่อต้านมีการขว้างปาด้วยก้อนดิน ก้อนหินและไม้บ้าง ฉะนั้นผู้ที่ต้องการจะเสพเมถุน จึงต้องออกจากหมู่บ้านไปอยู่ในป่าในถ้ำ เมื่อเวลาผ่านไป มนุษย์เหล่านั้นก็สร้างบ้านเรือนขึ้นมาใหม่ดังพุทธพจน์ที่ตรัสกับสองสามเณรว่าดูก่อนวาเสฏฐะและภารทวาชะ โดยสมัยนั้น สัตว์เหล่าใดแลย่อมเสพเมถุนกันสัตว์เหล่านั้นย่อมไม่ได้เพื่อจะเข้าไปยังหมู่บ้าน หรือนิคมตลอด 3 เดือนบ้าง 2 เดือนบ้าง ดูก่อนวาเสฏฐะและภารทวาชะ ในกาลใดแลสัตว์ทั้งหลายถึงความชั่วช้าในอสัทธิธรรมนั้นตลอดเวลา ในกาลนั้น สัตว์เหล่านั้นจึงได้พากันพยายามสร้างเรือนอยู่ เพื่อประโยชน์แก่การปกปิดอสัทธิธรรมนั้น (ที.ปา. (ไทย) 15/60/156)

เมื่อสังคัมมนุษย์ใหญ่ขึ้น และสิ่งที่ไม่ดีก็ทยอยเกิดขึ้นในสังคัม เช่น ความขี้เกียจ ความโลภ เป็นต้น เมื่อมนุษย์มีอาหารเป็นข้าวสาลีที่เกิดขึ้นเองไม่มีเปลือกมีรำและสูกเองโดยไม่ต้องหุงแรกๆ มนุษย์จะไปเก็บข้าวสาลีมาพอบริโภคแค่มือเดียว จะบริโภคเขาก็เก็บมาบริโภคแค่ตอนเช้า จะบริโภคเย็นก็ไปเก็บ

มาพอแค่มือเย็น ต่อมาจะมีมนุษย์บางคนซึ่งเกียจ ไปเก็บข้าวสาลีครั้งเดียวให้พอบริโภคได้ 1 วัน จากนั้นมนุษย์ทั้งหลายก็เห็นด้วยและเอาแบบอย่างของมนุษย์คนนั้นมาปฏิบัติเช่นกัน เมื่อความโลภของมนุษย์เพิ่มขึ้นจิตใจของมนุษย์หยาบขึ้นอาหารของมนุษย์เหล่านั้นก็มีความหยาบขึ้น คือ ข้าวสาลีที่เกิดสุกเองไม่มีเปลือกมีรำ กลายเป็นข้าวสาลีที่มีเปลือกมีรำและต้องปลุกถึงจะเกิดขึ้นเมื่อเป็นเช่นนั้น มนุษย์จึงได้แบ่งเขตเพื่อปลูกข้าวสาลีของแต่ละครอบครัว

อกุศลธรรมอันลามก คือ ความโลภของมนุษย์ไม่ได้หยุดแค่นั้นยังได้พัฒนาขึ้นไปอีก กล่าวคือเมื่อมีการแบ่งส่วนหรือแบ่งเขตข้าวสาลีให้แต่ละคนแต่ละครอบครัวแล้ว มีบางคนก็เก็บส่วนของตนไว้ไม่เก็บเกี่ยวมาบริโภค กลับไปขโมยเอาส่วนของคนอื่นมาบริโภค เมื่อโดนจับได้และตักเตือนมนุษย์ผู้ที่ทำให้ผิดก็รับปากจะไม่กระทำอีก แต่แล้วเขาก็ยังกระทำอีกเป็นครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 ครั้งที่ 4 มนุษย์ทั้งหลายในสังคมจึงได้กระทำโทษมนุษย์ผู้หนึ่ง ด้วยขว้างด้วยก้อนดิน ก้อนหิน บางคนก็ใช้ท่อนไม้ตีบ้าง

เมื่อเหตุการณ์รุนแรงขึ้น มนุษย์ในสังคมจึงได้เรียกประชุมกันว่า ธรรมที่ไม่ดีหรืออกุศลธรรมมีต้นว่า อทินนาทาน มุสาวาท ได้เกิดขึ้นแล้ว เราจึงควรตั้งผู้มีอำนาจาสนาขึ้นมา ให้เป็นผู้ปกครองสังคม มีหน้าที่ตักเตือนทำโทษหรือขับไล่ผู้กระทำผิดให้ออกจากสังคมนั้นๆ ไป โดยเราจะแบ่งส่วนข้าวสาลีของพวกเขาให้กับผู้ปกครองนั้นดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า

เราควรนับถือสัตว์ผู้หนึ่งซึ่งจะว่ากล่าวผู้ที่ควรว่ากล่าวได้ ตีเตือนผู้ที่ควรตีเตือนได้ขับไล่ผู้ที่ควรขับไล่ได้ ส่วนพวกเราจักให้ส่วนแห่งข้าวสาลีแก่ผู้นั้นดังนี้ ดูก่อนวาเสฏฐะและภารทวาชะ ครั้งนั้นแลสัตว์เหล่านั้นจึงเข้าไปหาสัตว์ที่มีรูปงามกว่า น่าดูกว่า น่าเลื่อมใสกว่า มีศักดิ์ใหญ่กว่าแล้วได้กล่าวคำนั้นว่า มาเถิดสัตว์ผู้เจริญ ท่านจงว่ากล่าวผู้ที่ควรว่ากล่าวได้โดยชอบ จงตีเตือนผู้ที่ควรตีเตือนได้ จงขับไล่ผู้ที่ควรขับไล่ได้ ส่วนพวกเราจักให้ส่วนแห่งข้าวสาลีแก่ท่านดังนี้ สัตว์นั้นได้รับคำของสัตว์เหล่านั้นว่า อย่างนั้นผู้เจริญดังนี้แล้วได้ว่ากล่าวผู้ที่ควรว่ากล่าวได้โดยชอบ ตีเตือนผู้ที่ควรตีเตือนได้ขับไล่ผู้ที่ควรขับไล่ได้ ส่วนสัตว์เหล่านั้น ก็ได้ให้ส่วนแห่งข้าวสาลีแก่สัตว์นั้น(ที.ปา. 15/61-62/157-19-60) ผู้ปกครองนี้เรียกว่า กษัตริย์บ้าง เรียกว่าราชาบ้าง ใจความสำคัญในอัครคัมภีร์สุตตร คือได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นมาของโลกกำเนิดมนุษย์ กำเนิดครอบครัว กำเนิดสังคม กำเนิดผู้บริหารหรือผู้ปกครอง (ประยงค์ สุวรรณบุบผา, 2537 : 84)

## 5. สรุป

การศึกษาแนวคิดเรื่องสังคมและการปกครองในอัครคัมภีร์สุตตร ทำให้เห็นประเด็นที่สำคัญและความน่าสนใจในทั้ง 2 ประเด็น คือ การกำเนิดและพัฒนาการของแนวคิดทั้ง 2 คือ

1. กำเนิดสังคมในอัครคัมภีร์สุตตร ในอัครคัมภีร์สุตตรกล่าวถึงการกำเนิดมนุษย์และสังคมในยุคแรกของการกำเนิดขึ้นมาใหม่ของโลกหลังจากที่ได้แตกสลายไปเป็นเวลานานแสนนาน มนุษย์ยุคแรกที่ปรากฏ

ในพระสูตรนี้คืออภัสสรพรหม ซึ่งมีลักษณะเป็นดวงจิตหรือวิญญาณที่บริสุทธิ์ที่ล่องลอยไปมา สังคมมนุษย์เริ่มขึ้นตั้งแต่ตอนนี้เป็นสังคมที่ยังอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เพราะมนุษย์ยุคแรกนี้ยังมีคุณธรรมในจิตใจสูง ด้วยเหตุที่ว่าทั้งหมดนั้นจุติมาจากเมืองพรหมชั้นชั้นอภัสระ ซึ่งเป็นที่อยู่ของผู้ได้ทุติยฌาน จึงเป็นผู้มีจิตบริสุทธิ์ด้วยอำนาจของฌาน แต่ยังไม่หมดกิเลส ซึ่งกิเลสสามารถกับมาควบคุมจิตใจของมนุษย์ได้ตลอดเวลา การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมที่สงบสุขได้ดำเนินไปเป็นเวลานาน ตลอดเวลาที่ผ่านไปสังคมมนุษย์ได้พัฒนาอยู่ตลอดเวลา สิ่งพัฒนาไปพร้อมกับมนุษย์และสังคมคือ กิเลสในจิตใจของมนุษย์นั่นเอง กล่าวคือ เมื่อเวลาผ่านไปมนุษย์เริ่มให้ความสำคัญกับด้านวัตถุการกล่าวถึงการเกิดเพศหญิงเพศชาย การมีเพศสัมพันธ์ ดูหมิ่น เริ่มถือตัวว่าดีกว่าคนอื่น เริ่มเห็นแก่ตัว เริ่มมีความโลภ เช่น การสะสมกักตุนอาหารยิ่งเวลาผ่านไปสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายจากการกระทำของมนุษย์เริ่ม มีการขโมย การพูดบด การเป็นชู้กับคู่ครองผู้อื่น เป็นต้นทำให้สังคมเกิดความไม่สงบสุขขึ้น การกำเนิดสังคมในอัครคัมภีร์พระพุทธร่องค์ทรงแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของสังคม เริ่มจากสังคมที่มนุษย์ยังเจริญไปด้วยธรรมะ ทำให้จิตใจของมนุษย์คุณธรรมในจิตใจสูง เป็นสังคมที่สงบสุขถึงไม่มีผู้ปกครองไม่มีกฎระเบียบใดๆ มาควบคุมให้ประชาชนในสังคม แต่สังคมก็จะดำเนินไปอย่างสงบสุข เพราะในใจประชาชนในสังคมมีธรรมะนั้นเอง เมื่อกาลเวลาผ่านไปมนุษย์เริ่มให้ความสำคัญในด้านวัตถุมากขึ้น สังคมเปลี่ยนไปจากสังคมที่สงบสุขกลายเป็นสังคมที่วุ่นวายไม่สงบต้องตั้งผู้ปกครองขึ้นมาโดยกำหนดกฎระเบียบขึ้นมาปกครองเพื่อให้สังคมสงบสุขเหมือนเดิม

2. การปกครองในอัครคัมภีร์ การปกครองที่ปรากฏในอัครคัมภีร์ เกิดขึ้นเพราะเกิดสิ่งที่ไม่ดีขึ้นในสังคม สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น เช่น การขโมยของ เมื่อโดยจับได้ โดนตีเตียน โดนคาดโทษรับปากจะไม่ทำ แต่ก็ยังทำอีก หากปล่อยให้เหตุการณ์ความไม่สงบเหล่านี้เกิดขึ้นอีกต่อไปสังคมต้องวุ่นวายมากขึ้นสร้างความลำบากให้แก่ประชาชนในสังคมอย่างแน่นอน ประชาชนในสังคมจึงได้ประชุมขึ้นเพื่อหาทางแก้ไขปัญหานี้ ที่ประชุมได้ตกลงกันตั้งผู้มีความรู้ความสามารถขึ้นมาเป็นผู้นำ มีอำนาจตัดสินลงโทษผู้ที่กระทำความผิดกฎระเบียบหรือกฎหมายของสังคมตามความผิดนั้นๆ ตั้งแต่ว่ากล่าวตักเตือนจนถึงขับไล่ออกจากสังคมไป กฎระเบียบของสังคมหรือกฎหมายของสังคมคือ ห้ามลักทรัพย์ของผู้อื่น ห้ามพูดโกหก หลอกลวงผู้อื่น เป็นต้น ผู้นำสังคมในยุคนั้นเรียกกันว่า กษัตริย์บ้าง ราชาบ้าง ผลที่เกิดขึ้นจากการมีผู้นำสังคมยุคแรกๆ และเมื่อการพัฒนาการด้านปัญญาของประชาชนในสังคมมีมากขึ้น จึงทำให้เกิดความเชื่อในด้านศาสนาขึ้น การที่เกิดความเชื่อทางด้านศาสนาขึ้นทำให้การปกครองสังคมมีประสิทธิภาพมากขึ้น สังคมสงบ แต่ผลที่ตามมาอีกอย่างหนึ่งคือทำให้เกิดความไม่เสมอภาคกันของประชาชนในสังคมขึ้น ทำให้ประชาชนในสังคมแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1. กษัตริย์ เป็นนักปกครอง เป็นผู้ปกป้องสังคมจากภัยการรุกรานทั้งภายนอกและภายในที่จะเกิดความเสียหายต่อสังคม 2. นักบวช คือผู้นำด้านจิตเจิด้านความเชื่อ มีหน้าที่สั่งสอนศิลปวิทยาการต่างๆ โดยมีความเชื่อด้านศาสนาปรัชญาเป็นหลักสำคัญ

3.พ่อค้าและเกษตรกร คือ พวกที่มีหน้าที่ทำการค้าขายและผลิตอาหารให้กับสังคม และ 4.ศูทรหรือกรรมกร พวกที่เป็นชนชั้นต่ำสุดในสังคม เป็นผู้ที่ต้องทำงานหนักๆ ทุกชนิด จะเห็นได้ว่าสังคมในยุคนี้ดูจากภายนอกแล้วดูสงบ แต่ภายในแล้วเกิดการกดขี่มุ่งหาความสุขสงบจริงไม่ได้เลย ประชาชนมีการเหยียดหยามกันด้วยชั้นวรรณะ แต่การปกครองของสังคมพัฒนาต่อไปจนมาถึงยุคของพระพุทธศาสนา ความเชื่อด้านศาสนาของคนในสังคมก็เปลี่ยนไปข้ามขั้นของการแบ่งประชาชนออกเป็น 4 ชั้นวรรณะ เหลือวรรณะเดียวใช้ศีลธรรมเป็นกฎระเบียบในการปกครอง จะเห็นได้จาก เมื่อกษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์และสูทรเมื่อมาบวชเป็นภิกษุแล้วทุกคนเสมอภาคกันด้วยศีลและธรรมทำให้สังคมสงบสุข ส่วนสังคมของประชาชนทั่วไปมีศีล 5 เป็นกฎระเบียบของสังคมทำให้สังคมสงบสุขเช่นกัน

## 6. บรรณานุกรม

- บันเทิง พาพิจิตร. (2547). **สังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- ประยงค์ สุวรรณบุบผา. (2537). **สังคมปรัชญาแนวคิดตะวันออก-ตะวันตก**. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- พุทธทาสภิกขุ. (2546). **พุทธประวัติจากพระโอษฐ์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2534). **ทีฆนิกาย ปาฎิกถา(ไทย) เล่ม 15 พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด 91 เล่ม**.  
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- \_\_\_\_\_. (2534). **พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล ชุด 91 เล่ม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- \_\_\_\_\_. (2534). **มัณฑนิกาย มูลปณาสก (ไทย) เล่ม 18 พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด 91 เล่ม**.  
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุนทร ณ รัชชี. (2545). **ปรัชญาอินเดีย : ประวัติและลัทธิ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- \_\_\_\_\_. (2550). **พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

**อัตลักษณ์และคุณค่าทางความเชื่อของชาวลาวกับพิธีกรรม “ลงช่วง”  
ในจังหวัดศรีสะเกษ\***

**Identities and Belief Values of the Lao folk beliefs and rituals  
“Long Ghuang” in Sisaket Province**

สุทัศน์ ประทุมแก้ว<sup>1</sup>, พระพรสวรรค์ ใจตรง<sup>2</sup> และอุทัย ภูคดหิน<sup>3</sup>  
Suthat Pratoomkaew<sup>1</sup>, Phrapornsawan Jaitrong<sup>2</sup> and Uthai Phukhothin<sup>3</sup>  
วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<sup>1,2</sup>  
Sisaket Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University<sup>1,2</sup>  
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด<sup>3</sup>  
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus<sup>3</sup>  
Email : suthatpar.b@gmail.com

**บทคัดย่อ**

บทความนี้นำเสนออัตลักษณ์และคุณค่าทางความเชื่อของชาวลาวกับพิธีกรรม “ลงช่วง” ในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมที่เรียกว่า “วัฒนธรรมสี่เฒ่า” มี 4 ภาษาที่ใช้พูด คือ (1)ภาษาเขมร (2)ภาษาส่วย (3)ภาษาลาว (4)ภาษาเยอ และประกอบด้วย 4 กลุ่มชาติพันธุ์ด้วยกัน คือ เขมร ส่วย ลาว และเยอ กลุ่มชาติพันธุ์ลาว มีการประกอบพิธีกรรมที่คนลาวเรียกว่า “ลงช่วง” ซึ่งพิธีกรรมนี้ หากคนมองเพียงผิวเผิน จะเป็นเพียงพิธีกรรมการบูชาผีบรรพบุรุษ และความเชื่อที่มลายูที่ถือสืบมาในปัจจุบัน หากนำมาวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งแล้วนั้น พิธีกรรมบูชานี้ก็กลับสะท้อนให้เห็นหลักการหลายๆ ประการไม่ว่าจะเป็นในด้านการปกครอง วัฒนธรรม การแสดง สังคม และความสามัคคีของคนในชุมชน ซึ่งเป็นอีกหนึ่งกระบวนการในการพัฒนาชุมชน และสังคมทำให้ชุมชนมีความเชื่อและเคารพในพิธีกรรมนี้ เพื่อความสงบสุขของครอบครัว และสังคมในอนาคต

**คำสำคัญ :** อัตลักษณ์; คุณค่า; ความเชื่อ; พิธีกรรม “ลงช่วง”

\* Received July 29, 2020; Revised October 21, 2020; Accepted November 4, 2020

## ABSTRACT

This article presents an Identities and Belief Values of the Lao folk beliefs and rituals “Long Ghuang” in Sisaket Province. This is a province that has an outstanding culture called “Four tribes culture”. There are 4 languages that are spoken, (1) Khmer language, (2) tribute language, (3) Lao language, (4) Yer language and consists of 4 ethnic groups as follows, Khmer, tribute, Laos and Yer. Laos ethnic group there is a ritual performed by the people of Laos called “Long Khuang”. Which this ritual if you look only superficial will be a ritual for ancestor spirits and ignorant beliefs that are inherited today. If deeply analyzed and then the ritual of this spirit is reflected in many ways. This ritual reflects the principles in many respects. Whether in government, culture, social performance and the unity of people in the community. Which is another process for community and social development. Causing the community to believe and respect this ritual. For the peace of the family and society in the future.

**Keywords :** Identity; Value; Belief; Rituals “Long Khuang”

### 1. บทนำ

มนุษย์ได้สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการด้านต่างๆ เพื่อให้การดำเนินชีวิตในสังคมเป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคม ทำให้เกิดการหล่อหลอมให้สมาชิกในสังคมมีทัศนคติความเชื่อ ความสนใจ ความคิดสร้างสรรค์ไปในทางเดียวกัน ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือ การนิยามตัวตนหรือบอกว่าเป็นใครตรงกับศัพท์ทางวิชาการด้านมานุษยวิทยาที่ว่า “อัตลักษณ์” (วิวัฒน์ ดวงมณี และคณะ, 2561 : 8) อัตลักษณ์เป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองว่าฉันคือใคร ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับผู้อื่น โดยผ่านการมองตนเองและการที่คนอื่นมองเรา อัตลักษณ์ต้องการความตระหนักในตัวตนนั้นคือเราจะต้องแสดงตนหรือยอมรับอย่างตั้งใจกับอัตลักษณ์ที่เราเลือก ความสำคัญของการแสดงตนก็คือ การระบุได้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไร และฉันเป็นใครในสายตาคนอื่น

ชุมชนชาวลาวในจังหวัดศรีสะเกษ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่ดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้บริบทของกระแสโลกาภิวัตน์ดังกล่าว ซึ่งพวกเขาได้พยายามปรับตัวคล้อยตามไปกับบริบทเหล่านั้น โดยการฟื้นฟูวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ความเป็นชนเผ่าในแต่ละเขตพื้นที่ คือ ชนเผ่าส่วย ชนเผ่าเขมร ชนเผ่าลาว และชนเผ่าเยอ วัฒนธรรมและอัตลักษณ์บางส่วนสูญหายไป แต่ปัจจุบันมีการฟื้นฟูความเป็นวัฒนธรรม

และอัตลักษณ์ให้คงไว้และรองรับกับกระแสการท่องเที่ยวของสังคม และเพื่อผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ที่พวกเขาจะได้รับจากการปรับตัวในครั้งนี้ โดยพวกเขาได้ใช้อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนเองที่มีอยู่เดิม และที่ฟื้นฟูขึ้นมาใหม่เป็นจุดขายให้แก่ภัณฑสถานท่องเที่ยว โดยมีการนำเสนออัตลักษณ์ผ่านสถานที่ท่องเที่ยว วิถีชีวิตและการแสดงทางวัฒนธรรมต่างๆ คือ วัฒนธรรมพื้นบ้าน ศิลปะการฟ้อนรำ ประเพณี และการละเล่นของชนสี่เผ่า แต่ทั้งนี้การนำเสนออัตลักษณ์ในบริบทของการท่องเที่ยวนั้นผู้วิจัยมองว่า ยังไม่เป็นที่ยอมรับและโดดเด่นเท่าที่ควร ควรปรับให้มีความสวยงาม แปลกใหม่และมีความตื่นตาตื่นใจมากขึ้นด้วยเช่น ด้านความเชื่อทางศาสนา ด้านพิธีกรรม และด้านวัฒนธรรมซึ่งหากจะมองในการประกอบพิธีกรรม ศรีสะเกษก็มีการประกอบพิธีกรรมหนึ่งที่เรียกว่า “ลงช่วง” ที่คนในชุมชนมีความเชื่อและถือปฏิบัติมา ซึ่งมีรายละเอียดที่ผู้ศึกษานำมาวิเคราะห์ ดังนี้

1) ความเชื่อความเชื่อเป็นพื้นฐานของลัทธิทางศาสนา และเป็นที่มาของพิธีกรรม ดังนั้น หากจะศึกษาเกี่ยวกับศาสนาหรือประเพณีหรือพิธีกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมไม่อาจละเอียดที่จะทำความเข้าใจเรื่องความเชื่อได้ เพราะหากรู้จักพื้นฐานความเชื่อของท้องถิ่นใดๆ แล้ว การจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีพิธีกรรมของท้องถิ่นนั้นย่อมทำได้มากขึ้น ความเชื่อเป็นนามธรรมที่ไม่อาจจับต้องสัมผัสได้ด้วยอวัยวะหรือระบบสัมผัสส่วนใดของร่างกาย แต่ก็สามารถรับรู้สัมผัสได้จากสิ่งอื่น หรือกิจกรรมอื่นที่เกิดขึ้นเนื่องด้วยความเชื่อนั้น ความเชื่อเป็นการยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตใต้สำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์นั้นๆ หรือสังคมมนุษย์นั้นๆ แม้พลังอำนาจเหนือธรรมชาติไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมหนึ่งยอมรับและให้ความเคารพเกรงกลัว(วัช บุญโณทก, 2531 : 95)

2) ความเชื่อทางศาสนาเป็นอารยธรรมเฉพาะของมนุษย์ นอกจากมนุษย์แล้วไม่มีสัตว์ชนิดอื่นใดในโลกสามารถสร้างสรรค์วัฒนธรรมทางความเชื่อรูปแบบนี้ได้ และมนุษย์ทุกชีวิตไม่ว่าชาติใด ภาษาใดล้วนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางศาสนา ต้องมีศาสนาหรือลัทธิความเชื่อประจำตัวทั้งสิ้น ซึ่งอาจได้รับถ่ายทอดจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมของเผ่าพันธุ์ หรือเกิดจากทัศนคติความเชื่อถือจากประสบการณ์ส่วนบุคคล ศาสนามีความเกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อคนตั้งแต่เกิดจนตาย ศาสนาจึงมีความจำเป็นและมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์โดยไม่สามารถแยกออกจากกันได้ คำว่า “ศาสนา” แปลมาจาก “ศาสน” หมายถึง คำสั่งสอน คำสั่งสอนที่เป็นศาสนานั้นต้องประกอบด้วยความเชื่อในอำนาจที่มองไม่เห็นด้วยตาบางอย่าง หลักศีลธรรม จุดมุ่งหมายสูงสุดแห่งชีวิต และพิธีกรรมทางศาสนา โดยสุชีพ ปุญญานุภาพ ได้สรุปความหมายของศาสนาไว้ 3 ประการ คือ ศาสนาคือที่รวมแห่งความเคารพนับถืออันสูงส่งของมนุษย์ ศาสนา คือ ที่พึ่งทางจิตใจ และศาสนา คือ คำสั่งสอน(สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2541 : 1-7) ความแตกต่างระหว่างพุทธศาสนา คติพราหมณ์ และการนับถือผี มีคติความเชื่อมาจากพุทธศาสนา ซึ่งผู้ที่นับถือส่วนมากอยู่ในสังคมไทยทั้งหมด ในขณะที่การนับถือผีจำกัดอยู่ในวงแคบเฉพาะชนบท และมีความ



แตกต่างกันไปตามพื้นที่ที่มีการนับถือ ในเรื่องของการยอมรับบทบาทของผู้ประกอบพิธีกรรม พุทธและพราหมณ์มักเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง และผู้ทำพิธีมักเป็นเพศชาย ในขณะที่การนับถือผีผู้ประกอบพิธีเป็นที่ยอมรับเฉพาะในท้องถิ่น และมักเป็นผู้หญิง แต่คติพุทธแตกต่างจากพราหมณ์และผี ในประเด็นของการตั้งเป้าหมายของพิธีกรรม ในคติพุทธเน้นทางธรรมและโลกหน้า ขณะที่พราหมณ์และผีเน้นประโยชน์ปัจจุบันและโลกนี้เป็นหลัก(สุทัศน์ ประทุมแก้ว และคณะ, 2561 : 26-27)

จะเห็นได้ว่า ความเชื่อที่กล่าวมาคือการยอมรับนับถือและปฏิบัติตามสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งสิ่งนั้นอาจมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนความเชื่อนั้นอาจมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลรองรับก็ได้แต่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลที่เชื่อถือในเหตุการณ์บางอย่างหรือในสภาวะการณ์ที่บุคคลไม่สามารถตอบข้อสงสัยหรือแก้ปัญหาข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ทั้งนี้เราสามารถสังเกตพฤติกรรมทางความเชื่อของแต่ละคนได้ด้วยการแสดงออกต่อความเชื่อนั้นๆ ประเภทของความเชื่อของศาสนาและลัทธิต่างๆ สามารถกล่าวสรุปได้ 4 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้ 1) ประเภทนับถือผีสังเวทดา ถือเป็นลัทธิความเชื่อที่เก่าแก่ที่สุดประเภทหนึ่งของมนุษยชาติ และยังจัดเป็นประเภทย่อยลงไปได้อีก 4 ประเภท คือ กลุ่มนับถือผีร้ายหรือชาตากลุ่มนับถือผีที่เป็นเทวดาอารักษ์ กลุ่มนับถือผีบรรพบุรุษ และกลุ่มนับถือผีวีรบุรุษวีรสตรี 2) ประเภทนับถือธรรมชาติ เชื่อว่าธรรมชาติมีความศักดิ์สิทธิ์โดยตนเอง ไม่เกี่ยวกับวิญญาณหรือภูตผีปีศาจที่สิงสู้อยู่ในนั้น แบ่งย่อยออกไปอีกเป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มนับถือธรรมชาติเบื้องบน เช่น ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ เมฆ เป็นต้น และกลุ่มนับถือธรรมชาติเบื้องล่าง เช่น พื้นดิน แม่น้ำ ภูเขา เป็นต้น 3) กลุ่มนับถือพระเจ้าหรือเทพเจ้า เชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปตามประสงค์ของพระเจ้า พระเจ้าเป็นผู้สร้างโลก เป็นผู้สามารถให้คุณให้โทษต่อมนุษย์ได้ แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มนับถือพระเจ้าองค์เดียว และกลุ่มนับถือพระเจ้ามกกว่าหนึ่งองค์ 4) ประเภทไม่มีพระเจ้า เชื่อว่าพระเจ้าไม่มีจริง ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นตามกฎของธรรมชาติ และมนุษย์สามารถลิขิตชีวิตตนเองได้

3) พิธีกรรมพิธีกรรมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมมนุษย์กำหนดพิธีกรรมขึ้นเพื่อสนองตอบทางด้านอารมณ์ จิตใจ และความเชื่อถือเคารพบูชา การแสดงออกโดยใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายตามความเชื่อนั้น บางครั้งไม่อาจแสดงเหตุผลตามหลักเกณฑ์ของความจริงได้ พิธีกรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มีส่วนต่างๆ ที่มนุษย์ปรุงแต่งและประกอบกันขึ้นเป็นองค์ประกอบทางวัฒนธรรม ตกทอดเป็นมรดกแล้วหลายชั่วอายุคนประเพณีจึงเป็นแบบแผนของกิจกรรมทางสังคมที่มนุษย์ทำขึ้น เกิดจากความเชื่อทางพุทธศาสนา มีทั้งจารีตประเพณี ขนบประเพณีธรรมเนียมประเพณี และประเพณีท้องถิ่น ประเพณีทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคม การอยู่ร่วมกันความสามัคคี ตลอดจนความปลอดภัยของชีวิต ประเพณียังสอนให้คนรู้จักการระแวง เคารพระบอบอาวุโสโดยแสดงออกในรูปของการประกอบพิธีกรรมโดยได้แบ่งพิธีกรรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ พิธีกรรมส่วนบุคคล และพิธีกรรมของชุมชนซึ่งเป็นแบบแผนของความเชื่อ ความคิด การกระทำ ค่านิยม ทศนคติ ศิลธรรม จารีตระเบียบ แบบแผน และวิธีการกระทำสิ่ง

ต่างๆ ตลอดจนการประกอบพิธีกรรมในโอกาสต่างๆ ที่กระทำกันมาตั้งแต่อดีต ลักษณะที่สำคัญของประเพณี คือ เป็นสิ่งที่ปฏิบัติและมีการเชื่อถือกันมานานจนกลายเป็นแบบอย่างความคิดหรือการกระทำที่ได้สืบทอดกันมาและยังมีอิทธิพลอยู่ในปัจจุบัน (สุพัตรา สุภาพ, 2536 : 248) หากจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง พิธีกรรม คือ มาตรการที่จะให้ความหมายใหม่แก่สิ่งต่างๆ ความหมายนั้นต้องมีความสำคัญจนกระทั่งเป็นผลให้ผู้คนที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนหรือปรับความสัมพันธ์ที่มีกับผู้ที่ถูกทำพิธีกรรมเสียใหม่ เช่น พิธีกรรมแต่งงาน คือการให้ความหมายใหม่แก่สถานภาพชาย-หญิงที่เป็นบ่าวสาว เป็นต้น นอกจากนี้พิธีกรรมของชาวบ้านเหล่านี้ ยังเป็นพิธีกรรมที่ชาวบ้านให้ความสำคัญ เพราะเขาเป็นผู้รู้และผู้ควบคุมพิธีกรรมด้วยตนเอง กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ชาวบ้านมีอำนาจที่จะกำหนดความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นจากพิธีกรรมได้ด้วยตัวเอง (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2538 : 98-101)

จะเห็นได้ว่า พิธีกรรม หมายถึง ชนิดของการบูชาที่เป็นสัญลักษณ์ เช่น (1)พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับนักนิเวศวิทยา หมายถึง พิธีกรรมที่ทำในบางเวลาของธรรมชาติ และพิธีกรรมอันเป็นสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับโลกและจักรวาลตามธรรมชาติ (2)พิธีกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม คือ รูปแบบพิธีที่ซาบซึ้งประทับใจ ไม่เกี่ยวข้องกับการหมุนเวียนของจักรวาลตามธรรมชาติ (3)พิธีกรรมของมนุษยชาติ เป็นพิธีกรรมเล็งไปที่จุดต่างๆ กัน คือ พิธีกรรมในการเกิด การเติบโต การตาย การตั้งชื่อ การบวช การแต่งงาน และอื่นๆ ด้วยกล่าวโดยสรุปแล้ว พิธีกรรม ก็คือ การกระทำที่คนเราสมมติขึ้น เป็นขั้นเป็นตอน มีระเบียบวิธีเพื่อให้เป็นสื่อหรือหนทางที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จในสิ่งที่คาดหวังไว้ ซึ่งทำให้เกิดความสบายใจและมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไป เช่น พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา หรืออีกนัยหนึ่ง พิธีกรรม หมายถึง พฤติกรรมที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อความเชื่อทางศาสนาของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นศาสนาใดๆ ก็ตาม ต่างก็มีการปฏิบัติต่อศาสนาของตน ตามความเชื่อและความศรัทธาของตนเองในแต่ละศาสนา จึงก่อให้เกิดเป็นพิธีกรรมทางศาสนา ความเชื่อ และคุณค่าในการประกอบพิธีกรรมนั้น กล่าวคือ พิธีกรรมการลงช่วงของชาวลาวนั่นเอง

## 2. คุณค่าจากความเชื่อในการประกอบพิธีกรรม “ลงช่วง”

ความเชื่อ เป็นการยอมรับอันเกิดจากจิตสำนึกของมนุษย์ ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์หรือสังคม แม้ว่าพลังอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านี้ไม่สามารถจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมหนึ่งยังยอมรับและให้ความยำเกรง ความเชื่อของมนุษย์ได้มีวิวัฒนาการมาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ความเชื่อในธรรมชาติ เป็นความเชื่อระดับต่ำสุดของมนุษย์ คือ ความเชื่อในธรรมชาติ เพราะธรรมชาติอยู่รอบตัวมนุษย์ เมื่อมนุษย์เกิดมาสัมผัสโลกสิ่งแรกที่มนุษย์ได้เห็นได้สัมผัสก่อนสิ่งอื่น คือ ธรรมชาติรอบตัวมนุษย์ ได้แก่ ความมืดความสว่าง ความหนาว ความร้อน เป็นต้น มนุษย์เชื่อว่าธรรมชาติ

เหล่านั้นมีตัวตน มีอำนาจพิเศษและสามารถก่อให้เกิดคุณและโทษแก่มนุษย์ได้ มนุษย์จึงเกรงกลัวและกราบไหว้ นับถือธรรมชาติ จึงนับเป็นขั้นแรกแห่งความเชื่อของมนุษย์ (ผ่องศรี ไยเม้า, 2563 : สัมภาษณ์)

2. คติความเชื่อถือในผี เทวดา วิวัฒนาการแห่งความคิดของมนุษย์ เกิดขึ้นพร้อมกับความเจริญรอบข้างอย่างอื่น มนุษย์มีความสงสัยว่าความมืด ความสว่าง ความร้อน ความหนาว ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ แม่น้ำ ภูเขาและต้นไม้เหล่านี้ สามารถก่อให้เกิดความผันแปรต่างๆ ไปได้ในธรรมชาติ ทั้งยังส่งผลให้เกิดความสุขและความทุกข์ต่อมนุษย์ทั่วโลกได้ (สุวิทย์ ไยเม้า, 2563 : สัมภาษณ์)

ด้วยเหตุนี้ มนุษย์จึงประดิษฐ์รูปเทวดา รูปมนุษย์ เช่น พระภูมิเจ้าที่ แม่ย่านางเรือ และเทพารักษ์ต่างๆ ขึ้นเพื่อบูชา ด้วยความคิดจินตนาการว่าอาจจะมีอำนาจบางอย่างสิงสถิตอยู่ ที่สามารถบันดาลให้เกิดสิ่งต่างๆ ได้ ต่อมาได้ถูกขนานนามว่า “เจตภูต” วิญญาณเจตภูตที่มีอำนาจทำความทุกข์ให้เกิดขึ้น อาจเป็นมารร้ายหรือผีสิง ส่วนที่นำความสุขมาให้อาจเป็นเทพเจ้า จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า การได้มาซึ่งการเป็นผู้นำในอดีตนั้นต้องเป็นผู้ที่มีความพิเศษมากกว่าสมาชิกคนอื่นๆ อาจจะเป็นความสามารถในการสื่อสารกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ หรือการมีพลังกำลังที่เหนือกว่าจนเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในสังคม เมื่อสมาชิกให้ความยอมรับและกลัวเกรงแล้ว ผู้นำย่อมเป็นตุลาการในการชี้ถูกชี้ผิด กำหนดโทษ ลงโทษ ทั้งยังเป็นผู้สร้างกฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆ ให้คนในสังคมประพฤติปฏิบัติเพื่อความสงบสุขในสังคม (ทองแดง หนองหงอก, 2563 : สัมภาษณ์) เมื่อสังคมบ้านเมืองมีความเจริญมากยิ่งขึ้น กฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆ ที่กำหนดขึ้นโดยผู้นำ ก็ถูกยกขึ้นเป็นตวับทกกฎหมายเพื่อใช้บังคับกับสมาชิกโดยเท่าเทียมกัน หลักความเชื่อในด้านภูตผี ปีศาจ ผีบรรพบุรุษ เทพเจ้า ก็เริ่มที่จะเลือกรางไป พิธีกรรมลงช่วง ในจังหวัดศรีสะเกษ เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งของชาวศรีสะเกษที่สร้างขึ้นเพื่อบูชาแถนให้ช่วยปกป้องรักษาคนในครอบครัวและในหมู่บ้านให้มีความสุข ในจังหวัดศรีสะเกษนี้มีกลุ่มชาติพันธุ์ 4 กลุ่มชาติพันธุ์ด้วยกันคือ เขมร ลาว และเยอ ในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ก็จะเรียกพิธีกรรมนั้นแตกต่างกันออกไป พิธี เป็นคำนาม หมายถึง งานที่จัดขึ้นตามลัทธิความเชื่อ ตามขนบธรรมเนียมความหลังหรือความเป็นสิริมงคล เช่น พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พิธีมิ่งมงคลสมรส พิธีประสานปริญญา แบบอย่างธรรมเนียมและอธิบายคำว่า พิธีกรรม ซึ่งมีความหมายว่า การบูชา แบบอย่าง หรือแบบแผน เป็นต้น (จำนง ทองสุทธิ, 2563 : สัมภาษณ์)

พิธีกรรม คือ การกระทำที่เป็นพิธีที่จะให้สำเร็จผลที่ต้องการ หรือการกระทำที่เป็นวิธีการเพื่อให้สำเร็จผลที่ต้องการหรือนำไปสู่ผลที่ต้องการ เป็นกิจกรรมร่วมกันของชุมชน เป็นเครื่องฝึกความมีวินัย หรือเป็นพื้นฐานในการที่จะพัฒนาคุณธรรมด้านอื่นๆ เช่น การฝึกกาย วาจา ให้อยู่ในระเบียบก่อให้เกิดปกติสุขในสังคมนั้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2537 : 7) “ช่วง” เป็นคำที่ใช้เรียกบริเวณลานหน้าบ้าน รวมไปถึง “แคร่” ที่ใช้นั่งทำงานหรือนั่งคุยกันด้วย “ลงช่วง” ก็คือ การลงมานั่งทำงาน พบปะพูดคุย บริเวณลานบ้านหรือในพื้นที่ที่กำหนดขึ้น พิธีกรรมการลงช่วงเป็นพิธีกรรมของคนอีสาน ซึ่งแต่ละพื้นที่ใน

แต่ละจังหวัดจะมีการจัดแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของความเชื่อ ความเหมาะสม และวัฒนธรรมของพื้นที่นั้นๆ

### 3. ขั้นตอนของพิธีกรรมการ “ลงช่วง”

พิธีกรรมนี้ จะเริ่มขึ้นตั้งแต่เวลา 05.00 น. โดยเตรียมข้าวต้มและขนมเปียกปูนที่ทำไว้ แล้วนำมาใส่ถ้วยวางไว้ที่ถาดข้าว จากนั้นจะคลุกน้ำตาลและมะพร้าวเพิ่มอีกเรียกกันว่า “พาหวาน” พาหวานนี้จะมีถ้วยที่ใส่ขนมทั้งหมด 2 ชุด ๆ ละ 8 ถ้วย โดยนำไปวางไว้บนชั้นพิธี ภาษาอีสานเรียกว่า “ฮ่าน” (ผ่องศรีไยเม้า, 2563 : สัมภาษณ์) ส่วนอีก 8 ถ้วยจะถูกนำไปวางไว้ที่ใต้ชั้นพิธี “ฮ่าน” ในแต่ละถ้วยจะปักด้วยเทียนที่จุดไฟไว้ 1 คู่ และที่ใต้ “ฮ่าน” จะวางขันน้ำไว้หนึ่งใบพร้อมกับกล่องข้าว เมื่อได้นำพาหวานไปเลี้ยงผีจนเสร็จกลับมาแล้ว ก็จะมาบอกหมอที่อยู่หน้า “ฮ่าน” หมอก็จะนำพาหวานเหล่านั้นมาแจกลูกศิษย์ จะกินเองหรือจะนำกลับไปบ้านให้ลูกหลานกินด้วยก็ได้ ขนมที่เสร็จจากการถวายเหล่านี้ถือว่าเป็นยาดี ยาวิเศษที่กินเข้าไปแล้วจะอยู่เย็นเป็นสุขไม่มีโรคภัยพิธีการลงช่วงนี้ต้องทำเป็นเวลาสองวันจึงจะครบถ้วนตามพิธีกรรมของหมอลำผีฟ้า ผู้ประกอบพิธีคนหนึ่งกล่าวว่า

วันแรก เป็นการลงช่วงเพื่อให้พวกผีฟ้ามาเล่นที่สนาม ซึ่งเป็นโอกาสที่ลูกศิษย์จะได้ไปพบกับท้าวนางของตนเอง

วันที่สอง จะบูชาผีฟ้าด้วยขนมหวาน พาหวานเป็นสิ่งที่ผีฟ้าชอบเป็นพิเศษ (จำนง ทองสุทธิ, 2563 : สัมภาษณ์)

หมอลำผีฟ้าจะไม่ตีหม้อ เหล้า ช่วงในเวลาก่อนผีฟ้าจะลงมา ต้องมีการทำความสะอาดและดูแล “ฮ่าน” อันเป็นที่อยู่ของผีฟ้าให้เรียบร้อยก่อน ในช่วงการจัดพิธีกรรมดังกล่าว ครอบครัวของผู้เป็นหมอลำผีฟ้าจะหยุดทำ ภารกิจส่วนตัวทั้งหมด เพื่อมาช่วยเตรียมงานและลูกศิษย์ที่เป็นผู้หญิงก็จะหยุดทำ ภารกิจต่างๆ อาทิเช่นการทอผ้า การทำไร่ ทำนา ต้องมาช่วยงานอย่างเต็มที่ ตั้งแต่การจดหาน้ำดื่ม การทำขนม การทำกับข้าว เป็นต้น ทั้งสมาชิกในครอบครัวของผู้ที่ประกอบพิธีกรรม “ช่วง” ที่เป็นเจ้าภาพ ต้องรับภาระหนักกว่าใครๆ กลุ่มลูกศิษย์ที่จะมาร่วมงาน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นลูกศิษย์ที่อยากมาร่วมงาน เนื่องจากการมาร่วมในงานพิธีกรรม “ลงช่วง” เป็นกฎเกณฑ์ที่ลูกศิษย์ผีฟ้าต้องปฏิบัติ ทั้งยังมีความสนุกสนานด้วย ลูกศิษย์ส่วนใหญ่ที่มาเป็นผู้หญิง (เบญจวรรณ นาราสะจจุ, 2552 : 108) เมื่อมาพักที่บ้านของหมอ ก็จะมีความรู้สึกลอดโปร่ง สบายใจ สามารถผ่อนคลายได้ตามใจชอบ ทำให้เห็นได้ว่าเมื่อหมอได้หยุดพิธีแล้วก็ยังมีบางคนยังพอน้ำต่ออีก แม่หมอจึงจะต้องรอให้ลูกศิษย์หรือท้าวนางที่เข้าร่างพ่อนจนพอใจเสียก่อน ลูกศิษย์ประเภทนี้จึงมีความประทับใจและอยากมาช่วยงานทุกปี ส่วนลูกศิษย์อีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ได้มาพักที่บ้านแม่หมอ เพียงแต่มาถวายของแล้วก็กลับ ทำให้ไม่ได้ร่วมพิธีแต่อย่างใด แต่ก็ยังถือปฏิบัติไปตามกฎเกณฑ์ที่เคยปฏิบัติมา หมอลำผีฟ้าไม่รับเงินที่เป็นค่ารักษา เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ผิด หากแต่ผู้ป่วย

หรือลูกศิษย์เมื่อตนหายจากอาการเจ็บป่วยอยากจะให้เงินเป็นค่าตอบแทน ก็จะทำให้เฉพาะในช่วงพิธีกรรมลงช่วงเท่านั้น ดังนั้น ผู้ป่วยและครอบครัวจึงต้องไปร่วมพิธีกรรมลงช่วง เพื่อนำเงินไปให้และเป็นการตอบแทนที่หมอรักษาให้หาย การแสดงออกดังกล่าวถือเป็นความสัมพันธ์ระหว่างแม่หมอกับผู้ป่วย หมอลำผีฟ้ากับผู้ป่วย มีความสัมพันธ์กันอย่างถาวร ทั้งในพิธีกรรมนี้ศิษย์ก็ได้มีโอกาสพบปะกันในพิธี เป็นการก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีขึ้น เกิดความอบอุ่นในระหว่างลูกศิษย์ด้วยกัน ความสัมพันธ์อันดีนี้ยังทำให้ผู้ป่วยหรือลูกศิษย์มีความเชื่อมั่นและมั่นใจในการนับถือผีฟ้ามากขึ้นด้วย สิ่งที่สะท้อนให้เห็นจากพิธีกรรมลงช่วงในปัจจุบัน คือ

1. การรักษาพยาบาลผู้ป่วย กล่าวคือ หมอลำผีฟ้าต้องรักษาผู้ป่วยอยู่เสมอ ไม่สามารถปฏิเสธผู้ป่วยที่มาขอความช่วยเหลือได้ และผลการรักษาต้องหายเสียเป็นส่วนมาก ไม่เช่นนั้นชาวบ้านจะเลิกนับถือในบทบาทของการรักษาพยาบาล (จำนง ทองสุทธิ, 2563 : สัมภาษณ์)

2. ตัวหมอลำผีฟ้าต้องรักษาจารีต ศีลธรรม ทั้งต้องนับถืออย่างเคร่งครัดและปฏิบัติตามศีลห้าทุกข้อ ต้องเป็นคนดี ไม่เรียกรับค่ารักษาพยาบาลมากเกินไป ไม่ขโมยของและไม่ดื่มเหล้า เป็นตัวอย่างที่ดีของชาวบ้าน กล่าวคือต้องเป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2550 : 34-35)

3. ช่วยแก้ปัญหาของชาวบ้าน (ฉัตรทิพย์ นาถสุดา และพรพิไล เลิศวิชา, 2536 : 66) บทบาทหน้าที่ในส่วนนี้ พบว่า เป็นบทบาทที่ชาวบ้านคาดหวังน้อยกว่าบทบาทอื่นๆ แต่หลายคนยังมีความคิดว่าเป็นบทบาทอย่างหนึ่งของหมอลำผีฟ้าที่ควรจะมีด้วย เช่น ต้องช่วยประนีประนอมการทะเลาะวิวาทของชาวบ้าน โดยเฉพาะชาวบ้านที่เป็นญาติพี่น้องหรือเป็นคนสนิทของหมอลำผีฟ้าเอง ความเสี่ยงที่ใกล้จะลี้มนี่ เป็นเพราะว่าสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดด ความเจริญทางการศึกษา เทคโนโลยี การแพทย์ และสภาพแวดล้อมต่างๆทางธรรมชาติ ทำให้คนรุ่นใหม่ขาดความเชื่อถือในพิธีกรรมลงช่วง และเริ่มมองพิธีกรรมนี้ เป็นเพียงการละเล่นที่มกมาย สิ้นเปลืองทั้งเวลาและการเงินจึงทำให้ไม่สนใจที่จะอนุรักษ์ไว้ คนที่จะสืบต่อเริ่มหายากไปทุกที ในอนาคตคงจะสูญหายไปจากสังคมชนชาติพันธุ์ชาวลาวจังหวัดศรีสะเกษก็อาจจะเป็นไปได้

#### 4. สรุป

จากที่ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลและศึกษาจากเอกสาร จะเห็นได้ว่า มนุษย์ไม่อาจอยู่เพียงลำพังได้ มนุษย์จึงต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม การมาอยู่ร่วมกันนั้นด้วยความที่มนุษย์เป็นผู้ชอบความอิสระเสรีภาพ อาจจะทำให้เกิดปัญหาขัดแย้ง กระทบกระทั่งกันจนทำให้เกิดความไม่สงบในสังคมได้ การสร้างกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับมาใช้ในการควบคุมรักษาความสงบให้สังคม ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้นำในสังคมนั้นๆ การได้มาซึ่งผู้นำนั้นจะมาจากผู้ที่มีความสามารถพิเศษ หรือผู้ที่มีพลังกำลังมากกว่า สมาชิกคนอื่นๆ ในสังคม การที่จะหยิบยกเอาสิ่งเหนือธรรมชาติมาใช้ในการปกครอง ก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ถูกหยิบ

ขึ้นมาใช้ คุณค่าของพิธีกรรมการ “ลงช่วง” นี้ จะสะท้อนออกมาให้เห็นในระบบกระบวนการทางสังคมที่ใช้ในการขัดเกลาสมาชิกในสังคม ซึ่งผู้ดำเนินการในพิธีลงช่วงส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิงเพราะผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในฐานะความเป็นแม่ที่คอยดูแลอบรม สั่งสอนสมาชิกในครอบครัว หมอตำผีฟ้าจึงเป็นการสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้หญิง ซึ่งเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งและมีพลังในการร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมพิธีกรรม “ลงช่วง” จะมีบรรยากาศที่ดูค่อนข้างหนักกลัวเพื่อเป็นการป้องปรามผู้ที่ได้ดูหรือได้เห็นการดำเนินพิธีกรรม ก่อให้เกิดความรู้สึกกลัวเกรง ไม่อยากทำความผิด ถือเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการรักษาความสงบทางสังคม การรักษาโรคเป็นอีกคุณค่าที่เกิดในกระบวนการทางพิธีกรรม “ลงช่วง” ส่วนใหญ่จะเป็นโรคที่มีลักษณะทางจิตใจ กล่าวคือการรักษาจะเน้นการสร้างเสริมกำลังใจให้กับผู้ป่วยสร้างความอบอุ่น ความเข้าใจให้เกิดขึ้นในสถาบันครอบครัว เมื่อครอบครัวได้ทำ กิจกรรมร่วมกัน ความเข้าใจกันของหมู่ญาติพี่น้องก็มากขึ้น ทำให้ผู้ป่วยมีกำลังใจและหายจากอาการป่วยไปในที่สุด ถือเป็นการใช้ดนตรีบำบัด ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมอีกรูปแบบหนึ่งเช่นกัน คุณค่าที่เชื่อมโยงต่อหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ตัวผู้ที่เป็นหมอตำผีฟ้าเองต้องรักษาจารีต ศีลธรรม นับถืออย่างเคร่งครัดและปฏิบัติตามศีลห้าทุกข้อ ต้องเป็นคนดี ข้อปฏิบัตินี้เป็นการส่งเสริมหลักคุณธรรมและจริยธรรมให้ คนในกลุ่มหากมีการนำสิ่งนี้ไปขยายใช้ประพฤติปฏิบัติภายในครอบครัวก็จะทำให้สถาบันครอบครัว มีความเข้มแข็ง ห่างไกลจากอบายมุขที่พึงระวังได้ คุณค่าด้านศิลปะและวัฒนธรรม มีการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าลาว ในการเข้าร่วมพิธีกรรม ทำให้เกิดการอนุรักษ์สืบทอดศาสตร์และศิลป์ในการแต่งกายตลอดทั้งการถักทอเครื่องนุ่งห่มไว้ เนื้อร้องในการลำกลอน เป็นการลำบท “ผญา” ซึ่งเป็นบทกลอนของชนชาวลาว เป็นการอนุรักษ์ศาสตร์ทางภูมิปัญญาของคนอีสาน บทกลอนผญาที่ร้องจะมีความหมายทั้งในการสั่งสอน การเชิญชวน และความสนุกสนานรื่นเริง จะใช้แคนและกลองเป็นเครื่องดนตรีประกอบพิธีกรรม เครื่องดนตรีทั้งสองประเภทนี้ เป็นเครื่องดนตรีที่มีอยู่กับชนชาติพันธุ์ชาวลาวมานับพัน ๆ ปีแล้ว ถือเป็นอีกเวทีหนึ่งที่จัดขึ้นเพื่อให้มีการแสดงและได้ฟื้นฟูอนุรักษ์ ดังนั้น พิธีกรรม “ลงช่วง” นั้นในยุคสมัยหนึ่ง ถือได้ว่าเป็นเครื่องมืออันมีประสิทธิภาพที่ถูกหยิบยกมาเพื่อใช้ในการขัดเกลาสังคม แต่เมื่อต่างยุคต่างสมัยเช่นในยุคสมัยนี้ บางคนอาจจะมองไปในแง่ทางการละเล่นและความมกมาย บางคนอาจจะมองว่าเป็นพิธีกรรมบูชายัญ แต่หากตรองดูดี ๆ แล้ว พิธีกรรม “ลงช่วง” นั้น ทั้งในอดีตและปัจจุบันยังคงมีคุณประโยชน์อย่างอเนกอนันต์ เพราะจุดมุ่งหมายสูงสุดในพิธีล้วนแต่มุ่งสร้างความสงบ ความสุข ความอบอุ่น และสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในกลุ่มชนชาติพันธุ์ชาวลาว เพียงแต่พิธีกรรมนี้ต้องใช้เวลาในการประกอบพิธีค่อนข้างยาวนานหลายวัน และใช้คนจำนวนมากเข้าร่วมพิธีกรรม จึงทำให้คนในยุคสมัยนี้เกิดความคิดว่ามันสิ้นเปลืองทั้งทางด้านทรัพย์สินเงินทอง และด้านเวลา อีกทั้งองค์ประกอบหลักของพิธีกรรม คือผี จึงมีความเสี่ยงที่อาจจะถูกละทิ้งเพราะคนรุ่นใหม่ที่ไม่เชื่อและไม่เห็นด้วยแล้วประเมินคุณค่าทางพิธีกรรมไปว่าเป็นพิธีกรรมที่มกมาย

## 5. บรรณานุกรม

- จำนง ทองสุทธิ (ปราชญ์ชาวบ้าน) ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 มีนาคม 2563. ณ อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุดา และพรพิไล เลิศวิชา. (2536). **วัฒนธรรมหมู่บ้านไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์ จำกัด.
- ทองแดง หนองหงอก (ปราชญ์ชาวบ้าน) ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 มีนาคม 2563. ณ อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ.
- ธวัช ปุณโณทก. (2531). **ทิศทางหมู่บ้านไทย**. กรุงเทพฯ : เจริญการพิมพ์.
- นิตี เอียวศรีวงศ์. (2538). **วัฒนธรรม คือ ระบบความสัมพันธ์ในชาติไทยเมืองไทยแบบเรียนและอนุสาวรีย์**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- เบญจวรรณ นาราสะจจุ. (2552). **ประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาอีสาน**.ขอนแก่น : ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมกลุ่มแม่น้ำโขง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ผ่องศรี ไยเม้า (ปราชญ์ชาวบ้าน) ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 มีนาคม 2563. ณ อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2537). **พิธีกรรมใครว่าไม่สำคัญ**. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.
- วัฒน์ ดวงมณี และคณะ. (2561). **การศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนสี่เผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ**. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2550). **ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2541). **ประวัติศาสตร์ศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : รวมสาสน์.
- สุทัศน์ ประทุมแก้ว และคณะ. (2561). **ศึกษาภูมิปัญญาด้านการผสมผสานความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมของชุมชนสี่เผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ**. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุพัตรา สุภาพ. (2536). **สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัวยุคใหม่**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวิทย์ ไยเม้า. (กำนันตำบลผือใหญ่) ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 มีนาคม 2563. ณ อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ.

## การลงโทษประหารชีวิตต่อฆาตกรทางเพศสะเทือนขวัญ\*

### Death Penalty for Horrible Sex Killers

เต ฉิมหลวง<sup>1</sup>, ประพิศ โบราณมูล<sup>2</sup> และสุวนันท์ เฉลยพจน์<sup>3</sup>

Tae Chimluang<sup>1</sup>, Prapit Boranmool<sup>2</sup> and Suwanan Chaloeipot<sup>3</sup>

เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดกาฬสินธุ์<sup>1</sup>

Correctional Officer Kalasin Prison<sup>1</sup>

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด<sup>2</sup>

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus<sup>2</sup>

โรงเรียนบ้านเปลือยน้อย(คุรุรัฐประชาสามัคคี)<sup>3</sup>

Ban Plueai Noi School<sup>3</sup>

Email : taechimluang@gmail.com

#### บทคัดย่อ

บทความนี้ ผู้เขียนได้เขียนขึ้นภายใต้ผลจากการวิจัยเรื่อง “การเมืองเรื่องโทษประหารชีวิต” ซึ่งได้ศึกษาตามประเด็นปัญหาและเงื่อนไขต่างๆ ต่อสถานการณ์ปัจจุบันของโทษประหารชีวิตในประเทศไทย ที่ถูกพันธนาการในอำนาจของการบังคับใช้โทษนี้ระหว่าง รัฐ และสังคม โดยมีปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องในเรื่องการใช้อำนาจบังคับโทษนี้ ทั้งปัจจัยจากภายในประเทศที่ส่วนใหญ่ยังต้องการให้โทษประหารชีวิตคงอยู่ และปัจจัยจากภายนอกประเทศ ที่ขอให้ประเทศไทยยกเลิกโทษประหารชีวิต แต่ตามเจตจำนงของสังคมไทยส่วนใหญ่ที่ยังต้องการให้รัฐปฏิบัติการเด็ดขาดต่อโทษประหารชีวิตกับฆาตกรโหดร้ายที่ไปพรากชีวิตผู้อื่น ด้วยเห็นว่าเป็นโทษเดียวที่ยังมีความยุติธรรมต่อเหยื่อซึ่งฆาตกรควรจะได้รับเช่นกัน ทั้งนี้การที่สังคมไทยยังเห็นว่าโทษจำคุกในปัจจุบันก็ยังไม่ได้สร้างความเชื่อมั่น ไม่ยุติธรรมเพียงพอซึ่งเป็นมิติที่ผู้เขียนได้นำมาประเด็นในการเขียนบทความในครั้งนี้ ดังนั้น หลักการแก้ไข ฟันฟู และการพัฒนาพฤตินิสัยฆาตกรกลุ่ม “ฆาตกรทางเพศสะเทือนขวัญ” จึงไม่ควรได้รับโอกาสตามหลักการลงโทษของอาชญาวิทยา และทัณฑวิทยาสมัยใหม่ และผลจากการวิจัยในเรื่องดังกล่าวยังเสนอเงื่อนไขให้อีกว่า จะไม่ปฏิบัติการประหารชีวิตฆาตกรทั้ง 3 ราย ดังกล่าวก็ได้แต่ต้องจำคุกตลอดชีวิตจริงๆ หรือจำคุกให้นานที่สุด โดยไม่มีการลดหย่อนผ่อนโทษ จนเขาหมดศักยภาพที่จะออกมาทำอาชญากรรมได้อีกเพราะเห็นว่าพวกเขาเป็นอาชญากรโดยอาชีพที่แก้ไขไม่ได้แล้วและมีพฤติกรรมโหดร้าย ทารุณเกินกว่าจะให้อภัยให้โอกาส

**คำสำคัญ :** การลงโทษประหารชีวิต; ฆาตกร; ฆาตกรทางเพศสะเทือนขวัญ

\* Received July 22, 2020; Revised September 29, 2020; Accepted October 21, 2020



## ABSTRACT

This article the author has written under the results of research on "Politics of the death penalty" which has been studied according to various issues and conditions To the current situation of the death penalty in Thailand Which is bound by the power of the enforcement of this punishment between the state and society, with the factors involved in the exercise of the power of this punishment Both domestic factors that still want the death penalty to remain And external factors asking Thailand to abolish the death penalty But according to the will of the majority of Thai society that still wants the state to take action against the death penalty with cruel killers who take the lives of others. With the opinion that it was the only punishment for justice for the victims that the murderer should have received. However, the Thai society still believes that the current prison sentence has not yet gained confidence. Is not fair enough, which is the dimension that the author has brought as an issue in the writing of this article. "Shocking sex killers" should therefore not be given the opportunity under the doctrine of modern criminology and penology. And the result of the research on the said matter also suggests that Will not carry out the execution of all 3 of the killers but can be imprisoned for life Or imprisonment for as long as possible Without reducing the penalty Until they lack the potential to come out again to commit crimes because they see them as criminals by their irreparable and cruel professions Too much to forgive for the opportunity.

**Keywords :** Death Penalty; Killers; Horrible Sex Killers

### 1. บทนำ

บทลงโทษ (Sanction) ตามทางอาญาของไทยในปัจจุบันมีตั้งแต่ริบทรัพย์สิน ปรับ กักขัง จำคุก และประหารชีวิต (โทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 เรียงจากเบาไปหาหนัก) ซึ่งมีมาตรการบังคับใช้โทษตามกลไกอำนาจรัฐผ่านกระบวนการยุติธรรม เมื่อมีคดีสะเทือนขวัญเกิดขึ้นอย่างเช่นข่มขืนแล้วฆ่า ที่ผ่านมาสังคมไทยยิ่งที่จะเรียกร้องให้ทางการเร่งจับตัวผู้ก่อเหตุมาดำเนินคดีให้ปฏิบัติการประหารชีวิตอย่างเด็ดขาดต้องชดใช้ด้วยชีวิต ตามแนวคิดของการลงโทษแบบแก้แค้น ทดแทน หรือ “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” (An eye for an eye, a tooth for a tooth) คือ เมื่อไปปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร ก็ควรได้รับการปฏิบัติเช่นกันเพื่อตอบแทน (นที จิตสว่าง, 2542) บทความนี้เขียนขึ้นภายใต้ผลงานวิจัย

ของผู้เขียนเรื่อง “การเมืองเรื่องโทษประหารชีวิต” (The Politics of Death Penalty) ซึ่งได้ชี้ให้เห็นถึงการยืดหยุ่นซึ่งแนวคิดในเรื่องการคงอยู่หรือจะยกเลิกโทษประหารชีวิตนั้น ให้ขึ้นอยู่กับสังคมไทยเป็นสำคัญ โดยสามารถจำแนกได้เป็น 4 กลุ่มประกอบด้วยกลุ่มที่ 1 เห็นว่าควรยกเลิกโทษประหารชีวิตเพราะขัดหลักสิทธิการมีชีวิตอยู่กลุ่มที่ 2 เห็นว่ายังไม่ควรยกเลิกโทษประหารชีวิตเพราะเป็นโทษที่ยุติธรรมที่สุดกลุ่มที่ 3 เห็นว่าโทษประหารชีวิตยกเลิกก็ได้หรือไม่ยกเลิกก็ได้เพราะมีผลต่อการก่ออาชญากรรมน้อยมาก และกลุ่มที่ 4 เห็นว่าให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตได้แต่ต้องมีเงื่อนไขก่อนว่าทั้งรัฐและสังคมต้องร่วมกันยุติอาชญากรรม เสียก่อนและจากผลการวิจัยนี้ไม่มีข้อเสนอแนะในหลักการอันสำคัญ 3 ประการว่า ถ้าจะยกเลิกโทษประหารชีวิตตามแนวทางของสังคมไทยนั้น ต้องมีระบบป้องกันสังคมจากอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินบรรทัดฐานตามกระบวนการยุติธรรมดำเนินไปด้วยหลักนิติธรรม(The Rule of Law) “เสมอภาค ถูกต้อง รวดเร็วและเด็ดขาด” และต้องพัฒนาสร้าง Generations สังคมรุ่นใหม่ให้เป็นสังคมพึงประสงค์ ลด ละ เลิกการก่ออาชญากรรมได้เสียก่อน สังคมไทยจึงจะยอมให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตได้ โดยอ้างหลักสัญญาผูกพันในทฤษฎีสัญญาประชาคมที่มาพันธนาการทางอำนาจระหว่างสังคมกับรัฐในเรื่องการดำรงอยู่ของโทษนี้ไว้ เนื่องจากเป็นโทษสูงสุด เด็ดขาดที่สุดและที่สำคัญยุติธรรมที่สุดในสถานการณ์ปัจจุบันต่อความรู้สึกในสังคมไทยที่พึงพิงอยู่กับโทษประหารชีวิตเพื่อให้รัฐลงโทษนี้ต่อฆาตกรทำลายชีวิตผู้อื่นโดยไม่มีมาตรการ หรือเชื่อถือในการลงโทษจำคุกที่ปรากฏให้เห็นว่าสังคมยังไม่ทันสมัยไม่ก็ปีก็ปล่อยตัวฆาตกรออกจากเรือนจำ มีหน้าซ้ำหลายรายยังออกมาก่อเหตุสะเทือนขวัญซ้ำซาก (เต ฉิมหลวง, 2562)

อย่างกรณีฆาตกรทางเพศสะเทือนขวัญซ้ำซากที่ข่มขืนผู้หญิง เด็กและฆ่าอย่างทารุณ โหดร้ายที่ผู้เขียนจะได้นำมากล่าวถึงในบทความนี้ได้แก่ สมคิด พุ่มพวง, ตั้งต่างหรือหนุ่ย (ไม่มีนามสกุล), ไอซ์หีบเหล็ก(หรืออภิชัย องค์กรวิศิษฐ์) และเสื่อโหย (หรืออนุสรณ์ สมบุญ)ผู้ก่อคดีข่มขืนอย่างต่อเนื่องที่ปรากฏทางสื่อแขนงต่างๆ รัฐควรจะต้องปฏิบัติโทษต่อฆาตกรเหล่านี้อย่างไรถึงจะยุติธรรมในความรู้สึกของผู้คนในสังคมไทย

## 2. นิยามศัพท์เฉพาะในการเขียนบทความ

“ฆาตกรทางเพศสะเทือนขวัญ” หมายถึง ผู้ก่อคดีการใช้ความรุนแรงทางเพศแล้วฆ่าผู้อื่นอย่างทารุณ โหดร้ายโดยเป็นข่าวทางสื่อแขนงต่างๆ เป็นที่สะเทือนขวัญของสังคม

“อาชญากรรมต่อเนื่อง” หมายถึง พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงข่มขืนผู้อื่นอย่างต่อเนื่องต่างกรรม ต่างวาระ ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป

“อาชญากรรมมืออาชีพร” หมายถึง ผู้ก่ออาชญากรรมใช้ความรุนแรงข่มขู่ผู้อื่นที่มีการวางแผนก่อนการกระทำและก่ออาชญากรรมในกรณีแบบเดียวกันนี้อีกโดยมีการวางแผน และกระทำผิดตั้งแต่ 2 ครั้ง ขึ้นไป

“อาชญากรรมโดยพลังพลาด” หมายถึง ผู้ก่อการกระทำผิดโดยบันดาลโทสะ หรือเกิดจากสิ่งแวดล้อม สิ่งเร้าโดยสังคมหล่อหลอมและเป็นการกระทำผิดที่ไม่รุนแรงถึงชีวิต

### 3. ย้อนคดีอาชญากรรมต่อเนื่อง

ก่อนอื่นผู้เขียนขออวยพรต่อการก่ออาชญากรรมต่อเนื่องที่จะนำมาวิพากษ์ในลำดับต่อไปซึ่งผู้การกระทำผิดใช้ความรุนแรงข่มขู่ผู้อื่นต่างกรรมต่างวาระ หลายคดี เท่าที่ทราบข้อมูลจากสื่อแขนงต่างๆจำนวน 4 ราย ตามลำดับดังนี้

3.1 สมคิด พุ่มพวง หรือ “The Ripper of Thailand” (มาจาก Jack the Ripper อาชญากรต่อเนื่องของอังกฤษที่เลือกเหยื่อเป็นโสเภณี) เขาคืออาชญากรต่อเนื่องที่ถูกตั้งฉายาว่า “เดอะริปปเปอร์เมืองไทย” ตั้งแต่ปี 2548 สมคิด พุ่มพวง คือ ผู้ก่อคดีทำร้าย ข่มขืนและฆาตกรรมสตรีถึง 5 ราย ต่อเนื่องกันภายในเวลาไม่ถึง 6 เดือน ก็เข้าบัญชีอาชญากรต่อเนื่องของไทย

ย้อนประวัติสมคิด พุ่มพวง(The Ripper of Thailand) : ฆาตกรต่อเนื่อง 6 ศพ สมคิด พุ่มพวง หรือบัง อายุ 55 ปี เขาเป็นคนท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราชแต่มีชื่ออยู่บ้านเลขที่ 77 ตำบล เขาปูน อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เคยก่อเหตุฆาตกรรมต่อเนื่องเมื่อช่วงปี 2548 ปีเดียว จำนวน 5 ศพ โดยเฉพาะเดือน มิ.ย.2548 เดือนเดียว ก่อเหตุถึง 4 คดี โดยพฤติกรรมของสมคิด พุ่มพวง คล้ายกับพฤติกรรมของ แจ็คเดอะริปปเปอร์(ฆาตกรต่อเนื่อง 5 ศพ โดยฆ่าหญิงโสเภณีในย่านสลัม ไวต์ชาเปล ของลอนดอนช่วงเดือนสิงหาคม-พฤศจิกายน ปี ค.ศ. 1888 )จึงเกิดการเปรียบเทียบทำให้นายสมคิด พุ่มพวง ได้รับฉายา “เดอะริปปเปอร์เมืองไทย” คนแรก ย้อนกลับไปปี 2548 ปีเดียว จำนวน 5 ศพ เหยื่อรายแรกของนายสมคิด พุ่มพวง คือ น.ส.วารุณี อาชีพนักร้องคาเฟ่ ถูกฆาตกรรมด้วยการกดน้ำในโรงแรมแห่งหนึ่งใน ต.มุกดาหาร อ.เมือง จ.มุกดาหาร เมื่อวันที่ 30 มกราคม2548 รายที่ 2 เกิดขึ้นอีกครั้งปีต่อมาเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน2548คือ น.ส.ผ่องพรรณ อาชีพหมอนวด ถูกฆ่าบิบบคอตายโรงแรมใน ต.สวนดอก อ.เมือง จ.ลำปาง รายที่ 3 ingsห่างเพียง 1 สัปดาห์ วันที่ 11 มิถุนายน2548 คือ นางพัชรีย์ อาชีพนักร้องคาเฟ่ถูกฆ่ารัดคอ ด้วยสายไฟในห้องพักโรงแรมที่ ต.ทับเที่ยง อ.เมือง จ.ตรัง รายที่ 4 อีก 1 สัปดาห์ต่อมา วันที่ 18 มิถุนายน 2548 คือ น.ส.พรตะวัน อาชีพหมอนวด ถูกกดน้ำตายที่โรงแรมใน อ.เมือง จ.อุดรธานี และเหยื่อรายที่ 5 เกิดวันที่ 21 มิถุนายน คือ น.ส.สมปอง อายุ 25 ปี อาชีพหมอนวดแผนโบราณ ถูกฆ่าด้วยการบิบบคอตที่ ต.ชุมเห็ด อ.เมือง จ.บุรีรัมย์จากคดีฆาตกรต่อเนื่อง 5 ศพ ทำให้นายสมคิด พุ่มพวงถูกตัดสินประหารชีวิตอยู่ในคุกนาน 14 ปี ต่อมาได้รับลดหย่อนโทษจนถูกปล่อยตัวออกมาเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2562

(นอกจากฆาตกรรม 5 ศพแล้ว นายสมคิดยังมีคดีติดตัว รวม 17 คดี อีกคดีที่เป็นข่าวครึกโครมคือ ถูกจำคุก 6 เดือนจากการเป็นพยานเท็จคดีฆ่าอดีตผู้ว่าราชการจังหวัดยโสธร)และเหยื่อรายที่ 6 เกิดเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2562 คือ นางรัศมี มุสิกจันทร์ หรือฝ้าย อายุ 51 ปี คราวนี้นายสมคิดเลือกเหยื่อเป็นอาชีพแม่บ้านโรงแรมปกติ เธอถูกฆ่าในพื้นที่ ต.หนองโก อ.กระนวน จ.ขอนแก่น ตำรวจขอนแก่นได้ ขออนุมัติต่อศาลออกหมายจับนายสมคิดในข้อหาฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา โดยไตร่ตรองไว้ก่อน โดยทรมานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย ในขณะที่เขาได้หลบหนีไปโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ออกปฏิบัติการไล่ล่าจนจับตัวได้ในที่สุด ด้าน พ.ต.อ.ณรงค์ เศรษฐินันท์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ กล่าวว่า ขอยอมรับว่าบกพร่องในกระบวนการกักขังลดโทษ จนปล่อยให้ นายสมคิดพันโทช (TNN online, 2562 : ออนไลน์)

3.2 ไอซ์ หีบเหล็ก(หรืออภิชัย องค์กรวิเศษ) เป็นฉายาที่ถูกตั้งขึ้นภายหลังตรวจพบคดีสะเทือนขวัญ จากข้อมูลที่ได้จากสื่อ พบว่า "ไอซ์ หีบเหล็ก"อายุ 41 ปีเกิดในตระกูลที่มีฐานะดีมาก ครอบครัวเป็นเจ้าของศูนย์การค้าชื่อดัง “ศูนย์การค้าองค์กรวิเศษ” ย่านบางแคกรุงเทพฯ กิจการปิดตัวลงเพราะพ่อของนายไอซ์พัวพันในคดีฆ่าหั่นศพเด็กหญิงอายุ 15 ปี ในปี 2562 เมื่อพ่อของนายไอซ์สู้คดีจนพ้นผิด ก็ถูกยิงจนเสียชีวิต โดยมีแม่ของนายไอซ์ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้จ้างวานฆ่าสามีตัวเองหลังจากการตายของสามี แม่ของนายไอซ์ได้พาลูกคนเล็กหนีออกนอกประเทศ โดยทิ้งให้นายไอซ์อยู่กับย่า พร้อมทั้งทิ้งทรัพย์สินไว้ให้นายไอซ์ไม่ต้องทำงานอะไร เพราะมีทั้งบ้าน ที่ดิน เงินสดอีกกว่า 3 ล้าน คอนโดมิเนียม และธุรกิจอาร์ทเมนต์ให้เช่า ที่มีห้องพักเกือบ 100 ห้อง คนในระแวกนั้นกลัวนายไอซ์เป็นอย่างมาก เพราะชอบข่มขู่ชาวบ้านใกล้เคียงอีกทั้งเคยไล่งขขวบ้านและพนักงานส่งพิชขามาแล้วผู้เช่าอาร์ทเมนต์ต่างก็พากันย้ายหนี เพราะเวลาเมานายไอซ์มักจะขึ้นไปหาเรื่องอยู่เป็นประจำ “นางสาวเอ” (นามสมมติ) หญิงวัย 19 ปีที่เคยถูกเรียกใช้บริการจากนายไอซ์เล่าว่า เคยถูกขังไว้ถึง 2 วัน เวลาไม่เมาก็พูดจากสุขภาพดี แต่พอเมายาเปลี่ยนเป็นอีกคนไปเลย ทั้งยังเอาปืนไล่งขขวบ้าน เอาปืนยิงผ้าเพดานจนเป็นรูเต็มไปหมดเมื่อตรวจสอบอย่างดีแล้วจึงพบว่านายไอซ์นั้นมีประวัติอาชญากรรมนับไม่ถ้วน เช่นในปี 2551 ถูกจับเพราะเสพยาบ้า จับเพื่อนหญิง-ชายไว้ และทำร้ายร่างกาย จนได้รับบาดเจ็บกะโหลกศีรษะร้าว กระดูกซี่โครงหัก 4 ซี่ในปี 2553 ถูกจับข้อหากักขังหน่วงเหนี่ยว ในปี 2555 ลวงเด็กอายุ 15 มาข่มขืนและกักขังไว้ที่คอนโด คั่นห้องเจอทั้งยาบ้า, ยาไอซ์, ปืน 6 กระบอก, กระสุน 332 นัด, มีด 20 เล่ม, เสื่อกันกระสุน, เครื่องช็อตไฟฟ้า, เครื่องตัดสัญญาณโทรศัพท์, กุญแจมือไอซ์ถูกจำคุกและพันโทชออกมาในปี 2560 หลังพันโทชใช้ชีวิตเสเพล เสพยาเสพติด และเมื่อวันที่ 9 ม.ค. 2563 เจ้าหน้าที่ตำรวจได้บุกบ้านของเขาตั้งอยู่ถนนเพชรเกษมสุขซอย 47 แขวงและเขตบางแค กทม. จับกุม นายอภิชัย หรือไอซ์ หีบเหล็ก) พร้อมอาวุธปืนและยาไอซ์ เขาได้รับสารภาพว่าเป็นคนฆ่า น.ส.วรินทร์ธรณ์ หรือ กุกก๊ก สาวไซด์ไลน์ อายุ 22 ปี โดยสั่งให้ลงไปในอนในหีบเหล็กก่อนจะล็อกไว้จนขาดใจตาย และเรียก นายเฉลิมชล ลูกจ้าง(ซึ่งก่อนนี้ถูกจำคุกเป็นเพื่อนกันในเรือนจำ) ซึ่งมักจะมั่วสุมเสพยาด้วยกัน มาช่วยขุดหลุมฝังศพที่หลังบ้าน “ไอซ์” สารภาพสั้น ขังสาว

ในหีบเหล็กจนขาดใจตาย ก่อนนำไปฝังดิน” กรณีดังกล่าวสืบเนื่องจาก เจ้าหน้าที่ชุดสืบสวนกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและสตรี ได้ทำการสืบสวนขยายผลการจับกุมผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย ชื่อ นายเฉลิมชล (หรือเฉลิม) แล้วให้การชดเชยหนี้ นายอภิชัย (หรือไอซ์) อายุ 41 ปี ผังศพผู้หญิงสาววัยรุ่นคนหนึ่ง ในบริเวณหลังบ้าน เมื่อช่วงเดือนกรกฎาคม 2562 ที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่จึงได้ขอศาลออกหมายค้นและประสานกำลังอินทราช 26 พร้อมอาวุธ และอุปกรณ์เข้าร่วมปฏิบัติการ เพราะจากการสืบสวน ทราบว่า นายอภิชัย (หรือไอซ์) ผู้ต้องหา เป็นคนชอบพกพาอาวุธปืนติดตัว และพร้อมต่อสู้ตลอดเวลาซึ่งผลปรากฏว่าหลังจากบุกเข้าควบคุมตัว นายอภิชัย (หรือไอซ์) ไว้ได้ เจ้าหน้าที่ได้ออกสำรวจพื้นที่จนพบจุดฝังศพผู้หญิงสาววัยรุ่นที่คบหาอยู่กับนายอภิชัย ซึ่งเมื่อเดือนตุลาคม 2562 ญาติได้แจ้งว่าหายตัวไป ตำรวจนายหนึ่งกล่าวว่า ไอซ์ มีพฤติกรรมทางเพศแบบวิตถาร ชื่นชอบใช้ความรุนแรงการข่มขืนอนอนของตนเอง นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ยังค้นพบศพอีก 3 ศพในหีบเหล็กใต้น้ำหลังบ้านของเขา จะเป็นศพสุดท้ายหรือว่าจะยังมีศพอื่นซุกซ่อนอยู่อีกหรือไม่ก็ยังไม่เป็นที่สงสัย ส่วนในรูปคดีของ ไอซ์ หีบเหล็ก จะมีการดำเนินต่อไปในทิศทางใด ยังต้องติดตามต่อไป(ไทยรัฐออนไลน์, 2563 : ออนไลน์)

3.3 ดิ่งต่าง (หรือหนุ่ย-ไม่มีนามสกุล) อายุ 36 ปี เคยเป็นลูกจ้างขนย้ายติดตั้งเวทีคณะนักร้องหมอลำ ลำสุดต้องคดีฆ่าข่มขืนกระทำชำเราน้องการ์ตูน อายุ 6 ปี เจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้นำดิ่งต่างหรือหนุ่ย นำดอกไม้รูปเทียนมาขอขมานายสายันต์ กับ น.ส.ตุ๊กตา พ่อแม่ของน้องการ์ตูน โดยนายหนุ่ยพนมมือกล่าวว่า “ผมสำนึกผิด สิ่งที่ทำไปเพราะความเมา กินเหล้ามากเกินไป ผมขออโหสิกรรม” แต่นายสายันต์นั้นพยายามไม่มองหน้านายหนุ่ย ก่อนหันมาพูดว่า “กูจะให้ภัยก็ต่อเมื่อมึงตายตามลูกกูไป ลูกกูตายแล้วยังต้องมาตามหาชิ้นส่วนลูกกูอีก” ส่วน น.ส.ตุ๊กตา มองหน้านายหนุ่ย ก่อนจะถามว่า “น้องร้องขอชีวิตมี้ทำไมใจร้ายจัง เธอไม่ตายดีหรือ” จากการที่ตำรวจสืบสวนเค้นจึงทำให้ดิ่งต่างยอมรับสารภาพว่าฆ่าข่มขืนเด็กอีกรายที่วัดสีกัน เขตดอนเมือง เมื่อวันที่ 4 ธ.ค.2562 ก่อนมาก่อเหตุ “น้องการ์ตูน” ในคืนวันที่ 6 ธ.ค.2562 ห่างกันเพียง 2 วัน จากการรับสารภาพของเข่าเมื่อวันที่ 4 ธ.ค.2562 หลังจากตั้งเวทีหมอลำเสร็จแล้วก็ไปซื้อเปียร์ตี๋ม จากนั้นก็เจอเด็กผู้หญิงคนหนึ่งจึงพาเข้าไปในป่า ก่อนจะบีบคอจนสลบไป จากนั้นก็จับถอดเสื้อถอดกางเกงก่อนลงมือข่มขืน แล้วก็ทิ้งเด็กไว้ในบ้านร้างใกล้กับป่าดังกล่าว คาดว่าเด็กน่าจะเสียชีวิตและดิ่งต่างรับสารภาพว่าเคยก่อเหตุลักษณะเดียวกันมาแล้วหลายครั้งในหลายท้องที่ กรณีดังกล่าว รอง ผบ.ตร.ได้สั่งการให้ทุกท้องที่ที่ผู้ต้องหากระทำผิด ทำการสืบสวนขยายผลของคดี พร้อมได้สั่งกำชับพนักงานสอบสวนทุกท้องที่ให้รับแจ้งความคนหายในทุกกรณี และทำการสืบสวนสอบสวนกรณีคนหายทันที โดยไม่ต้องรอให้ครบ 24 ชม. ขณะที่ประชาชนทั่วไปหากพบศพนิรนามหรือทราบข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลสูญหายให้แจ้งมาที่สายด่วน 1599 ได้ตลอด 24 ชม.(ไทยรัฐออนไลน์, 2559 : ออนไลน์)

3.4 เสือโหย (อนุสรณ์ สมบุญ) อายุ 33 ปีเป็นชาว อำเภอศรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เขาต้องคดีข่มขืนต่อเนื่องหลังพันโทช เคยถูกจำคุกคดีอาวุธปืน ข่มขืนและอนาจาร ในพื้นที่อำเภอศรีรัฐนิคม

โดยช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา ถูกจำคุกมาแล้ว 4 – 5 ครั้ง ครั้งละ 9 เดือน ถึง 2 ปี ล่าสุดเพิ่งพ้นโทษมา 2 เดือนกลับออกมาก่อเหตุบุกล้ำหญิงสาวที่เป็นญาติลูกพี่ลูกน้องนามสกุลเดียวกัน ซึ่งศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ออกหมายจับในข้อหาพยายามข่มขืนกระทำชำเราบุกรุกเคหะสถานในเวลากลางคืนโดยขู่เชือดว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ซึ่งพฤติกรรมของเสื่อโหยเข้าลักษณะมีพฤติกรรมละเมิดทางเพศคร่ำผู้หญิงข่มขืน โดยเฉพาะเด็กสาวที่ขับรถจักรยานยนต์ไป-มาคนเดียวในยามค่ำคืนและอยู่บ้านตามลำพัง ก่อเหตุในพื้นที่ 3 ตำบลประกอบด้วย ตำบลท่าขนอน ตำบลย่านยาว และตำบลน้ำหัก อำเภอคีรีรัฐนิคมสร้างความหวาดกลัวแก่หญิงสาวในพื้นที่เป็นอย่างมากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจนำคนผู้ใหญ่บ้าน และ อส.อำเภอคีรีรัฐนิคม ร่วมกันตำรวจช่วยกันติดตามตัวและออกกวดขันตามบ้านญาติ สามารถจับกุมตัวได้เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2563 ขณะที่กำลังนอนหลับอยู่บนเปลในป่า ซึ่งตำรวจตระเวนชายแดนได้ใช้สุนัขดมกลิ่นจากเสื้อผ้าของเสื่อโหย ที่ทิ้งไว้ภายในบ้านของแม่ที่เขามาอาศัยอยู่ก่อนก่อเหตุ และเจ้าหน้าที่ได้กระจายกำลังในพื้นที่ป่าเขต ม.10 ต.ย่านยาว อ.คีรีรัฐนิคม จนกระทั่งพบร่องรอยหลายจุด และจับกุมตัวได้ในที่สุดและนำตัวมาที่อำเภอคีรีรัฐนิคม จ. สุราษฎร์ธานี ขณะที่เสื่อโหยลงจากรถโดยมีผ้าคลุมหน้าผู้เป็นแม่ถึงเข้าไปกอดร้องไห้อย่างหนักพร้อมกับถามว่าลูกทำจริงหรือไม่ โดยเสื่อโหยได้พูดกับแม่ว่าอะไรจริงไม่จริงเดี๋ยวก็รู้ ซึ่งภายหลังข่าวการจับกุม ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่รู้สึกโล่งใจและคลายความหวาดกลัวที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ (โพสต์ทูเดย์, 2563 : ออนไลน์)

จากประวัติการก่ออาชญากรรมของบุคคลทั้ง 4 ราย ดังกล่าว มีลักษณะเป็น “อาชญากรรมต่อเนื่อง” และ แม้นานๆจะก่อเหตุมีการเว้นช่วงแล้วกลับมาก่อคดีอีกครั้ง แต่การกระทำผิดนั้นสังคมมองว่ารุนแรง และลักษณะของการก่ออาชญากรรมเหล่านี้ได้ปรากฏข้อเท็จจริงคือว่า เป็นการสร้างความรุนแรงทางเพศ ข่มขืนและฆ่าที่ได้กระทำผิดแล้วกลับมากระทำผิดในลักษณะเดียวกันนี้อีก จึงมักจะเป็นประเด็นทางสังคมที่ตั้งคำถามว่า รัฐจะลงโทษอาชญากรเหล่านี้ได้อย่างไร จะประหารชีวิตตั้งที่สังคมคาดหวังหรือไม่ ถ้าไม่ถึงขั้นประหารชีวิต โทษจำคุกจะสามารถสร้างคุณธรรมต่อความรู้สึกของสังคมได้หรือไม่ อย่างไร

#### 4. ทฤษฎี แนวคิดที่นำมาวิพากษ์

ผู้เขียนขอนำทฤษฎี แนวคิดทางด้านอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ทฤษฎีตีตรา ทฤษฎีเลียนแบบ และแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตเพื่อนำมาประกอบการอธิบายต่อสถานการณ์และการแสดงความคิดเห็นต่อพฤติกรรมแห่งการกระทำผิดของผู้กระทำผิดทั้ง 4 ราย ดังกล่าว เพื่อการสร้างความเข้าใจต่อสังคมทั่วไปในเรื่องการลงโทษประหารชีวิตที่พวกเขาควรจะได้รับ ดังนี้

##### 4.1 ทฤษฎีตีตรา (Labeling Theory) ของ Howard S. Becker

Howard S. Becker กล่าวว่าไว้ว่า “พฤติกรรมของอาชญากร ถูกกำหนดโดยกลุ่มคนรอบๆข้าง หรือโดยสังคม พฤติกรรมอาชญากรมิใช่คุณสมบัติของผู้เป็นเจ้าของ แต่เกิดจากการที่สังคมกำหนดสังคมมองบุคคลนั้นเป็นอย่างไร บุคคลดังกล่าวจะปฏิบัติตามที่สังคมได้ตีตราไว้”

“ตั้งแต่ข้าพเจ้าเป็นเด็กมัธยมจนมหาวิทยาลัย ถูกอาจารย์ตีตราจนใส่ความยึดเยียดข้อกล่าวหาและถูกลงโทษโดยไม่มีความผิดบ่อยครั้ง ถูกตี ถูกตัดคะแนนหน้าชั้นเรียน โดยไม่ได้ทำความผิด ถูกจับโกนหัว ใช้สบู่อ่างงานสระผมเพราะหล่อเกินอาจารย์ที่เคย ทำงานแล้วอาจารย์ไม่เชื่อว่าทำเองก็มี ให้เราตกโดยไม่มีเหตุผลก็มี ฯลฯ ทั้งปวงข้าพเจ้าคิดว่าเป็นเพราะบุคลิกภาพ อาจจะไม่เรียบร้อยเหมือนที่สังคมคุ้นเคยมาว่าคนดีเรียนเก่งมี perception อีกแบบ เช่น ผมเรียบร้อย ใส่แว่นหนา ติดกระดุมทุกเม็ด ข้าพเจ้าจึงเข้าพวกคนดีไม่ได้ ถูกผลักไสไปอยู่กลุ่มเด็กไม่ดีเพราะถูกตีตราจากอาจารย์ที่ไม่มีคุณธรรมและคิด วิเคราะห์ แยกแยะ (ตัวย่อว่าไรดี) ไม่เป็น ในที่สุดก็หลงทางไปสู่การประกอบอาชญากรรม”

“แต่แท้จริงแล้วเมื่อข้าพเจ้าค้นพบว่า ตัวเองไม่ใช่คนไม่ดี แต่เป็นคนดีมาก จึงกลับมามุ่งสร้างความดีเท่าที่มนุษย์มือเปล่าคนหนึ่งจะทำให้ได้เยาวชนที่หลงผิดไปก่ออาชญากรรมจากเหตุทฤษฎีตีตรานั้น แท้จริงไม่ใช่คนไม่ดี ต้องหาพวกเขาให้เจอแล้วดึงกลับมาเป็นทรัพยากรสำคัญของชาติต่อไป การเคยก่ออาชญากรรมจะทำให้เขากลับมาและอดทนในการก้าวผ่านอุปสรรคพัฒนาตัวเองแน่นอนการที่ข้าพเจ้าค้นพบทฤษฎีย้อนกลับทฤษฎีตีตรา (Labeling Theory) อาจจะช่วยนำอาชญากรกลับไปเป็นคนดีได้”

ทฤษฎีตีตราหรือทฤษฎีการประทับตรา (Labeling theory) เป็นแนวคิดหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อแนวทางการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดของผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการอาชญาวิทยายุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่พ้นโทษแล้ว ที่มาของทฤษฎีนี้ พัฒนามาจากแนวคิดของ Howard S. Becker นักสังคมวิทยาชาวชิคาโก เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทฤษฎีการกระทำตอบโต้ทางสังคม (Social reaction theory) ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ว่า การกระทำใดใดก็ตามที่เรียกว่าเป็น “พฤติกรรมเบี่ยงเบน (deviant behavior)” โดยเนื้อแท้ของมันแล้ว ไม่ได้ขึ้นอยู่หรือผูกติดกับพฤติกรรมนั้นโดยตรง แต่เป็นแนวโน้มที่คนส่วนใหญ่มีการประทับตราในเชิงลบให้กับพฤติกรรมนั้นๆ ที่เขาเห็นว่าผิดแผกแตกต่างไปจากบรรทัดฐานที่สังคมคาดหวังหรือต้องการให้เป็น ดังนั้น พฤติกรรมเบี่ยงเบนในมุมมองของทฤษฎีนี้ จึงเน้นไปที่ปฏิกิริยาของสังคมที่มีต่อผู้กระทำผิดมากกว่าเนื้อหาสาระของการกระทำนั้นโดยตรง(กองพัฒนาพฤตินิสัย, 2554 : ออนไลน์)

4.2 ทฤษฎีการเลียนแบบ (Theory of imitation) กาเบรียล ทาร์ด (Jean Gabriel Tarde, 1954 : 3-11) นักอาชญาวิทยาได้เสนอแนวคิดด้านจิตวิทยาเกี่ยวกับการเลียนแบบ (Theory of imitation) โดยเชื่อว่ามีกฎของการเลียนแบบที่ทำให้บุคคลกลายเป็นอาชญากรอยู่ 3 ประการด้วยกัน คือ 1) การเลียนแบบพฤติกรรมระหว่างผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน 2)การเลียนแบบจากผู้ที่มีสถานะเหนือกว่าตน เช่น เด็กจะเลียนแบบผู้ใหญ่ คนชั้นต่ำจะเรียนแบบชนชั้นกลาง ส่วนคนชั้นกลางจะเลียนแบบชนชั้นสูง เป็นต้น และ 3) การเลียนแบบพฤติกรรมใหม่ตาม “กฎของการแทรกแทน” (Law of insertion) ของทาร์ด เช่น เดิมมีพฤติกรรมเล็กน้อยน้อย ต่อมาถูกจับได้และติดคุกเมื่อพ้นโทษออกมาก็ไปปล้นแทน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่หนักกว่าเดิม เป็นต้น ทั้งนี้ ทาร์ด เชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการเฝ้าสังเกต

พฤติกรรมนั้นจะมีผล ทำให้บุคคลสามารถเลียนแบบพฤติกรรมกันได้ ตัวอย่างเช่นการเลียนแบบในภาพยนตร์ โทรทัศน์ หรือสื่อประเภทต่าง ๆ ซึ่งล้วนเป็นส่วนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมอาชญากรได้ทั้งสิ้น

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต ก่อนที่จะทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษประหารชีวิต ควรจะทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษโดยทั่วไปก่อน จุดมุ่งหมายของการลงโทษตามหลักทฤษฎีอาชญาวิทยาเมื่อมีการกระทำผิดขึ้นในสังคม สังคมจะต้องหาวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการกับคนที่ทำผิด ละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคมเพราะหากสังคมไม่จัดการกับคนที่ทำผิดก็เท่ากับว่าสังคมยอมรับการกระทำผิดดังกล่าว การที่สังคมจะจัดการกับคนที่ทำผิดอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อของสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัยเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำผิดและเหตุผลที่จะต้องจัดการหรือปฏิบัติกับคนที่ทำผิด ซึ่งจะเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย ตามสถานการณ์ของแต่ละยุค โดยสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัยจะมีจุดเน้นในวัตถุประสงค์และวิธีการที่จะปฏิบัติต่อคนที่ทำผิดหรือการลงโทษผู้กระทำผิดที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติหรือการลงโทษผู้กระทำผิดที่เกิดขึ้นในยุคต่างๆ ที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบันพอสรุปได้คือ 1)การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน(Retribution) 2)การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง(Deterrence) 3)การลงโทษเพื่อตัดโอกาสการกระทำผิด(Incapacitation) และ4) การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) ส่วน วัตถุประสงค์ในการลงโทษทั้ง 4 ประการ เป็นความคิดหรือความเชื่อของสังคมในยุคต่างๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากวิธีการปฏิบัติหรือการลงโทษผู้กระทำผิด อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ในการลงโทษทั้ง 4 ข้อนี้ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน หากแต่จุดเน้นได้เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ (นันทิ จิตสว่าง, 2542)

จากวัตถุประสงค์ของการลงโทษโดยทั่วไปตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น จึงพอสรุปถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษประหารชีวิตได้ 3 ข้อ คือ 1)เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนที่ได้กระทำขึ้น 2)เพื่อเป็นการข่มขู่เพื่อมิให้ผู้ใดกระทำผิดขึ้นอีก และ 3)เพื่อเป็นการตัดโอกาสในการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก เพราะเป็นการจัดการกับตัวการผู้กระทำออกไปจากสังคมอย่างถาวรในปัจจุบันนี้ ตามกฎหมายของไทยได้มีข้อยกเว้นในการลงโทษประหารชีวิต ต่อบุคคลที่ประกอบด้วย 1)บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี 2)บุคคลวิกลจริต โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน หรือบุคคลที่โศกเศร้าเบาปัญญาตกอยู่ในความทุกข์อย่างแสนสาหัส และ 3)หญิงมีครรภ์ กระบวนการบังคับโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาถือว่า กรณียกเว้นที่หญิงใดต้องโทษประหารชีวิต ถ้ามีครรภ์ให้รอไว้จนคลอดบุตรเสียก่อนแล้วจึงให้ประหารชีวิตถ้าบุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตเกิดวิกลจริตก่อนถูกประหารชีวิตก็ให้รอการประหารชีวิตไว้ก่อนจนกว่าผู้นั้นจะหาย (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2553 : ออนไลน์)

จากที่ได้ทบทวนในเรื่องนี้ ผู้เขียนเห็นว่าแนวคิดในการลงโทษตามหลักอาชญาวิทยาและทฤษฎีอาชญาวิทยาสมัยใหม่มีวิวัฒนาการในการปรับปรุงแก้ไข เปลี่ยนแปลงความมุ่งหมายไปจากสมัยโบราณที่มุ่ง “แก้แค้น” มาเป็น “แก้ไข” ในปัจจุบัน จึงทำให้วิธีการลงโทษได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปด้วยการใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงทารุณโหดร้ายมาเป็นวิธีการควบคุมและอบรม แก้ไข ที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์



กันเป็นสากลทั่วโลก และประเทศไทยก็ใช้วิธีการลงโทษตามแนวความคิดตามหลักอาชญาและทัณฑวิทยาสมัยใหม่เช่นกัน เมื่อได้เข้าใจตามหลักการลงโทษแบบสมัยใหม่รวมถึงจุดมุ่งหมายของการลงโทษประหารชีวิตที่เป็นไปตามหลักการแก้แค้น ช่มชู้และตัดโอกาส นี้แล้ว ผู้เขียนจะได้นำมาอธิบายเสริมสร้างเพื่อให้ทราบถึงเป้าหมายในการบังคับใช้โทษประหารชีวิตของประเทศไทย ตามสถานการณ์และพฤติการณ์แห่งการกระทำผิดของฆาตกรทั้ง 4 ราย ดังกล่าวว่าเป็นไปตามกลไกการใช้อำนาจของรัฐและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสังคมไทยที่หวังพึ่งพิงความยุติธรรมกับโทษประหารชีวิตตามทางของผลงานวิจัย “การเมืองเรื่องโทษประหารชีวิต” อย่างไม่ได้นำทฤษฎี แนวคิด ดังที่ผู้เขียนได้เสนอไว้ข้างต้น มาประกอบการอธิบาย ชี้แจง

## 5. ฆาตกรทางเพศสะเทือนขวัญสมควรได้รับโทษประหารชีวิตหรือไม่ อย่างไร

บทวิพากษ์นี้จะดำเนินไปตามพฤติกรรมแห่งลักษณะของอาชญากรรมว่าจะเป็นไปตามกลไกการใช้อำนาจของรัฐและเป็นไปตามเจตจำนง (general will) ของสังคมไทยอย่างไรหรือไม่ จากผลการวิจัย “การเมืองเรื่องโทษประหารชีวิต” ที่สังคมหวังพึ่งพิงความยุติธรรมกับการบังคับใช้โทษประหารชีวิตต่อฆาตกรที่ไปฆ่าผู้อื่นเยี่ยงฆาตกรทั้ง 4 ราย ดังกล่าวภายใต้ทฤษฎีแนวคิดที่ผู้เขียนกำหนดไว้ในบทความนี้ ตั้งแต่ตอนต้นฉบับนั้น จึงขอบรรยายวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นในประเด็นปฏิบัติการโทษประหารชีวิตต่ออาชญากรเหล่านั้นดังต่อไปนี้

5.1 การวิเคราะห์เชิงทฤษฎี ตามทฤษฎีตีตราของ Howard S. Becker เชื่อว่าคนที่ได้ชื่อว่าเป็นอาชญากรนั้น ในเบื้องต้นเขาอาจจะไม่มีความรู้สึกว่าเขาตนเองเป็นอาชญากร บางคนต้องคดีฆ่าคนตายเนื่องจากบันดาลโทสะ ถูกเหยียดถูกเหยียดหยามและไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ อารมณ์ชั่ววูบพลิกผันชีวิตของเขาจากการเป็นคนปกติไปสู่การเป็นฆาตกรที่ถูกควบคุมในเรือนจำ การเรียนรู้และจิตวิญญาณของความเป็นอาชญากรจะค่อยๆ เพิ่มขึ้นตามลำดับขณะอยู่ในเรือนจำ เขาต้องคบหาใกล้ชิดสนิทสนมกับอาชญากรตัวจริง เพื่อนทุกคนต่างก็รับรู้ตรงกันว่าเขาคืออาชญากรฆ่าคนตาย และ เมื่อพ้นโทษออกมาแล้วสังคมยังมีทัศนคติในเชิงลบต่อเขา เหตุผลการไม่รับเข้าทำงานของนายจ้างหรือแม้แต่การเข้ารับราชการ ความหวาดระแวงของคนรอบข้าง สายตาของเพื่อนบ้านที่เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อก่อนในอดีต จึงเป็นกลไกที่เพิ่มการตอกย้ำและตีตราความเป็นอาชญากรให้กับเขา ในที่สุดเขาก็หมดทางเลือก เกิดความรู้สึกต่อต้านสังคม ยอมรับอย่างแท้จริงว่าตัวเองคืออาชญากรเต็มตัว กล้าที่จะเข้าสู่วงการอาชญากรและพร้อมที่ก่ออาชญากรรมอื่นๆ ได้อีก นั่นคือนัยยะของสิ่งที่ Backer กล่าวว่า “สังคมคือผู้สร้างอาชญากร”

ทฤษฎีตีตราพยายามชี้ให้เห็นว่าสังคมนั้นมีส่วนทำให้บุคคลกลายเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ (ก่ออาชญากรรมขึ้นอีก) เพราะไม่เปิดโอกาสให้คนแก้ตัว บางครั้งคนมีอำนาจกระทำผิดก็ไม่ถูกลงโทษ ในขณะที่บางคนทำผิดเล็กน้อยก็ถูกลงโทษอย่างรุนแรง ถึงแม้จะถูกวิพากษ์วิจารณ์มากกว่าให้ท้ายผู้กระทำความผิด

แต่ทฤษฎีตีตรามีประโยชน์ต่อวงการอาชญาวิทยามาก เพราะได้มีการนำแนวคิดนี้ไปปรับใช้ในการแก้ไขผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะความผิดเล็กน้อยหรือความผิดครั้งแรกที่ไม่ร้ายแรง ให้บุคคลเหล่านี้ได้มีโอกาสแก้ตัว โดยมีมาตรการให้รอลงอาญาหรือการคุมประพฤติ แม้ผู้ที่ถูกจำคุกไปแล้วระยะหนึ่ง เมื่อมีความประพฤติดี มีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่าสำนึกตระหนักในการกระทำผิดก็มีการลดโทษให้หรือพักการลงโทษ ได้รับการปล่อยตัวก่อนกำหนดพ้นโทษจริงตามคำพิพากษาของศาล รัฐบาลไทยโดยกระทรวงยุติธรรมเองก็มีนโยบายในการพัฒนาฝึกฝนอบรมผู้กระทำผิดทั้งในด้านความรู้ ความคิดและจิตสำนึก ให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ดี ลดการตีตราหรือประทับตราของสังคม ซึ่งจะทำให้เขาสามารถปรับปรุงตัวและกลับเข้าสู่สังคมได้ตามปกติ ไม่ถลำลึกยอมรับตัวเองว่าเป็นอาชญากรโดยสันดานและเส้นทางที่จะเลือกเดินต่อไปในวันข้างหน้า และผู้เขียนได้นำทฤษฎีนี้มาอธิบายวิเคราะห์ด้วยเห็นว่ามีความเหมาะสมกับสถานการณ์บังคับใช้โทษตามหลักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยายุคสมัยใหม่ที่เน้นการแก้ไข ให้โอกาสแก่ผู้กระทำผิดมากขึ้น

ส่วนทฤษฎีการเลียนแบบของ Jean Gabriel Trade ก็ได้ชี้ให้เห็นแนวคิดด้านจิตวิทยาว่ามีกฎของการเลียนแบบที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมอยู่ 3 ประการด้วยกัน และการเลียนแบบพฤติกรรมใหม่ตาม “กฎของการแทรกแทน” (Law of insertion) ของ ทาร์ด เช่น เดิมมีพฤติกรรมเล็กน้อย ต่อมาถูกจับได้และถูกจำคุกเมื่อพ้นโทษออกมาก็ไปปล้นแทนซึ่งเป็นพฤติกรรมที่หนักกว่าเดิม ทาร์ด เชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมนั้นจะมีผล ทำให้บุคคลสามารถเลียนแบบพฤติกรรมกันได้ ตัวอย่างเช่นการเลียนแบบในภาพยนตร์ โทรทัศน์ หรือสื่อประเภทต่างๆ ซึ่งล้วนเป็นส่วนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมอาชญากรได้ทั้งสิ้นและจากวัตถุประสงค์ของการลงโทษโทษประหารชีวิตก็ได้สรุปไว้ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนที่ได้กระทำขึ้น 2) เพื่อเป็นการข่มขู่เพื่อมิให้ผู้ใดกระทำความผิดขึ้นอีก และ 3) เพื่อเป็นการตัดโอกาสในการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีกเพราะเป็นการจัดการกับตัวการผู้กระทำออกไปจากสังคมอย่างถาวร

ผู้เขียนนำทฤษฎีการเลียนแบบ มาร่วมอธิบายวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีตีตรา ด้วยเห็นว่าพฤติการณ์แห่งการกระทำผิดในปัจจุบัน นอกจากเกิดจากความคิดริเริ่มของตัวผู้ก่อการกระทำผิดแล้วยังพบว่าพฤติกรรมเลียนแบบตามทฤษฎีของ Gabriel Trade นั้น มีอิทธิพลส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มในการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำผิดด้วย (หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าปัจจัยทางสังคมเป็นสิ่งเร้าก่อให้เกิดอาชญากรรม)และนอกจาก 2 ทฤษฎี ดังกล่าว ผู้เขียนขอยกความเห็นของนักอาชญาวิทยาและนักจิตวิทยา ที่น่าสนใจมาเพียงเพื่อประกอบเปรียบเทียบให้เห็นถึงพฤติการณ์ฆาตกรรมต่อเรื่องนี้ ดังนี้

ท่านแรก นัทธิ จิตสว่าง นักอาชญาวิทยา แห่งสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TJU) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

“จากเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นในประเทศไทยหรือต่างประเทศอาชญากรต่อเนื้อจะเลือกเหยื่อที่กระทำได้ง่าย สังเกตสิ่งหนึ่ง คือ เขาจะเลือกคนที่สามารถทำแล้วไม่ต่อสู้ และก็ทำแล้ว

ปกปิดได้ง่าย เช่น โสเภณี เด็ก แม่กระทั่งเด็กผู้ชายคนแก่ เพราะอยู่คนเดียว ไม่มีใครคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับเขา แล้วก็ไม่สามารถต่อสู้ได้ อย่างกรณี Jack the ripper คดีฆ่าข่มขืนเขย่าโลกในตำนานที่เกิดขึ้นใกล้ลอนดอน ปี ค.ศ.1888 ผู้ถูกกระทำก็เป็น “โสเภณี” หรือ เหตุที่เกิดที่เมืองยอร์กเชียร์ของอังกฤษ ปี 1975 ปีเตอร์ วิลเลียมซัตคลิฟฟ์ (Peter William Sutcliffe) ฉายา Yorkshire ripper ได้ก่อเหตุฆาตกรรมหญิง 13 ราย โดยจำนวน 9 ราย เป็นโสเภณีที่ถูกฆ่าในลักษณะเดียวกัน โสเภณีจะเกิดบ่อย เพราะว่าไม่มีใครสนใจเหยื่อ แล้วก็เป็นปกติธรรมดาที่เหยื่อจะไปกับเขาได้อยู่แล้ว เมื่อฆ่าแล้วเขาก็สามารถหลบออกไปได้โดยไม่มีใครสนใจ อันนี้คือจุดที่นำไปสู่การทำต่อเนื่อง”

“ที่ผ่านมา อาชญากรต่อเนื่องมักมีอาชีพที่สามารถเฝ้าสังเกตศึกษาพฤติกรรมเหยื่อได้ตลอด และมักไม่เลือกเหยื่อที่เป็นคนรู้จัก เช่น กรณีของจอห์น ฟลอยด์โทมัส จูเนียร์ (John Floyd Thomas, Jr.) ฆาตกรต่อเนื่องที่ฆ่าข่มขืนหญิงชราอายุ 60 ปี ขึ้นไป มีอาชีพเป็นคนประเมินค่าเสียหายการประกันภัย”

“ไม่ว่าไทยหรือต่างประเทศก็จะเป็นลักษณะแบบนี้เหมือนกันหมด คือ ทำเมื่อมีโอกาส มีช่องทางในการหลบหนี ไม่สามารถที่จะตามได้ แล้วเขาจะมีการวางแผนอย่างดี เตรียมการต่างๆ แล้วก็รู้ว่าเหยื่อจะไม่ทำอะไร”

“หลายกรณีที่ผ่านมา อาชญากรต่อเนื่องส่วนใหญ่จะดูเป็นคนปกติที่เดินสวนกับเราทุกวัน ไม่ได้มีอาการ “โรคจิต” อย่างที่ถูกตั้งชื่อให้ แต่สาเหตุที่ทำให้พวกเขาลงมือกระทำความผิดก็เพราะมี “ปม” อยู่ในใจที่อาจฝังลึกมาตั้งแต่เด็ก”

“เป็นคนสองบุคลิก ที่ในชีวิตประจำวันก็จะปกติ มีงานทำ มีสังคม มีเพื่อนฝูง บางคนไปวัดไปโบสถ์ แต่ในจุดหนึ่งเขามีปมอยู่ข้างใน เช่น อาจจะมีปมในวัยเด็กที่มีความแค้น เกลียด ในบุคคลหนึ่งบุคคลใด ทำให้เขาต้องระบายออกในการแก้แค้นนั้น เช่น บางคนถูกฆ่าหรือถูกแม่เลี้ยงเลี้ยงมาแล้วก็ถูกตีมาตลอด ก็มีความเกลียดผู้หญิงแก็ ก็เลยไปกระทำกับผู้หญิงแก็เพื่อเป็นการตอบโต้ แบบนี้ก็เคยเกิดมาแล้ว”

“พฤติกรรมของอาชญากรต่อเนื่องที่ใช้การก่ออาชญากรรมช่วยคลายปมที่บดบังจิตใจของเขา”

ท่านที่ 2 นพ.ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน (จิตแพทย์ : ผู้อำนวยการสถาบันกัลยาธรรมาภรณ์) ก็เช่นเดียวกันมีความเห็นไว้ ดังนี้

“ความผิดปกติ ความน่ากลัว คือ ภาพจำของอาชญากรที่อยู่ในหัวเรานั้น เกิดจากการ “สร้าง” ขึ้นมา อาจจะเป็นคนปกติก็ได้ ไม่ได้มีโรคทางจิตเวชเลยก็ได้ หรืออาจจะเป็นคนที่มีปัญหาทางสุขภาพจิต หรือเป็นโรคทางจิตเวชก็ได้”

“โดยส่วนใหญ่ที่เราเห็นในภาพยนตร์อะไรทั้งหลายมันทำให้เราจินตนาการหรือคล้อยตามไปตามบทบาทยนตร์ที่เขาแต่งขึ้นมา อาจจะมีมองเห็นภาพของความน่ากลัว ใส่โรคจิตเข้าไป ใส่อะไรทั้งหลายเข้าไป ซึ่งตรงนี้นั้นคงมีแรงกระตุ้นหรือมูลเหตุจูงใจแล้วแต่กรณีไป”

นพ.ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน อธิบายเพื่อที่จะบอกว่า อาชญากรต่อเนื่องจะเป็นใครก็ได้

ท่านที่ 3 นพ.ชัชพล เกียรติขจรธาดา ผู้เขียนหนังสือ เรื่องเล่าจากร่างกาย เคยให้ข้อมูลไว้ทางสื่อแขนงหนึ่งว่า “นอกจากมนุษย์กลุ่มที่มีแนวโน้มจะเป็นฆาตกรต่อเนื่องที่ก่ออาชญากรรมชนิดผิดมนุษย์ได้จะเป็นคนที่ไม่มีความรู้สึก ไม่สามารถเข้าใจคนอื่นๆ ซึ่งมีน้อยมาราว 5 เปอร์เซ็นต์ ยังมีกลุ่มที่มีแนวโน้มจะเป็นได้เพราะ การเลี้ยงดู ด้วย โดยเฉพาะกับเด็กที่ถูกทารุณกรรมจะมีโอกาสที่โตขึ้นมาแล้วจะมีปัญหาเหมือนกับคนที่เกิดมาแล้วไม่มีอารมณ์”

จากความเห็นของนักอาชญาวิทยาและนักจิตวิทยา ทั้ง 3 ท่าน พบว่าพฤติกรรมที่ดูโหดเหี้ยม สะเทือนขวัญของผู้คนในสังคม แต่บุคคลประเภทนี้ก็เป็นคนเสมือนคนปกติทั่วไปที่ใช้ชีวิตตามปกติกับผู้คนในสังคม โดยที่สังคมไม่ระแวงใจเลยว่าเขา คืออาชญากรที่เคยกระทำผิดหรือจะกระทำผิด แต่ถึงอย่างไร นัทธิ จิตสว่าง นักอาชญาวิทยา ยังได้แสดงความเห็นว่า เรื่องการแก้ “ปม” ในใจนั้น ถ้าจะทำ ต้องทำด้วยความทุ่มเทอย่างมาก “เขาเป็นแก้วที่มันร้าวแล้ว จะมาทำให้มันกลับมาดีใหม่ มันยาก หรือบางทีมันไม่ได้ร้าวธรรมดา แต่มันแตกมาแล้วตั้งแต่สมัยเด็ก ถูกหล่อหลอมมาด้วยเหตุการณ์ที่กระทบจิตใจเขา”

## 5.2 การวิเคราะห์เชิงพฤติกรรมของอาชญากร

เดิมที “ฆาตกรต่อเนื่อง” ที่รู้จักและจำความได้ในหลายทศวรรษที่ผ่านมา หลายท่านคงจำชื่อได้ “ซีอุย” เขาเป็นคนแรกที่สร้างความรุนแรงเป็นฆาตกรที่น่ากลัวต่อเนื่องที่รู้จักในประเทศไทยเวลาผ่านไปหลายสิบปี ฆาตกรต่อเนื่องที่จะกล่าวถึงเป็นฆาตกรที่สร้างความรุนแรงทางเพศที่สร้างความสะเทือนขวัญต่อสังคม ตามลำดับต่อไปนี้

อาชญากรรายแรก คือสมคิด พุ่มพวง ในปี 2548 เป็นอาชญากรต่อเนื่องที่ก่อคดีความรุนแรงทางเพศและฆ่า เขาได้รับฉายาว่าเป็น “เดอะริปเปอร์ เมืองไทย” ผู้ก่อคดีฆ่าหมอนวดและนักร้องสาวจำนวน 5 ราย ต่างท้องที่หลายจังหวัด ในเวลาไม่ถึง 6 เดือน โดยมีพฤติกรรมชอบติดต่อกับหญิงสาวที่เต็มใจบริการมาร่วมหลับนอน ก่อนจะลงมือชิงทรัพย์และฆ่าหลังจากถูกจำคุกอยู่ 14 ปี พันโทชอออกมาประมาณ 6 เดือน ล่าสุดก่อคดีฆ่าเปลือยแม่บ้านโรงแรมเป็น รายที่ 6 หลังจากคบหาอยู่กินกันไม่กี่วัน ที่อำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ทำให้สังคมตั้งคำถามถึงเหตุจูงใจของการก่ออาชญากรรมต่อเนื่องรายนี้ จากการตั้งข้อสังเกต แม้ว่าเหยื่อจะถูกฆ่าต่างท้องที่ หลายจังหวัดที่ต่างกัน มีทั้งภาคเหนือ อีสาน และใต้ แต่พบจุดร่วมคืออาชีพของเหยื่อที่คล้ายกันนั้น เป็นหญิงที่ทำงานบริการในสถานบันเทิงและโรงแรมหรือเป็นหญิงบริการโดยตรง

ลักษณะพฤติกรรมการกระทำผิดจะหลอกล่อหญิงบริการให้ยินยอมร่วมประเวณีแล้วฆ่า และมีการชิงทรัพย์ จากลักษณะพฤติกรรมการกระทำผิดนี้ผู้เขียนวิเคราะห์ว่ามีปัจจัยที่เป็นเหตุจูงใจที่เขาต้องการคือ 1) การร่วมประเวณี 2) ประสงค์ต่อทรัพย์ และ 3) ฆ่าเพื่อปิดปากถ้าขัดขึ้นทำให้เขาไม่พอใจ โดยเลือกหญิงบริการเพราะหลอกล่อง่าย และน่าจะมี “ปม” ในใจติดตัวเขามานานตั้งแต่เมื่อไรผู้เขียนมิอาจทราบได้ พฤติการณ์กระทำผิดของเขาเป็นการสร้างความรุนแรงทางเพศสะเทือนขวัญสังคมโดยการ

ร่วมประเวณี ข่าและชิงทรัพย์ ต่างกรรม ต่างวาระ จึงเข้าข่ายเป็นการกระทำ “อาชญากรรมต่อเนื่อง” และเป็น “ฆาตกรทางเพศสะเทือนขวัญ” ด้วย

อาชญากรรายที่ 2 ก็คือ “ติ่งต่า หรือหนุ่ย (ไม่มีนามสกุล)” อายุ 36 ปี ที่ตำรวจจับตัวเมื่อปี 2557 เขาได้ก่อคดีอนาจาร ข่มขืนทั้งเด็กหญิงและเด็กชายนับ 10 ราย และฆ่าไป 4 ราย ในช่วงระยะเวลา 7 ปี สร้างความสะเทือนใจต่อสังคมเป็นอย่างมากยิ่งผู้ถูกกระทำเป็น “เด็ก” ก็ยิ่งทำให้สังคมตั้งคำถามถึงเหตุจูงใจของอาชญากรต่อเนื่องรายนี้ ล่าสุดต้องคดีฆ่าข่มขืนกระทำชำเราน้องการ์ตูน อายุ 6 ปีเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้นำตัวนายหนุ่ย หรือติ่งต่า นำดอกไม้ธูปเทียนมาขอขมาพ่อแม่ของน้องการ์ตูน โดยนายหนุ่ยพนมมือกล่าวว่า “ผมสำนึกผิด สิ่งที่ทำไปเพราะความเมา กินเหล้ามากเกินไป ผมขอโอสถกรรม” แต่พ่อผู้ตายได้กล่าวว่า “กูจะให้ภัยก็ต่อเมื่อมึงตายตามลูกกูไป ลูกกูตายแล้วยังต้องมาตามหาชิ้นส่วนลูกกูอีก” ส่วนแม่ของน้องการ์ตูนมองหน้าติ่งต่า ก่อนจะถามว่า “น้องร้องขอชีวิตมี้ทำไมใจร้ายจัง เธอไม่ตายดีหรือ” นอกจากนี้ติ่งต่ายังรับสารภาพว่าได้ฆ่าข่มขืนเด็กอีกรายที่วัดสี่กั๊ก เขตดอนเมือง เมื่อวันที่ 4 ธ.ค.2562 ก่อนมาก่อเหตุ “น้องการ์ตูน” ในคืนวันที่ 6 ธ.ค.2562 ต่อลักษณะพฤติกรรมการกระทำผิดโดยเมื่อเสพของมีนเมาแล้วจะเกิดอารมณ์ทางเพศเขาเลือกหลอกล่อ “เด็กหญิง” หรือ “เด็กชาย” แล้วข่มขืนและฆ่าจำนวนหลายรายในเวลาใกล้เคียงกัน จากลักษณะพฤติกรรมการกระทำผิดนี้ผู้เขียนวิเคราะห์ว่าเขามีเหตุจูงใจที่เขาต้องการคือ 1) การเสพยาเสพติด/ของมีนเมา 2) ความต้องการร่วมประเวณีสูงเมื่อเมาและ 3) ถ้าเด็กคนไหนขัดขืนจะฆ่าเพื่อให้ตนเองสำเร็จความใคร่ โดยเลือกหลอกล่อ “เด็กหญิง” หรือ “เด็กชาย” และน่าจะมี “ปม” ในใจติดตัวเขามาตั้งแต่เมื่อไรผู้เขียนมีอาจทราบได้ พฤติกรรมกระทำผิดของเขาเป็นการสร้างความรุนแรงทางเพศข่มขืนและฆ่า ต่างกรรม ต่างวาระ สะเทือนขวัญต่อสังคมจึงเข้าข่ายเป็นการกระทำ “อาชญากรรมต่อเนื่อง” และเป็น “ฆาตกรทางเพศสะเทือนขวัญ” ด้วย

อาชญากรรายที่ 3 ไชยสิทธิ์(หรืออภิชัย อังควิสิษฐ์) ไชยเคยถูกจำคุกและพ้นโทษออกมาในปี 2560 โดยมีประวัติอาชญากรรมหลายครั้งได้แก่ในปี 2551 ต้องคดีเสพยาบ้า จับเพื่อนหญิงชายไว้ และทำร้ายร่างกาย จนได้รับบาดเจ็บสาหัส,ในปี 2553 ต้องคดีกักขังหญิงหนีเยว, ในปี 2555 ต้องคดีลวงเด็กอายุ 15 มาข่มขืนและกักขังไว้ที่คอนโด คดีครอบครองยาบ้า, ยาไอซ์, ปืน 6 กระบอก, กระสุน 332 นัด, มีด 20 เล่ม, เลื่อยกันกระสุน, เครื่องช็อตไฟฟ้า, เครื่องตัดสัญญาณโทรศัพท์, กุญแจมือ ผู้เขียนขอทำความเข้าใจว่าครอบครัวมีฐานะดีโดยเป็นเจ้าของศูนย์การค้าชื่อดัง ย่านบางแคต่อมาก็กิจการปิดตัวลงเพราะพ่อของนายไชยพัพในคดีฆ่าหั่นศพเด็กหญิงอายุ 15 ปีในปี 2562 เมื่อพ่อของนายไชยสู้คดีจนพ้นผิด ก็ถูกยิงจนเสียชีวิต โดยมีแม่ของนายไชยเองที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้จ้างวานฆ่าสามีตัวเองหลังจากการตายของสามี แม่ของไชยได้พาลูกคนเล็กหนีออกนอกประเทศ โดยทิ้งให้ไชยอยู่กับป้าพร้อมทั้งทิ้งทรัพย์สินไว้ให้ให้นายไชยไม่ต้องทำงานอะไร เพราะมีทั้งบ้าน ที่ดิน เงินสดอีกกว่า 3 ล้าน คอนโดมีเนียม และธุรกิจอพาร์ทเมนต์ให้เช่า ที่มีห้องพักเกือบ 100 ห้องคนในระแวกนั้นกลัวนายไชยเป็นอย่างมาก

เพราะชอบชมชู้ชาวบ้านใกล้เคียง “นางสาวเอ” (นามสมมติ) หญิงวัย 19 ปีที่เคยถูกเรียกใช้บริการจาก นายไอซ์เล่าว่า เคยถูกขังไว้ถึง 2 วัน เวลาไม่เมาก็พูดจากสุภาพดี แต่พอเมายาเปลี่ยนเป็นอีกคนไปเลย ทั้งยังเอาปืนไลยิงชาวบ้าน เอาปืนยิงฝ่าเพดานจนเป็นรูเต็มไปหมดและล่าสุดต้นปี 2563 ต้องคดีฆ่า น.ส.ว. รินทร์ธรณ์ หรือ กุกกีก สาวไซด์ไลน์ อายุ 22 ปีเจ้าหน้าที่ตำรวจได้บุกบ้านจับกุมนายอภิชัย(หรือ ไอซ์) พร้อมอาวุธปืนและยาไอซ์ไอซ์สารภาพว่าได้สั่งให้กุกกีกลงไปนอนในหีบเหล็กก่อนจะล็อกไว้จนขาดใจตาย และเรียก นายเฉลิมชล ลูกจ้าง(ซึ่งก่อนนี้ถูกจำคุกเป็นเพื่อนกันในเรือนจำ) ซึ่งมักจะมั่วสุมเสพยาด้วยกัน มาช่วยชุดหลุมฝังศพที่หลังบ้าน และเจ้าหน้าที่ได้ค้นพบศพในหีบเหล็กอีก 3 ศพ ที่จมใต้บ่อน้ำหลังบ้านของเขา สื่อมวลชนจึงได้ตั้งฉายาให้ว่า “ไอซ์ หีบเหล็ก” ตำรวจนายหนึ่งกล่าวว่า (นายอภิชัยหรือ ไอซ์หีบเหล็ก) มีพฤติกรรมทางเพศแบบวิตถาร ชื่นชอบใช้ความรุนแรงการข่มขืนอนอนของตนเอง

ลักษณะพฤติกรรมการกระทำผิดนิยมชอบความรุนแรงโดยเฉพาะมักมีจิตใจแปรปรวนเมื่อเสพยาเสพติดและเมาของมีนเมา และเขาน่าจะมี “ปม” ในใจติดตัวเขามานานจากพฤติกรรมเลียนแบบความรุนแรงจากผู้เป็นพ่อและแม่ เขาเคยถูกจำคุกแล้วได้รับการปล่อยตัวออกมาประกอบกับความมีอิสระที่ใช้ชีวิตตามลำพังมีความโดดเดี่ยว ชอบเสพยาเสพติดเป็นที่พึ่งแล้วมีความต้องการทางเพศโดยเลือกหญิงสาววัยรุ่นรูปร่างหน้าตาดีมาร่วมหลับนอนแต่มีพฤติกรรมรุนแรงทางเพศแบบวิตถาร จากลักษณะพฤติกรรมการกระทำผิดนี้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์ว่า มีปัจจัยที่เป็นเหตุจูงใจในการกระทำผิดของเขา คือ 1) ต้องการเสพยาเสพติด/ของมีนเมา 2) มีความต้องการทางเพศสูงนิยมร่วมประเวณีแบบวิตถารในขณะที่มีนเมา และ 3) ถ้าหญิงคนไหนขัดขืนจะฆ่าให้ตาย โดยเลือกหลอกล่อ “หญิงสาววัยรุ่นรูปร่างหน้าตาดี/หญิงบริการ” และ พฤติการณ์กระทำผิดของเขาเป็นการสร้างความรุนแรงทางเพศสะท้อนขวัญสังคมได้กระทำหลายครั้ง ต่างกรรม ต่างวาระและทารุณ โหดร้ายจึงเข้าข่ายเป็นการกระทำ “อาชญากรรมต่อเนื่อง” และเป็น “ฆาตกรทางเพศสะท้อนขวัญ” ด้วย

อาชญากรรายที่ 4 เสือโหย (อนุสรณ์ สมบุญ) อายุ 33 ปี เคยถูกจำคุกคดีอาวุธปืน ช่มชืนและอนาจาร ก่อเหตุในพื้นที่ 3 ตำบลประกอบด้วย ตำบลท่าขนอน ตำบลย่านยาว และตำบลน้ำหัก ในพื้นที่อำเภอศิริราชนิคมจังหวัดสุราษฎร์ธานี สร้างความหวาดกลัวแก่หญิงสาวในพื้นที่เป็นอย่างมากนั้น โดยช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา ถูกจำคุกมาแล้ว 4 – 5 ครั้ง ครั้งละ 9 เดือน – 2 ปี ล่าสุดเพิ่งพ้นโทษมา 2 เดือนกลับออกมาก่อเหตุบุกปล้ำสาวญาติลูกพี่ลูกน้องนามสกุลเดียวกัน ตำรวจตั้งข้อหาพยายามข่มขืนกระทำชำเราบุกรุกเคหะสถานในเวลากลางคืน โดยขู่ขี้ขี้ว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หลังก่อเหตุดังกล่าวแล้วเสือโหยได้หนีออกจากบ้านซึ่งตำรวจตระเวนชายแดนได้ใช้สุนัขดมกลิ่นจากเสื้อผ้าของเสือโหยที่ทิ้งไว้ภายในบ้านของแม่เขามา จนกระทั่งพบร่องรอยหลายจุด และจับกุมตัวได้ในที่สุดซึ่งภายหลังข่าวการจับกุมทำให้ชาวบ้านในพื้นที่รู้สึกโล่งใจและคลายความหวาดกลัวที่เกิดขึ้น

ลักษณะพฤติกรรมของเสือโฮยเข้าลักษณะมีพฤติกรรมละเมิดทางเพศคร่ำผู้หญิงแล้วข่มขืน โดยไม่เลือกหน้าถึงแม้จะเป็นญาติตัวเอง โดยเฉพาะหญิงสาวที่ขับรถจักรยานยนต์ไป-มาคนเดียวในยามค่ำ ค่ำ และอยู่บ้านตามลำพัง จากลักษณะพฤติกรรมการกระทำผิดนี้ผู้เขียนวิเคราะห์ว่าเขามีเหตุจูงใจที่เขา ต้องการคือ 1) อาจมีการการเสพของมีนเมาไปด้วย 2) มีอารมณ์ต้องการทางเพศสูง แต่ไม่ปรากฏการทำร้าย ผู้เสียหายถึงชีวิตอาจจะเป็นเพราะว่าไม่มีหญิงใดที่ถูกบังคับกักขังด้วยเป็นสถานที่เปลี่ยวในเวลาค่ำ ค่ำ หรืออยู่บ้านตามลำพังหรือตัวเสือโฮยผู้ก่อเหตุโดยพื้นฐานเองอาจจะไม่ใช่คนที่มิมีจิตใจโหดเหี้ยมปานนั้น แต่ จากพฤติกรรมเขาน่าจะมี “ปม” ในใจติดตัวเขามานานตั้งแต่เมื่อไรผู้เขียนมีอาจทราบได้หรืออาจจะมีปัจจัย แวดล้อมทางสังคมที่หล่อหลอมจนเกิด “ปม” นั้น เขาจึงต้องก่ออาชญากรรมเพื่อแก้ปมดังนั้น พฤติกรรม การกระทำผิดของเขาเป็นการสร้างความรุนแรงทางเพศข่มขืนผู้อื่นที่เขาไม่ยินยอมโดยกระทำความแล้วหลายครั้ง จำคุกมาแล้ว 4-5 ครั้งจึงเข้าข่ายเป็นการกระทำ “อาชญากรรมต่อเนื่อง” ตามที่ผู้เขียนได้นิยามไว้ แต่ไม่ถึงกับ เป็น “ฆาตกรทางเพศสะเทือนขวัญ” เพราะไม่ปรากฏการทำร้ายผู้เสียหายถึงชีวิต

### 5.3 บทวิพากษ์อาชญากรรมต่อเนื่องว่าสมควรได้รับโทษประหารชีวิตหรือไม่ อย่างไร

ต่อข้อถามว่า “ฆาตกรทางเพศสะเทือนขวัญสมควรได้รับโทษประหารชีวิตหรือไม่ อย่างไร” ภายใต้แนวคิด เจตจำนง(Gener will) ของสังคมไทยที่คาดหวังและพึงพิงความยุติธรรมอยู่กับโทษเด็ดขาด ประหารชีวิต เมื่อเกิดการฆาตกรรมต่อชีวิตผู้อื่นโดยทารุณ โหดร้ายกับแนวคิดการลงโทษที่ให้โอกาสแก้ตัว ของหลักการทศวิทยายุคใหม่ โดยผู้เขียนได้นำทฤษฎีตราประกอบกับทฤษฎีการเลียนแบบ มาร่วม อธิบายวิเคราะห์ถึงความขัดแย้งตามแนวคิดของสังคมไทยกับแนวคิดการลงโทษตามหลักทศวิทยายุค ใหม่ที่สวนทางกันต่อปฏิบัติการโทษที่รัฐควรจะต้องปฏิบัติต่ออาชญากรทั้ง 4 ราย เหล่านี้

ตามทฤษฎีตราและทฤษฎีเลียนแบบ ได้ชี้ให้เห็นว่าสังคมมีส่วนทำให้บุคคลกลายเป็น ผู้กระทำผิดซ้ำ (กระทำผิดอีกหลังจากที่ได้กระทำผิดไปครั้งที่แล้ว) เพราะไม่เปิดโอกาสให้แก้ตัวด้วย ข้อเท็จจริงที่ว่า บางคนต้องคดีฆ่าคนตายด้วยบันดาลโทษะ ถูกเหยื่อถูกเหยียดหยาม จึงปฏิบัติการฆ่าด้วย อารมณ์ชั่ววูบ จึงถูกจำคุกถึงแม้ว่าจะได้รับการแก้ไขฟื้นฟูตามโปรแกรมขณะอยู่ในเรือนจำเมื่อพ้นโทษ ออกมาแล้วสังคมก็ไม่ยอมรับและมีทัศนคติในแง่ลบ จึงเป็นกลไกซ้ำตราให้ก่อการกระทำผิดซ้ำ ประกอบ กับทฤษฎีเลียนแบบ ที่ Gabriel Trade ได้ชี้ให้เห็นแล้วว่าการก่อเกิดอาชญากรรมนั้นเกิดจากการ เลียนแบบและเมื่อก่ออาชญากรรมรุนแรงขึ้นจากครั้งแรกที่เป็นเพียงกระทำผิดเล็กน้อยจากการเลียนแบบ พฤติกรรมใหม่ตาม “กฎของการแทรกแทน” (Law of insertion) จึงทำให้เขากระทำผิดร้ายแรงขึ้น กว่าเดิม ทั้ง 2 ทฤษฎีนี้ ผู้เขียนได้นำมาอธิบายเพื่อให้โอกาสแก่ผู้กระทำผิดได้แก้ตัวตามหลักการของ อาชญาวิทยาและทศวิทยายุคใหม่

เมื่อพินิจพิจารณาต่อพฤติกรรมแห่งการกระทำผิดของฆาตกรดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น คือ สมคิด พุ่มพวง, ไอซ์ หีบเหล็ก และตี่ต่าง ทั้ง ๓ คนนี้ ก่อการกระทำผิด ถึงแม้จะเกิดจากการหล่อ

หลอมของสังคมาบตัวเขา หรือการตีตราและเลียนแบบ อย่างไรก็ตามแล้ว พวกเขาก่อการกระทำผิดโดยมีความต้องการ มีการวางแผน ไม่ได้บันดาลโทษ พวกเขากระทำผิดถูกจำคุกหลายครั้งแล้วยังไม่มีควมสำนึกผิด ออกจากเรือนจำยังมากระทำผิดซ้ำและยังเป็นการกระทำผิดต่อชีวิตผู้อื่นด้วยความรุนแรงทางเพศเป็นที่ซ้ำซาก พวกเขาทั้ง 3 คน จึงเป็นผู้ก่อ “อาชญากรรมต่อเนื่อง” ที่เป็น “อาชญากรโดยอาชีพ” และเป็น “ฆาตกรทางเพศสะเทือนขวัญ” ที่ไม่ควรให้อภัยตามหลักการให้โอกาสของทฤษฎีตีตราที่ควรจะเป็นการให้โอกาสต่อผู้กระทำผิดครั้งแรกหรือกระทำผิดเล็กน้อยเท่านั้น ไม่ใช่ฆาตกรทางเพศสะเทือนขวัญ ผู้ที่ไปพรากชีวิตผู้อื่นอย่างทารุณโหดร้าย เยี่ยง 3 คนนี้ ดังนั้น จึงควรปฏิบัติการประหารชีวิต “ฆาตกรทางเพศสะเทือนขวัญ” ทั้ง 3 รายนี้ ตามเจตจำนงของสังคมไทย เพื่อเป็นการตัดโอกาสในการกระทำผิดซ้ำอย่างเด็ดขาด เพราะเป็นการจัดการกับตัวการผู้กระทำออกไปจากสังคมอย่างถาวรตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษประหารชีวิต ด้วยสังคมไทยยังเห็นว่าโทษจำคุกก็ไม่ได้สร้างความยุติธรรมต่อเหยื่อ เพราะถูกจำคุกไม่นานสังคมไม่ทันลืมก็ได้รับการปล่อยตัวตั้งฆาตกรทั้ง 3 รายนี้

ส่วนในรายของเสื่อโฮย (หรืออนุสรณ์ สมบุญ) จากข้อมูลที่ทราบเคยถูกจำคุก 4 – 5 ครั้ง ในคดีอาวุธปืน ช่มชืนและอนาจาร จำคุกแต่ละครั้ง 9 เดือน – 2 ปี มีพฤติกรรมละเมิดทางเพศ ชู้ตคร่าผู้หญิงแล้วช่มชืน เขาก่อคดีทางเพศหลายครั้งซ้ำซาก มีพฤติกรรมใช้ความรุนแรงเพื่อการช่มชืนหญิงสาว โดยมีการวางแผนการกระทำผิดหลายครั้ง แต่ยังไม่ปรากฏว่ามีการฆ่าผู้อื่นถึงแก่ความตาย จึงเป็นผู้ก่อ “อาชญากรรมต่อเนื่อง” จนมีลักษณะเป็น “อาชญากรโดยอาชีพ” แต่ไม่เป็น “ฆาตกรทางเพศสะเทือนขวัญ” ดังนั้น เสื่อโฮย(หรืออนุสรณ์ สมบุญ) จึงควรได้รับโอกาสแก้ตัวตามแนวคิดการลงโทษในหลักอาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยาสมัยใหม่ ตามทฤษฎีตีตราประกอบกับทฤษฎีการเลียนแบบที่เกิดจากปัจจัยสิ่งเร้าทางสังคมหล่อหลอมให้กระทำผิด ที่ยังให้โอกาสเขาได้รับการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤติกรรมเสีย โดยให้มีการแก้ไข “ปม” ที่อาจมีการฝังรากลึกมานาน

## 6. สรุป

การที่สังคมไทยยังเห็นว่าโทษจำคุกในปัจจุบันก็ยังไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่น ไม่ยุติธรรมเพียงพอซึ่งเป็นมิติที่ผู้เขียนได้นำมาเป็นประเด็นในการเขียนบทความในครั้งนี้นี้ ดังนั้น หลักการแก้ไขฟื้นฟู และการพัฒนาพฤติกรรมเสียฆาตกรกลุ่ม “ฆาตกรทางเพศสะเทือนขวัญ” จึงไม่ควรได้รับโอกาสตามหลักการลงโทษของอาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยาสมัยใหม่ และผลจากการวิจัยในเรื่องดังกล่าวยังเสนอเงื่อนไขให้อีกว่าจะไม่ปฏิบัติการประหารชีวิตฆาตกรทั้ง 3 ราย ดังกล่าวก็ได้ แต่ต้องจำคุกตลอดชีวิตจริงๆ หรือจำคุกให้นานที่สุดโดยไม่มีการลดหย่อนผ่อนโทษ จนเขาหมดศักยภาพที่จะออกมาทำอาชญากรรมได้อีกเพราะเห็นว่าพวกเขาเป็นอาชญากรโดยอาชีพที่แก้ไขไม่ได้แล้วและมีพฤติกรรมโหดร้าย ทารุณเกินกว่าจะให้อภัยให้โอกาส อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนขอแสดงความเห็นในท้ายที่สุดว่า สังคมไทยมักจะตำหนิติเตียนแต่ผู้ก่อการ



กระทำผิด โดยลืมมองถึงปัจจัยแห่งการกระทำผิด ส่งผลให้ลงโทษ(จำคุกหรือประหารชีวิต)แล้วก็จบ ควรจะมีการศึกษาให้ลุ่มลึกและตระหนักที่จะตรวจสอบบุคคลใกล้ตัวในสังคมเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องรีบแก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเขาย่าให้เกิด “ปม” ฝังรากลึกในใจ ดังนั้น ต้องมีการศึกษาถึงพฤติกรรมแห่งการก่ออาชญากรรมให้ลุ่มลึกเพื่อการป้องกันการก่ออาชญากรรมร้ายแรงซ้ำต่อสังคมในอนาคตตามแนวทางของผลจากการวิจัย “การเมืองเรื่องโทษประหารชีวิต” และขอเสนอความเห็นเพิ่มเติมต่อปัจจัย สิ่งร้ายทางสังคมที่มีอิทธิพลและน่าจะมีส่วนส่งเสริมให้เกิดการก่ออาชญากรรมต่อเนื่องและสะท้อนขวัญทางเพศก็คือ ยาเสพติดของมีนเมาที่มีอยู่ทั่วไปและสื่อลามกอนาจารที่ไร้การควบคุมในสังคม

## 7. บรรณานุกรม

- กองพัฒนาพตตินิสัย. (2554). **อาชญากรกับทฤษฎีการประทัตตรา**. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2563. จาก [http://br.correct.go.th/br\\_wp/?p=24](http://br.correct.go.th/br_wp/?p=24)
- ณัฐรัฐวัฒน สุทธิโยธิน. (2553). **ทฤษฎีอาชญาวิทยา**. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2560. จาก <http://law.stou.ac.th/dynfiles/Ex.41716-5.pdf>
- เต นิยมหลวง. (2562). **การเมืองว่าด้วยเรื่องประหารชีวิต**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2559). **คุกตลอดชีวิต ‘หนุ่ย-ติ่งต่าง’ ฆาตกรต่อเนื่อง คดีฆ่าเรา-ฆ่า ด.ญ.4 ขวบที่เลย**. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2563. จาก <https://www.thairath.co.th/content/568296>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2563). **สรุปภาคต่อ “ไอซ์หีบเหล็ก” ฆ่าปีละศพ โป๊ะแตกเพราะไม้ เช่นไหว้ ทำทนายจากในคุก**. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2563. จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1758585>
- นัทธี จิตสว่าง. (2542). **หลักทัณฑ์วิทยา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.
- โพสต์ทูเดย์. (2563). **“เสือไทย” ถูกจับแล้ว เผยฉายาได้มาวัยเด็ก ชอบขโมย**. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2563. จาก <https://www.posttoday.com/social/local/613142>
- TNN online. (2562). **ย้อนรอย 'สมคิด พุ่มพวง' ฆาตกรต่อเนื่อง จากปี 48-62**. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2563. จาก <https://www.tnnthailand.com/content/24107>
- Jean Gabriel Tarde, 1954 1843-1904. *Pioneers in Criminology*. **Journal of Criminal Law & Criminology**. 45(1). 3-11.

## การเมืองการปกครองไทยกับพระพุทธศาสนา\*

### Politics of Thai Government and Buddhism

พระมหาธานินทร์ กลิ่นหอม<sup>1</sup>

Phramaha Thanin Klinhom<sup>1</sup>

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง<sup>1</sup>

Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campus<sup>1</sup>

Email : tang-tt2107@hotmail.com

#### บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเมืองการปกครองในแนวทางพระพุทธศาสนา พบว่า การเมืองการปกครองไทยในปัจจุบันได้มีการนำหลักธรรม คือ “อปริหานิยธรรม” มาประยุกต์ใช้ ซึ่งเป็น หลักธรรมที่เกี่ยวกับการปกครองแบบสามัคคีธรรมหรือสมาพันธ์รัฐซึ่งถือว่าการปกครองที่ค่อนข้างเป็น ประชาธิปไตยมากที่สุดเมื่อได้ปฏิบัติแล้วจะสามารถรักษาความคุณความดีให้เจริญรุ่งเรืองงดงาม ส่งผลให้ การปกครองบรรลุเป้าหมายเกิดความสงบสุขต่อประชาชนภายในประเทศเป็นที่ตั้งตั้งนั้นผู้ปกครอง ประเทศควรปกครองภายใต้หลักธรรมเพื่อปลูกฝังไปยังเยาวชนคนรุ่นใหม่ตระหนักรู้ เข้าใจถึงเนื้อแท้ของ การเมืองการปกครองไทยกับพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงเพื่อส่งเสริมและสืบสานการปกครองโดยธรรมให้ ดำรงคงอยู่สืบไป

**คำสำคัญ :** การเมือง; การปกครองไทย; พระพุทธศาสนา

---

\* Received September 3, 2020; Revised November 4, 2020; Accepted November 18, 2020

## ABSTRACT

This article aims to study politics of Thai government and Buddhism. Politics and government in the way of Buddhism It is a form of fellowship or a confederacy, which is considered the most democratic. The principle of governing which the Lord Buddha has placed is called Aparihaniyatham means things leading never to decline but only to prosperity. After practicing, it will be able to maintain prosperity. Governing the country with the goal of peace of the people within the country User All Thai people, all genders, ages, races, and religions should expand their democracy under the principles of cultivating them to the new generation from generation to generation. To truly understand the essence of Thailand's democracy in order to promote and carry on the rule of law.

**Keywords :** Politics; Thai Government; Buddhism

### 1. บทนำ

จากการที่ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วส่งผลทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาการทางด้านการเมืองการปกครองที่เป็นระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการเมืองการปกครองมากขึ้น ส่งผลทำให้เกิดปัญหาต่อการเมืองการปกครองขึ้นภายในประเทศ ซึ่งคำสอนของพระพุทธเจ้ามิได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะสร้างสถาบันทางการเมืองแบบใหม่และมีใช้เพื่อสถาปนาโครงสร้างทางการเมืองใดๆ ขึ้นมา แต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาทางแก้ปัญหาของสังคมโดยทำการปฏิรูปบุคคลที่ประกอบเป็นสังคมและโดยการให้คำแนะนำหลักการทั่วไปบางอย่างที่จะช่วยให้สังคมนำมาใช้เพื่อมนุษยธรรมอันยิ่งใหญ่เพื่อปรับปรุงสวัสดิภาพของสมาชิกในสังคม และเพื่อแบ่งปันทรัพยากรให้เป็นไปอย่างยุติธรรมมีข้อจำกัดในการที่ระบบการเมืองจะสร้างเสริมความสุขและความไพบูรณ์ให้แก่ประชาชน เพราะว่าไม่มีระบบการเมืองใดที่แม้ว่าจะมีอุดมการณ์อันสูงส่งขนาดไหนจะสามารถสร้างสันติสุขขึ้นมาได้ตราบเท่าที่ประชาชนในระบบการเมืองนั้นยังถูกรอบงำด้วยความโลภ ความโกรธและความหลงอยู่ นอกจากนั้นแล้ว ไม่ว่าจะระบบการเมืองใดจะถูกนำมาใช้ แม้ว่าจะระบบการเมืองที่ดีและมีความยุติธรรมจะให้หลักประกันสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและมีระบบการถ่วงดุลในการใช้อำนาจซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จะสร้างความสุขในสังคมไว้ได้แล้วก็ตาม อำนาจทางการเมืองมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ประชาชนจะมีชีวิตมั่งคั่งสมบูรณ์ ยากจน ลำหลัง ก็ขึ้นอยู่กับระบอบการเมือง หากระบบดีและมีผู้นำที่ดีก็จะใช้อำนาจในการแก้ปัญหาให้ประชาชนอยู่ดีกินดีได้ หากระบอบการเมืองไม่ดี และมีผู้นำไม่ดี การใช้อำนาจ

จะทำให้ประชาชนทุกข์ยากลำบาก เดือดร้อน ยากจน การศึกษาต่ำ ขาดโอกาสที่จะเลือกเส้นทางการดำเนินชีวิต ดังนั้นการเมืองจึงมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชาชนแต่ก็มีลักษณะหลายอย่างของคำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งมีความสอดคล้องกับเรื่องราวของทางการเมืองในปัจจุบัน

จากการที่ประเทศไทยได้ถือเอาพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ครอบคลุมกระทั่งถึงปัจจุบัน ซึ่งทำให้เห็นได้โดยชัดเจนว่า เป็นวิถีชีวิตของคนไทยโดยส่วนใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการเมืองการปกครองในหลายกรณีด้วยกันดังตัวอย่างที่ผู้ปกครองจะต้องยึดถือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการบริหารงาน หรือในการปฏิบัติหน้าที่ของตน (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2560 : 15)

ดังนั้น ในสังคมปัจจุบันนี้มีความสับสนวุ่นวายโดยเฉพาะสังคมประเทศไทย ในอดีตนั้นเป็นสังคมที่ เอื้ออาทรเป็นสังคมน่าอยู่ หรือสยามเมืองยิ้มนั่นเอง ผู้คนต่างยิ้มแย้มแจ่มใจ มีน้ำใจดีมีใจ เป็นสังคมที่มีความสามัคคีมีความรักไม่เห็นแก่ตัว มีสถาบันหลักคือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมน้ำใจของคน ในชาตินับ ปัจจุบันนี้สังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลง ความคิดความเห็นต่างๆ ของคนหนุ่มคนสาวมีความคิดเห็นที่หลากหลายเมื่อความคิดที่ต่างกันก็ มีการแบ่งกลุ่มแบ่งสีแตกแยกความคิดทำให้สังคมไทยขาดความปรองดอง ทั้งนี้ก็เพราะสังคมปัจจุบันขาดหลักธรรมซึ่งมูลฐานของความเป็นใหญ่หรืออธิปไตย ๓ อย่างที่แสดง ในหลักพระพุทธศาสนา คืออรรถาธิปไตย โลกาธิปไตยและธรรมาธิปไตย อรรถาธิปไตย คือถือตนเป็นใหญ่หรือประโยชน์ตนเป็นที่ตั้ง หากทำอะไรก็ต้องการให้ ประกาศชื่อเสียงเป็นบุคคลที่ทำอะไรเพื่อประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้งและก็ยังดีที่ว่าเป็นบันไดขั้นแรกของการก้าว ขึ้นสู่ความเป็นผู้มีจิตใจสูงขึ้นไปโลกาธิปไตย คือถือโลกเป็นใหญ่หรือโลกเป็นประมาณ สุดแต่คนอื่นหรือส่วนมากเขาว่าอย่างไรก็ถือว่าอย่างนั้น อันนี้เองที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเพราะไม่รู้จักประมาณตนนั่นเอง การกระทำใดๆ ไม่ดูฐานะของตนเอง บางครั้งก็ก่อให้เกิดความเดือดร้อนธรรมาธิปไตย คือถือธรรมเป็นใหญ่ คำนึงถึงความถูกต้องความสมควร ถือได้ว่าการทำความดีก็เพราะเห็นแก่ความดี ทำความดีเพราะเห็นแก่ความดี ความถูกต้องไม่ใช่ทำด้วยหวังอะไรตอบแทน หลักธรรมาธิปไตยพระพุทธศาสนาสอนอย่างตรงไปตรงมาเป็นอย่างดี เพราะหลักธรรมาธิปไตย อาจนำไปใช้ได้ ทุกกรณีและสอดคล้องกับสังคมปัจจุบันที่ทุกคนนั้นต้องคำนึงถึงหลัก ธรรมาธิปไตย เมื่อสังคมไทยมีความรัก ความสามัคคีแล้วก็เกิดความปรองดองของคนในชาติธรรมาธิปไตย คืออะไร ธรรมาธิปไตยคือการอำนวยความสะดวกและการพิจารณาว่า อะไรผิดอะไรถูก ในการอำนวยความสะดวกคือถือธรรมเป็นใหญ่โดยเฉพาะผู้ใหญ่ในบ้านเมือง ในหน่วยงานมีธรรมาธิปไตยแล้ว ก็จะไม่ตกอยู่ภายใต้อคติหรือความลำเอียง 4 ประการคือลำเอียงเพราะรักหรือชอบกัน เรียกฉันทาคติ 1 ลำเอียงเพราะชังเรียกว่าโทสาคติ 1 ลำเอียงเพราะหลงหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์เรียกโมหาคติ 1 กับข้อสุดท้ายลำเอียงเพราะกลัวเรียกภยาคติหลักธรรมการปกครองซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงวางไว้มีชื่อว่า “อุปหานิยธรรม” แปลว่า ข้อปฏิบัติไม่เป็นที่ตั้งของความเสื่อม หรือข้อที่ประพฤติกปฏิบัติแล้วจะไม่นำไปสู่ความเสื่อมเรียก

อย่างง่ายว่า ปฏิบัติแล้วจะสามารถรักษาความเจริญรุ่งเรืองเอาได้นั่นเองซึ่งมีทั้งหมด 7 ประการ ได้แก่ 1)มีการประชุมกันเสมอ และพร้อมเพรียง 2)การประชุมเป็นไปโดยสามัคคี เข้าประชุมพร้อมกัน เลิกประชุมพร้อมกันปฏิบัติกรณียะที่ควรทำโดยพร้อมกัน 3)ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ควรบัญญัติ ไม่ทำลายข้อบัญญัติที่เหมาะสม ยึดถือปฏิบัติตามบัญญัติที่รับรองอยู่ 4)สักการะ เคารพ นับถือ บูชา ผู้เก่าแก่ของบ้านเมือง และเชื่อฟังปฏิบัติตาม 5)ไม่ทำการข่มขืนน้ำใจกุลสตรีโดยพลการ เชิดชูเกียรติศักดิ์ศรีของกุลสตรีให้สูงเด่น 6)สักการะ เคารพ นับถือ บูชา ปุชานียสถานทั้งภายในและภายนอกเมือง ไม่ทำลายการบริจารบำรุงที่เป็นมาโดยธรรมแต่โบราณ 7)ถวายเป็นกุศลคุ้มครองป้องกันด้วยดีในพระอรหันต์ของชาวเมือง พร้อมด้วยใจปราศว่า ท่านที่ยังไม่ได้มา ขอได้โปรดมาเมืองข้าพเจ้าเถิด ส่วนท่านที่มาแล้วขอให้ท่านอยู่เป็นผาสุกในเมืองนี้เถิด (พระราชนิพนธ์ ประยุทธ์ ปยุตโต), 2543 : 5)

จะเห็นได้ว่า แนวทางการปกครองที่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงวางไว้นั้นซึ่งสามารถพอที่จะสรุปเป็นแนวและใจความได้ดังนี้คือ อปริหานิยธรรมข้อที่ 1 และข้อที่ 2 นั้น พระพุทธเจ้าทรงเน้นเรื่อง 1)หลักความสามัคคี คือมีความคิดเห็น การแสดงออกเป็นไปแนวทางเดียวกัน มีความรักใคร่สมัครสมานสามัคคีเป็นพี่น้องกัน 2)หลักความเสมอภาค คือไม่เลือกปฏิบัติคือต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์หรือกฎระเบียบของสังคมที่วางไว้ อปริหานิยธรรมข้อที่ 3 นั้นพระพุทธองค์ทรงเน้นเรื่อง 3)หลักความเหมาะสมซึ่งหมายถึงการรับเอาสิ่งที่ไม่ควรไม่เหมาะสมกับสังคมไทยมาใช้และบัญญัติไว้ อย่างเช่น รับแนวคิดวัฒนธรรมตะวันตกมาเป็นข้ออ้างและนำมาบัญญัติเอาไว้เป็นกฎหมาย 4)หลักความเสมอภาคทางเพศ หรือยกย่องให้เกียรติสตรี หรือปัจจุบันได้ออกมีการมาเรียกร้องให้สตรีมีความเสมอภาคเท่าเทียมกับบุรุษ (เพราะไปรับแนวคิดมาจากตะวันตก) ซึ่งทางพระพุทธศาสนาได้มีมาก่อนตั้งนานแล้ว พระพุทธเจ้าทรงมองว่า ไม่ว่าหญิงหรือชาย ก็สามารถพัฒนาตนไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่ประเสริฐนั่นเองอปริหานิยธรรมข้อ 5 ข้อที่ 6 ข้อ 7 ได้กล่าวถึงเรื่องหลักของการให้เกียรติสิทธิและหน้าที่ผู้อื่น หมายถึง การยกย่องให้เกียรติ บุคคลที่มีอายุหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และ 5)หลักการของศีลธรรม หมายถึง การมีความอ่อนน้อม เคารพบูชาในสิ่งที่ตนนับถือ มีมโนธรรม ตลอดจนให้การอุปถัมภ์คุ้มครองพระศาสนา ซึ่งเมืองไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาตั้งแต่ในอดีต แต่ในปัจจุบันไม่ได้รับคุ้มครองอุปถัมภ์เท่าที่ควร พระทุกวันนี้ถูกกีดกันไม่ให้เข้ามายุ่งเกี่ยวกับสังคม ทั้งที่เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่จะต้องอบรมสั่งสอนให้คนเป็นคนดี (พระราชนิพนธ์ ประยุทธ์ ปยุตโต), 2543 : 22)

## 2. หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย

ระบอบการปกครองในประเทศไทยได้นำหลักประชาธิปไตยซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างเป็นสากลมากกล่าวให้เห็นในภาพรวมของคำว่า “ประชาธิปไตย” สำหรับประเทศไทยนั้นเป็นคำที่มีนิยามกว้างมากพิจารณาไปได้ในหลายมุมมองความคิดเห็น หากจะต้องนิยามจำเพาะเจาะจงลงไปให้ชัดเจนเห็นถึง

รูปธรรมคงเป็นการยากยิ่งกับโลกในยุคดิจิทัล โลกในยุคโลกาภิวัตน์ ที่ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว แต่เนื่องจากเป็นหลักการใหญ่ที่สำคัญที่จะต้องใช้เวลาสำหรับการศึกษามากพอสมควร จึงพิจารณาได้จากมาตรฐานสากลที่คล้ายคลึงกับระบอบประชาธิปไตยในบ้านเมืองเรา เพื่อวางกรอบของหลักการปกครองในประชาธิปไตยของประเทศไทยก็ทำให้พอเข้าใจได้ ดังนี้

Harold Joseph Laski (1977 : 24) ผู้นำทางความคิดชาวอังกฤษ ซึ่งเป็นทั้งนักการเมือง นักเศรษฐศาสตร์ นักเขียน ที่ได้รับการยอมรับกว้างขวางได้ให้นิยามความหมายคำว่า ประชาธิปไตย (Democratic) ว่า ประชาธิปไตยนั้นมี 2 สถานะ คือ ในฐานะที่เป็นระบอบการปกครองรูปแบบหนึ่ง กับ ในฐานะที่เป็นวิถีการดำรงชีวิตในสังคมแบบหนึ่ง แต่ความหมายทั้งสองนี้ก็ปะปนหรือเกี่ยวพันกันอยู่มาก เช่น ในสังคมประชาธิปไตยจะปฏิเสธเอกสิทธิ์ของบุคคลอันตั้งอยู่บนรากฐานของชาติกำเนิดหรือความมั่งคั่ง เพศ วรณะ ศาสนา และช่องว่างทางเศรษฐกิจของประชาชนจะให้มือน้อยที่สุด แต่ลักษณะเช่นนี้ ลัทธิคอมมิวนิสต์ก็ถือว่าเป็นอุดมการณ์ของลัทธิของตนเช่นกัน ในด้านการปกครอง สิ่งทีคนกลุ่มหนึ่งในประเทศเห็นว่า เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว ประชาชนกลุ่มที่ยากจนกว่าก็อาจจะมองว่าเป็นคณาธิปไตยมากกว่า โดยนัยนี้ประชาธิปไตยจึงมีความหมายหรือมีบทบาทต่างกันในแต่ละวงการและจากนิยามคำว่าประชาธิปไตยของ Harold Joseph Laski นี้ สารานุกรม Encyclopaedia Britannica, Inc. (2006) ก็ได้นำมาเป็นต้นแบบให้ความหมายไว้ในทำนองเดียวกันแต่ได้ขยายความหลักประชาธิปไตยไว้อย่างละเอียดขึ้นกว่าเดิม กล่าวคือ คำว่า ประชาธิปไตย (Democracy) ได้ถูกนำไปใช้ในความหมายต่างๆ กันหลายประการ คือในความหมายดั้งเดิมของมัน คือการปกครองแบบหนึ่งซึ่งสิทธิในการตัดสินใจทางการเมืองนั้นเป็นของพลเมืองทั้งปวง พลเมืองเป็นผู้ใช้โดยตรงตามระเบียบวิธีที่ว่าเสียงข้างมากเป็นฝ่ายชนะ การปกครองแบบนี้เรียกกันว่าประชาธิปไตยโดยตรง หรือเป็นการปกครองแบบหนึ่ง ซึ่งพลเมืองใช้สิทธิอย่างเดียวกันนั้นผ่านทางผู้แทนซึ่งประชาชนเป็นผู้เลือกและรับผิดชอบต่อประชาชน พลเมืองทั้งหมดไม่ได้ใช้สิทธิในการปกครองด้วยตนเอง แบบนี้เรียกว่า ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน หรือเป็นการปกครองรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมักจะได้แก่รูปประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน แต่ผู้ที่มีเสียงข้างมากจะใช้อำนาจตัดสินใจได้ก็แต่ภายในขอบเขตจำกัดแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้ออกแบบไว้รับรองสิทธิของคนข้างน้อยให้ได้ขึ้นขมสิทธิส่วนบุคคลหรือส่วนรวมบางประการ เช่น สิทธิในการพูด และในทางศาสนา แบบนี้เรียกว่าประชาธิปไตยเสรี หรือแบบมีรัฐธรรมนูญ (Liberal or Constitutional Democracy) และประการสุดท้าย คำว่าประชาธิปไตยมักจะถูกนำมาใช้อธิบายระบบการเมืองหรือสังคมใดๆ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะลดความแตกต่างทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างอันเกิดขึ้นจากการกระจายทรัพย์สินส่วนตัวโดยไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ โดยไม่คำนึงถึงว่ารูปของการปกครองในระบบนั้นจะมีลักษณะประชาธิปไตยตามความหมาย 3 ประการแรกหรือไม่ แบบนี้เรียกว่าประชาธิปไตยทางสังคมหรือเศรษฐกิจ

คณาธิปไตย (Oligarchy) เป็นระบอบการปกครองแบบหนึ่งซึ่งปกครองโดยคณะบุคคลจำนวนน้อยของสังคม ได้แก่ กลุ่มผู้อาวุโสกลุ่มทหาร หรือกลุ่มคณะปฏิวัติยังมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้คำว่าประชาธิปไตยอีกประการก็คือ การใช้คำว่า “ประชาธิปไตย(Democracy)” ปะปนในความหมายเดียวกันกับคำว่า “รัฐธรรมนูญ” กล่าวคือ แม้ว่าประเทศต่างๆ ทั่วโลกจะมีการปกครองและยึดถือหลักการเมืองต่างๆ กันมากมายก็ตาม แต่ทุกประเทศในปัจจุบันก็มีรัฐธรรมนูญใช้เป็นกฎหมายหลักในการบริหารจัดการปกครองในประเทศของตนด้วยกันทั้งนั้น ส่วนที่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นไปตามหลักประชาธิปไตยมากหรือน้อยเพียงใด เป็นรัฐธรรมนูญที่รัฐบาลและประชาชนปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด หรือเป็นสิ่งที่ประชาชนและผู้ทรงอำนาจไม่ค่อยเหลียวแล หรือจะเป็นรัฐธรรมนูญที่เขียนขึ้นไว้หรือไม่นั้น ไม่ใช่สาระสำคัญ ที่จริงรัฐธรรมนูญหมายถึงชื่อที่ใช้เรียกกฎ ข้อบังคับ ที่เป็นหลักใหญ่ที่สุดของสังคมประเทศ ที่มีความสำคัญสูงกว่าหรือลำดับศักดิ์แห่งกฎหมายสูงกว่ากฎหมายอื่นเท่านั้น กล่าวโดยสรุปคือ การมีรัฐธรรมนูญหรือไม่ได้เป็นหลักประกันว่าประเทศนั้นจะจัดการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเสมอไป แต่การมีรัฐธรรมนูญไม่ว่าจะมีเขียนไว้หรือไม่ หรือมีกี่ฉบับก็ตาม เป็นเพียงการยอมรับว่าการปกครองบ้านเมืองนั้นควรจะเป็นไปตามที่กฎหมายสูงสุดของประเทศกำหนดไว้ ไม่ได้เป็นไปตามอำเภอใจของผู้ใช้อำนาจปกครองประเทศ ส่วนกฎหมายที่ว่านั้นจะเป็นธรรมหรือไม่เพียงใดก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยและมีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรด้วยย่อมส่งผลให้การจัดระเบียบการปกครองประเทศทั้งในแง่อำนาจหน้าที่ของสถาบันและพฤติกรรมทางการบริหารการเมืองนั้นมีความชัดเจนแน่นอนกว่าการไม่มีรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องพิจารณาถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในประเทศด้วยแล้ว

สิทธิกร ศักดิ์แสง (2561 : 293) สำหรับพัฒนาการของการปกครองประเทศภายใต้ระบอบประชาธิปไตยของไทยนั้น เริ่มขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศโดยคณะผู้ยึดอำนาจหรือคณะราษฎรเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) มาเป็นการปกครองระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) โดยจุดมุ่งหมายที่จะเป็นประชาธิปไตยให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และเข้ามาเป็นผู้ปกครองนั้น ซึ่งในช่วงที่เริ่มสร้างประชาธิปไตยจึงเป็นช่วงเวลาที่อำนาจเปลี่ยนมือจากกษัตริย์และพระราชวงศ์มาอยู่ในมือขุนนางที่เรียกว่า อมาตยาธิปไตย เป็นประชาธิปไตยเพียงครั้งเดียว นั่นคือเมื่อการเมืองไทยที่มุ่งหมายนั้นเป็นประชาธิปไตยตัวแทน ประชาชนเลือกผู้แทนราษฎรโดยมอบหมายให้ผู้แทนราษฎรไปจัดตั้งรัฐบาลเอง จึงเป็นรัฐสภาที่อำนาจนิติบัญญัติเป็นที่มาของคณะรัฐมนตรี แต่ปรากฏว่าทางรัฐบาลเองโดยนายกรัฐมนตรีได้เป็นผู้กำหนดตัวคนที่จะได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนกึ่งหนึ่งของสมาชิกสภาทั้งหมด ให้มีศักดิ์และสิทธิเท่าเทียมกับสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง จนผ่านเข้าสู่ยุคการปกครองระบบเสนาธิปไตย ที่ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมือง

มากขึ้น เกิดการแบ่งฝ่ายทหารที่คิดต่าง จากที่เคยผ่อนปรนให้มีการปกครองในรูปกึ่งประชาธิปไตยก็กลายมาเป็นยกเลิกการปกครองรูปแบบนี้ ยกเลิกรัฐธรรมนูญ ยกเลิกรัฐสภา ตั้งกลุ่มคณะปฏิวัติ ปกครองตนเอง เป็นเอกราชปิตัยมีอำนาจสิทธิขาดในแผ่นดิน เป็นช่วงที่ประชาธิปไตยหยุดการพัฒนาเรื่อยมาจนกระทั่งนำมาซึ่งเหตุการณ์ 4 ตุลาคม 2516 และเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ในบ้านเมือง เพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญและการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยโดยแท้เป็นการล้มรัฐบาลอำนาจนิยม เปิดทางของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้ประชาชน

หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับความสำคัญความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ควรค่าแก่ปุถุชนอย่างเราจะนำมาปฏิบัติประยุกต์ใช้เพื่อปกครองประเทศโดยธรรมให้ดำรงคงอยู่สืบไป ดังนี้ (เสถียรพงษ์ วรรณปก, 2540 : 17-18)

1. ราชสังคหัตถุหรือสังคหัตถุของพระราชา คือหลักการสงเคราะห์ประชาชนของนักปกครองอันมี 4 ประการ ได้แก่ สัสสมณะ ฉลาดบำรุงธัญญาหารบริสุทธิ์สมณะ ฉลาดบำรุงข้าราชการสัมมาปาสะ ผูกผสานรวมใจประชาด้วยการส่งเสริมสัมมาชีพให้คนจนตั้งตัวได้และวาชไปยะ มีวาหะดูตดื่มใจสำหรับสังคหัตถุของคนทั่วไปที่ใช้ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมใหญ่ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นหลักการสงเคราะห์ ยึดเหนี่ยวจิตใจคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีปรองดองเพื่อความเป็นเอกภาพ ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ ทาน การให้ปันผลประโยชน์แก่กันหรือมีการเผื่อแผ่ปิยวาจา การรู้จักใช้วาจาแสดงน้ำใจดี ที่จะแก้ปัญหาและช่วยเหลือกันอัตถจริยา การเอากำลังร่างกายเข้าช่วยเหลือร่วมมือกัน และสมานัตตตา การมีความเสมอภาค ทำตัวให้เข้ากันได้ โดยร่วมสุขร่วมทุกข์กัน ร่วมกันเผชิญและแก้ปัญหาไม่ทอดทิ้งกัน ไม่ดูถูกดูหมิ่นกัน ไม่เอาไรดเอาเปรียบกัน และไม่เลือกที่รักผลักที่ชัง สม่่าเสมอสมานกันโดยธรรม

2. หลักสารณียธรรม 6 ธรรมที่เป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน ทำให้มีความเคารพกัน ช่วยเหลือกัน และสามัคคีพร้อมเพรียงกันในชุมชนแห่งกาลยามมิตร ประกอบด้วยธรรม 6 ประการ คือจะทำอะไรก็ตามต่อกันด้วยเมตตา ทำด้วยใจหวังดีเช่น เมื่อมีกิจการส่วนรวมก็มาร่วมมือกัน พร้อมเพรียงกันทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมด้วยหวังดีที่จะให้เกิดประโยชน์สุขต่อกันจะพูดอะไรก็พูดต่อกันด้วยเมตตา พูดด้วยความหวังดีเช่น มุ่งแก้ปัญหา มุ่งให้เกิดความสามัคคีและประโยชน์สุขจะคิดอะไรก็คิดต่อกันด้วยเมตตา คิดด้วยใจหวังดีเช่น คิดในทางแก้ปัญหา ในทางสมัคสมานประสานส่งเสริม ในทางที่จะเอื้อเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนกันเพื่อจุดหมายที่ดีงาม ด้วยอาการยิ้มแย้มแจ่มใสได้มาแบ่งกันกินใช้ยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่า พระพุทธศาสนามองข้ามเรื่องนี้ ไม่เอาใจใส่เรื่องวัตถุแต่แท้จริงพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับเรื่องผลประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง แต่ในขอบเขตที่เรียกว่าเป็นปัจจัย เพราะฉะนั้นเรื่องการแบ่งปันลาภและเอื้อต่อกันจึงมาในหลักการของการอยู่ร่วมกันซึ่งรวมถึงเรื่องจัดสรรผลประโยชน์ ตั้งอยู่ในหลักความประพฤติเสมอกันหลักการนี้ในทางพุทธศาสนาเรียกว่า สีสสามัญญตา แปลว่าความเป็นผู้เสมอกันในศีลทุกคนต่อ



หน้าวินัยแล้วเสมอกันทั้งหมด แม้แต่เป็นพระอรหันต์ก็ไม่ยกเว้น วินัยกำหนดไว้ให้เสมอภาคกันและจึงต้องพยายามประพฤติตัวให้เสมอกันโดยศีล เพื่อไม่ให้เป็นที่รังเกียจแก่ชุมชนและมีความเสมอกันโดยทิวติ เรียกว่า ทิวติสัมมัญญตา หมายความว่า ยึดถือหลักการและอุดมการณ์ของสังคมร่วมกัน สังคมใดไม่มีหลักการร่วมกัน เช่น สังคมประชาธิปไตยนี้ ถ้าประชาชนไม่ยึดมั่นถือมั่นในหลักการพื้นฐานแห่งประชาธิปไตยร่วมกัน ก็ถึงอวสาน เพราะฉะนั้นสมาชิกทุกคนจึงต้องมีอุดมการณ์และมีหลักการร่วมกันและควรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อความสงบสุขร่มเย็นของมหาชนชาวสยาม

3. หลักนิติธรรม เป็นหลักพื้นฐานแห่งกฎหมายที่ทุกคนพึงต้องยึดมั่นเคารพและปฏิบัติตามกรอบของหลักนิติธรรมการใช้อำนาจรัฐของกลุ่มบุคคลรวมถึงองค์กรหน่วยงานตามรัฐธรรมนูญ จะต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรมการบริหารราชการแผ่นดิน ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรมหลักนิติธรรม (The Rule of Law) เป็น “จริยธรรมของกฎหมาย” (Morality of law) ซึ่งรวมทั้งอุดมการณ์ และมาตรฐานของกฎหมายและการใช้กฎหมายในสังคมมนุษย์เพื่อสร้างความถูกต้องและเป็นธรรมให้เกิดขึ้น

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2560 : 3) หลักนิติธรรมไม่ใช่บท Sanction ที่จะมีผลบังคับใช้อย่างเคร่งครัดซึ่งขาดไปละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นการตายตัวให้ต้องปฏิบัติตามซึ่งหลักนิติธรรมนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กฎหมายสูงสุดประเทศที่มีควบคู่ไปกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย ได้ให้ความสำคัญยิ่งกว่ารัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมาในอดีต เพราะมิใช่เพียงแต่นำมาบัญญัติวางหลักไว้ในมาตรา 3 วรรคสองความว่า “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลองค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม” รวมถึงในหมวด 3 ที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามมาตรา 26 วรรคหนึ่ง ความว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย”

นอกจากนี้ยังได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการปกครองที่จะดำรงคงอยู่ได้ มิใช่เพียงแต่ใช้อำนาจที่มีอยู่ในมือผู้ครอบครองเท่านั้น แต่จำเป็นต้องมีธรรมะประกอบควบคู่ไปพร้อมกันด้วยนอกจากหลักธรรมที่ยกมาเป็นตัวอย่างข้างต้นนี้แล้ว ยังมีแก่นใจความจากหลักธรรมคำสอนบทอื่นๆ อีกที่ควรค่าที่จะนำมาปรับใช้กับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยเราและตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ได้บัญญัติชัดเจนให้เห็นแล้วว่า ยังคงหลักการเดิมคือมอบอำนาจอธิปไตยให้เป็นของปวงชนชาวไทย และประชาชนชาวไทยจะใช้อำนาจอันนั้นได้โดยผ่านตัวแทนที่ตนใช้สิทธิเลือกตั้งเข้ามาบริหารจัดการประเทศโดยระบบเสียงข้างมากให้เข้ามาทำหน้าที่แทนตน ซึ่งการใช้อำนาจแทนประชาชนนั่นเองกฎหมายสูงสุดยังได้

ตอกย้ำให้ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญกฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม การที่มีหลักนิติธรรมมากำกับไว้อีกชั้นหนึ่งสะท้อนให้ผู้ใช้อำนาจไม่ว่าจะเป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ นอกจากจะต้องมีการดูแลอำนาจซึ่งกันและกันเองแล้วยังจะต้องมีหลักธรรมมากำกับใจตนไม่ให้ใช้อำนาจที่มีอยู่เกินขอบเขตออกนอกกลุ่มนอกทางจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของประเทศไทยที่ฝ่าข้ามวิกฤตการณ์ปัญหาบ้านเมือง มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย มีความขัดแย้งกันในทางความคิด แม้ประเทศจะอยู่ในอยู่ในช่วงไม่มีรัฐธรรมนูญมาบังคับใช้ แต่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ก็ยังคงดำรงอยู่ได้โดยหวังว่าจากนี้ต่อไปจะสามารถใช้หลักธรรมมาประกอบควบคู่ไปกับการปกครองประเทศโดยมีเป้าหมายความสงบสุขของประชาชนภายในประเทศเป็นที่ตั้ง ซึ่งการนี้จะสำเร็จได้คงไม่ใช่แค่เพียงผู้ใช้อำนาจปกครองประเทศ ประชาชนคนไทยทุกคนทุกเพศทุกวัยทุกเชื้อชาติทุกศาสนาที่ด้วยเช่นกันและควรที่จะขยายการปกครองระบอบประชาธิปไตยภายใต้หลักธรรมปลูกฝังไปยังเยาวชนคนรุ่นใหม่จากรุ่นสู่รุ่นให้ตระหนักรู้ เข้าใจถึงเนื้อแท้ของระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยอย่างแท้จริงเพื่อเป็นการส่งเสริมและสืบสานการปกครองโดยธรรมให้ดำรงคงอยู่สืบไป

### 3. พระพุทธศาสนากับการเมือง

จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยในปัจจุบันมีระบอบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข เมื่อถ้ามองถึงเรื่องศาสนาประจำชาติแล้ว หลายคนไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างชาติดีก็ตาม จะกล่าวในลักษณะที่ตรงกันว่า เมืองไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติที่น่าจะเป็นเช่นนั้นก็เพราะว่า หลักฐานต่างทั้งทางด้าน สถาปัตยกรรมก็ดี หรือศิลปะการก่อสร้างต่าง ๆ สถานที่สำคัญ ล้วนบ่งบอกได้ว่า นี่เป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนาแทบทั้งสิ้น ไม่เพียงเท่านั้น ทั้งวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี ก็ล้วนบ่งบอกความเป็นพุทธศาสนาอีกด้วยแต่ก็อาจจะมีคำถามค้างคาอยู่ในจิตใจและตามมาอีกหลายฝ่าย ว่าทำไม พระพุทธศาสนาถึงมิได้เป็นศาสนาประจำชาติในลักษณะเชิงที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเสียที่ นั่นหมายถึง การบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญว่า “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย” เรื่องนี้สำคัญเพียงแค่นั้นที่จะต้องบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นประจำชาติ หรือไม่ควรที่จะบัญญัติเอาไว้เพราะเหตุที่พระพุทธศาสนาอยู่คู่คนไทยมานานพระพุทธศาสนาอยู่ในจิตใจของคนไทยอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องบัญญัติหรือตรากฎหมายอะไรต่างๆ ไว้ก็ได้ เพราะ พระศาสนาเป็นเรื่องของจิตใจไม่เกี่ยวข้องกับ สังคมการเมือง หรือกฎหมายใดๆ ถึงแม้ไม่มีกฎหมายพระพุทธศาสนาที่อยู่ได้เพราะทุกๆ วันนี่ ศาสนาอยู่ได้ก็เพราะประชาชน นั่นก็คือประชาชน ชาวบ้าน เป็นผู้อุปถัมภ์พระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองมาเท่าทุกวันนี้ มิใช่ภาครัฐบาลที่จะมาช่วยเหลือหรืออุปถัมภ์ พระพุทธศาสนาก็อยู่ได้และเจริญรุ่งเรืองเสียอีกและคำถามจึงตามมา (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2544 : 8)

พระพุทธศาสนากับกฎหมายพระพุทธศาสนานั้น มีศีล วินัย ดุคาลัยกับจะเหมือนกฎหมายบ้านเมือง แต่ในความเป็นจริงแล้วศีลนั้นเป็นกฎระเบียบข้อบังคับให้ภิกษุ และ อุบาสก อุบาสิกา ประพฤติปฏิบัติตาม แต่ ศีล หรือวินัยนั้น มิได้เหมือนหรือเป็นไปในลักษณะเดียวกับกฎหมาย ที่หากผู้ละเมิดฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษทัณฑ์ ส่วนศีล หรือพระวินัยนั้น พระพุทธองค์ทรงบัญญัติเพื่อให้ประพฤติปฏิบัติเพื่อนำตนและสังคมไปสู่ความเจริญ ไปสู่ความสุข ผลหรือโทษนั้นมันมีอยู่ในตัวมันเองอยู่แล้ว ถ้าผู้ละเมิดก็จะได้รับผล คือวิบากกรรมที่จะต้องชดใช้ในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นกฎหรือข้อที่ควรประพฤติงดเว้น และปฏิบัติเป็นไปเพื่อความเจริญ (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551 : 37)

เมื่อมนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกับคนในสังคมจึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายกฎระเบียบหรือข้อบังคับอื่นๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากฎ ระเบียบ ข้อบังคับ รวมทั้งกฎหมายต่างๆ ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตของเราอยู่ตลอดเวลา มนุษย์จำเป็นต้องมีกฎหมายก็เพราะว่า

1. สังคมของมนุษย์มีจำนวนสมาชิกเพิ่มมากยิ่งขึ้นจำเป็นต้องมีกฎออกมาควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์
2. กฎหมายสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้แก่มนุษย์
3. กฎหมายสร้างระเบียบให้แก่สังคม
4. กฎหมายมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์เพราะเหตุที่มนุษย์จำเป็นต้องติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น กฎหมายจึงเป็นตัวกลางที่คอยกำหนดความสัมพันธ์ของบุคคลในระดับต่าง (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2551 : 134)

#### 4. รัฐในระบอบประชาธิปไตยกับพระพุทธศาสนา

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ส่งเสริมความเข้าใจ อันดี และความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งการสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนา มาใช้เพื่อส่งเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2540 : 10) ได้แสดงทัศนะให้เห็นว่า โดยหลักการแล้ว การที่รัฐสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนานั้น สรุปได้ 2 ลักษณะด้วยกันคือ

1. เป็นความสัมพันธ์เชิงหน้าที่เกี่ยวกับธรรม หรือหน้าที่ต่อธรรม คือ รัฐโดยเฉพาะผู้ปกครองที่ดี ย่อมเป็นผู้ไฝ่ธรรม แสวงหาธรรม และเป็นผู้เชิดชูธรรม พระสงฆ์หรือทางฝ่ายศาสนานั้น เป็นผู้ดำรงไว้ซึ่งธรรม เป็นผู้เผยแผ่ และสืบต่อ สืบทอดธรรมให้ดำรงอยู่ในโลก ในสังคม เพราะฉะนั้น รัฐก็ทำหน้าที่ในการที่จะช่วยผู้ดำรงรักษาสืบทอดธรรม เผยแผ่ธรรมนี้ ให้ทำหน้าที่นั้นด้วยดี การกระทำอย่างนั้น ก็เท่ากับรัฐได้เชิดชูคุณธรรมด้วยสืบเนื่องจากหน้าที่ที่เกี่ยวกับธรรมเช่นนี้ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)(2540 : 15) ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าหน้าที่เกี่ยวกับธรรมของรัฐนั้น ก็ทำให้พระมหากษัตริย์หรือทางรัฐมีหน้าที่ต่อไปอีกคือจะต้องพยายามให้ศาสนาบริสุทธิ์ เพื่อให้มีธรรมดำรงอยู่สืบต่อไปในสังคม หรือในโลกนี้ การทำสังคายนาที่ดี การกำจัดชำระล้างมลทินของศาสนาในบางสมัยก็ดี เป็นเรื่องที่ดีได้ว่า อยู่ในหน้าที่ข้อนี้เมื่อ

มีเหตุการณ์ไม่เรียบร้อยเกิดขึ้นในวงการศาสนา รัฐก็เข้ามาอุปถัมภ์คณะสงฆ์ในการทำสังคายนาร้อยกรอง พระธรรมวินัย เพื่อรักษาธรรมที่บริสุทธิ์ไว้ สังคายนาดังกล่าวโดยมาก ก็มีพระเจ้าแผ่นดิน หรือทางรัฐเข้ามาเป็นผู้อุปถัมภ์ ทั้งในประเทศอินเดีย ในศรีลังกาตลอดจนกระทั่งในประเทศไทยหลายครั้ง หลายสมัย นอกจากนี้ ในกรณีปลีกย่อย เมื่อปรากฏว่ามีคนของรัฐ หรือพลเมืองคือ คนของบ้านเมืองที่เป็นคนร้าย คนไม่ดีเข้าไปชุกซ่อนตัวแอบแฝงอยู่ เข้าไปบวช เข้าไปเบียดเบียนทำลายศาสนา ซึ่งเท่ากับทำลายผลประโยชน์ของรัฐและประชาชนด้วย ทางรัฐหรือทางพระเจ้าแผ่นดิน ก็ช่วยรักษาความบริสุทธิ์ของพระศาสนาด้วยการเอาคนของรัฐ หรือพลเมืองของตนเองที่เป็นคนไม่ดีที่เข้าไปทำลายศาสนานั้นออกมา ข้อนี้ถือว่าเป็นการชำระล้างพระศาสนาด้วยการเอาคนร้าย พลเมืองไม่ดีของตนเองกลับออกมาเสีย ไม่ให้เข้าไปหรืออยู่ทำลายพระศาสนาอีกต่อไป

2. เป็นความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ในฐานะที่ผู้ปกครองหรือรัฐ เป็นตัวแทนของประชาชน ควรแสดงน้ำใจตอบแทนต่อทางฝ่ายสงฆ์ หรือทางศาสนา โดยนัยนี้ พระธรรมปิฎกเห็นว่า ตามปกติพระภิกษุสงฆ์ หรือทางฝ่ายศาสนาเป็นผู้แนะนำสั่งสอนประชาชนให้ดำรงอยู่ในศีลธรรม ให้ประพฤติปฏิบัติในทางที่ดียิ่ง ให้พัฒนาทางจิตใจ ทางปัญญา ให้พระสงฆ์ทำเช่นนี้ ประชาชนก็จะมีการศึกษาดี มีความรู้ ประพฤติดี มีจิตใจที่มีคุณภาพดี ก็จะเป็นพลเมืองที่ดี ผลประโยชน์ก็ตกแก่รัฐด้วย ช่วยให้รัฐนั้นเจริญรุ่งเรือง มีความสงบสุข รัฐสำนึกในพระคุณฝ่ายสงฆ์ หรือทางศาสนานั้น เป็นการตอบแทนคุณความดี หรือบุญคุณของฝ่ายศาสนา หรือฝ่ายสงฆ์นั่นเอง และทำหน้าที่ดังกล่าวแทนประชาชน คือ อุปถัมภ์บำรุงพระศาสนาแทนประชาชน (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)(2540 : 15)

ดังนั้น จากการศึกษาจะต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อฝ่ายพระสงฆ์ หรือฝ่ายพุทธจักร และในขณะเดียวกัน ฝ่ายของพระสงฆ์หรือฝ่ายพุทธจักรเองก็ต้องมีปฏิสัมพันธ์ตามหน้าที่ของตน ต่อฝ่ายรัฐหรือฝ่ายอาณาจักร เพราะโดยที่สุดแล้ว พระธรรมปิฎกสรุปว่า ก็ล้วนแต่เพื่อประโยชน์สุขของพหุชนทั้งสิ้นนั่นเอง สิทธิและเสรีภาพในประชาธิปไตยประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ช่วยประสานประโยชน์ระหว่างบุคคลและสังคมหลักการนี้ยังหาผู้ปฏิบัติได้ผลจริงได้ยาก จะเห็นได้ว่า ระบบสังคมต่างๆ มักมีปัญหาในเรื่องที่ว่า ถ้าให้สังคมได้ บุคคลก็ต้องยอมสละ ทำอย่างไรจึงจะประสานประโยชน์กันได้ อุดมคติอย่างหนึ่งของประชาธิปไตยก็คือ การช่วยประสานประโยชน์ระหว่างบุคคลกับสังคมอย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะก้าวไปสู่การประสานประโยชน์ระหว่างบุคคลกับสังคมให้มาเสริมกันนั้น มีบททดสอบพื้นฐานหนึ่งที่จะให้เห็นว่าประชาชนในสังคมนั้นๆ มีคุณภาพเพียงพอ ที่จะให้คุณค่าของประชาธิปไตยข้อนี้บรรลุผลได้หรือไม่ บททดสอบนี้ก็คือ ความประสานสมดุลในการปฏิบัติตามหลักแห่ง 1) สิทธิกับหน้าที่ 2) เสรีภาพกับความรับผิดชอบบ่มมองต่อ สิทธิกับหน้าที่ นั้น พระธรรมปิฎกชี้ว่า คู่กับการมีสิทธิที่จะได้และเรียกร้องเอาสิ่งที่ตนพึงได้นั้น บุคคลก็มีหน้าที่ที่จะต้องทำ เพื่อเป็นส่วนร่วมที่จะธำรงรักษาและสร้างสรรค์พัฒนาสังคมประชาธิปไตยนั้นด้วย ถ้าอยากใช้สิทธิก็ควรปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดี และเมื่อมีการทำหน้าที่ด้วยดี สังคม

ประชาธิปไตย ก็จะได้รับ การรักษาไว้ เพื่อให้คนมีโอกาสที่จะใช้สิทธิได้ต่อไปส่วนเรื่องของ เสรีภาพกับความรับผิดชอบ นั้น พระธรรมปิฎกมองเห็นว่า คู่กับเสรีภาพที่จะกระทำต่างๆ ตามความปรารถนาของตน บุคคลจะต้องรู้จักรับผิดชอบต่อการกระทำและผลการกระทำของตน และใช้เสรีภาพนั้นอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมที่ตน มีส่วนร่วมอยู่ด้วย เพื่อความชัดเจนขึ้นในเรื่องของเสรีภาพนั้น พระธรรมปิฎกได้ยกตัวอย่างเรื่องเสรีภาพที่เป็นหลักการของประชาธิปไตย ที่เน้นความหมายในแง่ของการที่บุคคลมีโอกาสที่จะนำเอาศักยภาพ เช่น สติปัญญา ความสามารถของตนออกไปเป็นส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สังคม ซึ่งเป็นความหมายเชิงความร่วมมือและเอื้อเฟื้อต่อกัน แต่ภายใต้อิทธิพลของทุนนิยมเสรีภาพเน้นความหมายในแง่ของการที่จะได้ผลประโยชน์ตามที่ตนปรารถนา ซึ่งเป็นไปในทางแบ่งแยก (กรมการศาสนา, 2560 : 20)

## 5. แนวคิดการปกครองตามรูปแบบประชาธิปไตยตามทัศนะพระพุทธศาสนา

การศึกษาถึงแนวคิดประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นการศึกษาแนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตย โดยศึกษาข้อมูลที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ดังรายละเอียดหลักประชาธิปไตย คือการให้อำนาจแก่ประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน การให้อำนาจทั้งทางนิติบัญญัติ การบริหาร และด้านตุลาการ หลักการสำคัญของระบอบการเมืองที่ได้รับความศรัทธาเลื่อมใสจากประชาคมโลกอย่างแพร่หลายมากที่สุดในปัจจุบันซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ

1. หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน (Popular Sovereignty) เพื่อแสดงออกถึงอำนาจในการปกครองของประชาชนโดยแท้จริง ประชาชนจะแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของโดยใช้อำนาจอำหนดตัวผู้ปกครอง และผู้แทนของตน รวมทั้งอำนาจในการถอดถอนในกรณีที่มีการใช้อำนาจโดยมิชอบ โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งของประชาชนอย่างอิสระเสรีแบบลับและทั่วถึง มีกำหนดเวลาที่แน่นอนในพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักอธิปไตย 3 ประการคือ หลักอัตตาธิปไตย คือการเอาตนเป็นใหญ่ หลักโลกาธิปไตย คือการเอาโลกเป็นใหญ่ และหลักธรรมาธิปไตย คือการเอาหลักธรรมเป็นใหญ่ ซึ่งพระพุทธศาสนามุ่งเน้นหลักธรรมาธิปไตยเป็นรูปแบบในการปกครองที่ดีที่สุด (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535)

2. หลักเสรีภาพ (Liberty) หมายถึง การที่บุคคลสามารถกระทำ หรืองดเว้นกระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามที่ต้องการ ตราบเท่าที่การกระทำหรืองดเว้นการกระทำนั้นไม่ไปละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย และไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามหลักพระพุทธศาสนา มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ ไว้ในพระวินัยไว้อย่างชัดเจน เช่น การกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสงฆ์ในการทำอุตติกรรม ทำด้วยสังฆจตุรกร คือ สังข์ 4 รูปขึ้นไป ได้แก่ การสวดปาฏิโมกข์ทำสังฆกรรม เป็นต้น การทำอุตติจตุตถกรรม ทำด้วยสังฆ์ปัญจจตุรกร คือ สังข์ 5 รูป

ขึ้นไปได้แก่ การกรณกรณ เป็นต้น และญัตติจตุตถกรรม ทำด้วยสงฆ์ 10 รูปขึ้นไป (ยกเว้นในที่กัณดารที่หาพระสงฆ์ได้ยาก) ได้แก่ การอุปสมบท(มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535) เป็นต้น

3. หลักความเสมอภาค (Equality) คือ ในระบอบประชาธิปไตยเชื่อมั่นว่า หากมนุษย์มีโอกาสที่เสมอภาคเท่าเทียมกันถึงแม้ว่าจะมีความสามารถที่แตกต่างกันก็ตาม มนุษย์จะสามารถดำรงชีวิตที่ดีร่วมกันได้ ดังนั้นความเสมอภาคจึงหมายถึง ความเสมอภาคขั้นพื้นฐานที่ประชาชนในสังคมเดียวกันมีความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายเดียวกันได้ในพระพุทธศาสนา จะเห็นได้อย่างชัดเจนในการให้ความเสมอภาคในเรื่อง วรรณะ เชื้อชาติเช่น บุคคลไม่ว่าจะอยู่วรรณะไหนก็สามารถเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาได้ และนับถือกันในเรื่องของพรษา โดยไม่คำนึงว่าจะอยู่วรรณะใด เชื้อชาติใด หลักความเสมอภาคในการเคารพนับถือพระรัตนตรัย เป็นต้น

4. หลักการปกครองโดยกฎหมาย (Rule of Law) หลักการนี้มีขึ้นเพื่อมุ่งจะให้ความคุ้มครองแก่สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนเป็นสำคัญ การจำกัดสิทธิเสรีภาพใดๆ ของประชาชนจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายเท่านั้นในพระพุทธศาสนามีพระวินัย ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายที่เป็นหลักปฏิบัติของสงฆ์ ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหมู่คณะมีความสุข ชุมชนช่วยปกป้องคนดี จนถึงเพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม คือพระพุทธศาสนา เป็นต้น

5. หลักเสียงข้างมาก (Majority Rule) การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน ดังนั้น ในการตัดสินใจใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดตัวผู้ปกครอง หรือการตัดสินใจของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการจะต้องถือเอาเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ และเพื่อให้มั่นใจว่าการตัดสินใจนั้นสะท้อนถึงความต้องการของคนส่วนใหญ่อย่างแท้จริงก็จะต้องให้ความเคารพและคุ้มครองเสียงข้างน้อยด้วย(Minority Right) ทั้งนี้ เพื่อประกันว่าฝ่ายเสียงข้างมากจะไม่ใช้มติในลักษณะพวกมากลากไปในพระพุทธศาสนา ก็ใช้หลักเสียงข้างมาก เป็นเครื่องตัดสิน (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535)

## 6. สรุป

การนำหลักอภิธานิธรรมมาประยุกต์ใช้กับการเมืองการปกครองไทยที่เป็นการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในประเทศชาติการอยู่ร่วมกันตามโดยอาศัยหลักพระพุทธศาสนาจะทำให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สังคมไทยเป็นสังคมที่ประชาชนมีเสรีภาพในการเลือกนับถือศาสนาคำสอนทางศาสนาเป็นหลักธรรมที่ใช้ในการดำรงชีวิตช่วยพัฒนาสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความปลอดภัยเพราะทุกคำสอนมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือต้องการให้ทำความดีละเว้นชั่วและทำจิตใจให้บริสุทธิ์มีเมตตาเป็นหลักช่วยเหลือเกื้อกูลกันทำให้ผู้นับถือศาสนาเป็นมิตรที่ดีต่อกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเมื่อคนเราอยู่ร่วมกันในสังคมภายใต้ศาสนาที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายกฎระเบียบหรือข้อบังคับอื่นๆ จะเห็นว่าการกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ รวมทั้งกฎหมายต่างๆ ได้เข้ามาเกี่ยวข้องในชีวิตสังคมของมนุษย์มีจำนวนสมาชิก

เพิ่มมากยิ่งขึ้นจำเป็นต้องมีกฎออกมาควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ดังนั้นกฎหมายสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้แก่มนุษย์ให้มีระเบียบในสังคมจึงเป็นตัวกลางที่คอยกำหนดความสัมพันธ์ของบุคคลในระดับต่างๆ โดยเฉพาะนักปกครองจะต้องเป็นผู้ที่นำอธิปไตยธรรมมาใช้ในบทบาทของนักการเมืองการปกครองไทยที่ดี

## 7. บรรณานุกรม

กรมการศาสนา. (2560). **แนวทางการดำเนินงานชุมชนคุณธรรมและขับเคลื่อนด้วยพลัง “บวร”**.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2551). **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2551). **ปาฐกถาพิเศษ เรื่องจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ**. กรุงเทพฯ : สำนักผู้ตรวจการแผ่นดิน.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2560). **หลักนิติธรรมกับบรรณาธิปไตย**. เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 5.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2540). **ธรรมบุญชีวิต**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.

\_\_\_\_\_. (2541). **ธรรมกับสังคมไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

\_\_\_\_\_. (2544). **พุทธวิธีในการสอน**. กรุงเทพฯ : สหธรรมมิก.

พระราชวรมนี (ประยูรค์ ปยุตโต). (2543). **พระพุทธศาสนากับสังคมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). **พระไตรปิฎกภาษาบาลี. ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก, 2500**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สิทธิกร ศักดิ์แสง. (2561). **กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมือง**. นนทบุรี : ภิรมย์ปริ้นติ้งแอนด์แฮนด์แมด.

เสถียรพงษ์ วรรณปก. (2540). **พุทธวิธีสอนจากพระไตรปิฎก**. กรุงเทพฯ : เพชรรุ่ง.

Encyclopaedia Britannica, Inc. (2006). **Britannica Concise Encyclopedia**. 2<sup>nd</sup> ed. Chicago : Encyclopaedia Britannica, Inc.

การใช้หลักทศพิธราชธรรมเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในการบริหารองค์กร\*

The Use of Dasavidharajadhamma Principle (The Tenfold Code of the King)  
for Solving Conflicts in Organizational Management

ทองเปลื้อง อภัยวงศ์<sup>1</sup>

Thongpluang Apaiwong<sup>1</sup>

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด<sup>1</sup>

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus<sup>1</sup>

Email : thongpluang.apaiwong@gmail.com

**บทคัดย่อ**

การใช้หลักทศพิธราชธรรมนั้นเป็นหัวข้อธรรมสำหรับปฏิบัติหน้าที่ของนักบริหาร ทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ผู้นำและผู้ปกครองของรัฐทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น จะต้องบำเพ็ญตน ให้เป็นประโยชน์ รักษาความสุข ประพฤติตนให้ดีงาม บำเพ็ญกิจด้วยการเสียสละ คือ เสียสละความสุข สำนัญในชีวิตของตน ปฏิบัติภารกิจด้วยความซื่อตรง คือ ซื่อตรงทรงสัตย์แบบไรร่มารยา ไม่เย่อหยิ่ง จองหอง ไม่คิดอกุศลหลอกลวงประชาชน มีความอ่อนโยนเข้าถึงประชาชน มีอัธยาศัยดีงามไม่หยาบ กระด้าง มีกิริยาสุภาพอ่อนโยน ไม่มัวเมาเพราะกิเลส ยึดถือเหตุผล ไม่เกรี้ยวกราดจนเสียกิริยามารยาท ไม่หลงระเริงในอำนาจ และปีบคั่นกดขี่มีเมตตา กรุณาอดทนอดกลั้น ต่องานที่หนักและลำบากประพฤติ มิให้ผิดไปจากหลักธรรมอันดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรมและจริยธรรมอันดีงาม

**คำสำคัญ :** หลักทศพิธราชธรรม; การแก้ปัญหา; การบริหาร

\* Received July 24, 2020; Revised November 18, 2020; Accepted November 19, 2020



## ABSTRACT

The use of Dasavidharajadhamma principle (the tenfold code of the king) is a fair topic for the administrator's duties both in the national and local levels, who are large leaders and governor of the state both nationally and local level. They must practice to be good, to be happy, to behave well practicing with sacrifice means sacrificing happiness in one's life, carry out the mission with direct names, namely straight names, faithfulness without illusion, arrogance, pride, without thought, deceitful people gentle to the people, hospitable, not harsh, have a polite, not infatuated with lust, holding a reason and being no harsh, do not indulge in power, and oppressing the oppression and compassion, please be patient to work that is hard and difficult, and behave not to be different from good principles within the framework of morals and morality.

**Keywords :** Dasavidharajadhamma Principle (The Tenfold Code of the King); Problem Solving; Management

### 1. บทนำ

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 แต่การบริหารการปกครองของประเทศไทยยังคงมีปัญหา การบริหารงานของรัฐบาลที่ถูกกล่าวหาว่ามีการบริหารที่ไม่โปร่งใส ทุจริต แสวงหาประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง อันนำไปสู่วิกฤตของชาติเป็นระยะๆ หลายครั้ง โดยสาเหตุสำคัญน่าจะเกิดจากการเลือกผู้แทนเข้าไปบริหารประเทศยังไม่ได้คนดี คนที่มุ่งต่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง ขาดวิสัยทัศน์ ไม่มีคุณสมบัติความเป็นผู้นำที่ดี ไม่มีคุณธรรมและจริยธรรม รวมถึงการตัดสินใจเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติบ้านเมืองอย่างแท้จริง การกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นในระดับตำบล ก็นับเป็นรูปแบบการบริหารจัดการในระบบประชาธิปไตยอย่างหนึ่ง ตำบลซึ่งเป็นเขตชนบทเรียกว่าองค์กรบริหารส่วนตำบล (ตามพระราชบัญญัติสภาพำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537) จึงได้เกิดมีผู้บริหารตำบลเกิดขึ้น ซึ่งในการบริหารของผู้บริหารระดับตำบลนั้นพบว่าการบริหารงานของผู้บริหารงานบางส่วน บางระดับนั้นยังบกพร่องในการบริหารงานซึ่งคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนโดยไม่ยึดติดถือความถูกต้องขาดคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน ยังใช้ระบบอุปถัมภ์แบบพวกมากลากไป ใช้คนไม่เหมาะสมกับงานทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาผู้ที่ทำหน้าที่ผู้บริหาร

นั่นจึงจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องศึกษาทักษะต่างๆ ในการเป็นผู้จัดการจะเป็นผู้นำและผู้บริหารที่ดีได้ นั้นไม่ใช่เรื่องง่ายแต่ก็ไม่ใช่เรื่องยากหากผู้บริหารหรือผู้นำมีคุณธรรม มีความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์

ผู้นำหรือผู้บริหาร คือ คุณสมบัติ เช่นสติปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถ ของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่ จุดหมายที่ติงาม พุทธองค์ตรัสไว้ในโคปาลสูตร โดยการเปรียบเทียบฝูงโค และโคจ่าฝูง เกี่ยวกับผู้นำ และผู้บริหารตลอดจนผู้ตาม ไว้ว่า เหมือนโคหัวหน้าฝูงว่ายน้ำไปสู่ฝั่งตรงกันข้าม หากโคหัวหน้าฝูงว่ายน้ำไปตรงฝูง โคทั้งหลายก็ตรงทั้งฝูงที่ติดตามย่อมจะดำเนินไปและประสบกับความปลอดภัยหากโคหัวหน้าฝูงพาวายไปคด โคทั้งฝูงที่ติดตาม ย่อมจะดำเนินไปคด และประสบกับความลำบากฉนใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉนนั้น บุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ หรือเป็นผู้นำหากมีคุณธรรม ในการดำเนินชีวิต หรือหัวหน้าไม่ประกอบด้วยคุณธรรมในการดำเนินชีวิตหรือในการปกครองแล้ว ผู้ตามย่อมจะดำเนินไปตามและประสบกับความลำบาก ฉนนั้น(พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2546 : 4)

ด้วยเหตุนี้ ธรรมะ จึงเป็นข้อปฏิบัติในการทุกๆ อย่างโดยเหมาะสม เช่น ในทางการปกครองทางการศึกษา ทางสังคมเป็นต้น เพื่อให้เกิดความสุขความเจริญเป็นวัฒนธรรมนั้น คือทรงแสดงธรรม เพื่อให้ผู้ฟังรู้เห็นจึงตามเหตุผลตามความเหมาะสมแก่สภาพการณ์ สภาวการณ์เป็นที่เกี่ยวข้องโดยวิธี ที่จะให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ฟังในทางเกื้อกูล ในทางก่อให้เกิดสุขเรียกสั้นๆ ด้วยคำในปัจจุบันว่าเพื่อความความสุขความเจริญนอกจากนี้ยังเป็นหลักธรรมที่นำไปปฏิบัติได้ตลอดไปทุกกาลสมัย ธรรมที่ตรัสไว้ในครั้งพุทธกาล จึงปฏิบัติได้ผลเกื้อกูลให้เกิดความสุขความเจริญได้ในปัจจุบันนี้ ของทุกกาลสมัย เช่น เมื่อทรงแสดงธรรมแก่ผู้ปกครอง ก็ทรงแสดงทศพิธราชธรรมคือธรรมสำหรับพระราชา 10 ประการ เพราะศูนย์รวมของการปกครองหรือกลไกสำคัญจะนำไปสู่ความสำเร็จ

## 2. แนวคิดเกี่ยวกับทศพิธราชธรรม

หลักทศพิธราชธรรม เป็นธรรมะสำหรับตัวผู้บริหารที่จะต้อง มีทุกคนที่จะเป็นผู้นำเพราะคนเราทุกวันนี้ขาดคุณธรรมและจริยธรรมมาก ฉนนั้นการบริหารงานทุกหน่วยงานต้องมีผู้นำไว้สำหรับบริหาร หลักทศพิธราชธรรมสำหรับตัวผู้นำทุกท่านมีความหมายดังต่อไปนี้ ในพระไตรปิฎกกล่าวถึง ราชธรรม 10 หรือทศพิธราชธรรม คือ ธรรมของพระราชา กิจวัตรที่พระเจ้าแผ่นดิน ควรประพฤติ คุณธรรมของผู้ปกครอง บ้านเมือง หรือธรรมของนักปกครอง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2553 : 326) ประกอบด้วย (1)ทาน (การให้) คือ สละทรัพย์สิ่งของ (2)ศีล (ความประพฤติดีงาม) คือ สำรวมกายและวจีทวาร (3)ปริจจาคะ (การบริจาค) คือ เสียสละความสุขสำราญ (4)อาชชวะ (ความซื่อตรง) คือ ซื่อตรงทรงสัตย์ (5)มัททวะ (ความอ่อนโยน) คือ มีอัธยาศัย (6)ตปะ (ความทรงเดช) คือ แผดเผากิเลสตัณหา (7)อักโกธะ (ความไม่โกรธ) คือ ไม่กริ้วกราด (8)อวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) คือ ไม่บีบบั่นกดขี่ (9)ขันติ (ความอดทน) คือ อดทนต่อ

งานที่ตรากตรำ (10)อวิโรธนะ (ความไม่คลาดธรรมดา) คือ วางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรมคงที่ไม่มีความเอนเอียงหันไหว

พุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า ทศพิธราชธรรม 10 ประการ เป็นสิ่งที่จะนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรือง ความสงบสุข สันติภาพ ความเป็นผู้เป็นอิสระเหนือความทุกข์เหนือปัญหาทุกอย่างทุกประการ จึงขอให้พิจารณากันดังต่อไปนี้

1) “ทานัง” ทาน การให้ในที่นี้หมายถึง ให้วัตถุภายนอกเป็นสิ่งของอะไรต่างๆ โดยต้องมีผู้รับ โดยตรงมันจึงเป็นการให้ที่เรียกว่า ทานัง คือทาน ให้แล้วมันก็มีผลเป็นความผูกพันเป็นการสร้างสรรค์ความสงบสุข

2) “สลิง” สลึง ภาวะปกติ สลึง แปลว่า ปกติ ภาวะปกติ ไม่มีอะไรรบกวนวุ่นวาย รวมทั้งการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดภาวะเช่นนั้นด้วย นี้เรียกว่า สลึง สลึง

3) “ปริจาคัง” คือบริจาค คือเป็นการให้ แต่เป็นการให้ในภายในทางจิตใจ ไม่ต้องมีผู้รับก็ได้ มันต่างจากทานัง: ทานัง ให้อย่างมีผู้รับ บริจาคัง ให้อย่างต้องมีผู้รับ บริจาคสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตน อะไรที่ไม่ควรมีอยู่ในตน บริจาคออกไป นี้เรียกว่าสลึงสิ่งที่ไม่ต้องมีผู้รับ ไม่ซ้ำกับคำว่า “ทาน” มักจะอธิบายไปซ้ำกับคำว่าทาน นั้นไม่สำเร็จประโยชน์ “ทาน” ให้ซึ่งวัตถุภายนอก มีผู้รับ “บริจาค” ให้ซึ่งสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตัวไม่ต้องมีผู้รับ

4) “อาชชะวัง” ความซื่อตรง ความเปิดเผย ไม่เกิดโทษเกิดภัย ไม่เกิดอันตรายใดๆ เป็นที่ไว้วางใจได้ซื่อตรงตั้งแต่ตนเอง คือความเป็นมนุษย์ของตนเอง และซื่อตรงต่อผู้อื่นซึ่งเกี่ยวข้อง โดยสรุปมันก็เป็นซื่อตรงต่อหน้าที่ ที่จะต้องทำอีกนั่นแหละ ทำหน้าที่ให้ถูกต้อง ให้ซื่อตรง ให้เพียงพอ ให้เหมาะสมแก่ความเป็นมนุษย์นี้เรียกว่าความซื่อตรง

5) “มัททะวัง” มัททะ แปลว่า ความอ่อนโยน ความอ่อนโยนภายนอกคืออ่อนโยนต่อบุคคล ซึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องกับตัว เป็นการสร้างสรรค์ซึ่งความรัก ความสามัคคี นี่ก็เป็นความอ่อนโยนภายนอกและความอ่อนโยนภายใน คือความอ่อนโยนของจิตใจคือจิตที่อบรมไว้ดีแล้วมีความเหมาะสมถูกต้องอ่อนโยนพร้อมที่จะใช้ทำหน้าที่ใดๆ ก็ได้ เหมือนพื้ผืนที่อ่อนดีแล้วจะปั่นเป็นอะไรก็ได้ จิตใจที่อ่อนโยนแล้วเหมาะสมที่จะปฏิบัติธรรมะอันสูงขึ้นไปได้ทุกประการจนสำเร็จประโยชน์

6) “ตะปัง” ตะปะ ตะปะ ปกติ หมายถึง วิริยะ ความพากเพียร ความบากบั่นความก้าวหน้า ไม่ถอยหลัง ความไม่หยุดอยู่กับที่ มีคุณสมบัติเฉาผลาญกิเลสและความชั่วโดยประการทั้งปวง ในที่นี้จะระบุไปยังสิ่งที่เรียกว่าอิทธิบาททั้ง 4 ประการ ก็ได้ เป็นตะปะเฉาผลาญกิเลส

7) “อักโกธัง” ไมโกรธ ตัวหนังสือแปลว่า ไม่กำเริบ ไม่มีความกระกำเริบในภายในคือกลุ่มอยู่ในใจ ไม่มีความกำเริบภายนอก คือ ประทุษร้ายบุคคลอื่น ไม่กำเริบทั้งภายในไม่กำเริบทั้งภายนอก เรียกว่า “อักโกธัง” ทุกคนก็จะรู้จักได้ง่ายไม่ต้องอธิบาย

8) “อะวิหิงสา” อวิหิงสา ไม่เบียดเบียน ไม่มีการกระทำ อันเบียนอันกระทบกระทั่งตนเอง หรือผู้อื่น เบียดเบียนผู้อื่นนั้นรู้จักกันดี แต่ที่เบียดเบียนตนเองนี้บางทีก็ไม่ค่อยจะรู้จัก คือถ้าเป็นการทำตนเองให้ลำบากเปล่าๆ ก็เป็นการเบียดเบียนตนเอง เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นจะต้องทำ ไม่จำเป็นจะต้องทำตนเองให้ลำบากเหมือนที่ทำกันเกินกว่าเหตุ ทำแต่พอดีก็ไม่ต้องมีความลำบาก ถึงจะมีความลำบากก็ไม่ใช่ว่าเป็นความลำบากที่ว้าเหวือที่จะทันทานหรือจะกระทำได้

9) “ขันติ” ขันติ ออดทน รอดได้ คอยได้ คำนี้บางทีก็แปลว่าความสมควรมันก็มีความหมายเดียวกันแหละ เพราะเราอดทนได้ คอยได้ ก็สมควรแก่ความเป็นผู้ที่ทำอะไรได้สำเร็จ ถ้าไม่อดทน รอดไม่ได้ คอยไม่ได้ ก็เป็นบ้าตลอดเวลา ยิ่งเป็นผู้ใหญ่เท่าไรจะยิ่งต้องอดทนเท่านั้น อย่าเข้าใจว่าจะต้องเอาความอดทน หรือต้องอดทนนั้นไปไว้แก่ฝ่ายผู้น้อยนั้นไม่ถูก ยิ่งเป็นผู้ใหญ่ จะยิ่งต้องอดทนต่อความโง่ของผู้น้อย เพราะผู้น้อยเขามักจะเป็นคนโง่ เป็นคนโง่ไม่สมประกอบ หรือไม่สามารใดๆ เท่ากัน ทำให้เกิดปัญหาขึ้น ซึ่งทำให้ฝ่ายผู้ใหญ่ต้องอดทน ถึงรู้ว่าว่าความอดทนเป็นเรื่องของฝ่ายผู้ใหญ่ ไม่ใช่ฝ่ายผู้น้อย ยิ่งเป็นผู้ใหญ่มากเท่าไรยิ่งจะต้องอดทนมากขึ้นเท่านั้น ยังมีผู้อยู่ในบังคับบัญชามากมายเท่าไร ยิ่งจะต้องมีความอดทนมากขึ้นเท่านั้น มิฉะนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จ

10) “อะวิโรธนะนัง” อวิโรธนะ แปลว่า ความไม่มีอะไรพิรุช ไม่มีอะไรวิรุช หรือพิรุช เธอไม่ผิดไปจากแนวแห่งความถูกต้อง คำว่า พิรุช หมายความว่า ผิดไปจากแนวแห่งความถูกต้องที่จะนำมาซึ่งจะนำความผิดพลาด คืออันตราย หรือทุกข์โทษโดยประการทั้งปวง “อะวิโรธนะนัง” แปลว่า ไม่มีอะไรที่พิรุช คือ ผิดไปจากทางที่ควรจะเป็น คำว่าไม่มีอะไรพิรุชนี้ อาจจะขยายใจความออกไปได้ ถึงตัวเป็น สัมมันตะ คือ ความถูกต้อง 10 ประการ ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8 ประการ คือ ถูกต้องในความคิดความเห็น ถูกต้องในความปรารถนา ถูกต้องในการพูดจาถูกต้องในการทำงาน ถูกต้องในการดำรงชีพ ถูกต้องในการพากเพียร ถูกต้องในการมีสติควบคุมตัว โทรกล้องในคร้ามมีสมาธิคือจิตอันมั่นคง และในที่สุดก็มีความถูกต้องในเรื่องของความรู้ขั้นสุดท้ายและก็ต้องในผล คือความหลุดพ้นจากความทุกข์อย่างถูกต้อง คำว่า “ไม่มีพิรุช” คือ มีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ทุกอย่างทุกประการ ซึ่งเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง สมกับที่อยู่เป็นข้อสั่งทำย ข้อสำคัญที่สุดมักจะอยู่ทำยอย่างนี้แล้ว “อะวิโรธนะ” ความไม่มีอะไรพิรุชนี้เป็นเรื่องปัญญา อย่านำใจว่าทำไมในทศพิทธาธรรมทั้ง 10 นี้ ไม่มีคำว่าปัญญา มีข้อปัญญา ปัญญาอย่างยิ่งที่ข้อสุดท้ายคือ “อะวิโรธนะ” ความไม่มีอะไรพิรุช เป็นอันว่าหลักสำคัญทั้งหมดมีอยู่ในทศพิทธาธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นตัวพรหมจรรย์ในพระพุทธศาสนา ดังนั้น ทศพิทธาธรรมจึงประกอบด้วยอยู่ด้วยไตรสิกขาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ (พุทธทาสภิกขุ, 2549 : 22-25)

ดังนั้น แนวคิดทศพิทธาธรรม คือ เป็นหลักธรรมของนักปกครองของผู้นำหรือของผู้บริหาร จัดได้ว่าเป็นธรรมที่สุดยอดของนักบริหารด้วย ถ้าบุคคลใดสามารถนำเอาไปใช้ได้ครบทุกข้อ หรือว่าข้อใด

ข้อหนึ่ง ย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งส่วนรวมและส่วนของแต่ละบุคคล และยังเป็นธรรมที่ส่งเสริมให้บุคคลเป็นคนดีทั้งของชาติและคนดีของสังคมอีกด้วย

### 3. การใช้ทศพิธราชธรรมเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในการบริหารองค์กร

สำหรับทศพิธราชธรรมนั้นมีทั้งหมด 10 ประการเป็นสิ่งที่จะนำมาซึ่งสิ่งที่รุ่งเรือง ความสงบสุข สันติภาพ ความเป็นอิสระ ความอยู่เหนือความทุกข์ เหนือปัญหาทุกอย่างทุกประการ (พุทธทาสภิกขุ, 2537 : 15-16) ราชธรรม หรือธรรมของพระราชา(ขุ.ชา. (ไทย) 28/240/86) และของนักปกครองนักบริหารซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 10 ข้อ โดยจะได้อธิบายต่อไป

1. ทาน คือ การให้นอกเหนือจากการบริจาคเป็นทรัพย์สิน หรือสิ่งของแก่ผู้ยากไร้ด้วยโอกาส และผู้ตกทุกข์ได้ยากที่เราทำอยู่เสมอแล้ว เราก็อาจจะให้น้ำใจแก่ผู้อื่นได้ เช่น ให้กำลังใจแก่ผู้ตกอยู่ในห้วงทุกข์ให้ข้อแนะนำที่เป็นความรู้แก่ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ให้อภัย และปยวาจาแก่ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงรวมถึงบุคคลที่มารับบริการจากเรา “ทานนั้นโดยความหมายแล้วคือการให้ซึ่งจัดว่าเป็นการทำบุญ ชนิดหนึ่งในบุญกริยาวัตถุ 3 อย่าง คือ 1)ทานมัย บุญสำเร็จได้ด้วยการให้ทาน 2)ศีลมัย ทำบุญด้วยการ รักษาศีล หรือการประพฤติดีมีระเบียบวินัย และ 3)ภาวนามัย การทำบุญด้วยการเจริญภาวนา คือการฝึกอบรมจิตใจ”(ที.ปา. (ไทย) 11/228/230) ทานนั้นอาจหมายถึงการให้วัตถุอันเป็นสิ่งของ ภายนอก ก็ได้ โดยต้องมีผู้รับโดยตรง จึงจะเป็นการเรียกว่าทานเป็นผลผูกพัน เป็นการสร้างความสงบสุข ให้เกิดแก่ผู้ให้

สิ่งที่สำคัญที่สุดในส่วนของทานนั้นคือการอภัยซึ่งกันและกัน เพื่อลดปัญหาต่างๆ ความขัดแย้งในส่วนของการบริหารนั้นย่อมเกิดขึ้นโดยมีความไม่เข้าใจในส่วนของการทำงาน 2 ส่วน คือ ผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชาในเรื่องต่างๆ ดังนั้นเมื่อมีความขัดแย้งประเด็นนี้ การเสียสละทางใจคือ ความ โลก ความโกรธหรือความหลงย่อมเกิดขึ้นทั้ง 2 ฝ่าย ฉะนั้นการใช้หลักธรรมข้อทานนี้ เพื่อแก้ปัญหาความ ขัดแย้งคือการให้อภัยทาน ซึ่งกันและกัน อภัยทาน หมายถึง ให้ความไม่มียก หรือให้ความปลอดภัย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2553 : 499) เพื่อลดความรุนแรงและเพื่อปรับความเข้าใจทั้ง 2 ฝ่าย หลักการใช้ทศพิธราชธรรมในข้อทานนี้ ผู้บริหารต้องใช้คืออภัยทานเพราะเป็นสิ่งที่ขจัดปัญหาความขัดแย้ง ได้ในส่วนของการยับยั้งเพื่อให้เกิดการทะเลาะและขุ่นเคืองภายในใจทั้ง 2 ฝ่าย อภัยทานนี้เป็นสิ่งสำคัญ ของการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยจะเป็นเหตุให้เกิดความสงบสุขทั้ง 2 ฝ่าย

2. ศีล คือ ความประพฤติที่ดั่งงามตามหลักศาสนา อย่างน้อยก็ขอให้เราได้ปฏิบัติตามศีล 5 คือ ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ไม่ลักขโมยของผู้อื่นไม่ล่วงละเมิดลูกเมียเขา ไม่พูดโกหกหรือพูดส่อเสียดยุยงให้คนเขา ทะเลาะเบาะแว้งกัน และควรทำตนให้ห่างไกลจากเหล้าบุหรี่หรืออบายมุขต่างๆ เพราะสิ่งเหล่านี้ นอกจาก จะทำให้เราเสียเงินแล้ว ยังเสียสุขภาพกายและใจทั้งของตัวเอง และคนใกล้ชิดเราด้วย ศีลนั้นโดย

ความหมายแล้วเป็นกระบวนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมตามที่คณะทางพระพุทธศาสนาปรากฏในสูตรต่างๆ มากมาย ในจักกวัตติสูตรและอัครัญญสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงความเป็นมาของศีลโดยเล่าถึงสถานะทางธรรมชาติว่า เดิมทีนั้นมนุษย์อยู่กันอย่างสงบสุขโดยอาศัยการรู้จักประมาณ ในเวลาต่อมาเมื่อมนุษย์มีมากขึ้นความเห็นแก่ตัวและการเบียดเบียนกัน การลักขโมยเป็นต้นก็เกิดขึ้น ความสงบสุขก็หายไป (พระมหาวรณนที ฐิตานนโท, 2545 : 5)

เพื่อให้คนในสังคมตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม กลัวบาปและมีความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นต้น พระเจ้าทัฬหะเนมิจึงได้พระราชทานพระบรมราโชวาทไว้ว่า “พวกท่านไม่พึงฆ่าสัตว์ไม่พึงถือเอาของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ไม่พึงประพฤติผิดในกามทั้งหลาย ไม่พึงกล่าวคำเท็จ ไม่พึงดื่มน้ำเมาจนบริโภคมตามเดิมเถิด” (ที.ปา. (ไทย) 11/36/53)ศีล 5 จึงเกิดขึ้นเพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม ศีล ตามความหมายในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ได้แก่ 1)เจตนาคือศีล ความตั้งใจที่จะไม่ล่วงละเมิดจากปาณาติบาต 2)เจตสิกคือศีล สิ่งที่เกิดขึ้นกับจิต เป็นนามธรรมเช่นเดียวกับจิต 3)สังวรคือศีล หมายถึงการสำรวมอินทรีย์คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่รั่วไหลออกไปข้างนอก 4) ไม่ล่วงละเมิดคือศีล หมายถึงการไม่ล่วงละเมิดสิ่งที่เราตั้งใจไว้ว่าจะไม่ล่วงละเมิด(พระพุทธโฆษาจารย์, 2556 : 10)

ความขัดแย้งเกิดขึ้นผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชา นั้น ต้องมีหลักเจตนาให้ดีกว่าการปฏิบัติ เพื่อมิให้ความรุนแรงหรือขัดแย้งเกิดขึ้น ดังนั้นเจตนาเป็นตัวสำคัญการกระทำโดยให้สำรวม กาย วาจา ใจ ไม่ให้ไปล่วงเกินตนเองและผู้อื่น ย่อมลดปัญหาการขัดแย้งทั้งทางกายและวาจา และเมื่อประพฤติหรือปฏิบัติตามสิ่งผลถึงสังคมก็จะสงบสุขได้อย่างสันติ สรุปรว่าการมีเจตนาดีทั้ง 2 ฝ่ายโดยการรักษากายวาจาให้เป็นปรกติเพื่อช่วยให้เกิดกรรมขององค์กรและสังคมดำเนินไปได้อย่างปรกติสุข ทั้งส่วนปัจเจกบุคคลและสังคมโดยรวม ศีลนั้นอาจหมายถึง ข้อกำหนดขั้นต้นที่ใช้สำหรับควบคุมความประพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมให้ดำเนินชีวิตไปอย่างปรกติสุข

3. ปริจาคะ คือ การเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อความสุขหรือประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งอาจจะเป็นครอบครัวหน่วยงานองค์กรหรือเพื่อนร่วมงานของเราก็ได้เช่น ครอบครัว พ่อบ้านเสียสละความสุขส่วนตัวด้วยการเลิกดื่มเหล้า ทำให้ลูกเมียมีความสุข และเพื่อนบ้านก็สุขด้วย เพราะไม่ต้องฟังเสียงอาละวาด ต่ำทอทุบตีกันหรือเราอาจจะเสียสละเวลาอยู่เย็นช่วยเพื่อนทำงาน ถือเป็นการลดความเห็นแก่ตัวซึ่งล้วนมีส่วนช่วยให้สังคมดีขึ้นทั้งสิ้น ปริจาคะ จึงหมายถึง การบริจจาค ยอมสละทุกสิ่งเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวมหรือสละความสุข (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2553 : 241) สรุปรูปความได้ว่า การบริจจาคยอมสละทุกสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่นอกไป เช่น ความเห็นผิด และการปฏิบัติที่ผิดไป ได้แก่ การพูดที่ผิด การงานที่ผิด สติที่ผิด สมาธิที่ผิด ให้แก้ไขด้วยความเห็นที่ถูกต้อง และการปฏิบัติที่ถูกต้องให้ละความเห็นแก่ตัว ถ้านายผู้บริหารเห็นแก่ตัว ผู้ใต้บังคับบัญชาเห็นแก่ตัวกันอย่างเต็มที่ก็ยากที่จะเกิด

สันติสุขและสันติภาพได้ การสละความเห็นแก่ตัวออกไปทั้ง 2 ฝ่ายนั้น ย่อมนำมาเพื่อความเข้าใจอันดี  
เกิดขึ้นความขัดแย้งก็ไม่เกิดขึ้น มีแต่ความเจริญและความสงบสุขในภายหน้า

4. อาชวะ คือ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตมีความจริงใจไม่หลอกลวงประชาชน  
ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีธรรมาศัยประกอบด้วยความซื่อตรง ดำรงตนในความซื่อสัตย์สุจริตมีสัจจะต่อ  
ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะต้องไม่กลัวหรือถือฝักถือฝ่ายในเวลาปฏิบัติหน้าที่ที่มีความจริงใจในความตั้งใจ  
และไม่หลอกลวงสาธารณชน ความจริงใจความซื่อสัตย์จริง ที่อาศัยเหตุผลเป็นหลักพิสูจน์ให้คนอื่นรู้เห็นตามได้  
พร้อมกันนั้นผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรจะต้องเป็นแบบอย่างในด้านความประพฤติเพื่อให้ผู้อยู่ในองค์กรนั้น  
เห็นเป็นแบบอย่างโดย ให้มีความประพฤติเสมอกันและเป็นแนวเดียวกันเพื่อให้เกิดความสงบสุขในหมู่  
คณะ พระพรหมมุนี (พิมพ์ ธรรมธโร) ได้กล่าวถึงสัจจะในหนังสือสากลศาสนาไว้ว่า สัจจะ หมายถึงความ  
จริงอันเป็นสิ่งที่เที่ยงแท้เป็นอมตะดังที่พูดกันเสมอว่า ความจริงเป็นสิ่งไม่ตายคำว่า ความจริง คือ ความดี  
ความแท้ สิ่งประเสริฐ หรือแก้ว เป็นสิ่งที่สังคมปรารถนา บุคคลที่ดีหรือประเสริฐจะต้องทำมีสัจจวาจา คือ  
พูดอย่างไรจะต้องทำอย่างนั้น เช่น พระพุทธเจ้า พระองค์จะทรงทำตามที่พระองค์ตรัส (ยถาวาที ตถากาโร)  
การพูดกับการกระทำจะต้องตรงกันเสมอ (พระพรหมมุนี (พิมพ์ ธรรมธโร), 2505 : 451)

อาชวะ คือ ความตรงซื่อนี้เป็นข้อผู้บริหารและบุคคลทั่วไปจะพึงประพฤติปฏิบัติเพราะว่า  
บุคคลทั่วไปนั้นย่อมมีภาวะมีหน้าที่จะพึงปฏิบัติต่อกันในทางดี ปฏิบัติต่อกันในทางดีงามอยู่ในกรอบแห่ง  
ศีลธรรม มีภาวะคือความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และเมื่อได้รับตำแหน่งหน้าที่เป็นผู้ปกครองตั้งแต่ชั้นต่ำ  
ขึ้นมาจนถึงชั้นสูง ก็ย่อมมีหน้าที่จะพึงปฏิบัติทั้งหมดนั้นก็เพื่อความสุขความเจริญของส่วนต่างๆ  
ที่เกี่ยวข้องทั้งนั้นเพื่อรักษาไว้ซึ่งองค์กร หรือบุคคลที่พึงรักษาคือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เช่นรักษา  
ประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักษาสถาบันที่ย่อยๆ ลงมาของตนๆ ด้วยดีอย่างเป็นมิตรเป็นสหาย  
กันก็ต้องเกื้อกูลกัน และแม้ว่าเมื่ออยู่ด้วยกัน แต่เกิดโกรธแค้นขัดเคืองเป็นศัตรูกันขึ้นก็ย่อมมีหลักของ  
ศาสนา คือ หลักของความสุจริตกาย สุจริตวาจา สุจริตใจหลักของกฎหมายบ้านเมืองที่จะพึงประพฤติ  
ปฏิบัติ ก็จะต้องงดเว้นไม่กระทำต่อกันในทางที่ผิดหลักสุจริต หรือที่เรียกว่าหลักศีลธรรม หลักกฎหมาย  
บ้านเมือง เหล่านี้เป็นข้อที่ควรปฏิบัติ ก็ควรจะต้องมีความตงต่อศีลธรรม ต่อกฎหมาย แม้เป็นศัตรูกัน  
หลักธรรมที่แสดงให้เห็นถึงอำนาจและหน้าที่ของผู้บริหารและผู้นำ ตลอดถึงความสัมพันธ์ของบุคคลใน  
ความดูแลรับผิดชอบซึ่งอยู่ภายใต้บังคับบัญชารับผิดชอบ มีคุณธรรมอยู่ 6 ประการเรียกว่า สาราณียธรรม  
ประกอบด้วย 1)ความมีเมตตาทายกรรม ได้แก่การแสดงออกถึงความเจริญทั้งทางกายและใจ 2)ความมีเมตตา  
วจีกรรมได้แก่การแสดงออกด้วยวาจาที่อ่อนหวานอ่อนโยน 3)ความเป็นคนมีเมตตาโมกกรรม ได้แก่  
การตั้งจิตปรารถนาดีต่อตนและต่อส่วนรวม 4)สาธารณโภคี ได้แก่ เป็นผู้มีความเอื้อเพื่อแบ่งปัน  
5) ศีลสามัญญตา ได้แก่ การประพฤติตนอยู่ในกฎระเบียบของสังคม 6) ทิษฐสามัญญตา ได้แก่ มีความเห็น  
เสมอ (ที.ปา. (ไทย) 11/317/257) ในหลักธรรมสาราณียธรรม นี้ เป็นหลักธรรมเบื้องต้นที่ก่อให้เกิดความ

สมานฉันท์ สามัคคีในสังคม เป็นหลักธรรมที่ผู้บริหารควรประพฤติให้เกิดมีในสังคม ซึ่งไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งหรือฐานะอะไร จะเอื้อประโยชน์ก่อให้เกิดความรักสามัคคีปรองดองไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งในสังคมเกิดความเป็นเอกภาพ ความสงบสุขในสังคมนั้นๆ ดังนั้นสรุปความว่าผู้บริหารจะต้องมีคือ ความซื่อตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ พร้อมทั้งมีหลักธรรมที่ประกอบคือ สาราณียธรรม เพราะเป็นธรรมที่จะป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นและเมื่อปฏิบัติดีแล้วย่อมส่งผลถึงความสามัคคีปรองดองไม่เกิดปัญหาต่างๆ ได้

5. มัททวะ ได้แก่ ความอ่อนโยน(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2553 : 312) การมีอัธยาศัยดีงามรักความยุติธรรม ผู้ที่เป็นผู้บริหารในระดับองค์กรไม่จากระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศควรมีธรรมข้อนี้ ซึ่งความอ่อนโยนนั่นคืออ่อนโยนต่อบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นการสร้างสรรค์ความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้น หลักธรรมอันเกี่ยวเนื่องด้วยผู้นำและผู้บริหาร คือ อกติ 4 เป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับนักปกครองและนักบริหารที่สามารถใช้ร่วมกับหลักทศพิธราชธรรมได้อย่างกลมกลืนและมีประสิทธิผลยิ่ง หลักธรรมดังกล่าวประกอบด้วย

1) ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะชอบ เพราะความรักใคร่ชอบพอกันเป็นการส่วนตัว โดยยึดบุคคลเป็นหลัก อาศัยความสัมพันธ์ทั้งโดยสายงานและโดยเหตุผลอย่างอื่น

2) โทสาคติ ลำเอียงเพราะชัง ด้วยอำนาจแห่งความโกรธและความพยาบาทที่ก่อตัวขึ้นจากสายงาน หรือผลประโยชน์อื่นๆ จากเหตุดังกล่าวก็อาจทำให้ผู้นำหรือผู้บริหารเป็นที่ไม่พอใจของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาได้

3) โมหาคติ ลำเอียงเพราะหลง ความเป็นบ่อเกิดแห่งความหายนะและผิดพลาดจนสามารถทำให้งานที่เป็นทั้งส่วนรวมและส่วนตัวผิดพลาดได้ ความหลงมีสาเหตุมาจากการไม่รู้จริง ไม่มีข้อมูลในเรื่องนั้นหรือความหลงเป็นการส่วนตัวมมายไม่มีเหตุผล อาจก่อความเสียหายได้

4) ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว ความกลัวเป็นการหวาดระแวงสงสัยในอิทธิพลต่างๆ จนไม่อาจบริหารหรือปกครองได้ตามความเป็นจริง (ที.ปา. (ไทย) 11/176/169)

ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องมีหลักความอ่อนโยนในการที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งเพราะมีความสุภาพอ่อนโยนทั้งกายวาจาใจ ไม่แสดงความแข็งกระด้าง ใช้คำพูดและวาจาที่นุ่มนวล ไพเราะอ่อนหวาน มีอัธยาศัยอันดีงามต่อคนทั่วไป มีความละมุนละไมรับฟังคำแนะนำตักเตือนด้วยความตั้งใจ และเมื่อปฏิบัติแล้วต้องไม่มีอคติในทางที่จะลำเอียงไปสู่ความขัดแย้ง ต้องมีอคติในทางที่ดีเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งและตรงไปตรงมา

6. ตปะ คือ การมีอำนาจแห่งธรรมที่อยู่เหนือตนเอง ที่คอยทำลายหรือกำจัดสิ่งชั่วร้ายมิให้กำเริบมาอยู่เหนืออำนาจฝ่ายต่ำได้ ผู้บริหารองค์กรควรมีความอดกลั้นอดทนต่อสิ่งยั่วชวนต่างๆ การไม่เกรี้ยวกราดโมโห โทโส ใช้อารมณ์เหนือเหตุผล ไม่วินิจฉัยข้อความและกระทำด้วยอำนาจแห่งความโกรธมีเมตตาประจําใจ การบำเพ็ญในเรื่องของตปะนี้ ในทางประพฤติปฏิบัตินั้นหมายถึงการปฏิบัติหน้าที่



ได้โดยถูกต้องการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบนั้นให้บังเกิดผลปรากฏเป็นรูปธรรมเป็นที่ยำเกรงในการปฏิบัติให้บังเกิดตบะนั้นต้องอาศัยความมีวิริยะ คือความเพียรในพระพุทธศาสนาคือความเป็นผู้กล้า ละเว้นจากความชั่ว กระทำความดีในลักษณะต่างๆ (ที.ปา. (ไทย) 11/176/169)

ผู้บริหารที่จะนับว่าเป็นการปกครองที่ดีได้นั้นจะต้องปกครองด้วยธรรม เพราะจะสร้างความยุติธรรม และความถูกต้องให้แก่ผู้บริหาร และผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน อันจะก่อให้เกิดความสุขในการทำงานคุณธรรมหรือธรรมสำหรับผู้ นำ คือ คุณธรรมนั้นว่า เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่งสำหรับผู้ นำ ผู้ที่มีคุณธรรม ส่วนใหญ่ เชื่อกันว่าเป็นผู้ดี ควรแก่การเคารพนับถือ ในสังคมใด หากมีบุคคลที่เพียบพร้อมด้วยคุณงามความดีมีเมตตากรุณาต่อกันเอื้อเพื่อเอื้อแผ่ ปฏิบัติหน้าที่ของตน ให้ดีที่สุด หวังประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน แม้บางครั้งอาจจะต้องเสียประโยชน์ส่วนตนบ้างก็ต้องยอมตั้งคตินใจสำหรับผู้บริหารที่ดีว่าในการตัดสินใจนั้นหากยังอยู่ในกรณีสงสัยว่าจะเลือกทางใด ก็ให้เอียงเข้าข้างประชาชนเอาไว้ก่อนแต่จะต้องยึดหลักการที่ถูกต้องไว้ก่อน ข้อสำคัญในการที่จะบริหารคนที่จะบริหารคนที่ร่วมงานผู้บริหารจึงต้องสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นและจงพยายามขจัดสิ่งที่ไม่ดีไม่งามในตนให้ค่อยๆ หดไปเพื่อให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างจริงจัง (ฉลอง มาปรีดา, 2537 : 13)ในสัปบุริสสูตรกล่าวถึงสัปบุริสธรรม หรือธรรมของผู้บริหารที่ดีหรือคนดีไว้ 7 ประการ ซึ่งได้ทรงแสดงแก่ภิกษุ หรือบุคคลที่เป็นคนดีระดับผู้บริหารไว้ว่า

1. ัมมัญญตา รู้หลักและรู้จักเหตุ คือ รู้จักหลักการและเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องกับในการดำเนินชีวิต เช่น รู้ว่าตำแหน่งฐานะ อาชีพ การงานงานของตน มีหน้าที่ควรรับผิดชอบอย่างไรมีอะไรเป็นหลักการ จะต้องทำอะไรอย่างไร
2. อุตถัญญตา รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล คือ รู้ความหมายและรู้ความมุ่งหมายของหลักการทำงานที่ตนปฏิบัติเข้าใจจุดประสงค์กิจการที่ตนกระทำรู้ว่าหลักการนั้นๆ มีความมุ่งหมายอย่างไร
3. อุตตัญญตา รู้จักตน คือ รู้ตามความเป็นจริงว่า ตัวเรานั้นว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความถนัด ตามความสามารถและคุณธรรม
4. มัตตัญญตา รู้จักประมาณ คือ รู้จักพอดี เช่น รู้จักประมาณในการบริโภค รู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์ รู้จักความพอเหมาะพอดีในการพูดการปฏิบัติและการทำงานต่างๆ
5. กาลัญญตา รู้จักกาล คือ รู้จักเวลาอันเหมาะสม เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร และทำให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลาให้เหมาะเวลา ให้ถูกเวลา เป็นต้น
6. ปรีสัญญตา รู้จักชุมชน คือ รู้จักถิ่น รู้จักที่ชุมชนและชุมชน รู้จักกาลปฏิบัติในถิ่นที่ชุมชน และต่อชุมชนนั้นว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหาต้องทำกิจอย่างนี้ ควรต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้มีระเบียบวินัยอย่างนี้ มีวัฒนธรรมประเพณีอย่างนี้ มีความต้องการอย่างนี้ควรเกี่ยวข้อง ควรต้องสงเคราะห์ควรรับใช้ ควรบำเพ็ญประโยชน์ให้อย่างนั้นๆ เป็นต้น

7. บุคคลโปรปรียญฤตา รู้จักบุคคล คือ รู้จักและเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดย อัจฉริยะความสามารถและคุณธรรม เป็นต้น(อง.สศตทก. (ไทย) 42/26/150-155)

ดังนั้น การมีความอดทนของผู้บริหารนั้นจะต้องอดทนต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้น เพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง อดทนต่อความเสียดแทง อดทนต่อการกล่าววาจาต่างๆ รู้จักเวลาที่จะปฏิบัติต่างๆ รู้จักประมาณกาล รู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้องในส่วนของปฏิบัติงานร่วมกัน เมื่อปฏิบัติเช่นนี้แล้วย่อมเข้าใจสิ่งที่จะเกิดขึ้น ปัญหาอุปสรรคต่างๆ เป็นต้น ย่อมลดความขัดแย้งในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. อักโกระ ได้แก่ ความไม่โกรธ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2553 : 241) การมามีจิตใจที่โกรธโมโหฉุนเฉียวโดยกำเนิด โดยวิสัยมีความเมตตาและความปรารถนาดีต่อผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองด้วยความสม่ำเสมอ มีจิตที่บริสุทธิ์ไม่เห็นแก่ตัวจนเกินเหตุ ใช้เป็นหลักกำกับความประพฤติจึงจะเชื่อว่า ดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายโดยชอบดังพระเจ้ามหาสุทิสสนะ ประพฤติในพรหมวิหารธรรมเมื่อ สวรรคตไปแล้วไปเกิดในพรหมโลก ในพรหมวิหารธรรมนั้นมีรายละเอียดแห่งหัวข้อธรรมดังนี้ 1)เมตตา คือ ความปรารถนาดี ต้องการช่วยเหลือผู้อื่นให้มีความสุข หรืออยากให้ผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองมีความสุขและคิดทำประโยชน์แก่ผู้ที่อยู่ใต้ปกครองทั่วหน้า 2)กรุณา คือ ความสุขอยากช่วยเหลือให้พ้นจากความทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากของผู้ใต้ปกครองที่ได้รับความเดือดร้อน 3)มุติตา คือ ความพลอยยินดี ในเมื่อเห็นผู้ใต้ปกครองมีความสุข ประสพกับความสำเร็จ เจริญยิ่งๆ ขึ้นไป 4) อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง ไม่ยินดี ยินร้าย ปฏิบัติด้วยความเที่ยงธรรม (ส.ม. (ไทย) 30/573/309)

ดังนั้น การเป็นผู้นำหรือผู้บริหารนั้นต้องเกี่ยวข้องกับหมู่ชนหลายฝ่าย แต่ละฝ่ายย่อมจะต้องมีความคิดและอุปนิสัยที่แตกต่างกัน จำเป็นที่ผู้นำจะต้องใช้ความอดกลั้นต่อสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการประพฤติปฏิบัติงานการมีความรัก เมตตา ความพลอยยินดี ความวางเฉย ทั้ง 2 ฝ่ายนั้นจะลดปัญหาความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะปรารถนาและมุ่งหวังให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่องค์กรส่วนรวมและประเทศชาติเป็นที่ตั้ง มีพรหมวิหารธรรม หรือธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหม คือธรรมประจำตัวของผู้ใหญ่ ผู้ปกครอง ผู้บริหาร มีลักษณะเป็นธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐหรือผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่

8. อวิหิงสา ได้แก่ ความไม่เบียดเบียน (ส.ม. (ไทย) 30/573/309) บุคคลที่มีโอกาสน้อยซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาของตนต้องมีความกรุณาคอยช่วยเหลือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตน ให้พ้นจากทุกข์ภัย การที่ผู้บริหารจะต้องไม่ก่อความทุกข์ยากให้เกิดแก่บุคคลอื่น เป็นต้นว่าการประกอบอาชีพที่ต้องห้ามหรือการใช้ตำแหน่งหน้าที่ส่อไปในทางมิชอบรวมทั้งการอยู่ภายใต้โทสจริต คือมีอารมณ์ฉุนเฉียวเกรี้ยวกราด ตวาดลูกน้อง อวิหิงสา เป็นการยกเอาความกรุณามาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด การที่ผู้นำผู้บริหารใช้หลักกรุณาเป็นการดำเนินงานทั้งทางการดำเนินชีวิตส่วนตัว การไม่มีการกระทำอันเบียดเบียน อันกระทบกระทั่งต่อตนเองและผู้อื่นเบียดเบียนตนเอง คือ การทำตนเองให้ลำบากเปล่าๆ โดยไม่จำเป็นต้อง

ทำ หรือทำเกินกว่าเหตุ หรือทำเกินพอดี การไม่เบียดเบียนตนเองต้องลดความเห็นให้ได้ผู้บริหาร ไม่ควรเบียดเบียนผู้อื่น เพราะจะกลายเป็นตัวต้นเหตุของปัญหา ดังนั้นการไม่เบียดเบียนนั้น ย่อมมีหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการไม่เบียดเบียนเพื่อให้เกิดความสามัคคี ซึ่งเป็นหัวข้อธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อมของบ้านเมือง และเป็นไปเพื่อความเจริญก้าวหน้าฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือ ผู้บริหารบ้านเมือง มีชื่อเรียกว่า อปทานิยธรรม 7 ประกอบด้วย 1)หมั่นประชุมกันเนื่องนิจ 2)เมื่อประชุมและเลิกประชุมก็พร้อมเพียงกัน 3)ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างของเดิม 4)ท่านเหล่าใดที่เป็นหลักเป็นผู้ใหญ่ เคารพนับถือท่านเหล่านั้น 5)คุ้มครองบรรดากุลสตรี กุมารีทั้งหลายให้อยู่โดยดีมิให้ถูกข่มเหง 6)เคารพสักการะบูชาเจดีย์ ปูนียวัตถุของประจำชาติ 7)จัดให้ความอารักขา คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย(ที.ม. (ไทย) 13/70/239-341)

ดังนั้น การไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันโดยเฉพาะผู้บริหารควรนำหลักนี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย แล้วนำหลักธรรมที่จะสร้างความสามัคคีมาประกอบคือ หลัก อปทานิยธรรม ซึ่งธรรม 7 ประการนี้ผู้บริหารบ้านเมืองใดมีธรรมเหล่านี้อยู่ บ้านเมืองนั้นจะไม่มีวี่แวงของความเสื่อมอย่างแน่นอน เพราะไม่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในหมู่คณะได้

9. ขันติ คือ ความอดทน (พระธรรมกิตติวงศ์, 2551 : 98) อดทนต่องานที่ตรากตรำรำบากงานที่ยากที่ยิ่งใหญ่ ต้องใช้ทั้งร่างกาย มั่นสมองและสติปัญญา ถึงแม้ว่าจะเหนื่อยหน่ายเพียงใดก็ไม่ย่อท้อแม้ว่าจะถูกหยามหยันด้วยคำพูดที่เสียดสีเสียดแทงทั้งกายและใจ ก็ไม่เคยหมดกำลังใจ ไม่ยอมละทิ้งสิ่งที่ตนปฏิบัติโดยชอบธรรม คุณความดีอันเกิดจากการประพฤติปฏิบัติจะกลายเป็นความดี เป็นคุณธรรมประจำตนของบุคคลผู้นั้น จนกลายเป็นผู้เจริญทางสังคม ผู้ที่จะมีความเจริญทางจิตใจและทางสังคมได้จะต้องมีคุณธรรมประจำใจเพื่อใช้เป็นหลักในการดำรงชีวิต และเป็นแนวทางในการบริหารปกครองคุณธรรมนับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการคิดหรือกระทำสิ่งใด ควรที่จะยึดถือเหตุผลเป็นหลักประพฤติปฏิบัติ

การเป็นผู้บริหารนั้นจะต้องอดทนต่อความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้น แต่เมื่อความขัดแย้งเกิดขึ้นแล้วการปฏิบัติตนของผู้บริหารนั้นจะต้องฝืนฝ่าอุปสรรค ดั่งมีสมาธิเมื่อมีอุปสรรคก็ต้องมีหลักธรรมที่เกี่ยวกับการปฏิบัติด้วย คือ หลักสมาธิ หมายถึง การตั้งมั่น (พระธรรมกิตติวงศ์, 2551 : 1011) การมีสมาธิในการปฏิบัติหน้าที่นั้นเพื่อไม่ให้เกิดการท้อแท้ ในการปฏิบัติงาน หลักสมาธิเป็นหลักที่ยึดถือโดยการมีความเชื่อมั่นต่ออุปสรรคในการที่จะต่อสู้ และก้าวข้ามของความขัดแย้งไปโดยไม่ยาก

ดังนั้น การปกครองในทุกกระบวนนั้นถ้าหากว่าผู้บริหารขาดคุณธรรมแล้ว ไม่ว่าจะระบบการปกครองนั้นจะดีเพียงไรก็ตาม ก็จะกลายเป็นการปกครองแบบต่ำทรามเลวทรามซึ่งจะนำความเดือดร้อนมาสู่ประชาชนและองค์กร จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติได้อย่างมากมาย การใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางที่ทุจริตแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตัวเองและพวกพ้อง เกิดมีการทุจริตคดโกงกันอย่างมากมาย

เพราะว่า อำนาจนั้นเป็นสิ่งที่ยั่วยวนจิตใจและสามารถเปลี่ยนอุปนิสัยใจคอความประพฤติต่างๆ ของมนุษย์ได้รวดเร็วที่สุด บุคคลใดก็ตามหากว่าหลงใหลติดยึดในอำนาจโดยไม่มีกรอบของคุณธรรม ศีลธรรมคอยเป็นหลักกำกับแล้ว ในที่สุดอำนาจนั้นก็จะต้องย้อนกลับมาทำลายตัวผู้มียอำนาจเอง

10. อวิโรธนะ ได้แก่ ความไม่ประพฤติดีไปจากธรรม (ช.ช. (ไทย) 25/240/62)หรือความเที่ยงตรงต่อหลักธรรมไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหวเพราะถ้อยคำดีร้าย ลากสักการะ หรืออารมณ์ที่ชอบใจใดๆ ตั้งมั่นอยู่ในธรรมทั้งส่วนยุติธรรม คือ ความเที่ยงธรรม ทั้งในส่วนนิติธรรม คือ ระเบียบแบบแผนในการปกครองตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม ไม่ประพฤติกเล็ดเคลื่อนวิบัติไป ดำรงอยู่ในความยุติธรรม มีความสงบเสงี่ยมมีสติควบคุมรักษามารยาททางกาย วาจา ให้เป็นสุจริตและสุภาพ ไม่ผิดระเบียบประเพณีตลอดจนกฎหมายและศีลธรรม ให้มีความสุขภาพเมื่อจะเสียขันติ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร มีหัวข้อธรรมที่เกี่ยวข้องกันขันติที่เรียกว่า “จักรวรรดิวัตร”(ที.ปา. (ไทย) 11/35/45-46) อันเป็นหลักธรรมที่ช่วยให้ผู้ปกครองผู้นำและผู้บริหารได้ดำเนินกุศลบายในทางการเมือง การบริหาร เพื่อที่จะได้ปกครองหรือบริหารองค์กรหรือบ้านเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้า ดังนี้ คือ 1)ให้ยึดถือธรรมเป็นหลักเป็นธงชัยในการปกครองประเทศ เคารพยำเกรงธรรม 2)ให้ความคุ้มครองรักษาอันเป็นธรรมแก่อันโตชน 3)ให้ความคุ้มครองรักษาแก่กำลังพล โดยเป็นธรรม 4)ให้ความคุ้มครองแก่กษัตริย์ที่เป็นเมืองขึ้น 5)ให้ความคุ้มครองแก่อนุชน 6)ให้ความคุ้มครองแก่ชนเจ้าพิธี 7)ให้ความคุ้มครองแก่ราษฎรทั้งปวงทั้งในเมือง ชนบท และชายแดน 8)ให้ความคุ้มครองแก่พระสงฆ์ บรรพชิต นักบวช สมณชีพราหมณ์ 9)ให้ความคุ้มครองแก่ นก และ เนื้อ สัตว์ที่ควรสงวนทั้งหลาย 10)มาอาธรรมการห้ามป้องกันมิให้เกิดการอันอธรรมทุกชนิดเกิดขึ้น 11)ธนานุประทาน แบ่งปันทรัพย์เฉลี่ยให้แก่ประชาชนผู้ยากไร้ มิให้มีผู้ขัดสนขาด 12)สมณพราหมณ์ปรีชญาที่มีความสนใจศาสนาและศีลธรรมหมั่นปรึกษาได้ถาม

ดังนั้น นักบริหารต้องบริหารงานด้วยความเที่ยงตรง ไม่ผิดหรือผิดเพี้ยนไปจากความจริง ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ประพฤติปฏิบัติให้ตรงตามนโยบายของสังคมอยู่เสมอ การตัดสินใจแก่สิ่งใดก็ควรต้องตัดสินใจอย่างรอบคอบก็ต้องตัดสินใจตามตัวบทกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับหรือประเพณีนิยม โดยไม่มีอคติเข้ามาประกอบการตัดสินใจเป็นอันขาด

#### 4. สรุป

ทศพิธราชธรรม 10 คือ จริยวัตร 10 ประการที่พระเจ้าแผ่นดินทรงประพฤติเป็นหลักธรรมประจำพระองค์ หรือเป็นคุณธรรมประจำตนของผู้ปกครองบ้านเมือง ให้มีความเป็นไปโดยธรรมและยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ประชาชนจนเกิดความชื่นชมยินดี ซึ่งความจริงแล้วไม่ได้จำเพาะเจาะจงสำหรับพระเจ้าแผ่นดินหรือผู้ปกครองแผ่นดินเท่านั้น บุคคลธรรมดาที่เป็นผู้บริหารระดับสูงในทุกองค์กรก็พึงใช้หลักธรรมเหล่านี้ ประกอบด้วย (1)ทาน (การให้) คือ สละทรัพย์สิ่งของ (2)ศีล (ความประพฤติดีงาม) คือ สำรวมกายและวาจาวาร (3)ปริจจาคะ (การบริจาค) คือ เสยสละความสุขสำราญ (4)อาชชวะ (ความซื่อตรง) คือ

ชื่อตรงทรงสัตว์ (5)มัทวะ (ความอ่อนโยน) คือ มีอหยาตัย (6)ตปะ (ความทรงเดช)คือ แผลเผาภิเลสตัณหา (7)อภังคะ (ความไม่โกรธ) คือ ไม่กริ้วกราด (8)อวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) คือ ไม่บีบบังคับกดขี่ (9)ขันติ (ความอดทน) คือ อดทนต่องานที่ตรากตรำ (10)อวิโรธนะ (ความไม่คลาดธรรม) คือ วางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรมคทที่ไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหว การใช้หลักทศพิธราชธรรมนั้น แม้ว่าจะเป็นหัวข้อธรรมสำหรับปฏิบัติหน้าที่ของนักบริหาร ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ท่านที่เป็นใหญ่ในแผ่นดิน เป็นผู้นำผู้ปกครองของรัฐ ทั้งระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น จะต้องบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ รักษาความสุขประพฤตินั้นให้คงงามบำเพ็ญกิจด้วยการเสียสละ คือ เสียสละความสุขสำราญในชีวิตของตน ปฏิบัติภารกิจด้วยความซื่อตรง คือ ซื่อตรงทรงสัตย์แบบไร้มารยา ไม่เย่อหยิ่ง จองหอง ไม่คิดอกุศลหลอกลวงประชาชน มีความอ่อนโยนเข้าถึงประชาชน มีอหยาตัยดีงามไม่หยาบกระด้าง มีกิริยาสุภาพอ่อนโยน ไม่มัวเมาเพราะกิเลส ยึดถือเหตุผล ไม่เกรี้ยวกราดจนเสียกิริยามารยาท ไม่หลงระเริงในอำนาจ และบีบบังคับกดขี่มีเมตตา กรุณาอดทนอดกลั้น ต่องานที่หนักและลำบากประพฤตินั้นให้ผิดไปจากหลักธรรมอันดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรมและจริยธรรมอันดีงาม เพื่อพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กรต่อไป

## 5. บรรณานุกรม

- ฉลอง มาปรีดา. (2537). **คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร**. กรุงเทพฯ : โอ เดียนส์โตร์.
- เด่น ชะเนตียัง. (2533). **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท..
- พระธรรมกิตติวงศ์. (2551). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ฉบับคำวัด**. จัดพิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2553). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2549). **ทศพิธราชธรรม**. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). **พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2540). **สาธารณบริหารศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพจน์ พันธุ์ชูเพชร. (2538). **การศึกษากระบวนการบริหารงานของผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

**การบริหารสถาบันอุดมศึกษาภายใต้ภาวะวิกฤตเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) \***  
**An Administration of Higher Education Institutions During Corona Virus**  
**Outbreak Situations (COVID-2019)**

อมร เอื้อกิจ<sup>1</sup>

Amorn Ueakit<sup>1</sup>

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด<sup>1</sup>

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus<sup>1</sup>

Email : Amorn.mk25@gmail.com

**บทคัดย่อ**

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการบริหารของสถาบันอุดมศึกษาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้องในระบบ อันได้แก่ สถาบันการศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครอง เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานของผู้บริหารสถาบันการศึกษาในประเทศไทยเพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาทำให้ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยต่างแสวงหามาตรการรับมือที่ดีที่สุด ก่อนมาพบคำตอบที่ได้รับการยอมรับจากทั่วโลกแล้วว่า มีผลลัพธ์ที่ดีด้วยมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม จนนำไปสู่การปิดเมือง ปิดเศรษฐกิจ และปิดสถาบันการศึกษา ในเวลาต่อมานั้นกลายเป็นสาเหตุให้ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาจำนวนกว่า 2 ล้านคนได้รับผลกระทบ และถูกปิดกั้นกระบวนการเรียนรู้ และผู้เรียนบางส่วนยังประสบปัญหาเรื่องการเข้าถึงเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในโลกการศึกษาแบบปัจจุบันทันด่วน ซึ่งชี้ให้เห็นถึงประเด็นด้านความเหลื่อมล้ำระหว่างบุคคลซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของระบบการศึกษาในประเทศไทยที่มีอยู่แล้ว และอาจรุนแรงสาหัสมากขึ้นเป็นทวีคูณ การมาเยือนของวิกฤตโรคระบาดทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับระบบการอุดมศึกษาหลากหลายด้าน เราจะออกแบบการเรียนรู้ในยุคโควิด-19 ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร การพัฒนาทักษะและหลักสูตรสำหรับโลกการศึกษารูปแบบใหม่หลังจากนี้ควรมีหน้าตาเป็นอย่างไร เทคโนโลยีจะเข้ามา มีบทบาทด้านการเรียนรู้หรือทำให้ความเหลื่อมล้ำแย่กว่าเดิม หรือมีความเป็นไปได้ที่เราสามารถเปลี่ยนวิกฤตครั้งนี้ให้กลายเป็นโอกาสในด้านการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาครั้งใหญ่ได้ คำถามเหล่านี้เป็นบทบาทและหน้าที่โดยตรงที่ผู้บริหารสถาบันการศึกษาจะต้องเป็นผู้กำหนดทิศทางและแสวงหาคำตอบให้ได้อย่างเหมาะสม

**คำสำคัญ :** การบริหาร; สถาบันอุดมศึกษา; ไวรัสโคโรนา (โควิด-19)

\* Received November 19, 2020; Revised December 24, 2020; Accepted December 24, 2020

## ABSTRACT

This article aims to study administration of higher education institutions during the corona virus outbreak (COVID-2019) that took place in Thailand. As well as the impact on the system involved, including educational institutions, learners, and parents, to point out the importance of changing the working method of the administrators of higher education institutions in Thailand for being a guideline for solving problems that arise in the present. From the situation of the corona virus (COVID-2019) epidemic causing the world including Thailand seeking the best countermeasures before we found a solution that was accepted around the world for good results with social distancing measures leading to the closure of cities, economic closures and the closure of educational institutions. In the following years, more than 2 million students at the tertiary level were affected. It was also disrupted the learning process. Some learners are still struggling with the accessibility of technology that plays a role in the educational world now. This pointed to the issue of interpersonal inequality, which is an important problem of the existing education system in Thailand, may be doubly more serious. The epidemic crisis raises questions about the higher education system, for example, whether we will design learning in the COVID-19 era. How effective, skills development and curriculum for the new educational world should look like. Technology will play a role in learning or exacerbate inequality, although it is possible that we can turn this crisis into an opportunity for a major transformation of the education system. These questions are direct roles and responsibilities that higher education institution administrators have to seek for appropriate answers.

**Keywords :** Administration; Higher Education Institutions, Corona Virus (COVID-19)

## 1. บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือ โควิด-19 ระบาดมาตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2562 และเมื่อวันที่ 11 มี.ค. 2563 องค์การอนามัยโลกก็ประกาศให้เชื้อไวรัสโคโรนาเป็นโรคระบาดใหญ่ทั่วโลก (Pandemic) จนปัจจุบันมีจำนวนสะสมของผู้ป่วย 18,443,484 ราย และเสียชีวิตแล้ว 697,189 ราย (Worldometer, 2020) ถึงแม้ว่าสถานการณ์ภายในประเทศไทยจะมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ด้วยสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยล้วนต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกประเทศ ทั้งการท่องเที่ยว การนำเข้า ส่งออกอยู่ตลอด ทำให้ประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงที่จะเกิดการแพร่ระบาดได้ขึ้นทุกเมื่อ ดังนั้นเราทุกคนจำเป็นที่จะต้องตระหนักถึงผลกระทบที่จะขยายวงกว้างไปอย่างต่อเนื่องของไวรัสนี้ไปอีกอย่างน้อย 1-2 ปี (วิโรจน์ ณ ระนอง, 2563)

วิธีการรับมือกับการระบาดได้ดีที่สุด คือ Social Distancing หรือการเพิ่มระยะห่างระหว่างกัน ในสังคม เพื่อป้องกันการระบาดจากคนสู่คน ซึ่งมาตรการ Social Distancing นี้ได้กลับกลายเป็นการสร้างผลกระทบอย่างมหาศาลกับทุกวงการทุกภาคส่วน (กันต์ เอี่ยมอินทรา, 2563) นับตั้งแต่ภาคธุรกิจ สังคม วิถีชีวิตของคนในทุกภูมิภาค และที่น่าเป็นห่วงที่สุดคือในภาคของการศึกษาในส่วนของภาครัฐนั้นได้มีการสร้างมาตรการต่างๆ ขึ้นมา เพื่อให้สถาบันการศึกษาได้นำไปปรับใช้ อย่างหลากหลาย อาทิ การสลับวันเรียน การลดจำนวนผู้เรียนในแต่ละห้องลง การรักษาความสะอาดและสุขอนามัยอย่างเคร่งครัด การสวมหน้ากาก ซึ่งถือว่ามาตรการเหล่านี้ สามารถรับมือกับวิกฤติที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดีในระดับหนึ่ง แต่ในระดับอุดมศึกษานั้นยังเป็นเรื่องที่ต้องขบคิดกันอยู่มากมาย และรัฐบาลมีแนวโน้มที่จะให้การบริหารการจัดการในระดับอุดมศึกษาภายใต้สภาวะวิกฤตินี้อย่างเสรีเพราะรูปแบบการเรียนสอนที่จำแนกสาขาวิชาชีพ การทดลอง การลงมือปฏิบัติจริง มีความเข้มข้นสูง โดยเฉพาะการปฏิบัติงานแบบรวมกลุ่ม การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะเกิดประสิทธิภาพต่อผู้เรียน เมื่อผู้สอนคำนึงถึงเป้าหมายแห่งการเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลที่มีความหมายต่อผู้เรียน โดยให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาที่ได้กำหนดไว้มากกว่าการกรอกข้อมูลลงในแบบฟอร์มเอกสารทางวิชาการที่กำหนดให้ หรือจัดทำประมวลการสอนและแผนการสอนให้ดูดี แต่ควรทุ่มเทพัฒนาไปที่ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง (นิธิ เหมมันต์ และ อภินันท์ สิริรัตนจิตต์, 2558)

การศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น ถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุดหน้ายิ่งขึ้นไป พันธกิจหลักที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยในฐานะที่เป็นขุมปัญญาของสังคมที่เป็นพันธกิจที่ยอมรับในระดับสากลมี 4 ประการ คือ 1)การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนากำลังคนในระดับสูงให้กับ สังคม ประเทศชาติ 2)การวิจัย เพื่อสร้างสรรค์องค์ความรู้สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ 3)การบริการทางวิชาการแก่สังคม เพื่อสร้างสรรค์จรโลงให้สังคม



เจริญก้าวหน้าและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม โดยใช้วิชาการขั้นสูงเป็นพื้นฐาน 4) การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม เพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์แห่งชาติไทย (เรณูมาศ มาอุ่น, 2559) ในการดำเนินพันธกิจ หลักของมหาวิทยาลัยดังกล่าวข้างต้นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายของพันธกิจได้ก็คือ “ผู้บริหาร” ที่จะต้องควบคุมดูแลกำกับพันธกิจทั้ง 4 ด้านควบคู่กันไปในส่วนที่เหมาะสมและมี ประสิทธิภาพ ภายใต้วิกฤติการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่

สถาบันการอุดมศึกษาหลายแห่งจึงมีการนำระบบการเรียนการสอนออนไลน์เข้ามาปรับใช้อย่าง แพร่หลายเพื่อดำเนินการเรียนการสอนต่อไปภายใต้วิกฤติโรคระบาดนี้ ทั้งการสอนสดที่ผู้เรียนสามารถมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนได้ทันที คือเห็นหน้าเห็นตาโต้ตอบสอบถามคุยกันได้ และการสอนแบบวิดีโอที่ผู้สอน สามารถบันทึกล่วงหน้าโดยผู้เรียนสามารถมาติดตามภายหลังสำหรับผู้เรียนที่มีข้อจำกัดเรื่องการเรียน การสอนออนไลน์แบบสดอย่างไรก็ตามการเปลี่ยนผ่านให้ผู้เรียนมาเรียนออนไลน์ไม่ใช่เรื่องง่ายในประเทศไทย เพราะเรายังมีผู้เรียนจำนวนมากที่ยังเข้าไม่ถึงคอมพิวเตอร์ ในที่นี้หมายรวมถึง คอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ และพกพา และแท็บเล็ต และอินเทอร์เน็ตสำหรับใช้เรียนออนไลน์ที่บ้าน ซึ่งมักจะมาจากครอบครัวที่มี รายได้น้อย และเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการเปลี่ยนการเรียนในห้องเรียนมาเป็นแบบ ออนไลน์ ในขณะที่จะเป็นกลุ่มที่น่าจะได้รับประโยชน์มากที่สุดจากการพัฒนาทุนมนุษย์ (เสาวราช รัตนคำฟู, 2563) อีกทั้งการออกแบบบทเรียนที่เหมาะสมกับการฝึกทักษะในวิชาการแต่ละสาขาจึงเป็นเรื่องที่จะต้อง นำมาคิดวิเคราะห์จำแนกอย่างละเอียดถี่ถ้วนยังคงเป็นปัญหาที่ทำนายสำหรับผู้บริหารการศึกษาที่จะต้อง บูรณาการเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาปรับใช้

ด้านกิจกรรมส่งเสริมทักษะและความรู้ อาทิ การฝึกงานหรือโครงการนักศึกษาแลกเปลี่ยน ซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเลื่อนการเดินทาง การควบคุมการปิดเมืองต่างๆ ซึ่งเป็นทางเลือกที่ จำเป็นภายใต้ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ การออกแบบบทเรียนที่คำนึงถึงปัจจัยดังกล่าว จึงถูกนำมา ปรับใช้อย่างแพร่หลาย นับแต่การเรียนรู้จากปัญหาเป็นฐานแก่ผู้เรียน (Problem Base Learning) การจำลองสถานการณ์ (Simulation Technique) เป็นต้น และที่สำคัญที่สุดคือระบบการประเมินผลการ เรียนรู้ ที่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น การลดสัดส่วนของคะแนนจากงานกลุ่มที่มีและ ความจำเป็นจะต้องทำงานร่วมกันหรือทำร่วมกันได้ เปลี่ยนเป็นการร่วมมือกันผ่านทางออนไลน์ด้วย เครื่องมือที่ทันสมัยต่าง ๆ และเมื่อระบบการศึกษาแบบออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญมากขึ้น ซึ่งการ สอบประเมินผลการเรียนก็จะเปลี่ยนไป โดยเก็บคะแนนประเมินผลเป็น 3 ระยะ คือก่อนเรียนอ่าน บทเรียนล่วงหน้าและเขียนบทสรุป (Assignment) ระหว่างเรียนประเมินจากการให้ความร่วมมือในการ ถาม-ตอบคำถาม (Class participation) และหลังเรียนให้ส่งรายงานสิ่งที่ได้เรียนรู้ (Reflection) ทั้งหมด นี้จะเป็นคะแนนส่วนใหญ่ อาจคิดเป็นคะแนนร้อยละ 70-80 ส่วนสอบออนไลน์จะเป็นส่วนน้อย คิดเป็น

ร้อยละ 20-30 เท่านั้น ซึ่งตรงข้ามกับการเก็บคะแนนในอดีตก่อนเกิดสถานการณ์โรคโควิด-19 (ชัยเลิศ พิษิตพรชัย, 2563)

กระบวนการของการเรียนการสอนที่จะต้องปรับเปลี่ยนไปเพื่อรับมือกับวิกฤติการณ์ลักษณะดังกล่าว จึงเป็นความท้าทายผู้บริหารการศึกษา ที่จะต้องมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำการแก้ไขปัญหา เริ่มตั้งแต่การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การเป็นผู้นำทางความคิด ผู้กำหนดทิศทาง ภายใต้กรอบที่มีขอบเขตอันจำกัดต่างๆ นับตั้งแต่ งบประมาณ เวลา บุคลากร สถานที่หรือสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อบรรลุพันธกิจของสถาบันการอุดมศึกษาและความเป็นเลิศทางวิชาการของแต่ละสถาบัน

## 2. การนำเทคโนโลยี 5.0 มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา

นักวิชาการได้อธิบายถึงยุคสมัยของการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาในยุค 4.0 คือการสร้างนวัตกรรม แต่การศึกษาที่จะก้าวสู่ยุค 5.0 คือ การใช้นวัตกรรม เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาที่จะทำให้มนุษย์มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังนั้น การจัดการศึกษาในอนาคต เครื่องมือคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะต้องดำเนินการใน 5 ประเด็นสำคัญ ดังนี้ 1) สร้างความยั่งยืนในทุกระดับ 2) ยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น มีความรับผิดชอบ ให้ความร่วมมือ 3) กำหนดสาระ คิดให้ใหญ่ขึ้น 4) เป็นพลังผลักดันเพื่อส่งเสริมให้การศึกษาของชาติสนใจวิถีชีวิตที่ดีงาม 5) พัฒนาและสร้างกิจกรรมเพื่อเป็นคานงัดให้การศึกษาของชาติดำเนินไปในแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน และยกระดับคุณภาพชีวิตสู่ยุค 5.0 (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2562) จากทัศนะดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างความพร้อมเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลง และเพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งมีผู้รู้ได้จำแนกประเภทของเทคโนโลยีที่กำลังพูดถึงกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันนี้ ได้แก่

1. BIG DATA การเรียนการสอนในอนาคต ต้องอาศัยข้อมูลขนาดใหญ่ ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา หน่วยงาน โรงเรียน สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องวิเคราะห์สังเคราะห์นำข้อมูลใช้ในการเรียนการสอนโดยอาศัย BIG DATA เป็นฐาน นำข้อมูลที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. IOT : Internet of Think อินเทอร์เน็ตสำหรับทุกสิ่งทุกอย่าง อินเทอร์เน็ตมีอิทธิพลมีความสำคัญในโลกปัจจุบัน และอนาคต การเรียนการสอน การศึกษาต้องพึ่งพาอาศัยอินเทอร์เน็ต เป็นสิ่งช่วยเสริมสนับสนุนการเรียน การศึกษาให้เป็นประโยชน์ คุณภาพและประสิทธิภาพ คุ่มค่า ดังนั้นในการเรียนการสอนต้องนำเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ทุกคนเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ทุกที่ทุกเวลา ดังนั้น การเรียนการสอน ผู้เกี่ยวข้องต้องประยุกต์ใช้อินเทอร์เน็ต สำหรับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน การจัดการศึกษาให้ทันต่อปัจจุบันและอนาคต

3. Distance Learning โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องทำระบบการศึกษาแบบการเรียนการสอนทางไกลมาใช้เพิ่มเติม ส่งเสริมสนับสนุนสิ่งที่ขาดในสิ่งที่ไม่มี สามารถจัดการบริหารการเรียนการสอนได้ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำ และอยู่ในลักษณะที่อยู่ไกล ไม่สามารถมาเรียนได้ การเรียนการสอนทางไกลเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ทุกคน

4. Hardware, Software and Methodology การเรียนการสอนยุคใหม่ต้องเปลี่ยนไปด้วยการนำวิธีการใหม่ มาใช้ในการเรียนการสอน โดยรูปแบบของโสตทัศนูปกรณ์ ในรูปแบบของอุปกรณ์วัสดุอิเล็กทรอนิกส์ เช่น Smartphone Mobile learning Application Learning เพื่อสนับสนุนเสริมทักษะ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การค้นคว้า ข้อมูลการเรียนการสอน แบบเรียลไทม์หรือออนไลน์ ได้ทุกที่ ทุกเวลา ทุกคนพร้อมๆ กัน และการเรียนการพัฒนาแบบ VR : Virsual Reality ในรูปแบบการจำลองสภาพแวดล้อมในลักษณะเสมือนจริง และทำให้ผู้เรียนมีทักษะดิจิทัลซึ่งการจัดการศึกษายุคใหม่ที่จะต้องมีทักษะดิจิทัล

5. AI : Artificial Intelligence การเรียนการสอนการศึกษาในอนาคต จะเข้ามามีบทบาทในการเรียนการสอน โดยการจัดการเรียนการสอน การศึกษาแบบอัตโนมัติ เช่น การปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียน ผ่านระบบ AI หรือ Robot ผู้เรียน ผู้สอน สถาบันสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ของแต่ละคน ตามความรู้ ความสามารถ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ครู อาจารย์จะมีบทบาทเป็นผู้สอนมาเป็นผู้แนะนำ อำนวยความสะดวก ชี้แนะ และจะมีบทบาทในการศึกษาข้อมูลวิจัย โดยอาศัยข้อมูล AI มาเพิ่มเติมในส่วนขาด และส่งเสริมเพิ่มเติมความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ และสามารถเชื่อมโยงทรัพยากรที่จำเป็นในการเรียนการสอน การศึกษา ได้อย่างคุ้มค่า (สุพจน์ อิงอาจ, 2563)

### 3. การเรียนรู้จากปัญหาเป็นฐานแก่ผู้เรียน (Problem Base Learning)

การปรับใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ถูกจำกัดด้วยเวลา สถานที่ ตัวบุคคล เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งหากมองย้อนไปเราจะพบว่า โครงสร้างหลักสูตรหลายวิชาที่ผู้เรียนได้เรียนไปหลายอย่าง แต่กลับไม่ถูกนำมาใช้งานได้ในชีวิตจริง การสร้างหลักสูตรให้พุ่งตรงไปยังการสร้างสมรรถนะของผู้เรียน เพื่อที่เขาจะสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และไม่ตระหนักในการพร้อมเผชิญหน้ากับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต (วิเชียร ไชยบัง, 2563) ในช่วงเวลาที่ผ่านมาทฤษฎีการเรียนรู้เกิดขึ้นหลายทฤษฎี ทฤษฎีที่ได้รับ ความสนใจมากในปัจจุบัน คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ (Constructivist Learning Theory) ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้สร้างความรู้ที่เป็นของตนเองขึ้นมาจากความรู้ที่มีอยู่เดิม หรือจากความรู้ที่ได้รับเข้ามาใหม่ แนวคิดนี้เป็นแนวคิดหลักของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้เกิดขึ้นจากการเสาะแสวงหาความรู้เพื่อมาใช้แก้ปัญหาที่

ได้รับมอบหมายอย่างมีกระบวนการและขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์ทำให้ได้มาซึ่งความรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์และเป็นความรู้ที่ผู้เรียนนำไปใช้ได้จริงพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาาร่วมกัน

วิธีการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก ผู้สอนมีหน้าที่ออกแบบกิจกรรมในรูปแบบของการกำหนดโจทย์หรือปัญหา (Problem) รวมทั้งผู้สอนมีหน้าที่จัดการเตรียมแหล่งเรียนรู้ต่างๆ (Learning Resource) เน้นการเรียนการสอนเป็นแบบกลุ่ม ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก มีดังนี้ 1)ขั้นกำหนดปัญหา 2)ขั้นรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล แนวคิดในการที่จะแก้ปัญหาหรือสาเหตุที่เป็นไปได้ของปัญหา 3)ขั้นเลือกแนวทางสำหรับแก้ปัญหาและการเรียนรู้ 4)ขั้นกำหนดประเด็นค้นหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อแก้ปัญหา 5)ขั้นกำหนดแผนหรือวิธีการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลในการแก้ปัญหานั้น ระบุแหล่งข้อมูลที่เป็นไปได้ และ 6)ขั้นสรุปผล/การนำเสนอผลงาน

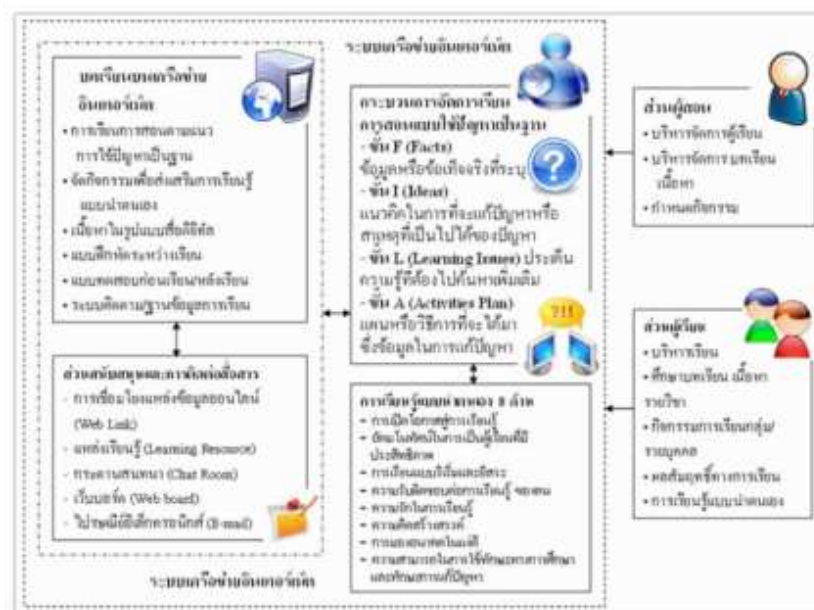
PBL Classroom	PBL online instruction
<p><b>problem-based learning activities</b></p> <p><b>F (Facts)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Self-Concept as an Effective Learner</li> <li>-Positive Orientation to the Future</li> </ul> <p><b>I (Ideas)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Independence in Learning</li> <li>-Creativity</li> </ul> <p><b>L (Learning Issues)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Informed Acceptance of Responsibility for One's Own Learning</li> <li>-Openness to Learning Opportunities</li> <li>-Love to learn</li> </ul> <p><b>A (Activities Plan)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Informed Acceptance of Responsibility for One's Own Learning (SDL4)</li> <li>-Ability to Use Basic Study Skill and Problem-Solving Skills (SDL8)</li> </ul> <p style="text-align: right; color: #f4a460; font-weight: bold;">F2F</p>	<p><b>problem-based learning activities</b></p> <p><b>F (Facts)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Self-Concept as an Effective Learner</li> <li>-Positive Orientation to the Future</li> </ul> <p><b>I (Ideas)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Independence in Learning</li> <li>-Creativity</li> </ul> <p><b>L (Learning Issues)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Informed Acceptance of Responsibility for One's Own Learning</li> <li>-Openness to Learning Opportunities (SDL1)</li> <li>-Love to learn (DSL5)</li> </ul> <p><b>A (Activities Plan)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Informed Acceptance of Responsibility for One's Own Learning (SDL4)</li> <li>-Ability to Use Basic Study Skill and Problem-Solving Skills (SDL8)</li> </ul>

ภาพที่ 1 การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

(ที่มา : <https://sites.google.com/site/elearning257/kar-sxn-doy-chi-payha-pen-hlak-problem-based-learning>)

การประยุกต์ใช้วิธีการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักในการเรียนการสอนแบบแบบอีเลิร์นนิ่ง (E-Learning) 1)เน้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหา 2)เป็นหลักโดยมีการกำหนดปัญหา ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ระบุมีการเชื่อมโยงความรู้ ประสบการณ์เดิม แนวคิดในการที่จะแก้ปัญหาหรือสาเหตุที่เป็นไปได้ของปัญหา 2) ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นหาความรู้ใน

เรื่องที่เป็นปัญหาที่สนใจจากการค้นพบตนเองและเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน โดยครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทางช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดได้ปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน 3) ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพปัญหาที่พบผ่านการวิเคราะห์ การทำงานร่วมกันภายใต้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่ม โดยการทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแลกเปลี่ยนความรู้ แสดงความคิดเห็น ผ่านช่องทางการสื่อสารบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมถึงการสืบค้นข้อมูลและการเชื่อมโยงข้อมูลไปสู่แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ



ภาพที่ 2 การสอนโดยการใช้ปัญหาเป็นหลักในการสอนแบบอีเลิร์นนิง (E-Learning)

(ที่มา : <https://sites.google.com/site/elearning257/kar-sxn-doy-chi-payha-pen-hlak-problem-based-learning>)

ผลที่ได้รับจากการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก 1) ผู้เรียนมีทักษะในการสื่อสารและทักษะการทำงานร่วมกัน 2) ทักษะการแก้ปัญหา 3) เกิดคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง กิจกรรมการสอนขั้นตอนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก ประกอบด้วย 1) จัดกระบวนการกลุ่ม 2) ขยายรายละเอียดของปัญหา 3) สร้างและขยายแนวคิด 4) กำหนดหัวข้อในการเรียนรู้ 5) เรียนรู้ด้วยตนเอง 6) สังเคราะห์และนำไปใช้ 7) สะท้อนและตอบกลับ กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน/ผู้เรียน ผู้เรียน/ผู้สอน ผู้สอน/บทเรียน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือการอภิปรายผ่าน Web board, Chat room, Web blog, Video Conference การเสนอแนะการใช้เครื่องมืออินเทอร์เน็ต(Internet tools) ที่เหมาะสมในการสอนแบบปัญหาเป็นหลัก เครื่องมือทางอินเทอร์เน็ตที่ใช้ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก

ประกอบด้วย เว็บไซต์แหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่างๆ (Web link) กระดานสนทนา(Web board), ห้องสนทนา(Chat room), เว็บบล็อก(Web blog), การพูดคุยประชุมผ่านจอภาพ(Video Conference) การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) (ภัทรานิษฐ์ สุคนธนิษฐ, ออนไลน์)

#### 4. การจัดการเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลอง

การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ในระดับอุดมศึกษานั้นเป็นส่วนที่มีความสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้ในศาสตร์แต่ละสาขา ซึ่งมีลักษณะเฉพาะทางแตกต่างกันออกไป และเมื่ออยู่ในสภาวะวิกฤติในปัจจุบัน จึงเป็นอุปสรรคปัญหาสำคัญอย่างยิ่งกับการจัดการกระบวนการเรียนการสอนผู้บริหารสถานศึกษาความจำเป็นที่จะนำจุดเด่นของทฤษฎีการเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลองมาปรับใช้กับบทเรียนเดิมอย่างเหมาะสมและอยู่ในรูปแบบของการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งจากคุณสมบัติที่ว่า “เป็นการสอนที่มุ่งช่วยผู้เรียนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นจริงที่สถานการณ์นั้นจำลองขึ้นมา ดังนั้นการอภิปรายจึงควรมุ่งประเด็นไปที่การเรียนรู้ความเป็นจริงว่า ในความเป็นจริง สถานการณ์ในเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างไร และอะไรเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสถานการณ์นั้นๆ ซึ่งผู้เรียนควรจะได้เรียนรู้จากการเล่นของตนในสถานการณ์นั้น”(Benjapa Potikanit, 2561)

ความหมายสถานการณ์จำลอง คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนลงไปเล่นในสถานการณ์ที่มีบทบาท ข้อมูล และกติกากการเล่นที่สะท้อนความเป็นจริง และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆที่อยู่ในสถานการณ์นั้น โดยใช้ข้อมูลที่มีสภาพคล้ายกับข้อมูลในความเป็นจริง ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งการตัดสินใจนั้นจะส่งผลถึงผู้เล่นในลักษณะเดียวกันกับที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง

วัตถุประสงค์ วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพความเป็นจริง เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ หรือเรื่องที่มีตัวแปรจำนวนมากที่มีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน

องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1)มีสถานการณ์ ข้อมูล บทบาทและกติกา ที่สะท้อนความเป็นจริง 2)ผู้เล่นในสถานการณ์มีปฏิสัมพันธ์กันหรือมีปฏิสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆในสถานการณ์นั้น 3)ผู้เล่นหรือผู้สวมบทบาทมีการใช้ข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจ 4)การตัดสินใจส่งผลต่อผู้เล่นในลักษณะเดียวกันกับที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง 5)มีการอภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์ ข้อมูล และกติกาของสถานการณ์วิธีการเล่น พฤติกรรมการเล่นและผลการเล่น เพื่อการเรียนรู้

ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1)ผู้สอนเตรียมสถานการณ์จำลอง 2)ผู้สอนนำเสนอสถานการณ์จำลอง บทบาท ข้อมูล และกติกากการเล่น 3)ผู้เรียนเลือกบทบาทที่จะเล่น หรือผู้สอนกำหนดบทบาทให้ผู้เรียน 4) ผู้เรียนเล่นตามกติกาที่กำหนด 5)ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์ ข้อมูล และกติกาของสถานการณ์ วิธีการเล่นพฤติกรรมการเล่น และผลการเล่น

ประเภทของ Simulation ได้แก่ 1)แบบจำลองทางกายภาพ(Physical or Iconic Models) คือ แบบจำลองที่มีลักษณะเหมือนระบบงานจริง 2)แบบจำลองอนาล็อก(Analog Models) คือ แบบจำลองที่มีพฤติกรรมเหมือนระบบงานจริง 3)เกมการบริหาร(Management Games)คือ แบบจำลองการตัดสินใจ (Decision Models) ในงานกิจการต่างๆ เช่น การลงทุน, สงคราม 4)แบบจำลองทางคอมพิวเตอร์ (Computer Simulation Models) คือ แบบจำลองที่อยู่ในรูปแบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และ 5) แบบจำลองทางคณิตศาสตร์(Mathematical Models) คือ แบบจำลองที่ใช้ฟังก์ชันและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์แทนองค์ประกอบในระบบจริง

ในปัจจุบันการจำลองสถานการณ์เป็นที่นิยมอย่างมาก เนื่องจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้การจำลองสถานการณ์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับการอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมในโรงงาน การขนส่ง การกระจายสินค้าหรือแม้กระทั่งการบริการทางธุรกิจต่างๆ เช่น ธนาคาร โรงพยาบาล เป็นต้น

## 5. สรุป

ภายใต้สภาวะปัญหาการระบาดโควิด-19 ในปัจจุบันที่มีผู้รู้หลายท่านได้คำนวณทิศทางหรือแนวโน้มว่าปัญหาเหล่านี้จะยืดเยื้อไปอีก 1- 2 ปี ปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อสังคมในภาคส่วนต่างๆ และที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ คือผลกระทบต่อระบบการศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคน พัฒนาชาติ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของกระบวนการสอนเพื่อให้สอดคล้องและรับมือกับการแก้ปัญหาในสภาวะดังกล่าว โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้นเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันชาติให้ก้าวไปข้างหน้า การจัดการกระบวนการเรียนการสอนหรือการบริหารจัดการคนจำนวนมากนั้น เป็นเรื่องที่ต้องคิดอย่างละเอียดรอบคอบและรวดเร็ว ผู้บริหารสถาบันการอุดมศึกษา จำเป็นจะต้องค้นหาเทคนิควิธีการใหม่ๆ เพื่อจะนำมาแก้ปัญหาหรือแบ่งเบาปัญหาให้ทุเลาลง รวมถึงการอำนวยความสะดวกทั้งฝ่ายวิชาการและฝ่ายสนับสนุนวิชาการ การนำเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบัน และทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและเกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่ได้จากการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ไปพัฒนากระบวนการศึกษา รวมถึงสังคม และประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป

## 6. บรรณานุกรม

กันต์ เอี่ยมอินทรา. (2563). การท่องเที่ยวหลังโควิด-19. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2563.

จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/650331>

- \_\_\_\_\_. (2563). **ผลกระทบจากโควิด-19 ต่อภาคการศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2563. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/649783>
- ชัยเลิศ พิษิตพรชัย. (2563). **ชีวิตหลัง 'โควิด' สอง 3 กลุ่ม นิว นอร์มอล เมื่อเชื้อไวรัสเปลี่ยนโลก**. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2563. จาก <https://news.trueid.net/detail/MKgBO8b5vm8D>
- นธิ เหมมันต์ และ อภินันท์ สิริรัตนจิตต์. (2558). **การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับอุดมศึกษาที่สัมพันธ์กับTQF**. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2563. จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9580000022950>
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2562). **พลิกฟื้นการจัดการศึกษาของชุมชน สร้างการศึกษาไทยยุค 5.0 อย่างยั่งยืน**. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2563. จาก <https://infocenter.nationalhealth.or.th/node/27693>
- ภัทรานิษฐ์ สุคนธกนิษฐ. (ออนไลน์). **การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-Based Learning)**. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2563. จาก <https://sites.google.com/site/elearning257/profile>
- เรณูมาศ มาอ่อน.(2559). **การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้**. 9(2). 169-176.
- วิเชียร ไชยบัง. (2563). **Public Forum โรคใหม่' สร้าง 'โลกแห่งการเรียนรู้ใหม่': อนาคตการศึกษาไทยยุคหลัง COVID-19**. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2563. จาก <https://www.the101.world/future-of-thai-education-after-covid19/>
- วิโรจน์ ณ ระนอง.(2563). **แลไปข้างหน้า: ชีวิต (ใหม่?) ของคนไทยหลัง 30 เมษายน 63**. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2563. จาก <https://tdri.or.th/2020/04/new-normal-life-after-lift-lock-down/>
- สุพจน์ อิงอาจ. (2563). **การศึกษา 5.0 ภาพอนาคตของประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2563. จาก [https://www.matichon.co.th/education/news\\_2162785](https://www.matichon.co.th/education/news_2162785)
- เสาวรัจ รัตนคำฟู.(2563). **วิกฤตโควิด-19 รัฐต้องเร่งลดช่องว่างดิจิทัล เพื่อความเท่าเทียมในห้องเรียนออนไลน์**. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2563. จาก <https://tdri.or.th/2020/04/digital-divide-online-education-inequalities/>
- Benjapa Potikanit.(2561). **การจัดการเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลอง(Simulation)**. สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2563. จาก <https://prezi.com/p/eanstpgjtku/simulation/>
- Covid – 19 Coronavirus pandemic. (2563). Searched on August 04, 2020. From <https://www.worldometers.info/coronavirus/>
- Worldometer. (2020). **COVID-19 CORONAVIRUS PANDEMIC**. Searched on August 04, 2020. From <https://www.worldometers.info/coronavirus/>



## คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

### หลักเกณฑ์และวิธีการส่งต้นฉบับเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

#### 1. ลักษณะของวารสาร

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เป็นวารสารเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทความรายงานการวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและบุคลากรจากหน่วยงานภายนอกโดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารนี้ต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารรายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน เนื้อหาบทความหรือข้อคิดเห็นที่พิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นของผู้เขียนเท่านั้นกองบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยต้นฉบับจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนการตีพิมพ์

#### 2. การเตรียมต้นฉบับ

ต้นฉบับจะเขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และต้องมีบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

ต้นฉบับต้องพิมพ์บนกระดาษขาวขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียวใส่เลขกำกับหน้าทุกหน้าพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม Microsoft Word ใช้แบบอักษร (Font) TH Sarabunขนาด 16

ถ้ามีภาพประกอบควรเป็นภาพถ่ายขาว – ดำ ที่ชัดเจน

ถ้าเป็นภาพวาดลายเส้นให้วาดบนกระดาษขาวโดยใช้หมึกดำให้สะอาดและลายเส้นคมชัด ความยาวของเนื้อเรื่องภาพประกอบ ตาราง และบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษรวมเอกสารอ้างอิงไม่ควรเกิน 12-15 หน้า

ส่งต้นฉบับ จำนวน 1 ชุด มายังกองบรรณาธิการวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000 พร้อมทั้งส่งไฟล์ข้อมูล \*.doc ไปยัง E-mail: buddhist-philosophy@hotmail.com

#### 3. รายละเอียดขนาดตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์

ส่วนประกอบของบทความ	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร	ลักษณะตัวอักษร
ชื่อบทความ	กลาง หน้ากระดาษ	18	ตัวหนา
ชื่อผู้แต่ง	ชิดขวา	16	ตัวธรรมดา

บทคัดย่อ -ภาษาไทย -ภาษาอังกฤษ	กลาง หน้ากระดาษ	18	หัวข้อตัวหนา เนื้อหาตัวปกติ
หัวข้อแบ่งตอน	ขีดซ้าย	18	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	ใช้หมายเลข	16	ตัวปกติ
เนื้อหาบทความ	-	16	ตัวปกติ
การเน้นความในบทความ	-	16	ตัวปกติ
ข้อความในตาราง	-	16	ตัวปกติ
บรรณานุกรม	ขีดซ้าย	16	ตัวหนา
ภาพประกอบ / คำอธิบายใต้ภาพ	กลาง หน้ากระดาษ	16	ปกติ

ตัวอักษร TH Sarabun ขนาด 16 เว้นขอบด้านบน / ขอบด้านซ้าย 1.5 นิ้ว เว้นขอบด้านล่าง / ขอบด้านขวา 1 นิ้ว

#### 4. ชื่อผู้เขียน

ระบุชื่อ – นามสกุลจริง (ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ) โดยวางไว้ทางขวามือใต้ชื่อของบทความ  
ระบุ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน และ e-mail ตามลำดับ (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

#### 5. บทคัดย่อ

บทความภาษาไทยต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยใช้บทคัดย่อภาษาอังกฤษก่อนบทคัดย่อภาษาไทย และจำนวนคำ 300-500 คำ

บทความภาษาอังกฤษต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้บทคัดย่อภาษาไทยก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ และจำนวนคำไม่เกิน 300-500 คำ

ทำยบทคัดย่อให้ผู้เขียนกำหนดคำสำคัญ (Keywords) สำหรับคำดัชนีเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3-5 คำ

#### 6. เกณฑ์การพิจารณาบทความ

1. กองบรรณาธิการวารสารพิจารณาคัดเลือกคุณภาพบทความ และ/หรือปรับแก้ตามความเหมาะสมก่อนส่งผู้ทรงคุณวุฒิ

2. ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 คนเป็นผู้พิจารณาเนื้อหาสาระ ตรวจสอบความถูกต้อง และคุณภาพทางวิชาการของบทความและเห็นชอบให้ตีพิมพ์ทั้ง 2 คน กรณีผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบ 1 ใน 2 คน ทางกองบรรณาธิการวารสารฯ จะแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติมอีก จำนวน 1 คน (และในส่วนขอ

ผู้ทรงคุณวุฒิที่แต่งตั้งเพิ่มขึ้นผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1,000 บาท) และบทความที่จะได้รับการตีพิมพ์จะต้องผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ใน 3 คน กรณีเมื่อเสนอบทความต่อผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไม่ว่าผลจะเป็นอย่างไร ผู้เขียนบทความประสงค์จะไม่ตีพิมพ์ในวารสาร ผู้เขียนบทความจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าตอบแทนของผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านละ 1,000 บาท

3. กองบรรณาธิการวารสารจะไม่คืนต้นฉบับให้กับเจ้าของบทความในทุกรณี

## 7. ประเภทของบทความที่รับพิจารณา

บทความวิชาการ บทความวิชาการวิจัย บทความปริทัศน์ และหรือบทวิจารณ์หนังสือ

## 8. หลักการอ้างอิง

ให้ใช้ “ระบบฝังโน” และตัวเลขให้ใช้ “ตัวเลขอารบิก” ที่เป็นสากล

## 9. เขียนตามแบบที่กำหนดไว้

### 9.1 บทความวิชาการ

แบบการเขียน “บทความวิชาการ” เพื่อลงพิมพ์ในวารสาร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

\*\*\*\*\*

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) ..... 1

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) ..... 1

ต้นสังกัด/หน่วยงาน<sup>1</sup>

ภาษาอังกฤษ (ต้นสังกัด/หน่วยงาน)<sup>1</sup>

Email : .....

## บทคัดย่อ

.....  
 .....(บอกวิธีวิจัย).....ผลการวิจัยพบว่า.....  
 .....

คำสำคัญ : .....; .....; .....; ..... (3 – 5 คำ)

## ABSTRACT

.....  
 .....  
 .....

**Keywords :** ....., ....., ....., .....(3 – 5 คำ)

### 1. บทนำ

(พิมพ์รายละเอียด).....  
 .....  
 .....

**2. เนื้อหา :** ในส่วนนี้ การอ้างอิงในเนื้อเรื่องให้ใช้แบบนาม-ปี (Name-Year) ระบุชื่อ-นามสกุล ผู้แต่งปีที่พิมพ์เอกสารและหน้าไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความนั้นก็ได้ เช่น กุลธิดา ท้วมสุข (2548 : 16) กุลธิดา ท้วมสุข (2548) หรือ (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548) (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548 : 16))

2.1. ....

2.2. ....

2.3. ....

2.4. ....

ฯลฯ .....

### 3. สรุป

(พิมพ์รายละเอียด).....  
 .....  
 .....

### 4. บรรณานุกรม

.....  
 .....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิชาการเท่านั้น)

## 9.2 บทความวิจัย

แบบการเขียน “บทความวิจัย” เพื่อลงพิมพ์ในวารสาร  
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

\*\*\*\*\*

เรื่อง (ภาษาไทย).....  
ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) ..... 1  
ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) ..... 1  
ต้นสังกัด/หน่วยงาน<sup>1</sup>  
ภาษาอังกฤษ (ต้นสังกัด/หน่วยงาน)<sup>1</sup>  
Email : .....

### บทคัดย่อ

.....  
.....(บอกวิธีวิจัย).....ผลการวิจัยพบว่า.....  
.....

คำสำคัญ : .....; .....; ..... (3 – 5 คำ)

### ABSTRACT

.....  
.....

Keywords : .....; .....; ..... (3 – 5 คำ)

## 1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

.....  
 .....  
 .....(ความยาวประมาณ 2/3หน้ากระดาษ A4)

## 2. โจทย์วิจัย(ถ้ามี)

2.1 .....  
 2.2 .....

## 3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อ .....  
 3.2 เพื่อ.....

## 4. สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

4.1 .....  
 4.2 .....

## 5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

5.1 .....  
 5.2 .....

## 6. วิธีดำเนินการวิจัย

.....  
 .....(ความยาวประมาณ 1/2  
 หน้ากระดาษ A4)

## 7. ผลการวิจัย

.....  
 มีตาราง/รูปภาพ/แผนภูมิประกอบ ถ้าวิจัยเชิงคุณภาพให้ใส่รูปภาพ 1-2 รูป (ความยาวประมาณ 2-3  
 หน้ากระดาษ A4)

## 8. อภิปรายผลการวิจัย

.....  
 .....(ความยาวประมาณ 1/3 หน้ากระดาษ A4)

## 9. ข้อเสนอแนะ

.....  
 .....

## 10. บรรณานุกรม

.....  
 .....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิจัยเท่านั้น)

### การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม

การระบุแหล่งที่มาของข้อมูล 1) ในเนื้อเรื่องให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนามปี (author-date in text citation) โดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีพิมพ์ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้างอิง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น และระบุเลขหน้าเอกสารอ้างอิงในกรณียกข้อความมาทั้งหมด 2) การอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้นๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อ “บรรณานุกรม” สำหรับผลงานวิชาการภาษาไทย หรือ “Reference” สำหรับผลงานวิชาการภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

### 1. ภาษาไทย

#### (1) หนังสือ:

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

#### (2) วารสาร:

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ระบุเลขของปีที่หรือเล่มที่(ระบุเลขของฉบับที่), ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความ.

ชื่อผู้แต่ง. (ปี, เดือนวันที่ตีพิมพ์). ชื่อบทความ/คอลัมน์/หัวข้อข่าว. ชื่อหนังสือพิมพ์, หน้าระบุเลขหน้าที่นำมาอ้างอิง.

#### (3) วิทยานิพนธ์/รายงานวิจัย:

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). ชื่อสถาบันการศึกษา. สถานที่พิมพ์ ตัวอย่างเช่น

รัศมี สีหะนัน. (2551). การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

(4) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่:

ชื่อผู้จัดประชุม. (ปีที่พิมพ์). ชื่อรายงานการประชุม. เมืองที่พิมพ์-ถ้ามี : สำนักพิมพ์-ถ้ามี.

(5) สื่ออิเล็กทรอนิกส์/เว็บไซต์ :

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อเรื่องที่ปรากฏในเว็บ. สืบค้นเมื่อระบุวันที่เดือนปี. จากชื่อเจ้าของเว็บไซต์ :  
<http://xxxxxx>



## จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

(P-ISSN : 2586-811X , E-ISSN : 2730-2644)

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้น จึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

### 1. บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

1.1 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์

1.2 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้นิพนธ์บทความและเนื้อหาบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น

1.3 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะเป็ประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง

1.4 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้นิพนธ์บทความ

1.5 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

### 2. บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์บทความในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

2.1 บทความที่ผู้นิพนธ์ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน

2.2 ผู้นิพนธ์บทความต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น

2.3 หากผลงานทางวิชาการของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้นิพนธ์ควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการ

เก็บรวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง

2.4 ผู้นิพนธ์บทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่นๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์แล้ว

2.5 ชื่อผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

### 3. บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความ

3.1 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบทหลักการ และเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัว

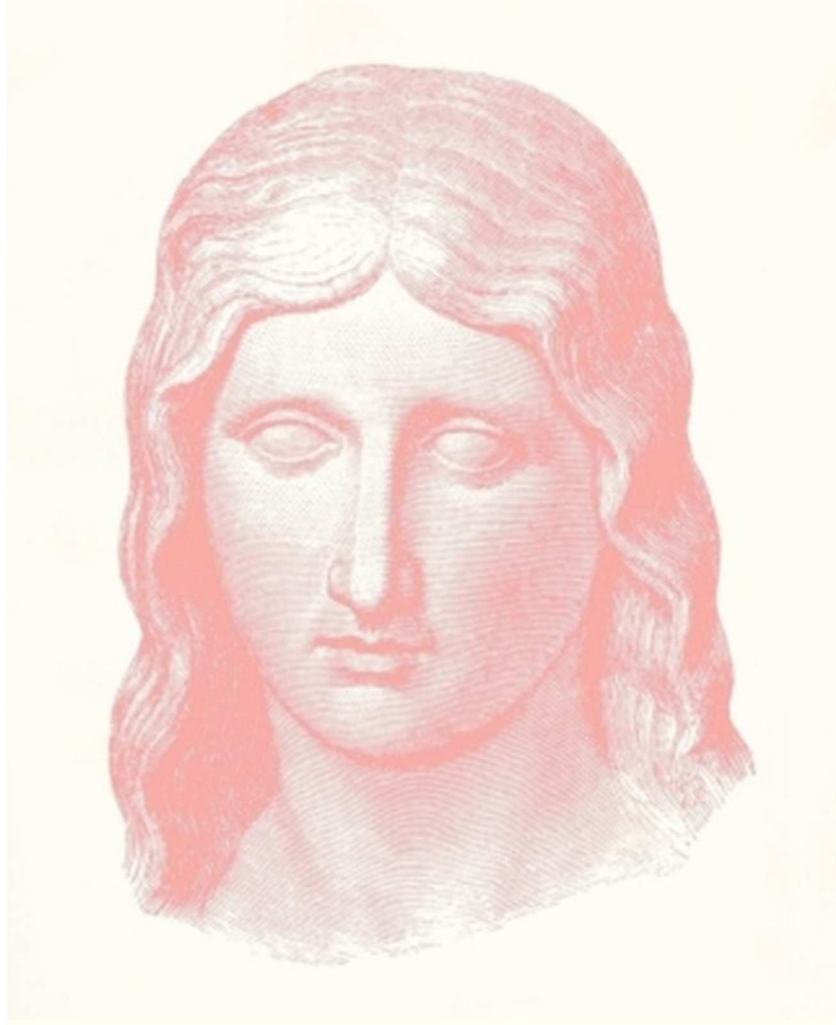
3.2 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง

3.3 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน

3.4 หากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

3.5 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์กำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับ

ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้สู่คุณธรรม  
ไป



วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์  
เผยแพร่ผลงานและกิจกรรมของสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา  
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

